

การวิเคราะห์วรรณศิลป์ ในบทเพลงลูกทุ่ง "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย"

สารนิพนธ์

ของ

นางสาวน้อมนุช อ่วมศิริ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มีนาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๗๘๒.๔๒๑๖๔๒

๖๓๕๘๗

๘.๓

การวิเคราะห์วรรณศิลป์ ในบทเพลงลูกทุ่ง "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย"

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวน้อมนุช อ่วมศิริ

๒๖ เม.ย. ๒๕๔๐

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มีนาคม ๒๕๔๘

น้อมนุช อ่วมศิริ. (2548). การวิเคราะห์วรรณศิลป์ ในบทเพลงลูกทุ่ง "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย". สารนิพนธ์ ก.ศม.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์สุนันทา ไสร์จิจ.

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์วรรณศิลป์ ในบทเพลงลูกทุ่ง "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ในด้านศิลปะการใช้คำสื่อความหมายและศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ โดยวิธีวิจัยเอกสาร เนื้อเพลง จำนวน 119 เพลง และเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษามีดังนี้

ด้านศิลปะการใช้คำสื่อความหมาย พบการใช้คำ 10 ประเภท ได้แก่ การใช้คำง่าย ๆ คุ้น ๆ ส่วนมากเป็นคำภาษาปาก การใช้คำที่มีความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย พบการใช้คำที่มีความหมายโดยตรงมากกว่าคำที่มีความหมายโดยนัยส่วนมากเป็นการใช้ธรรมชาติเปรียบกับผู้หญิงที่มีลักษณะเด่นร่วมกัน การใช้คำหลากหลาย พบการหลีกคำที่หมายถึงผู้หญิงมากที่สุด การใช้คำภาษาถิ่น พบคำภาษาถิ่นอีสานมากที่สุดรองลงมาเป็นภาษาถิ่นใต้คำภาษาถิ่นที่ใ้ใช้มักปรากฏในเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นนั้นหรือผู้ขับร้องเป็นคนท้องถิ่น การใช้คำภาษาต่างประเทศ พบคำภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่รองลงมาคือคำภาษาจีนมักเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย การใช้คำศัพท์และสำนวน พบการใช้คำศัพท์เพื่อแสดงการยกย่องเทิดทูนและคำภาษากวี ส่วนสำนวนมีทั้งสำนวนที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา วิถีชีวิต และประเพณี การใช้คำเลียนเสียง พบคำเลียนเสียงสัตว์ ธรรมชาติและเครื่องดนตรี การใช้คำซ้ำ พบ 4 แบบ คือ การซ้ำคำเดิมในตำแหน่งติดกัน การซ้ำความเดิมในตำแหน่งติดกัน ตามลักษณะของเพลงพื้นบ้าน การซ้ำคำเดิมไม่ติดกันและการซ้ำคำเพื่อถ่วงเสียง การใช้คำซ้อน มีทั้งคำซ้อนเพื่อความหมายและคำซ้อนเพื่อเสียง การใช้น้ำเสียง พบ 10 ประเภท ได้แก่ น้ำเสียงน้อยใจ ยกย่องเทิดทูน และสมเพชเวทนาพบมากที่สุด น้ำเสียงคำเหนียวยะเย่ยประชดประชัด สนุกสนานขบขันและล้อเลียนพบรองลงมา ส่วนน้ำเสียงปลงและให้อภัย เศร้าสะเทือนใจ และขมขื่น ผิดหวังพบน้อยที่สุด

ด้านศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ มีการใช้ 6 ประเภท ได้แก่ อุปมา พบ 3 ลักษณะ คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม การเปรียบเทียบคุณลักษณะของคน และการเปรียบเทียบลักษณะ ขนาดและปริมาณของสิ่งต่างๆ อุปลักษณ์ พบ 2 ลักษณะ คือ การเปรียบเทียบโดยใช้คำว่า "เป็น" และการเปรียบเทียบโดยใช้คำว่า "คือ" บุคลาธิษฐาน พบ 3 ลักษณะ คือ การเปรียบเทียบโดยการให้ธรรมชาติมีความรู้สึกและกระทำเยี่ยงมนุษย์ การให้สรรพสิ่งมีความรู้สึกและกระทำเยี่ยงมนุษย์ และการให้สิ่งไม่มีตัวตนมีความรู้สึกและกระทำเยี่ยงมนุษย์ อติพจน์ พบ 2 ลักษณะ คือ การกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นความสามารถและการกล่าวเกินจริงในเชิงขบขันประชดประชัน ปรพากย์ พบการกล่าวแบบตรงข้ามที่ต้องการเน้นสภาวะและความรู้สึกลึกๆ ภายใน และสัญลักษณ์ พบการใช้เพียง 2 สัญลักษณ์เท่านั้น

AN ANALYSIS OF THE ART OF LITERATURE IN THAI COUNTRY SONGS
"HALF CENTURY OF THAI COUNTRY MUSIC FESTIVAL"

AN ABSTRACT
BY
NUMNUCH OUMSIRI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Thai
at Sinakharinwirot University
March 2005

Numnuch Oumsiri. (2004). A Literary Analysis on Lyrics of Thai Country Music Featured in An Analysis of The Art of Literature in Thai Country Country Songs "Half Century of Thai Country Music Festival". Master of Education (Thai). Bangkok : Graduate School of Srinakharinwirot University. Committee: Associate Professor Sunanta Sorat.

The purpose of this thesis is to study literary techniques reflected in lyrics of Thai Country songs featured in the Half Century of Thai Country Music Festival ,focusing on two major areas: diction and figurative language. The method of documentary research is employed to study 119 lyrics and the finding is presented through the analytical description.

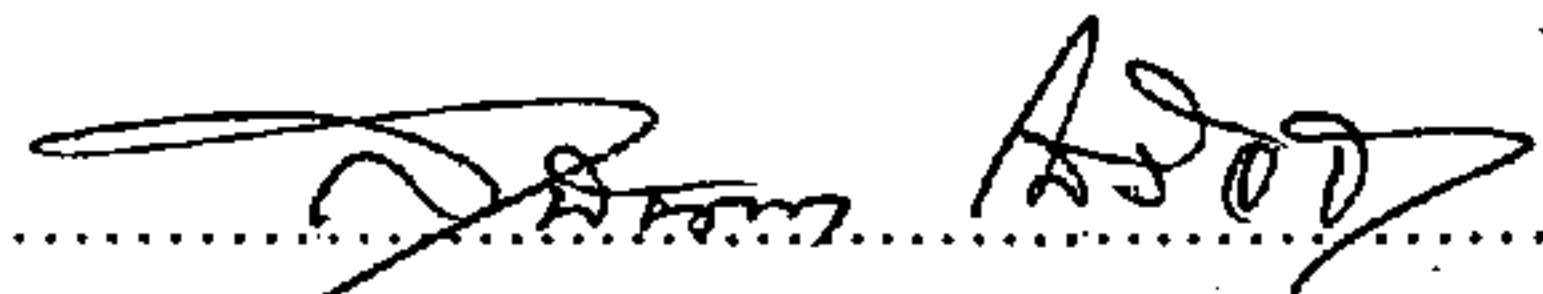
According to the research, the diction embroidered in Thai Country songs can be grouped into the following ten categories. First, colloquialism is mostly found in these country lyrics. Second, denotative words are more commonly used than connotative ones. The latter are often adopted to compare outstanding characteristics shared between nature and women. Third, most variations found in these lyrics refer to women. Fourth, in terms of dialects, the Northeastern dialects are incorporated into lyrics most, succeeding with the Southern ones. It is worth noticing that the chosen dialect either corresponds with local contents or local singers. Fifth, foreign words also appear in these lyrics; most of them are common words in everyday life. English and Chinese are most popular, respectively. Sixth, considering vocabulary and expressive usage, lyrical praise and poetic words are carefully chosen while expressions about Buddhism, Thai lifestyle and custom are prevailing. Seventh, the technique of onomatopoeia is duplicate the sounds of animals, nature and musical instruments. Eighth, anaphora or repetition applied in these lyrics can be described into four aspects: the repetition of a words or a meaning in successive positions; characteristic typically found in Thai folk music, the repetition of a words in different positions and the repetition to prolong the voice. Ninth, synonymous compounds are used both for alliteration and meanings. Tenth, tones in Thai country songs are varied and can be placed in the following respective order of frequency: sulky, reverential, patronizing, reprimanding, sarcastic, amusing, mocking, conciliatory, melancholic and bitter.

Regarding figurative language, six figurative devices are distinguished in these lyrics. First, simile is used into three aspects; that is, the comparison between the abstract and the concrete, the comparison of human characteristics and the comparison of features, sizes and quantities of general objects. Second, metaphor is applied for apparent comparisons, easily

noticed with the direct usage of verb to be. Third, the technique of personification is also applied to attribute human qualities in nature, inanimate objects, and invisible things. Fourth, hyperbole, a kind of exaggeration, is used for emphasis and sarcasm. Fifth, paradox is specifically chosen to emphasize contrasting social status and emotions. Sixth, only two symbols are found in these lyrics.

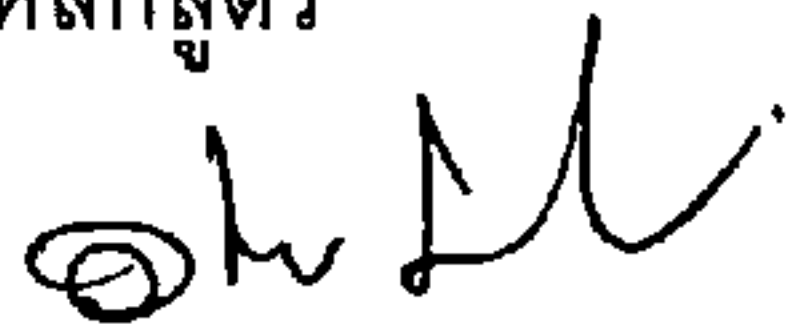
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์วรรณศิลป์ ในบทเพลงลูกทุ่ง "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ของ น้อมนุช อ่วมศิริ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

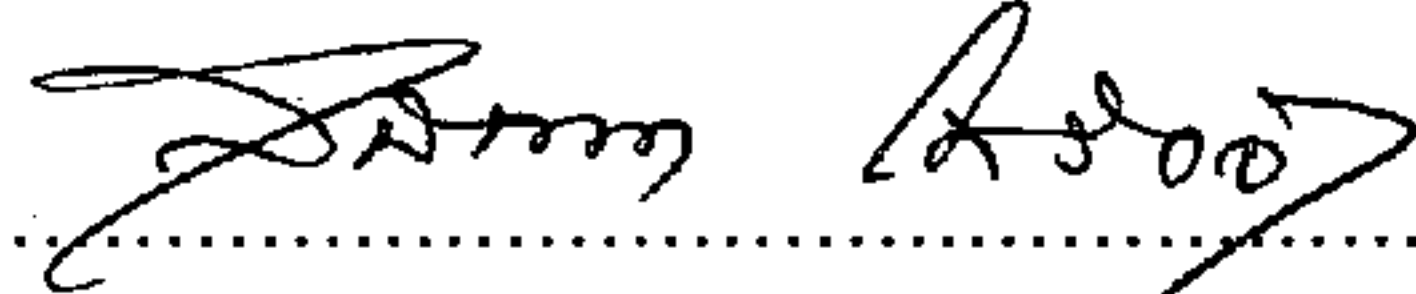
(รองศาสตราจารย์ สุนันทา ไสร์จัจ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ อัครา บุญทิพย์)

คณะกรรมการสอบ

(รองศาสตราจารย์ สุนันทา ไสร์จัจ)

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สวดี ภูประดิษฐ์)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ พิมพ์ภรณ์ บุญประเสริฐ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ สุภา ปานเจริญ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

วันที่ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2548

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จากรองศาสตราจารย์สุนันทา ไสรัจจ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ที่คอยกระตุ้นเตือน ให้กำลังใจ และชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ ทั้งได้เป็นแบบฉบับในเรื่องความขยัน ความอดทน การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสำเร็จของศิษย์ ด้วยการช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของศิษย์อย่างไม่วู้อึกเหินเหนียว ผู้เรียบเรียงรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และคุณงามความดีของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวดี ภูประดิษฐ์ และอาจารย์ พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ กรรมการการสอบที่กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำ และข้อวิจารณ์อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และรองศาสตราจารย์พันทิพามาลา ครูผู้ซึ่งแต่งเติมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง จนทำให้ผู้เรียบเรียงมองเห็นแง่มุมของบทเพลงลูกทุ่งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณพ่อน้อม อ่วมศิริ ผู้ก่อเริ่มการฟังเพลงลูกทุ่งของลูกจนทำให้มีความหลงใหล และศรัทธาในบทเพลงลูกทุ่งเสมอมา และตลอดไป

หากคุณค่าของผลงานทางวิชาการนี้ก่อให้เกิด “ความระลึก” ต่อผู้อ่านแม้เพียงน้อยนิด ขออุทิศความดีนี้เป็นเครื่องบูชาครู บิดามารดา บูรพาจารย์ในวงการเพลงลูกทุ่งที่มีได้เอ่ยนามและเจ้าของผลงานทุกเพลงที่ผู้เรียบเรียงได้อ้างถึง

น้อมนุช อ่วมศิริ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภท ที่มา และลักษณะของเพลงลูกทุ่ง.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์ การใช้คำและความหมาย และโวหารภาพจน์	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง.....	18
3 วิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง	20
ศิลปะการใช้คำสื่อความหมาย.....	20
การใช้คำง่าย ๆ คุ้น ๆ.....	21
การใช้คำที่มีความหมายโดยตรง ความหมายโดยนัย.....	28
การใช้คำหลากหลาย.....	31
การใช้คำภาษาถิ่น.....	39
การใช้คำภาษาต่างประเทศ.....	43
การใช้คำศัพท์ และสำนวน.....	47
การใช้คำเลียนเสียง.....	53
การใช้คำซ้ำ.....	55
การใช้คำซ้อน.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3	หน้า
การใช้น้ำเสียง.....	68
ศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์.....	81
อุปมา.....	81
อุปลักษณะ.....	87
บุคลาธิษฐาน.....	88
อติพจน์.....	90
ปรพากย์.....	91
สัญลักษณ์.....	92
4 สรุปลักษณะ และข้อเสนอแนะ.....	94
บรรณานุกรม.....	99
ภาคผนวก.....	102
ภาคผนวก ก. รายชื่อเพลง ผู้แต่ง นักร้อง ที่ได้รับรางวัล.....	103
ภาคผนวก ข. เนื้อเพลง.....	110
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	172

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเด่นในการผสมผสานท่วงทำนองและคำร้องไว้อย่างมีศิลปะ ตลอดจนสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยและสังคมไทยอย่างชัดเจน ข้อมูลทางสังคมหลากหลายถูกบันทึกไว้ในบทเพลงลูกทุ่ง เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เหตุการณ์สำคัญๆ ของบ้านเมือง ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ ภาษาที่ใช้ในบทเพลงลูกทุ่งเป็นภาษาไทยแท้ เพราะใช้ภาษาเรียบง่ายคล้ายคำพูดชาวบ้าน เพื่อบอกเล่ากันอย่างตรงไปตรงมาและมักเลือกใช้โวหารที่สื่อให้ผู้ฟังได้รับ ภาพ กลิ่น รส เสียง และสัมผัส นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งยังทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างเพลงยุคเก่ากับเพลงยุคใหม่ด้วยการนำลีลาของเอื้อนลูกคอแบบเพลงพื้นบ้าน ใช้ทำนองเพลงไทยเดิม แต่บรรเลงด้วยดนตรีสากล เพลงลูกทุ่งจึงมีส่วนช่วยเผยแพร่เพลงไทยเดิมและเพลงพื้นบ้านได้อีกทางหนึ่ง นับเป็นการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมของชาติทั้งเรื่องของภาษา ทำนอง และการขับร้องได้อย่างกลมกลืน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เล็งเห็นความสำคัญของเพลงลูกทุ่ง นักแต่งคำร้องทำนองและนักร้อง จึงได้จัด "งานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อประกาศเกียรติคุณ เชิดชู ส่งเสริม ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมเพลงลูกทุ่ง และเพื่อหารายได้เข้าสมทบทุนสวัสดิการศิลปิน "งานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" จัดขึ้นมาแล้ว 3 ครั้ง คือ "งานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย งานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2 และงานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยสืบสานคุณค่าวัฒนธรรมไทย" ในการจัดงานแต่ละครั้งได้มีการคัดเลือกเพลงดีเด่นเพื่อรับรางวัล โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเพลงที่แตกต่างกัน เช่น "งานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ต้องเป็นเพลงที่แต่งทำนองเอง ห้ามเลียนแบบทำนองเพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน เพลงต่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2532:11) "งานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2" สามารถดัดแปลง เลียนแบบ ทำนองเพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน เพลงต่างประเทศ หรืออื่นๆ ได้ แต่ควรอยู่ในกรอบแห่งคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2534: 11) ส่วน "งานกิ่ง-ศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยสืบสานคุณค่าวัฒนธรรมไทย" จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมนโยบายรัฐบาล เนื่องด้วยปี พ.ศ. 2537 - 2539 เป็นปีที่รัฐบาลประกาศให้เป็นปีแห่งการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ดังนั้นเพลงลูกทุ่งที่ได้รับคัดเลือกในงานนี้ทั้ง 3 ครั้งจึงมีลีลาเนื้อหาแบบไทยแท้ๆ ที่เน้นการสร้างสรรคิ์ในกรอบของคุณธรรม โดยมุ่งสืบสานคุณค่าวัฒนธรรมไทยไปพร้อมกัน การจัด "งานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ทั้ง 3 ครั้งส่งผลให้วงการเพลงลูกทุ่งที่เคยซบเซามาเป็นเวลานานได้พลิกฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการจัดงานไว้ดังนี้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2534:7) ทรงกล่าวถึงรายการโทรทัศน์ "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ความว่า "ข้าพเจ้าก็ติดตามรายการโทรทัศน์ ถ่ายทอดรายการ-การแสดงเพลงลูกทุ่งที่คัดมาแสดง 50 เพลง รู้สึกว่าเป็นรายการพิเศษ แม้จะหยุดถ่ายทอด เพื่อเสนอข่าวตอนสองทุ่ม ก็เปิดวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ฟังต่อ โทรทัศน์จบข่าวแล้ว กลับไปชมการถ่ายทอดต่ออีก รู้สึกอึ้งใจมากอดไม่ได้ที่จะร้องเพลงตามไปด้วย"

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2534:คำนำ) กล่าวถึงความยิ่งใหญ่ และความสำคัญของการจัด "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2" ไว้ว่า "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการแสดงกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2 ด้วยพระองค์เอง และทรงพระนิพนธ์บทความเรื่องลูกทุ่งกับเพลงไทย ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดงานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยครั้งแรก"

สกุล ศรีพรหม (2537:13) ประธานกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวถึงการจัด "งานกึ่งศตวรรษลูกทุ่งไทย" ทั้งสองครั้งที่ผ่านมามีว่า "ผมคิดว่าหลังจากงาน "กึ่งศตวรรษ" ที่ผ่านมาสองครั้ง ในห้าปีที่ผ่านมา "ลูกทุ่ง" กลับมาในสังคมเพลงอีกครั้ง... เพราะเริ่มมีรายการที่เปิดเพลงลูกทุ่งเป็นหลักทางคลื่นวิทยุ"

อาทร จันทวิมล (2542:คำนำ) กล่าวสรุปความเคลื่อนไหวของวงการเพลงลูกทุ่ง เมื่อจัด "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ผ่านไปแล้ว 3 ครั้งว่า "เพลงลูกทุ่งไทยพลิกฟื้นมารุ่งโรจน์อีกครั้งหนึ่งแล้ว หลังจากกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยเป็นต้นมา เพราะหลังจากนั้น ครูเพลง นักร้องเพลงลูกทุ่ง และบริษัทผลิตเทปเพลงมีกำลังใจสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่งออกมาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เพลงลูกทุ่งได้รับการพัฒนาแนวดนตรี แนวการร้องเพื่อก้าวไปสู่ระดับสากล"

การคัดเลือกเพลงในการจัดงานแต่ละครั้งมีเกณฑ์การพิจารณาเพลงที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือพิจารณาในเรื่อง ทำนอง เนื้อหา สีสันการขับร้อง ความนิยมแพร่หลาย และคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกเพลงในการจัดงานทุกครั้งดังที่ระบุไว้ว่า "ทุกเพลงจะต้องมีคุณค่าทางวรรณศิลป์ ไม่ผิดหลักภาษาไทย ไม่ทำให้ภาษาวิบัติ คงเอกลักษณ์ทางภาษาไว้ได้อย่างครบถ้วน"(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.2532:11, 2534: 11, 2537: 119) เพลงที่ได้รับรางวัลในการจัดงานนี้ทั้ง 3 ครั้งจึงมีความหลากหลายในด้านเนื้อหา และคงคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ตามหลักการและเหตุผลของการจัดงาน เช่น ในการจัดงานครั้งที่ 1 เพลงมนต์รักลูกทุ่ง แต่งคำร้องและทำนองโดย ไพบุลย์ บุตรขัน ถือได้ว่าเป็นเพลงที่ใช้ถ้อยคำ ไพเราะ สละสลวย และก่อให้เกิดจินตภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หอมเอ๋ย...หอมดอกกระถิน รวยระรินเคล้ากลิ่นกองฟาง เห็ดตับเต่าขึ้นอยู่ริม
เถาย่านาง มองเห็นบัวสล้างลอยปริ่มริมบึง

...อยากจะเด็ดมาดมหอมหน่อย ลองเอื้อมมือค่อยๆ ก็เอื้อมไม่ถึง อยากจะ
แปลงร่างเป็นแมลงภู่ผึ้ง แปลงได้จะบินไปคลั่งเคล้าเจ้าบัวตูมบัวบาน

(มนต์รักลูกทุ่ง : ไพรวลัย ลุกเพชร)

การจัดงานครั้งที่ 2 เพลงยอยศพระลอ แต่งเนื้อร้องโดย พยงค์ มุกดา และไถง สุวรรณทัต จัดแปลงทำนองมาจากเพลงลาวกระทบบไม้ซึ่งเป็นเพลงไทยเดิม มีการการร้องรับแทรกของลูกคู่ซึ่งเป็นลักษณะของเพลงพื้นบ้าน ใช้เนื้อหาจากวรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ ตอนชมโฉมและยอเกียรติพระลอกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งเมืองแมนสรวง ดังนั้นเพลงยอยศพระลอจึงมีลักษณะผสมผสานศิลปะหลายอย่างเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน ดังตัวอย่าง

(คำเกริ่น) รอยรูปอินทร์หยาดฟ้า มาอ่าองในหล้าแหล่งให้คนชม...

(สร้อย) ลา ล่า ล่า ลา ล้า ลา ล่า ลา (ลูกคู่รับ)

รูปดั่งองค์อินทร์หยาดฟ้ามาสู่ดินโสภณดังเดือนดวง เหนือแผ่นดินแดนสรวง
เหนือปวงอื่นใด (ลูกคู่รับแทรก) เหล่าอนงค์หลงสวาท ยอมเป็นทาสรักบำเรอ นามขุนลอ
ท้าวเธอ ทรงสถิตย์ ณ ทรวงใน... เมื่อทรงชสาร ช ยิงหาญยิงกล้า (สร้อย) ตั้งพญาสี
หราชผู้เป็นใหญ่ (สร้อย) ไซ้เพียงศึกรบสยบพระทรงชัย (สร้อย) แม้นศึกกรักพระยังรัก
ยิ่งใหญ่ (สร้อย) นับล้านโลกาล้วนบ่ควงคู่บุญ ตั้งพ่อขุน (สร้อย) แมนสรวงเอย

(ยอยศพระลอ : ชินกร ไกรลาศ)

ส่วนงานครั้งที่ 3 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติยังคงส่งเสริมคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมไทย เพลงที่ได้รับคัดเลือกในครั้งนี้จึงมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยเป็นหลัก เช่น การยึดมั่นในคำสอนของศาสนาพุทธ การมองโลกในแง่ดีตามวิสัยคนไทย ส่งเสริมให้คนมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ฯ เช่น เพลงหนึ่งกรรม ทำบุญเสียบ้าง โอ๊ย... มันบ่แน่ดอกนาย ไม้เรียว ครอบนดอย เป็นเพลงที่มุ่งส่งเสริมให้คนทำความดี ทำบุญกุศล ละเว้นการทำชั่ว เลิกเบียดเบียนผู้อื่น ตามความเชื่อทางพุทธศาสนาเรื่องกฎแห่งกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวรรณศิลป์จากเพลงที่ได้รับการคัดเลือกใน "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ทั้ง 3 ครั้งดังกล่าว

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย"

ประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อให้เห็นคุณค่าทางวรรณศิลป์ของเพลงลูกทุ่งอันจะเป็นแนวทางในการแต่งและวิเคราะห์วิจารณ์เพลงลูกทุ่งของนักแต่งเพลงอื่นๆ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

เพลงลูกทุ่งไทยที่นำมาวิเคราะห์เป็นเพลงที่ได้รับการคัดเลือกใน "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ทั้ง 3 ครั้งดังนี้

1."งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" 16 พฤษภาคม 2532 จำนวน 50 เพลง และเพลง
เกียรติยศ จำนวน 7 เพลง

2."งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2" 7 กรกฎาคม 2534 จำนวน 36 เพลง

3."งานกึ่งศตวรรษลูกทุ่งไทย สืบสานคุณค่าวัฒนธรรมไทย" 8 กันยายน 2537 จำนวน
26 เพลง

รวมทั้งหมดจำนวน 119 เพลง จากหนังสืออนุสรณ์ "งานกึ่งศตวรรษลูกทุ่งไทย" ที่
จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงลูกทุ่ง หมายถึง เพลงลูกทุ่งใน "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" จำนวน 119
เพลง ที่มีคำร้องสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวชนบท มีลีลาการร้องเอื้อนลูกคอแบบเพลงพื้นบ้านหรือใช้
ทำนองเพลงไทยเดิม บรรเลงด้วยดนตรีสากลผสมกับดนตรีไทย ใช้ภาษาง่ายๆ แบบคำพูดชาวบ้าน
วรรณศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการประพันธ์คำร้อง อันได้แก่ ศิลปะการใช้คำสื่อ
ความหมาย และศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์บทเพลงลูกทุ่งเนื่องใน "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" มีขั้นตอนในการ
ดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.1 รวบรวมบทเพลง "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย"

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่ง และวรรณศิลป์ เพื่อใช้เป็น

แนวทางในการวิเคราะห์

2. ขั้นวิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลง

2.1 ศิลปะการใช้คำสื่อความหมาย

- การใช้คำง่าย ๆ พื้น ๆ
- การใช้คำที่มีความหมายโดยตรงและคำที่มีความหมายโดยนัย
- การใช้คำหลากหลาย
- การใช้คำภาษาถิ่น
- การใช้คำภาษาต่างประเทศ
- การใช้คำศัพท์และสำนวน
- การใช้คำซ้ำ
- การใช้คำซ้อน
- การใช้คำเลียนเสียง

- การใช้น้ำเสียง

2.2 ศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์

- อุปมา
- อุปลักษณ์
- บุคลาธิษฐาน
- อติพจน์
- ประพจน์
- สัญลักษณ์

3. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาโดยอาศัยแนวทางจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภท ที่มา และลักษณะของเพลงลูกทุ่ง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์ การใช้คำและความหมาย และการใช้โวหารภาพพจน์
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภท ที่มา และลักษณะของเพลงลูกทุ่ง

ผู้ทรงคุณวุฒิในวงการเพลงได้กล่าวถึงประเภท ที่มา และลักษณะของเพลงลูกทุ่งไว้ดังนี้

อเนก นาวิกมูล (2521:53) สรุปเชื่อมโยงเพลงไทยกับเพลงลูกทุ่งว่า เพลงไทยมีด้วยกัน 4 ชนิด คือ เพลงไทยเดิม เพลงพื้นเมือง เพลงลูกกรุง และเพลงลูกทุ่ง เพลงลูกทุ่งนั้นเปิดกว้างในด้านการใช้ภาษา ถ้อยคำ การบอกเล่าเรื่องราว นิยมเล่นลูกคอก และร้องชัดถ้อยชัดคำ ซึ่งลักษณะดังกล่าวคล้ายเพลงพื้นเมืองมาก

เจนภพ จบกระบวนวรรณ (2530:32 - 35) นักอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งกล่าวว่า ความโดดเด่นของเพลงลูกทุ่งอยู่ที่คำร้องและลีลา คือ การเล่นลูกคอก ลูกเอื้อน อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนักร้องแต่ละคน เพลงลูกทุ่งจำนวนไม่น้อยมีรากฐานมาจากเพลงพื้นเมือง (กล่าวเฉพาะภาคกลาง) เช่น ทำนองแหล่ ลีเก เพลงเรือ ลำตัด เพลงฉ่อย เพลงเดินกำเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย หุ่นกระบอก (สังขาร) ตะลุงเมืองเพชร เป็นต้น

สุกรี เจริญสุข (2532:94-96) ได้กล่าวถึงลักษณะของเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เพลงลูกทุ่งมีลีลาจังหวะมาจากเพลงพื้นบ้าน เน้นความสนุกครึกครื้นเป็นสำคัญมีลักษณะเป็นเพลงง่ายๆ สั้นๆ ซ้ำๆ เนื้อหาเป็นเรื่องของชาวบ้านพูดกันอย่างตรงไปตรงมา นิยมชมธรรมชาติแทรกความตลกขบขัน เสียดสีสังคม ใช้สำเนียงพื้นบ้านในการถ่ายทอดอารมณ์ มีลักษณะเด่นจากการใช้ลูกคอกหรือจังหวะรัวเสียง และการเอื้อนเสียงเป็นสำคัญ เครื่องดนตรีขึ้นอยู่กับความสะดวก ให้ความสำคัญกับเครื่องประกอบจังหวะ เช่น กลองชุด กลองคองโก ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น

พูนพิศ อมาตยกุล (2533 : 95) แสดงทัศนะว่า เพลงลูกทุ่งรวมเอาเพลงไทยเดิม เพลงเพื่อชีวิต และเพลงไทยสากลเอาไว้ด้วยกัน เพลงลูกทุ่งก็ยังคงมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือนักร้องลูกทุ่งนั้นจะต้องมีเสียงดี ร้องเต็มเสียง เนื้อหาส่วนมากจะบรรยายความอันเกี่ยวเนื่องด้วยชีวิตของชาวชนบท โดยใช้สำนวนลีลาตรงไปตรงมาอย่างชาวบ้าน และที่สำคัญคือจะเน้นที่เสียง

ร้องและคำร้องมากกว่าเสียงดนตรี เพลงลูกทุ่งทำให้แฟนเพลงหลงใหลด้วยคำพูดซื่อๆ แต่ทว่าใช้แสงสี เครื่องแต่งกายและผู้ประกอบฉากจำนวนมากมหาศาล ก่อให้เกิดภาพที่ตระการตาจนยากที่จะลืม

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์ การใช้คำและความหมาย และการใช้โวหาร ภาพพจน์

2.1 ความหมายของคำว่า “วรรณศิลป์”

สิทธา พิณีภูวตล และคณะ (2521:53) กล่าวถึงความหมายของวรรณศิลป์ว่า คือ ศิลปะในการแต่งหนังสือ หัวใจของศิลปะทั้งหลายก็คือ สุนทรียภาพหรือความประณีตงดงาม ได้แก่ ความงามของเนื้อเรื่อง ความงามความมีสาระของข้อคิดเห็น หรือความคิดที่แทรกแฝงอยู่ในเนื้อเรื่อง และความงามที่สำคัญที่สุดคือวิธีแต่งที่ผสมผสานเข้ากันได้เป็นอย่างดี

ผะอบ โปษะกฤษณะ (2518:164-173) เป็นอีกผู้หนึ่งที่กล่าวถึงวรรณศิลป์ได้อย่างชัดเจน "วรรณศิลป์เป็นศิลปะบริสุทธิ์(Pure Arts)คือมีความมุ่งหวังที่ถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิดให้ผู้อ่านวรรณศิลป์ปรากฏในรูปภาษาร้อยกรองหรือภาษากวีเป็นส่วนใหญ่ เพราะภาษาร้อยกรองนั้นสามารถโน้มน้าวอารมณ์ให้เกิดจินตนาการได้ง่าย อาจจะทำให้ผู้อ่านได้ยินเสียงไพเราะเสนาะโสต ได้ลิ้มรสอันโอชะ ได้สัมผัสสิ่งอ่อนนุ่มละมุนละไม ได้เห็นภาพอันงดงามตามที่กวีได้วาดไว้ด้วยตัวอักษร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2534:732) วรรณศิลป์ คือ "ศิลปะในการแต่งหนังสือ หรือศิลปะทางวรรณกรรม หรือหนังสือที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดี"

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2542:3) กล่าวถึงความหมายของวรรณศิลป์ว่า คือศิลปะของการเรียบเรียงถ้อยคำ

2.2 คุณสมบัติของวรรณศิลป์

ศิริพร ณ ถลาง และปรีญา หิรัญประดิษฐ์ (2542:320 - 322) กล่าวถึงคุณสมบัติของวรรณศิลป์ไว้ดังนี้

1. อารมณ์สะเทือนใจ (Emotion) เกิดจากความสะเทือนใจของศิลปิน แล้วแสดงออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ ส่วนจะมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับสิ่งที่มากระทบใจของผู้แต่ง แต่ที่สำคัญผู้แต่งสามารถแสดงอารมณ์สะเทือนใจออกมาให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดอารมณ์ร่วมไปด้วยได้หรือไม่ ถ้ามีอารมณ์สะเทือนใจอย่างรุนแรง แต่ไม่สามารถค้นหาแง่มุมหรือจุดเด่นมาแสดงให้ผู้อื่นรับรู้ได้แล้ว เรื่องนั้นก็ไม่น่าจะนับได้ว่ามีวรรณศิลป์

2. จินตนาการ (Imagination) เป็นภาพที่ผู้แต่งสร้างขึ้นในจิตใจ อาจเกิดจากอารมณ์สะเทือนใจ ความคิดฝันและประสบการณ์แล้วทำให้กลายเป็นภาพขึ้นมา

3. การแสดงออก (Expression) เป็นการนำเอาความรู้สึก อารมณ์สะท้อนใจ จินตนาการของตนไปให้ผู้อื่นรับรู้และประจักษ์ในความงาม การแสดงออกไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงแต่สิ่งที่ตึงงามเสมอไป แต่จะต้องแสดงออกให้มีศิลปะ คือ ทำให้ผู้อ่านผู้ฟังเห็นลักษณะที่สำคัญๆ ได้แก่

3.1 แสดงภาพและความรู้สึกได้อย่างชัดเจนและแนบเนียน จนผู้อ่านผู้ฟังเกิดเห็นภาพและรู้สึกตามกับผู้แต่งได้บรรยายไว้

3.2 แสดงให้เห็นความเคลื่อนไหวของตัวละครในเรื่อง ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ประหนึ่งว่าผู้อ่านผู้ฟังกำลังเห็นสิ่งนั้นอยู่ตรงหน้าหรือเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องที่ได้อ่านได้ฟังนั้น

3.3 แสดงให้เห็นนิสัยใจคอและบุคลิกภาพของตัวละครในเรื่อง อาจบรรยายออกมาตรงๆ หรือเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย ใช้สัญลักษณ์แสดงจินตนาการ แล้วให้ผู้อ่านผู้ฟังตีความเอาเอง ผู้แต่งคนใดแสดงออกได้ดี งานนั้นย่อมได้รับการยอมรับและยกย่อง

4. ท่วงทำนอง หรือท่วงท่าที่แสดงออก (Style) ผู้แต่งแต่ละคนจะมีท่วงท่าที่แสดงออกต่างกัน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากวิธีการจัดเรียงถ้อยคำ การเขียนประโยค วรรคตอน และการแสดงความคิดเห็นเฉพาะตัว ท่วงท่าที่แสดงออกแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

4.1 ท่วงท่าที่เป็นส่วนรวม (racial style) เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ค่อยๆ สะสมแทรกซึมเข้าไปในตัวของผู้แต่งทีละน้อยๆ ดังนั้นท่วงท่าที่แสดงออกของกวีแต่ละชาติย่อมแตกต่างกัน และท่วงท่าในแต่ละสมัยในชาติเดียวกันก็จะแตกต่างกันไปบ้างตามยุคสมัย

4.2 ท่วงท่าที่แสดงออกเฉพาะตน (personal style) การพิจารณาท่วงท่าที่แสดงออกเฉพาะตนของผู้แต่งจะพิจารณาจากแนวคิดของผู้แต่ง ซึ่งแต่ละคนมีประสบการณ์ อุดมคติ ความเห็นแตกต่างกันไป โดยจะแสดงออกทางการใช้ภาษา การถ่ายทอดอารมณ์ เมื่อพิจารณางานของกวีหลายๆ เรื่องซ้ำๆ กันจะทำให้ทราบบุคลิกภาพของผู้แต่งได้

5. กลวิธีในการแต่งหรือเทคนิคการแต่ง (Technique) เป็นเครื่องช่วยให้งานนั้นมีวรรณศิลป์สมบูรณ์ หรือเป็นเทคนิคที่ผู้แต่งใช้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์สะท้อนใจของตนออกมา

6. องค์ประกอบ (Composition) เรื่องแต่งที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบที่เหมาะสมกัน คือ มีตัวเนื้อหาหลักและพลความ ถ้าหากเรื่องใดมีแต่เนื้อหาอย่างเดียวไม่มีพลความมาช่วยเสริมอย่างเหมาะสมก็จะทำให้เรื่องนั้นไม่น่าอ่านน่าฟัง

ศิวพร ณ ถลาง และ ปรีญา หิรัญประดิษฐ์ (2542:323 - 327) กล่าวถึงสุนทรียภาพทางภาษาไว้ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ค่าของความหมาย เป็นการใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องตามความหมายของไวยากรณ์และให้เหมาะสมกับจินตนาการ วิธีการที่จะทำให้ถ้อยคำมีค่าของความหมายมี 2 ลักษณะ

1.1 การใช้โวหารภาพพจน์ (figure of speech) เป็นศิลปะการใช้ภาษาที่ช่วยให้เกิดจินตนาการภาพอย่างชัดเจนกว้างขวางกว่าภาษาที่ตรงไปตรงมา ผู้แต่งจะใช้ภาพพจน์ในการ

เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ทั้งรูปธรรม และนามธรรม ภาพพจน์ที่นิยมใช้กัน เช่น อุปมาอุปไมย ถ้อยคำ ชัดแจ้ง การกล่าวเกินจริง บุคลาธิษฐาน เป็นต้น

1.2 สัญลักษณ์ (symbol) เป็นถ้อยคำที่ผู้แต่งคิดขึ้นเพื่อใช้แทนสิ่งต่างๆ ทั้งรูปธรรม และนามธรรม โดยให้ความหมายนอกเหนือจากความหมายตามตัวอักษร ผู้อ่านจะต้องตีความ ออกมาเพื่อให้เข้าใจในความคิดของผู้แต่งให้ได้ สัญลักษณ์แบ่งเป็น 2 อย่าง คือ สัญลักษณ์ตามธรรมเนียมนิยม และสัญลักษณ์เฉพาะบุคคล

1.3 ถ้อยคำที่ก่อให้เกิดภาพ ผู้แต่งจะต้องสามารถบรรยาย พรรณนาอย่างแจ่มแจ้ง และชัดเจน จนผู้อ่านผู้ฟังเกิดมโนภาพตามที่ได้บรรยายหรือพรรณนาไว้ ในการใช้ถ้อยคำให้เกิดภาพนี้ จึงต้องเลือกคำที่มีคุณค่าของเสียงและความหมาย ให้ภาพเด่นชัด อาจจะใช้คำน้อยแต่ ความมาก หรืออาจใช้คำมากเพื่อให้เกิดความไพเราะเพราะพริ้งของเสียง

2. ค่าของเสียง การจะทำให้มีค่าของเสียงถึงขั้นวรรณศิลป์นั้นอยู่ที่การประณีตในการใช้ เสียงสัมผัส จังหวะลีลา การเล่นคำ และการเลียนเสียงธรรมชาติ

2.3 ประเภทของคำและการใช้คำ

ชำนาญ รอดเหตุภัย (2523:71- 81) ได้จำแนกถ้อยคำเป็นประเภทต่างๆ ไว้ดังนี้

1. คำที่มีความหมายโดยตรง หมายถึงคำที่มีความหมายตรงตามพจนานุกรมซึ่งเป็น ความหมายที่ใช้กันเป็นปกติในชีวิตประจำวันของคนทุกๆ ไป เช่น กิน หมายความว่า เคี้ยว กลืน ฯลฯ

2. คำที่มีความหมายโดยนัย หมายถึงความหมายที่แฝงอยู่ เป็นความหมายที่เกิด จากสัมพันธภาพ คือต้องมีบริบทเป็นเครื่องกำกับและจะชวนให้คิดไปถึงความหมายอย่างอื่น นอกเหนือไปจากความหมายโดยตรงตามปกติ เช่น กิน หมายความว่า โกง ฯลฯ

3. คำแสดงอารมณ์ หมายถึง คำที่เป็นเสียงอันเกิดจากอารมณ์สะท้อนใจของมนุษย์ เช่น โห่เอ๊ย อนิจจา โอ๊ย ฯลฯ

4. คำเลียนเสียงธรรมชาติ หมายถึงคำที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกนึกคิด ให้ความรู้สึกที่สมจริง และกระตุ้นให้เกิดจินตภาพ เช่น ปัง เพล้ง ผัวะ ฯลฯ

5. คำมีศักดิ์ หมายถึงคำที่ให้ความรู้สึกอันสูงส่งกว่าคำธรรมดาต่างๆ ไปรวมทั้งคำราชาศัพท์ เช่น กิน คำมีศักดิ์คือ รับประทาน เสวย ฉันท ฯลฯ

6. คำรูปธรรม หมายถึง คำที่ให้ความหมายและความเข้าใจในทางรูปร่างหรือในทางที่ สัมผัสได้ด้วยประสาททั้งห้า เช่น ขาว เปรี๊ยะ หอม หวาน ร้อน ฯลฯ

7. คำนามธรรม หมายถึง คำที่ให้ความหมายทางความคิดหรือเป็นคำที่รับความหมายได้ ทางประสาทที่ 6 คือ ทางใจ เช่น ความดี สวย รัก บุญ ชัง ฯลฯ

8. ศัพท์บัญญัติหรือศัพท์เทคนิค หมายถึง คำที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง คำประเภทนี้หากไม่ได้รับความนิยมก็จะเลิกใช้ไป แต่ถ้าหากคนพากันใช้ตามก็อาจกลายเป็นศัพท์ทั่วๆ ไปได้ เช่น รัฐมนตรี วัฒนธรรม ปฏิรูป สหภาพ ฯลฯ
9. คำเฉพาะกลุ่ม หมายถึง คำที่บุคคลแต่ละกลุ่มคิดขึ้นใช้ในกลุ่มของตน สามารถสื่อความหมายเข้าใจได้ดีเฉพาะคนในวงการเดียวกันเท่านั้น เช่น ทำประตูรับแขก ค่าโง่ ร่มไม่กาง ฯลฯ
10. คำสแลงหรือคำคะนอง หมายถึง คำที่ใช้ให้วิปลาสคลาดเคลื่อนไปจากปกติในด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งจะเป็นด้านเสียง การเขียนและความหมาย เช่น มัลล์ ยากส์ ไม่สน เซ็งระเบิด ฯลฯ
11. คำภาษาตลาด หมายถึง คำที่เป็นภาษาพูดของคนทั่วไป โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือเหมาะสม แต่สามารถสื่อความหมายกันได้เป็นอย่างดี เช่น ในหลวง กิโล เมียน้อย ฯลฯ
12. คำต่ำหรือคำหยาบ คำสบถสาบานและคำเสียดสีที่ส่อไปในทางหยาบคาย
13. คำภาษาถิ่น หมายถึง คำที่ใช้กันตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างไปจากภาษากลางอันเป็นภาษามาตรฐานของชาติ เช่น แล่วกา แซ่วีหลี ย่านัด ฯลฯ
14. คำภาษาต่างประเทศ หมายถึง การใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาจีน บาลี สันสกฤต เขมร อังกฤษ ฯลฯ มาปะปนในภาษาไทย คำจากภาษาเหล่านั้นบางคำเข้ามาใช้อยู่ในภาษาไทยเป็นเวลานานจนดูเหมือนเป็นคำไทย เช่น ก๋วยเตี๋ยว บุญ ธรรม เสด็จ แก๊ส ฯลฯ
15. คำภาษาหนังสือพิมพ์ หมายถึง คำที่นักหนังสือพิมพ์สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าความสนใจผู้อ่านซึ่งบางครั้งอาจเป็นภาษาที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม
16. คำภาษาพาณิชย์ หมายถึง คำที่ใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อให้สะดุดความสนใจและชักจูงให้ใช้บริการของเขา ซึ่งบางครั้งก็ผิดลักษณะการใช้ภาษาไทยที่ดี เช่น ความสุขที่คุณดื่มได้ , หนอยอย่าให้เซด ฯลฯ
17. คำผวน หมายถึง คำที่เมื่ออ่านย้อนกลับสระกันแล้ว จะได้คำที่มีความหมายอย่างใหม่เกิดขึ้น บางครั้งอาจมีความหมายไปในทางหยาบคาย เช่น กากินขี้หมู หมาตาย แหกดอย ฯลฯ
18. คำล้อเลียนภาษาต่างประเทศ หมายถึง การนำคำภาษาต่างประเทศที่มีเสียงใกล้เคียงกับคำในภาษาไทยมาเปลี่ยนเสียงใหม่เล็กน้อยให้กลายเป็นคำไทย หรือบางทีก็นำมาพูดทับศัพท์เพื่อให้เกิดอารมณ์ขัน เช่น ทีฉูทีอิท สแน็จๆพีซๆ ฯลฯ
19. คำย่อ หมายถึง คำที่เขียนอย่างย่อเพื่อประหยัดถ้อยคำหรือไม่ทำให้เปลืองเนื้อที่ในการเขียนหรือพิมพ์ การพูดสั้นๆ ละไว้ในฐานที่เข้าใจ เช่น นายกฯ จุฬาฯ สหรัฐฯ ฯลฯ หรือการย่อโดยใช้ตัวพยัญชนะต้นเท่านั้น แล้วเติมจุดลงไป เช่น ผอ. ร.ร. สนง. สวญ. ฯลฯ
20. คำเลียนเสียงพูด หมายถึง คำที่เขียนท้ายคำเพื่อให้ออกเสียงเหมือนกับเสียงพูดให้มากที่สุด เช่น ดีที่ซู้ด ไซ้มัย สำมะคัญ ฯลฯ

กุสุมา รัชมณี และคณะ (2533:46 - 47) ให้ความหมาย คำซ้ำ คือ การนำคำเดียวกันมากล่าวซ้ำกันสองครั้ง ทำให้ความหมายหนักขึ้นบ้างหรือเบาบางบ้าง เวลาเขียนใช้ไม่ยวมก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นำคำที่มีหน้าทื่ออย่างเดียวกันมาพูดซ้ำ เช่น มีหน้าที่เป็นคำนาม สรรพนาม กริยาวิเศษณ์ เช่น เด็กๆ เราๆ คุณๆ ใครๆ ไตๆ สวยๆ ยิ้มๆ บางครั้งก็พูดหลายคู่ เช่น เขียนๆ อ่านๆ นั่งๆ นอนๆ หลับๆ ตื่นๆ ชั่วๆ ดีๆ ถูกๆ แพงๆ หลบๆ เสี่ยงๆ วิ่งๆ เต้นๆ เป็นต้น

2. ถ้าซ้ำคำเดียวกันถึงสามครั้งจะไม่ซ้ำไม่ย่อก เช่น รอร้อรอ ไปไปไป งอนงอนงอน

3. อาจใช้เป็นคำขยายหรือแสดงพหูพจน์ หรือบอกจำนวนมากก็ได้ เช่น

- ใช้เป็นคำขยาย เช่น เสื้อตัวนี้ยังดีอยู่ , ของหนักๆ อย่าหิ้วเลย , พุดดั่งๆ หน้อย

- ใช้แสดงพหูพจน์ เช่น เด็กๆ ไปโรงเรียนกันหมดแล้ว หนุ่มๆ สาวๆ ไปเที่ยวศูนย์การค้า , ซื่อเป็นกิโลๆ , เดินเป็นกิโลๆ , แดกเป็นเสียงๆ , คิดมาเป็นปีๆ แล้วยังไม่ทำสักที เป็นต้น

4. การใช้คำซ้ำบางครั้งเป็นเสียงที่คำหน้าแสดงความหมายที่หนักแน่นขึ้น เช่น หน้าตาเขายังดูเด็กเด็ก , แม่ของฉันแก่แก่ , เสื้อตัวนี้ขายแพ้งแพ้งทั้งๆ ที่ตัดเย็บซุ้ยซุ้ย เป็นต้น

5. คำซ้ำบางคำเปลี่ยนความหมายจากเดิมจนไม่เหลือเค้าความเดิมอยู่เลย เช่น ฟุ้งๆ หมายถึงธรรมดา , กลัวยๆ หมูๆ หวานๆ หมายถึงง่าย สะดวก , ลวกๆ หมายถึงหยาบ เป็นต้น

คำซ้อน หรือคำคู่ คือการนำคำสองคำมาเข้าคู่กันแล้วนำไปใช้โดยไม่แยกกัน การซ้อนคำมีสองชนิด คือ คำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย มีหลายชนิด คือ

1.1 ความหมายคงเดิม ได้แก่ การนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันและมีเสียงเข้ากันได้หรือคล้ายกันมาซ้อนเข้าคู่กัน เช่น แบบอย่าง ว่างเปล่า เร็วไว ใหญ่โต เล็กน้อย ฯลฯ

1.2 อธิบายความหมายของซึ่งกันและกัน ได้แก่ การนำคำที่แปลกใหม่ คำต่างถิ่น หรือคำภาษาต่างประเทศมาซ้อนกับคำไทย หรือคำต่างประเทศที่ไทยคุ้นแล้วมาซ้อนกัน มีความหมายอย่างเดียวกัน เช่น

คำไทยเดิมกับคำไทยปัจจุบัน เช่น เกือบอม ว่องไว ฝึกเคือง ช้านาน

คำไทยกับคำเขมร เช่น ซากศพ รูปร่าง ถิ่นฐาน ทุกข์ยาก

คำเขมรกับคำบาลี เช่น เจียบสงัด ถนนหนทาง ห้ามไม่ให้

คำเขมรกับคำเขมร เช่น สุขสงบ สุขสำราญ สุขสบาย

คำบาลีกับคำสันสกฤต เช่น สงบสงัด เลิศเลอ ฉับไว ทะนุบำรุง

คำไทยกับคำจีน เช่น ติดแจ เย็นเจี๊ยบ ทรัพย์สิน

คำไทยกับคำไทยถิ่น เช่น กว้างขวาง เสือสาด ครุบา ย่างเดิน

2. คำซ้อนเพื่อเสียง คือการนำคำมาเข้าคู่กันเพื่อให้ฟังดูไม่ห้วนสั้นจนเกินไป บางครั้งคำที่นำมาเข้าคู่กันอาจจะไม่มีความหมายใดๆ เลย บางทีมีความหมายเพียงคำหน้าหรือคำหลัง บางทีก็มีความหมายต่างกันและเมื่อเข้าคู่กันแล้วได้ความหมายใหม่ เช่น

2.1 คำซ้อนที่มีความหมายคำเดียว เช่น มอมแมม สันจู้ หนาเตอะ หลับปุ๋ย

2.2 คำซ้อนที่แต่ละคำไม่มีความหมาย เช่น โลเล โม่เม เบะปะ เต๋อตำ

2.3 คำซ้อนที่ต่างมีความหมายและความหมายเปลี่ยนไปเมื่อซ้อนกัน เช่น งอแง

ล้อม เฟ็งแก้ว (2522:22 - 88) กล่าวสรุปถึงศิลปะในการประพันธ์ที่จะต้องสมบูรณ์ด้วย
รสคำ และรสความ ซึ่งมีข้อสังเกต 3 ประการ ดังนี้

1. ศิลปะการเลือกเฟ้นถ้อยคำ ได้แก่ การใช้คำแสดงอารมณ์ การใช้คำแสดงฐานะของบุคคล การใช้คำเลียนเสียง และการใช้กวียานุโลม เป็นต้น
2. ศิลปะการเรียบเรียงถ้อยคำ ได้แก่ การลำดับความ การสรุปความ ความสมดุล การซ้ำคำ การเล่นอักษรและคำ การใช้สร้อยสลับรรทัด และจังหวะและการถ่วงเสียง เป็นต้น
3. ศิลปะการปลูกอารมณ์ ได้แก่ สิ่งแปลกใหม่ ความสมจริง การใช้โวหาร และการใช้สัญลักษณ์ เป็นต้น

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2542:56 -64) กล่าวถึงองค์ประกอบของบทร้อยกรองไว้ดังนี้

1. คำที่เลือกสรรใช้ คำในบทร้อยกรองโดยทั่วไปมักจะไม่ใช่คำคาดๆ ฟั้นๆ แต่เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งสะท้อนอารมณ์ หรือสูงส่ง มีสง่า ด้วยรูปและเสียงเป็นพิเศษขึ้นไป เช่น คำที่เรียกหญิงที่รักว่า เยาวมาลย์ สมร ทรามสงวน ทรามสวาท เป็นต้น

2. เสียงเสนาะ เป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะทำให้ร้อยกรองนั้นๆ งดงามในความรู้สึกของผู้อ่าน เสียงเสนาะประกอบด้วย

2.1 สัมผัส คือ เสียงคล้องจอง ได้แก่ สัมผัสบังคับเรียกว่า สัมผัสนอก และสัมผัสไม่บังคับเรียกว่าสัมผัสใน สัมผัสทั้ง 2 ประเภทนี้อาจสัมผัสอักษรหรือใช้อักษรเดียวกัน หรือสัมผัสสระใช้สระเดียวกัน

2.2 ลีลาจังหวะ ในวรรณกรรมร้อยกรองลีลาจังหวะ คือ ช่วงซ้ำที่มีผลในด้านเสียงและจังหวะ อาจมีเสียงอ่อนเนิบ คึกคัก กระชั้นกระชาก กระแทกกระทั้น เสียงของร้อยกรองอันเกิดจากสัมผัสและลีลาจังหวะจะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ และเกิดความรู้สึกไปตามเนื้อเรื่องอย่างลึกซึ้งประทับใจ

2.3 การเลียนเสียงธรรมชาติ บทร้อยกรองที่กวีสอดใส่เสียงธรรมชาติเอาไว้อย่างเหมาะสมจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการได้ดียิ่งขึ้น

2.4 การเล่นคำ เป็นกลวิธีที่ให้ความไพเราะด้านเสียงอีกวิธีหนึ่ง เช่น การซ้ำคำ ซ้ำความ เล่นอักษร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดเสียงเสนาะ และให้ความรู้สึกในด้านความหมาย

3. ความหมายอันลึกซึ้งกินใจ กวีจะต้องใช้กลวิธีต่างๆ ในการแต่งดังนี้

3.1 การใช้คำที่มีเสียง และความหมายที่ไพเราะเป็นพิเศษ

3.2 การใช้กวีโวหาร คือ การใช้ชั้นเชิงในการแต่งให้มีรสของถ้อยคำลึกซึ้ง ประทับใจ มุ่งเอาความรู้สึกด้านอารมณ์เป็นสำคัญกว่าข้อเท็จจริง เช่น ภาพพจน์ การพรรณนาและการบรรยาย

2.4 ความหมายของคำ

นิตยา กาญจนะวรรณ (2530:43 - 46) กล่าวถึงความหมายของคำไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. ความหมายแฝง คือความหมายย่อยที่แฝงอยู่ในความหมายใหญ่ แฉะรายละเอียดบางอย่างไว้ในความหมายนั้นๆ ที่เรียกว่าความหมายแฝงเพราะเป็นความหมายเงาๆ ซ่อนเร้นอยู่ในความหมายของคำ ถ้าไม่พิจารณาให้ดีก็อาจจะไม่เห็น ถึงเห็นแล้วจะแยกออกมาเป็นความหมายรองอีกความหมายก็ไม่ได้ ความหมายแฝงมักปรากฏในคำกริยาและคำขยาย เช่น

ก.บอกทิศทาง

ขึ้นบน เช่น ขึ้น ฟู พอง

ลงล่าง เช่น ลง ตก ดิ่ง

เข้าไป เช่น ฉีด อัด

ออกนอก เช่น ออก ขย่อน บ้วน

ถอยหลัง เช่น ถอย ร่น ดึง

เข้าใกล้ เช่น กราย เจียด ประชิด

แยกไปคนละทาง เช่น ปะทุ ระเบิด เตลิด

ข. บอกการเคลื่อนไหว

เคลื่อนไหวดตลอดเวลา เช่น ไหว หยุกหยิก ดุกดิก

เคลื่อนไปจากที่ เช่น เขยิบ ขยับ กระเียบ

เคลื่อนไปเคลื่อนมา เช่น ล็อกแล็ก วอกแวก กลอก

เคลื่อนที่ไปที่ละมากๆ เช่น กูรู พูรู กลุ้มรุม

ค. บอกความเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับเวลา

บอกอาการที่กระทำโดยฉับพลัน เช่น พลุบ ผลุด ผลุนผลัน

บอกอาการที่ทำอย่างช้าๆ เช่น ตะบิดตะบอย เอ้อแอ้น ใ้อ้อ

ง. บอกอาการของคนบางจำพวก

ลักษณะของผู้หญิง เช่น อ่อนแอ่น แฉ่มซ้อย อ่อนหวาน

ลักษณะของผู้ชาย เช่น บึกบึน ล่ำสัน ทรหด

ลักษณะของเด็ก เช่น จำมา เจ้าเนื้อ ชี้อ่อน

ลักษณะของคนแก่ เช่น งกเงิน หง่อม ง่องแง่ง

ลักษณะของคนที่แข็งแรงและขยันขันแข็ง เช่น คล่องแคล่ว ว่องไว กระปรี้กระเปร่า

จ.บอกลักษณะของสิ่งที่มีรวมอยู่เป็นจำนวนมากๆ เช่น ยุบยับ พรักพร้อม

ฉ. บอกคุณสมบัติบางอย่างของกริยา

คำกริยาที่ใช้กับของเหลว เช่น ราว วัก วิด

คำกริยาที่ใช้กับเสียง เช่น แผด ตะเบ็ง เปล่ง

คำกริยาที่เป็นไปเบาๆ เช่น โขย ชุบชิบ ย่อง
 คำกริยาที่เป็นไปรุนแรง เช่น กระแทก กระทืบ
 คำกริยาที่เป็นไปในทางดี เช่น กระตืออง ทูเลา
 คำกริยาที่เป็นไปในทางเลวลง เช่น ทรด ยุบยอบ ย่อหย่อน

2. คำอุปมา คือ คำใช้เปรียบเทียบ เรามักจะใช้เมื่อจนคำที่ต้องการใช้พรรณนาบอกลักษณะหรือบางที่มีคำที่พอจะบอกลักษณะได้ แต่ยังอยากให้เห็นลักษณะถนัดชัดเจนขึ้นอีก จึงหาคำมาเปรียบ คำที่ใช้เปรียบนั้น ส่วนมากเป็นคำนามที่ใช้อยู่ใกล้ตัวทุก ๆ วัน บางทีเราหาคำใดคำหนึ่งที่มีอยู่มาเปรียบให้เห็นไม่ได้ต้องสร้างคำใหม่ ส่วนมากเป็นคำประสมที่ใช้คำเดิมที่มีอยู่เป็นคำตั้ง มีความหมายเป็นอุปมา คำอุปมาสามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 คำอุปมาที่ได้มาจากคำที่มีอยู่แล้ว ส่วนมากเป็นชื่อสัตว์ เช่น ลิง หมายความว่า ชน อยู่ไม่เป็นนึ่งเหมือนลิง

2.2 คำอุปมาที่สร้างใหม่ ส่วนมากเป็นคำประสมที่เป็นสัตว์ก็ประสมคำที่บอกลักษณะเข้าไว้ด้วย เช่น หมาหวงก้าง หมายความว่า หวงของทั้งที่ของนั้นไม่มีประโยชน์แก่ตน

3. ความหมายสัมพันธ์กับเสียง สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท

3.1 การคัดเลือกเสียงใช้ในภาษา ขึ้นอยู่ว่าเสียงกับความหมายย่อมต้องไปด้วยกัน คำที่จะใช้ในภาษาต้องมีความหมายเป็นที่เข้ากันในหมู่ผู้ใช้ภาษา และเสียงก็ต้องอยู่ในระบบเสียงภาษานั้นๆ

3.2 การแยกเสียงกับความหมาย คำบางคำมีความหมายหลายอย่าง(คำพ้องรูป) เพื่อให้สับสนจึงมีการเปลี่ยนเสียงเสียบ้าง โดยให้เสียงหนึ่งมีความหมายอย่างหนึ่ง เช่น พัสตุ กับวัสดุ นอกจากนั้นอาจจะต่างกันได้ที่เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ หรือเสียงพยัญชนะทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะตัวสะกด

กุสุมา รัชมนณี และคณะ (2533:33-34) กล่าวถึง คำที่สื่อความหมายด้วยเสียงไว้ดังนี้

1. คำที่ขึ้นต้นด้วย "คล" มักจะแสดงอาการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนไหวคลาดไม่เที่ยงหรือไม่บริสุทธิ์ ไม่มีคำใดที่แสดงภาวะนิ่งหรือแน่น ดังตัวอย่าง คลวง คลอ คลอก คลอง คล่อง คล้อง คลอด คลอน คล้าย คละ คลั่ง คลั่ง คลุ่ม คลุ่ม เคล่ง เคล็ด เคล้า เคลิบเคลิ้ม เคลี้ย เคลื่อน เคลือบ และคำที่มีเสียงสระเอ มักมีความหมายให้ความรู้สึกที่ไม่ตรง เช่น เก เอ้ เค้เก้ เห เจ เซ เป้ เป้ เหล่ เร้ เสเพล เว้ เป็นต้น เสียงของพยัญชนะที่ให้ความรู้สึกต่างกัน ดังต่อไปนี้

2. พยัญชนะเสียง ข มีความหมายไปในทางให้อารมณ์รุนแรง ทางความรู้สึกลึกๆ เช่น ชิ่ง ขม เชื่อง เข้ม ชัน ขาด ข่ม ขื่น ขืด ขุด ขบ แข่ง ขับ ชิ่ง

- ข กล้ากับ ย ให้ความรู้สึกไปในทางไม่เรียบร้อย (เพราะตัว ย แสดงลักษณะเช่นนั้น) เช่น ขย่ม ขยอก ขย่อน ขยะแขยง ขยัก ขย่ำ ขยิก ขยุม ขยุกขยุย เขยก เขย่ง เขย้อเขย่ง เขยีน เขยิบ เขยื่อน

- ข ควบกับ ม ให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหวได้ เข้มแข็งจริงจัง เช่น ขมีขมัน ขมึง ขมุขขมิบ เขมิดเข้มม ขะมักเขม้น เขมึง เข่ม่ว เป็นต้น

3. พยัญชนะ ง เสียงบ่งถึงลักษณะไม่มั่นคง ให้ความหมายไปในทางไม่ค่อยดี ตลกหรือน่าสงสาร เช่น ง่วน งอแง เจื่องหงอย โง่ง่า งอม งงงวย งก งงจัน งกเงิน จักๆ งด งาม งามาย ง่วง จ้วงเจีย เงอะงะ โงนงน แง้ม เป็นต้น

4. พยัญชนะ จ ส่วนมากจะให้ความรู้สึกที่ไม่เป็นปึกแผ่น แต่แผ่กระจายให้เสียงที่เป็นช่วงๆ แสดงความไม่ยิ่งใหญ่และให้อารมณ์ขัน เช่น จ้อกแจ้ก จู้จี้ จู้จี้ จอแจ จ้อ จุกจิก จุ้นจ้าน เจื้อยแจ้ว เจี้ยวจ้าว จ้าละหวั่น จ่อง จ่องห่อง จืด จาง จำเจ เจ้าจุก เจ้อ จุนจู้ จิว จ้อย จน จม จอด จ่อม เป็นต้น

5. พยัญชนะ บ ให้ความรู้สึกที่ขาดความภาคภูมิใจ ไร้ความอ่อนหวาน ค่อนข้างกระด้าง แต่ก็ไม่นักแน่นเป็นแก่นสาร เช่น บ่น บอด บอบ บี เบื่อเรือ เบอะ เบะ เบียด เบื่อ เบือน แบ ใ้ เป็นต้น

6. พยัญชนะ พ ให้ความรู้สึกอ่อนเบา และขาดความหนักแน่น บางครั้งก็ตลกไปเลย เช่น พัน เพ้อ โพน พอ พอง พังพาบ เพ่นพ่าน

- ควบกล้ำ ร ให้ความรู้สึกด้านสวยงาม หลูหร่า หรือว่องไว รวดเร็ว เช่น พร้อม พร้อมเพรียง พร้า เป็นต้น

- ควบกล้ำกับ ล ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว เช่น ปลั่ง ปลิ้น ปล่าน ปล่าม ปลั่ง ปล่อย ปลาต พลุกปล่าน พลอย พลอมแพลม เป็นต้น

7. สระเสียงสั้น จะให้ความรู้สึกไปในทางลบ เป็นความรู้สึกที่ไม่มั่นคง ขาดเป็นช่วงตอน เช่น เตาะแตะ เสาะแสะ สะเงาะสะแงะ หรือให้ความรู้สึกที่ปะทะกันรุนแรง เช่น ปะ ตะ ฉะ ผลัวะ ผัวะ เทะทะ เบะ แปะ เป็นต้น

8. สระ โ ให้ความรู้สึกว่าเจริญเติบโตขึ้นเบื้องบน กระจายออกไปในลักษณะที่ขึ้นข้างบน และความรู้สึกมักเป็นทางลบ เช่น โต ไช ใน โท โต โฉ โห้ว โผ โผล่ โอ้ โอ เป็นต้น

9. สระอัว ให้ความรู้สึกที่พัลวปะปนกันยุ่งจนไม่สามารถจำแนกได้ เช่น นัว รัว กลัว มัวเมา มัว ลัว คัว เป็นต้น

นววรรณ พันธุเมธา (2545:67 - 71) ได้กล่าวถึงลักษณะความหมายของคำดังต่อไปนี้

1. คำที่มีความหมายกว้าง และความหมายแคบ คำแต่ละคำมีความหมายแคบกว้างต่างกัน บางคำบอกความหมายเฉพาะเจาะจง บางคำบอกความหมายโดยส่วนรวมของสิ่งที่อยู่ในประเภทเดียวกัน ตามหลักไวยากรณ์ไทยคำที่มีความหมายกว้างเรียกว่าคำ सामानยนาม ส่วนคำความหมายแคบเรียกว่าคำ วิสามานยนาม หากต้องการให้คำ सामานยนามมีความหมายแคบลงก็มักเติมคำขยายข้างหลัง เช่น นกสีด้า นกกาเหว่า เป็นต้น

2. คำที่มีความหมายตามตัวและความหมายอุปมา คำแต่ละคำจะมีความหมายอย่างไรอย่างหนึ่ง แต่ผู้ใช้ภาษาอาจนำคำเหล่านี้ไปใช้ในความหมายอื่น โดยที่ความหมายเก่ามักต้องมี

ความสัมพันธ์กัน คำอุปมาได้มาจาก อวัยวะคน อวัยวะสัตว์ หรือการเอาสัมผัสอย่างหนึ่งไปใช้กับสัมผัสอีกอย่างหนึ่ง เช่น คอขวด ไหล่เขา หูช้าง ปากกา เสียงแหลม รสแหลม ความหมายตามตัวคำบางคำสูญเสียไปเหลือแต่ความหมายอุปมา เช่น ชื่อตรง คดโกง เตือดร้อน เป็นต้น

3. คำที่มีความหมายนัยตรงและความหมายนัยประหวัด คำบางคำเมื่อผู้ฟังแล้ว มักจะไม่ได้นึกถึงแต่เฉพาะความหมายของคำนั้น แต่จะนึกถึงคำอื่นหรือสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับความหมายของคำนั้นด้วย เช่น เลือด หมายถึง ความตาย การต่อสู้ หรือ สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ คำเหล่านี้จึงมักเป็นสัญลักษณ์ในวรรณกรรมของชนหลายชาติ เมื่อผู้ส่งสารกล่าวถึงคำเหล่านี้ ผู้รับสารแม้จะเป็นคนต่างชาติก็จะเข้าใจได้ว่าผู้ส่งสารต้องการให้นึกถึงคำใดหรือสิ่งใด แต่คำบางคำเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ได้เฉพาะชาติ คนที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน เช่น ดอกหญ้า หมายถึง สิ่งต่ำต้อย หรือ หงส์ หมายถึง ผู้สูงศักดิ์ คำบางคำเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้เฉพาะตัว แล้วแต่ประสบการณ์ของคนแต่ละคน เช่น บ้าน บางคนนึกถึงสถานที่อันอบอุ่น แต่บางคนนึกถึงสถานที่กักขัง ความแตกร้าง ทั้งนี้แล้วแต่ว่าเขามีประสบการณ์เกี่ยวกับบ้านมาอย่างไร ผู้ส่งสารจึงต้องใช้ข้อความแวดล้อมให้ชัดเจนพอที่จะให้ผู้รับสารเข้าใจความคิดของตนได้

4. คำที่มีความหมายคล้ายกัน คำที่มีความหมายคล้ายกันมีอยู่มากในภาษา คำบางคำมีความหมายเหมือนกันใช้แทนกันได้ คำบางคำก็มีความหมายต่างกันเล็กน้อย และบางคำก็มีเพียงความร่วมกันบางประการ

5. คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน อาจมีตั้งแต่มีความหมายขัดแย้งกันเล็กน้อยไปจนถึงมีความหมายตรงกันข้าม เช่น

5.1 คำตรงข้ามแบบกลับกัน เช่น ชื่อ - ชาย ครู - ศิษย์ ถ้า ก. ชื่อของ ข. หมายความว่า ข. ชายของให้ ก. แต่ถ้า ก. เป็นครู ข. หมายความว่า ข. เป็นศิษย์ ก.

5.2 คำตรงข้ามแบบปฏิเสธ เช่น ยาก - ง่าย ตื่น - หลับ ถ้าเรื่องหนึ่งยาก หมายความว่า เรื่องนั้นไม่ง่าย แต่ถ้า ก. หลับ หมายความว่า ก. ไม่ตื่น

5.3 คำตรงข้ามแบบระดับ มักจะมีคำตรงข้ามมากกว่า 1 คำ เช่น ร้อน-อุ่น-เย็น-หนาว เช่น

ร้อน	แสดงระดับ	ร้อนมากที่สุด
อุ่น	แสดงระดับ	ไม่ร้อนเท่าร้อน
เย็น	แสดงระดับ	ไม่มีความร้อนเลย
หนาว	แสดงระดับ	ไม่มีความร้อนและเย็นกว่าเย็น

6. คำที่หลายความหมายและคำพ้องเสียง คำที่มีความหมายได้หลายอย่าง เช่น

ขัด	มีความหมายว่า	1) ฝาดื่น เช่น ขัดคำสั่ง
		2) ไม่คล่อง เช่น หายใจขัด
		3) ไม่ลงรอยกัน เช่น 2 คนนี้ขัดกันอยู่เรื่อย

2.5 โวหารภาพพจน์

ลิตธา พินิจภูวดล (2525:167 - 173) สรุปเกี่ยวกับโวหารภาพพจน์ (figure of speech) หมายถึง การสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นโดยอาศัยถ้อยคำสำนวนการเขียนที่ชัดเจน ประณีตและสวยงาม โดยต้องมีการประดับตกแต่ง นั่นคือการอาศัยเครื่องมือคือ"ภาพพจน์" ซึ่งมีลักษณะต่างๆ เช่น การเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน (อุปมา Simile) การเปรียบเทียบโดยนัย (อุปลักษณ์ Metaphor) การเปรียบเทียบโดยใช้ข้อความตรงกันข้าม (ปรพากย์ Antithesis) การเปรียบเทียบโดยใช้ส่วนหนึ่งแทนทั้งหมด (นามนัย Metonymy) การเล่นเสียงและจังหวะ (เสียงสัมผัส Alliteration) โวหารที่ใช้ประโยคคำถาม (Interrogation) การเล่นคำ(Puns on Words) การสมมุติให้มีตัวตน (บุคลาธิษฐาน Personification) การกล่าวเกินความจริง(อติพจน์ Hyperbole) การเลียนเสียงธรรมชาติ(Onomatopoeia) การลดความหมายของคำ (Euphonism) และการเล่าเรื่องสมมุติ (Allegory)

วิภา กงกะนันท์ (2533 : 39 - 53) กล่าวถึงโวหารไว้ว่า โวหารเป็นศิลปะของการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง เป็นวิธีการพูดหรือเขียนที่ผู้พูดหรือผู้เขียน พูดหรือเขียนอย่างหนึ่งแต่ความหมายเป็นอย่างอื่นบ้าง ให้มีความหมายกำกวม หนักเบา คลุมเครือ หรือเข้มข้นต่างไปบ้างโดยการที่จะตัดสินว่าภาษาใดเป็นโวหารหรือมิใช่ ให้ดูที่วิธีการใช้คำ วลี ประโยคในข้อความต่างๆ มิใช่ดูที่ลักษณะของคำ วลี หรือประโยคตามลำพัง โวหารของกวีหรือนักเขียนแบ่งประเภทไว้ดังนี้

1.อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นโวหารเปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบกันว่าเป็นสิ่งเดียวหรือเท่ากับทุกประการโดยใช้คำ เป็น เเท่า คือ ฯลฯ ในการเปรียบเทียบ

2. อุปมา (Simile) เป็นโวหารที่เปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบกันว่าเหมือนกัน คำที่ผู้ใช้โวหารประเภทนี้ใช้ในการเปรียบเทียบคือคำว่า เหมือน คล้าย ดุจ ดูราว กลหนึ่ง เพียง ดัง ราว ราวกับ เจก ฯลฯ

3. สมพจน์ (Synecdoche) การกล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของทั้งหมดเพียงบางส่วนแต่ให้ความหมายครอบคลุมหมดทุกส่วน

4.นามนัย (Metonymy) เป็นโวหารที่เอ่ยถึงสิ่งหนึ่งแต่ให้ความหมายเป็นอีกอย่างหนึ่ง เช่น เอ่ยชื่อคนแต่หมายถึงผลงานของเขา เอ่ยชื่อสถานที่แต่หมายถึงคนที่อยู่ที่นั่น เป็นต้น

5. ปฏิวาหะ (Oxymoron) คือการนำคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือต้านกันมารวมกัน เพื่อให้เกิดคำ ซึ่งมีความหมายใหม่

6. ปฏิภาคพจน์ (Paradox) คือข้อความที่มีความหมายขัดกันไม่ว่าผู้ใช้จะจงใจหรือไม่ก็ตาม เป็นข้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่แปลกแต่จริง หรือไม่น่าเป็นไปได้ แต่เป็นไปได้

7. อาวัตพากย์ (Synesthesia) คือการใช้คำแทนผลของสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา

8. อติพจน์ (Hyperbole) คือการพูดเกินความจริงเพื่อเน้นความรู้สึก มิใช่เพื่อหลอกลวง

9. อธิพจน์ (Overstatement) เป็นการใช้โวหารในการพูดหรือเขียนประหนึ่งโอ้อวด โดยมีเจตนาให้ผู้อ่าน ผู้ฟังรู้สึกขื่น

10. ปฏิรูปพจน์ (Allusion) เป็นการใช้ข้อความที่ดัดแปลงมาจากข้อความอันเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว เช่น วาตะของนักปราชญ์ กวี หรือ สุภาสิต คำพังเพย

11. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการใช้ภาษาในลักษณะที่ทำให้ดูเหมือนว่าสรรพสิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่คนแต่เป็นเสมือนคน

12. อุทาหรณ์ (Analogy) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์หรือความคิดสองอย่างที่ไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบกันว่าคล้ายกันโดยยกข้อความที่เชื่อว่าง่ายแก่การเข้าใจเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้เขียนหรือกวีต้องการจะพูด

13. ปฏิปจฉา (Rhetorical Question) เป็นศิลปะของการใช้คำถาม คือเป็นคำถามที่มีได้หวังคำตอบ ผู้ถามหรือกวีมีเจตนาจะเรียกร้องความสนใจมากกว่าต้องการคำตอบ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง

ลักขณา สุขสุวรรณ (2521:303) ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง พบการใช้คำง่าย ๆ สะใจ เลียนเสียงธรรมชาติ และเสียงอุทาน การซ้ำคำ การเล่นคำ การใช้คำขยายแปลก ๆ การใช้คำไพเราะ การใช้คำนัยประหวัด ภาษาถิ่น ภาษาต่างประเทศ ในด้านการใช้สำนวนในเพลงลูกทุ่งนั้นมีการเปรียบเทียบกับอุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน คำพังเพย สุภาสิต คำสแลง ซึ่งการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งส่วนหนึ่งทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลายเพราะการใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมา ไม่ต้องตีความ ส่วนมากก็ใช้ภาษาง่าย ๆ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจตรงกับความหมายที่ผู้ประพันธ์ต้องการ

จำริญ หอมระรื่น (2534:บทคัดย่อ) วิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ พร ภิรมย์ พบว่าคำประพันธ์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ พร ภิรมย์ ใช้คำประพันธ์หลายประเภท โดยเฉพาะคำประพันธ์ประเภทร้อย ในด้านทำนองเพลงนั้น พร ภิรมย์ จะใช้ทำนองที่คิดขึ้นใหม่ ส่วนการใช้ภาษาจะใช้คำง่ายต่อการเข้าใจ

บุษกร ครุทวงศ์ (2537:บทคัดย่อ) ศึกษาวรรณกรรมเพลงของพยางค์ มุกดา : การศึกษาวิเคราะห์ พบว่า พยางค์ มุกดา เป็นนักประพันธ์เพลงที่นิยมรูปแบบคำประพันธ์คล้ายกลอนสุภาพ เลือกใช้ถ้อยคำ โวหารที่เหมาะสมกับเนื้อหา จึงทำให้เพลงเด่นทั้งด้านเสียง และความหมาย

นพพร ด่านสกุล (2537:บทคัดย่อ) ศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งชุดแม่ไม้เพลงไทย ที่ขับร้องโดย ผ่องศรี วรนุช พบว่ามีการนำคำซ้ำ คำสัมผัสใน การหลากคำ มาใช้มากตามลำดับ และยังใช้โวหารภาพพจน์ แบบนามนัย อุปไมย ปฏิปจฉา และบุคลาธิษฐาน เพื่อช่วยในการสร้างภาพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงทำให้วรรณกรรมเพลงชุดนี้มีอัตลักษณ์ของเพลงลูกทุ่งอย่างแท้จริง

ประชุม บุญน้อม (2538:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลงานของ พร ภิรมย์ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา พบว่าเพลงที่ใช้ฉันทลักษณ์ในการประพันธ์ทั้ง กาพย์ กลอน และร้อย ซึ่งเพลงส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่ประพันธ์แบบร้อยเพราะสามารถยืดหยุ่นได้ตามเนื้อหาสาระของเพลง จะไม่มีกฎเกณฑ์

บังคับตายตัว เป็นเพลงที่ใช้ภาษาในการประพันธ์ได้อย่างดีเยี่ยม ภาษาที่เข้าใจง่ายให้ความไพเราะตามอารมณ์เพลง คำที่เลือกเฟ้นมาใช้ประพันธ์เพลงให้ความหมายได้กระชับ ชัดเจน มีการเล่นสัมผัสคำ และเล่นคำแบบนักเลงกลอนอย่างถูกต้องตามฉันทลักษณ์

กฤติยา อรุณรัตน์ (2538:88) ได้ศึกษาเพลงลูกทุ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากรายกึ่งศตวรรษ เพลงลูกทุ่งไทย จำนวน 86 เพลง พบว่าผู้ประพันธ์สามารถใช้ภูมิปัญญาในการใช้ภาษา และสำนวนเปรียบเทียบจึงทำให้เพลงเกิดความไพเราะเข้ากับเสียงดนตรี ลักษณะการใช้ถ้อยคำ ได้แก่ การใช้คำง่ายตรงไปตรงมา การใช้คำเลียนเสียง การซ้ำคำ การใช้สัมผัส การใช้คำประชดประชัดเสียดสี การใช้คำที่มีความหมายสองแง่สองง่าม การใช้คำภาษาถิ่น และการใช้คำภาษาต่างประเทศ

นพพร ด้านสกุล (2538:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ จูเลี่ยม กิ่งทอง พบว่าจูเลี่ยม กิ่งทอง ได้นำเอาภาษาถิ่นใต้และศัพท์ในวรรณคดีมาสอดเสริมในคำร้องได้อย่างเหมาะสมยิ่ง และใช้โวหารแบบนามนัยในการสร้างภาพให้ชัดเจนมากที่สุด

วีรวรรณ คลังกรณ์ (2541:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทเพลงลูกทุ่งของ ชาย เมืองสิงห์ ในการใช้ภาษาพบว่าผู้ประพันธ์ใช้ภาษาปากมากที่สุด รองลงไปตามลำดับ ได้แก่การใช้คำอุทาน คำซ้ำ คำสแลง คำภาษาต่างประเทศ คำซ้อน คำแสดงความรู้สึก คำภาษาถิ่น ใช้คำพวนน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ประพันธ์มีการสร้างสรรค์คำขยายแปลกใหม่ขึ้นใช้อีกด้วย ด้านการใช้โวหาร ภาพพจน์พบว่าโวหารปฏิรูปพจน์ ปฏิปุจฉา อติพจน์ นามนัย อุปมา สัญลักษณ์ อุปลักษณ์ สมพจน์ย บุคลาธิษฐาน และอติพจน์ตามลำดับ

การศึกษาในแนวสุนทรียศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอธิบายได้อย่างเป็นระบบและเป็นวิถีทางอันมีประสิทธิภาพที่นำไปสู่การเข้าถึงวรรณศิลป์ จึงนำมาสู่การศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ ในบทเพลงลูกทุ่ง"งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ในด้านศิลปะการใช้คำสื่อความหมาย และศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมานี้

บทที่ 3

วรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง

บทเพลงลูกทุ่งนั้นผู้ประพันธ์คำร้องต้องถนัดการองอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดผสมผสานกับจินตนาการและประสบการณ์แล้วถ่ายทอดออกมาอย่างมีวรรณศิลป์ ซึ่งนิยมใช้ภาษาง่ายๆ แต่ตรงเป้าหมาย ถ้ามีการเปรียบเทียบหรือใช้สัญลักษณ์ก็ไม่ถึงกับต้องให้วิจิตรพิสดารนัก แต่จริงใจเปิดเผยตัวเองไม่เก็บงำความรู้สึก ดังที่ พูนพิศ อมาตยกุล (2532:95) กล่าวถึงการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งว่า "...เพลงลูกทุ่งให้คุณค่าอย่างสาแก่ใจชาวบ้านตรงที่ว่ากันตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อมจะเปรียบเทียบอะไรก็เปรียบกันที่ออๆ แล้วก็ว่ากันไปกันมาแบบที่เรียกว่าเพลง "แก้กัน" เสียดสีกันถึงใจพระเดชพระคุณ เจ็บๆ คันๆ สนุก ตีกักก เข้าใจง่ายในทันทีไม่ต้องแปล" เพลงลูกทุ่งจึงถูกหูกคนไทย เป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป และแพร่ขยายกว้างไกลถึงชนบททุกแห่ง ด้วยเนื้อหาสาระเกี่ยวกับธรรมชาติของท้องทุ่ง ท้องนา บรรยายชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท รำพึงรำพันถึงความรัก การประกอบอาชีพ การมองโลกในแง่ดี พร้อมกับสอดแทรกคติธรรมไปพร้อมกัน เพลงลูกทุ่งจึงถือว่าเป็นวรรณกรรมขนาดสั้นที่เต็มเปี่ยมไปด้วยสาระและวรรณศิลป์ มีกลิ่นอายความเป็นไทยแท้ๆ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างจากเพลงไทยประเภทอื่นๆ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ส่งเสริมการประพันธ์เพลงลูกทุ่ง และได้จัด"งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" มาแล้ว 3 ครั้ง โดยใช้หลักเกณฑ์พิจารณาเพลงเพื่อรับรางวัลด้าน ทำนอง เนื้อหา สีสภาพการขับร้อง ความนิยมแพร่หลายและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ คุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในที่นี้หมายถึง "...เป็นเพลงที่ใช้ภาษาง่ายๆ ตรงไปตรงมา ไม่สลับซับซ้อน ในลักษณะเดียวกับเพลงพื้นบ้าน" (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2532: 7)

การวิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง"งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษา 2 ด้าน คือ ศิลปะการใช้คำสื่อความหมาย และศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์

1. ศิลปะการใช้คำสื่อความหมาย

เพลงลูกทุ่งของไทยนั้นมีการพัฒนามาจากเพลงพื้นบ้านทั้งลีลาการร้อง และถ้อยคำที่ใช้ ดังนั้นภาษาในเพลงลูกทุ่งจึงต้องเป็นคำที่ชาวบ้านเข้าใจ ดังที่ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2537:203 - 204) กล่าวถึงการใช้คำที่ก่อให้เกิดความหมาย และถึงใจชาวบ้านว่า "คำร้องของเพลงลูกทุ่งนั้น เปิดกว้างให้อิสระตั้งแต่ คำสแลง ภาษาถิ่น ภาษาแผลง คำติดติดปาก ไม่ยุ่งกับศัพท์กวี... สามารถสรุปและผูกคำเพื่อจำได้ 4 ประการ คือ หนึ่งความเรียบง่าย สองใส่ความรู้สึก สามบันทึกเรื่อง สี่เพื่องภาษา"

การศึกษาศิลปะการใช้คำสื่อความหมายในบทเพลงลูกทุ่งนั้น ผู้วิจัยจะศึกษาศิลปะการใช้คำสื่อความหมายดังต่อไปนี้

- 1.1 การใช้คำง่าย ๆ ฟั่น ๆ
- 1.2 การใช้คำที่มีความหมายโดยตรง และคำที่มีความหมายโดยนัย
- 1.3 การใช้คำหลากหลาย
- 1.4 การใช้คำภาษาถิ่น
- 1.5 การใช้คำภาษาต่างประเทศ
- 1.6 การใช้คำศัพท์ และสำนวน
- 1.7 การใช้คำเลียนเสียง
- 1.8 การใช้คำซ้ำ
- 1.9 การใช้คำซ้อน
- 1.10 การใช้น้ำเสียง

1.1 การใช้คำง่าย ๆ ฟั่น ๆ

เนื่องด้วยเพลงลูกทุ่งนั้นมีความสัมพันธ์มาจากเพลงพื้นบ้านอย่างแนบแน่น เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงของชาวบ้านที่เล่นกันเองดูกันเอง เป็นมหรสพที่ไม่ต้องฝึกฝน ไม่ได้มุ่งความไพเราะ หรือความสวยงาม แต่มุ่งที่ความสนุกเป็นหลัก หรือที่เรียกว่า "ไม่เก่งแต่ชำนาญ ไม่เชี่ยวชาญแต่เคยมือ" ภาษาในเพลงลูกทุ่งได้สืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษมาอย่างครบถ้วน ดังที่ ชรรค์ชัย บุนปาน (2538 : คำนำ) ได้กล่าวถึงการเลือกใช้คำในเพลงลูกทุ่งว่า "ภาษาไทยลูกทุ่ง เสมอด้วยสื่อจากใจถึงใจทั้งหมด ไม่มีจริต ไม่มีมารยา สามารถสร้างความรัก ความเข้าใจได้จากเนื้อจรดได้ ตะวันตกจรดตะวันออก และในกลางใจคนไทยด้วยกันเอง ถ้าไม่จรดตก หรือตัดจริตจนเกินไปนัก..." เหตุเพราะเพลงลูกทุ่งใช้คำง่าย ๆ ฟั่น ๆ เหมือนภาษาที่ชาวบ้านพูดกันในชีวิตประจำวัน จึงมักเป็นคำภาษาปากที่ใช้สื่อสารกับคนคุ้นเคย สนุกสนมเป็นกันเอง ของคนในระดับชาวบ้านทั่ว ๆ ไป จึงไม่จำเป็นต้องระวังให้สุภาพ หรือมีระเบียบแบบแผนมากนัก

การศึกษาเพลงลูกทุ่ง พบว่ามีการใช้คำง่าย ๆ ฟั่น ๆ ในลักษณะของภาษาปากในลักษณะต่าง ๆ ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.1.1 คำเรียกยานพาหนะ และการขับขี่

จักรยานของพี่ราคาไม่กี่ร้อยบาท ถึงชำรุดอาด แต่ก็เมดอินไทยแลนด์ ต้องใช้เท้าปั่น รถที่มันถึงจะแล่น ไม่เหมือนรถเครื่องต่างแดน ยิ่งวิ่งยิ่งแล่นเพราะใช้น้ำมัน

(จักรยานคนจน : ยอดรัก สลักใจ)

คำว่า "รถเครื่อง" เป็นคำเรียก รถจักรยานยนต์

บ่มีเก้งนึ่ง รถหยังกีบมี สองขายังตีชิตเดินได้ดอก

(บ่เป็นหยังดอก : สมัย อ่อนวงศ์-กานท์ การุณวงศ์)

จะจ้างสักพันฉันก็ไม่หันไปมอง ถึงเธอจะใส่ทองเส้นโตเท่าไซรไฟ จะขี่รถ
แก่งเรือบินหรือเดินดินไป สวมสร้อยเพชรเม็ดโตเท่าไข่ ราคาแค่ไหนฉันก็ไม่มอง
(คุณนายโรงแรม : ระพิน ภูไท)

คำว่า "รถแก่ง" เป็นคำเรียก รถยนต์นั่งส่วนบุคคล ส่วนคำว่า "เรือบิน" เป็นคำเรียก เครื่องบิน

กอดกับคนจนหน้าม่น้องป่นว่าเหม็น กอดคนมีซีเป็นซีเนื้อเย็นใจเดินตาโต
ขึ้นอกขึ้นใจ ขึ้นใจผิวใหม่เป็นไก่ ตกเย็นนั่งเบ็นซีไซว้ไก้อย่างนี้ถึงลิ้มพีชานา
(ปู่ไข่ไก่หลง : ชายธง ทรงพล)

คนมีเงินเขาขี่รถเบ็นซีรถแลนด์ เราซีหลังควายตามท้องนามันน่าข้า
(คนซีหลังควาย : ดาว บ้านดอน)

คำว่า "ซี" หมายถึง นั่งไปกับยานพาหนะ โดยการกางขาคร่อม เช่น ซีจักรยาน ซีควาย เป็นต้น การนั่งรถยนต์ไม่ต้องกางขาคร่อม จึงไม่ต้องใช้คำว่า "ซี" แต่ชาวบ้านจะใช้กิริยา "ซี" กับยานพาหนะทุกประเภท เช่น ซีรถแก่ง ซีเรือบิน เป็นต้น

1.12 คำสรรพนามที่ไม่เป็นทางการ

การใช้คำสรรพนามที่ไม่เป็นทางการ หมายถึงการใช้คำเรียกขานสั้นๆ เพื่อความสะดวกปากในการออกเสียง โดยไม่ได้ยึดถือว่าจะต้องถูกต้องตามระเบียบภาษาเขียน หรือภาษาราชการ และไม่ถือว่าเป็นคำหยาบ เช่น ผัว เมีย ข้า เอ็ง กู มึง ไอ้ กู แก อี มัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แกไม่ตกก็คือหัวอกผู้เป็นเมีย เรื่องใดเสียก็ว่าแต่เมียซาอู สิ่งทำดีทำไม่ไม่มี
ใครรู้ เมียซาอูไม่ได้ชั่วทุกคน ที่เขาชั่วเนื่องจากผัวไม่กลับมา คอยตั้งตาไม่เห็นผัวมา
หาตน ทราบภายหลังแทบคลั่งในกมลว่าผัวของตนมีเมียน้อยคอยรอ อยู่แล้วท้อ แล้ว
ท้อ แทบซบยับยังเหลือ นี่คือหัวอกเมียแม่บ่มมีไผ่ฮู้

(น้ำตาเมียซาอู : พิมพา พรศิริ)

ผัวจำสงสารลูกเมียสักนิด อย่าเพลนหลงเดินทางผิด คิดถึงลูกเมียบ้าง ลืมตา
สักนิด อย่าหลงเมียน้อยแนบข้าง อย่าทิ้งลูกเมียไกลห่าง เห็นใจเมียบ้างเถิดผัวเอ๋ย
(น้ำตาเมียหลวง : ผ่องศรี วรนุช)

พ่อเมียจรมัวต้องนอนกล่อมเห่ มือน้อยไกวแกว่งเปล เหน้ให้ลูกน้อยยามอ่อน
รับกรรมซ้ำจำอยู่ค่อนนอน เลี้ยงดูลูกอ่อน สบายแน่นอนเรื่องเมีย

(พ่อลูกอ่อน : ชาย เมืองสิงห์)

บ้านเอียบบ้านนา บัดนี้ข้ากลับมา ด้วยน้ำตาไหลร่วง ก่อนข้าเคยเกลียดชัง
ทุ่งนาเว้งว่างสุดตา เกลียดโคลนเกลียดควายคันไถนา เกลียดยามข้าวกล้าดกรวง ข้า
เบื่อไอ้หนุ่มลูกทุ่ง ที่ตัวมันฟุ้งสาบควาย...

(น้ำตาสาวตก : ศรีสำอางค์ ดรีเนตร)

พี่คนจรหาก่อนดวงแด่ ต้องกลับไปบอกพ่อแม่ เพื่อให้แกรับรู้ ลูกมีภรรยาได้
เป็นชานาคงน่าดู จะได้เป็นยาเป็นปุ๋ย เพราะเลือดไอ้หนุ่มชานา ข้าวขึ้นราคาอย่า
หลงวาจาไอ้เสียหนุ่ม พี่อยู่ไกลหัวใจมันกลุ่ม ร้อนรุ่มตั้งเดือนเมษา

(สาวผักไห่ : ชาตรี ศรีชล)

ก่อนจากบ้านนา เพื่อนมันจะให้ข้าทรวง ไปเป็นนักร้องให้เขาล้วง...

(นักร้องบ้านนอก : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

ก่อนอยู่บ้านนา เขาเรียกกันว่าอีกลอย-มาอยู่กรุงเทพฯ มีผัวนายร้อย เปลี่ยน
จากกลอยมาเป็นแรมจันทร์

(คุณนายโรงแรม : ระพิน ภูไท)

การใช้คำสรรพนามในบทเพลงลูกทุ่งสังเกตได้ว่า ผู้ประพันธ์มักใช้คำสรรพนามแตกต่างกันเมื่ออยู่ในอารมณ์ที่ต่างกัน เช่น เมื่อพูดกับคนโดยทั่วๆ ใช้คำว่า “ฉัน” แทนตัวเอง และใช้คำว่า “กู” เมื่อเกิดอาการเพื่อคั่ง แล้วเปลี่ยนใช้คำว่า “ข้า” และแทนผู้ที่ถูกกล่าวถึงว่า “เอ็ง” และ “มึง” จึงเห็นได้ว่าการใช้คำสรรพนามในเพลงลูกทุ่งนั้น ไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้อง สุภาพ แบบแผน ตามภาษามาตรฐานแต่อย่างใด เพียงแต่เน้นคำที่สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกได้มากกว่าที่สุดเท่านั้นเอง ตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ฉันบ่กัญชาจนหาหลาย เห็นหมูตัวเท่าควาย โอ้วว่าเดือนหงายเป็นเดือนคว่ำ
อกเอ๋ยพลาดเลยไปเสียทางดำ ดูดกัญชาน้ำยิ่งดำ ระกำชอกข้าววิญญา...

สิ้นชาติสิ้นเชื้อสิ้นเสื่อแล้วกู เมียรักที่เคยครองคู่ กลับมีชู้เสียได้ สามเดือนได้
กัน กำลังข้าวมันแกงไก่ นี่เมียมาร้างไปไกล คงเหลือข้าวใหม่ปลาเค็ม

สิ้นเนื้อสิ้นตัวสิ้นผ้าแล้วซี มาหาข้าทำไมนี่ กลับไปเดี๋ยวนี้ก่อนที่จะข่ม หนอย
หลังน้ำตาเอ็งนี้กว่าข้าหวังชม เดี่ยวคงเลือดอาบดาบคม ร่างมึงจะถมจมดิน

(คนบ้ำกัญชา : คำรณ สัมบุญณานนท์)

1.1.3 คำเรียกสถานที่

การใช้คำเรียกเกี่ยวกับสถานที่ บทเพลงลูกทุ่งยังปรากฏคำเรียกสถานที่ ซึ่งชาวบ้าน
ใช้เรียกสถานที่ต่าง ๆ ตามความเคยชิน ก่อนที่จะมีการเรียกชื่อสถานที่นั้นเป็นจังหวัดต่าง เช่น
เมืองคอน โคราช ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

รู้สึกตัวแล้วงามอนรีบกลับเมืองคอนให้พี่หายหวังเหวิด

(แสนหวังเหวิด : สาลิกา กิ่งทอง)

คำว่า "เมืองคอน" เป็นคำไม่เป็นทางการ หมายถึง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คุณย่าโมเหมือนดังร่มโพธิ์ผางาด คุ่มครองปกป้องโคราช มีอำนาจเหนือใจทุก
คน เป็นแสงสว่างอยู่กลางเมือง รุ่งเรืองสตรีวีรชน ใครไหวใครบนได้ตั้งอธิฐาน

(กราบเท้าย่าโม : สุณารี ราชสีมา)

คำว่า "โคราช" เป็นคำไม่เป็นทางการ หมายถึง จังหวัดนครราชสีมา

1.1.4 คำเรียกเบ็ดเตล็ด

นอกจากนี้ยังพบคำที่ชาวบ้านใช้พูดแล้วเข้าใจกันเป็นอย่างดี เช่น ไส้ทหาร , ผ้า
ตาจ , ทาจ , ทางการ , เกิด เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ต่อไปนี้ผู้ใหญ่ลีจะขอกล่าว ถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมมา ทางการเขาสั่งมาว่า
ให้ชานาเลี้ยงเปิดและสุกร...

(ผู้ใหญ่ลี : ศักดิ์ศรี ศรีอักษร)

"ทางการ" หมายถึง ทางราชการ หรือทางรัฐบาล เป็นคำที่ชาวบ้านใช้กัน

หากพี่กลับมาซื้อผ้าตาจ ๆ ผากน้องบ้างเน้อ อย่าให้คอยเกื้อนะพี่อยากมีเสื้อใหม่
อย่าพาหญิงงามกลับมาหยามน้ำใจ หากพามาได้แต่อย่าให้สวยเกิน

(สาวนาสั่งแฟน : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

"ผ้าตาจ" เป็นคำที่ชาวบ้านใช้กัน หมายถึง ผ้าลายอย่างดาสก๊อต ถ้ามีลายดอกไม้ ก็เรียกว่าผ้าดอก
ถ้ามีลายไทย ก็เรียกว่าผ้าลายไทย ถ้าไม่มีลาย ก็เรียกว่าผ้าพื้น

...เก่งจริงไหววีนลาน ตอน **ไล่ทหาร** เสียเงินไต่กายกอง

(อยู่ดีกว่าตาย : ดำ แตนสุพรรณ)

"ไล่ทหาร" เป็นคำไม่เป็นทางการ หมายถึงการจับฉลากเพื่อเป็นทหารเกณฑ์ เมื่อชายไทยอายุครบ 20 ปี

...ท้องกับใครพี่ไม่ว่า จะรับเป็นบิดาในเวลาเธอเกิด...

(แสนหวังเหว็ด : สาลิกา กิ่งทอง)

"เกิด" เป็นคำไม่เป็นทางการ หมายถึง คลอด

1.1.5 คำเชิญชวนให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม

เพลงลูกทุ่งมีลักษณะของเพลงพื้นบ้านที่ร้องกันเองดูกันเองของชาวบ้าน สามารถร้องดังไปได้เรื่อยๆ ไม่จำกัดจำนวนคำ จำนวนวรรค พ่อเพลง แม่เพลงจึงสามารถเรียบเรียงถ้อยคำตามสถานการณ์มาร้องแก้กัน ร้องเกี่ยวกับ ได้ตามความสะดวก การใช้คำง่ายๆ พื้นๆ เพื่อเชิญชวนให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม จึงปรากฏคำที่เชิญชวนให้ผู้ฟังเข้ามาร้องร่วมกัน ร่วมเล่นด้วยกัน หรือขอความเห็นใจจากผู้ฟัง ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

วันนี้เป็นงานวันเกิด กินเลี้ยงกันเถิดสนุกกันดี น้องทำอาหารต้อนรับพี่กับข้าววันนี้อร่อยถึงใจ เรื่องฝีมือทำกับข้าว ใครไม่สู้ฉัน คนเขาเลื่องลือกันทั้งเหนือใต้ วันนี้รวมกันทั้งหนุ่มสาว ทั้งอาหารหวานคาว (เอ..ซ่า) ทำไว้ **ไม่ต้องลงขันกินกันเถิดวันนี้เป็นงานวันเกิด หนอไม่เป็นไร ขอเชิญลิ้มรสเข้ามาทดลอง ว่าฝีมือของน้องเด็ดแค่ไหน** ผัดเผ็ดแมงดา ต้มยำช้าง แกงจืดเนื้อค่างกับกอไผ่...หมั่นผัดแพนงทั้งแกงเปรี้ยว ตะบองทอดมัน หัวขวานชุบไข่ ชุบไข่ใส่ใบบัวบก ...

(กับข้าวเพชรฆาต : ขวัญจิต ศรีประจันต์)

เพลงกับข้าวเพชรฆาตเป็นเพลงที่ใช้ทำนองเพลงน้อย มีการใช้คำที่แสดงถึงความสนิทสนม และเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้ามีส่วนร่วม คือ "วันนี้เป็นงานวันเกิดกินเลี้ยงกันเถิดสนุกกันดี น้องทำอาหารต้อนรับพี่กับข้าววันนี้อร่อยถึงใจ" เป็นการใช้คำภาษาปาก คือ วันเกิด กินเลี้ยง จึงแสดงให้เห็นถึงความสนิทสนม เป็นกันเองด้วยการใช้ภาษาง่ายๆ พื้นๆ อย่างชัดเจน ส่วนคำว่า "กันเถิด" เป็นคำลงท้ายเสียง ซึ่งมีความหมายคล้ายๆ คำว่า กันนะ และ "ขอเชิญลิ้มรสเข้ามาทดลอง ว่าฝีมือของน้องเด็ดแค่ไหน" คำว่า ขอเชิญ เป็นคำที่แสดงการเชิญชวนอย่างตรงๆ ง่าย แต่จริงใจ เพลงกับข้าวเพชรฆาต เป็นเพลงที่มีการร้องเชิญชวนซ้ำๆ จึงทำให้ผู้ฟังรู้สึกเหมือนถูกเชื้อเชิญให้ร่วมรับประทานด้วยจริงๆ

**ไอ้ชีวิตคิดไหน ใครหนอใครลิขิต ประกาศิตของศิวะหรือ ของพระพรหม
เจ้า บ้างกำเนิดเกิดมา พอลืมตามองโลก บ้างมิโชค บ้างอัปโชค มีสุขโศกปน
เศร้า...**

...ผมไม่ใช่บัณฑิต อันมีจิตสิเหนหา ที่จะเป็นนักเทศนา มาเจรจายั่วเย้า จึง
ตั้งศรัทธาสาธก เรื่องยากยากจน มีตายายสองคนปลูกบ้านอยู่บนเชิงเขา แก่เลี้ยงแม่
ไก่อูมีลูกอยู่เจ็ดตัว ... เวลาเมื่อเยียวเฉียวโฉบ ซิแม่ก็โอบปีกอุ้ม ทางสองปีกออกคลุม พา
ลูกทั้งกลุ่มเข้าเล่า...**อยากรู้เรื่องต่อก็ต้อง เปิดหน้าสองฟังเอา**

(ดาวลูกไก่ : พร ภิรมย์)

เพลงดาวลูกไก่เป็นเพลงที่ใช้ทำนองรานิเกร็งหรือเพลงลิเก การร้องนำด้วยวิธีการเกร็งตามการร้อง
ลิเก แม้จะมีคำศัพท์ยาก เช่น ลิขิต ประกาศิต ศิวะ อยู่บ้างแต่ก็เป็นคำศัพท์ที่พอเดาความหมายได้
ผสมกับการร้องในลักษณะการเล่าคล้ายเล่านิทาน หรือการเทศน์ จึงสร้างความคุ้นเคย ชินหูต่อ
ทำนองให้กับผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ด้วยคำว่า **“ไอ้ชีวิตคิดไหน ใครหนอใครลิขิต ประกาศิตของ
ศิวะหรือ ของพระพรหมเจ้า บ้างกำเนิดเกิดมา พอลืมตามองโลก บ้างมิโชค บ้างอัปโชค มี
สุขโศกปนเศร้า...”** ผู้ร้องยังใช้คำสรรพนามแทนตัวเองว่า “ผม” เพื่อพูดคุยกับผู้ฟัง และเนื่องด้วย
เพลงดาวลูกไก่เป็นเพลงสุดท้ายของเทปคลาสเซ็ทหน้า 1 แต่เนื้อเพลงยังไม่จบ จึงร้องเชิญชวนให้
เปิดหน้า 2 ของเทปคลาสเซ็ท เพื่อติดตามเรื่องราวต่อไป ความว่า **“อยากรู้เรื่องต่อก็ต้อง เปิด
หน้าสองฟังเอา”** นั่นเอง

ต่อไปนี้จะเล่าอาหารอร่อย คือส้มตำกินบ่อยบ่อย รสชาติแซ่บดี วิธีทำก็
ง่าย จะบอกได้ต่อไปนี้ มันเป็นวิธีเป็นพิเศษเหลือหลาย ไปซื้อมะละกอขนาด
พอเหมาะเหมาะ สับสับเฉาะเฉาะไม่ต้องมากมาย ตำพริกกับกระเทียม ยอดเยี่ยม
กลิ่นไอ น้ำปลา มะนาว น้ำตาลทราย น้ำตาลปีบถ้ามี ...**กินกับข้าวเหนียวเทียว
แจกให้ทั่ว กลิ่นหอมยวนยั่ว น้ำน้ำลายไหล ...ขอแถมอีกนิดแล้วจะจิตใจ
ใหญ่ ไก่ย่างด้วยเป็นไรอร่อยแน่จริงเอย**

(ส้มตำ : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

เพลงส้มตำเป็นเพลงที่ใช้ทำนองเพลงแหล่ ใช้กลอนหัวเดียวสามารถร้องเดินไปได้เรื่อยๆ เมื่อจบ
ความตรงไหนก็ร้องลงได้ทันที จึงสามารถสอดแทรกคำเชิญชวนด้วยคำง่ายๆ ฟั้นๆ ได้ตามความ
พอใจ ดังเช่น **“ต่อไปนี้จะเล่าถึงอาหารอร่อย... , กินกับข้าวเหนียวเทียวแจกให้ทั่วกลิ่นหอม
ยวนยั่ว น้ำน้ำลายไหล... และ ขอแถมอีกนิดแล้วจะจิตใจใหญ่ ไก่ย่างด้วยเป็นไรอร่อยแน่จริง
เอย เป็นต้น**

สาละวันเดินหน้า เดินหน้าเดินหน้าสาละวัน เดินหน้าหน่อยสาละวัน
เออ...

สาละวันถอยหลัง ถอยหลัง ถอยหลังสาละวัน ถอยหลังหน่อยสาละวัน
เอ๋ย ถอยหลังแล้วขอเชิญรำต่อ เชิญพ่อ เชิญแม่ มาม่วนรำกัน

สาละวันรำขึ้น รำลง ลุกขึ้นแล้วก็ถอยหน้าถอยหลัง ถ้าประวังเอาก็
เคล็ดดอกน่อง

(สาละวันรำวง : ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

เพลงสาละวันรำวง เป็นเพลงที่กล่าวถึงบรรยากาศการรำรำของชาวบ้าน ที่เน้นสนุกแบบชาวบ้าน
ที่ไม่มีพิธีรีตอง ด้วยการหยอกล้อให้นางรำ เดินหน้าบ้าง ถอยหลังบ้าง ทำตัวอ่อนขึ้นบ้างลงบ้าง
เป็นการแสดงออกถึงความสนิทสนม เกี้ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาวชาวบ้านอย่างแท้จริง และยังมี
การเชิญชวนให้ทุกคนเข้ามามีร่วมสนุกสนานด้วยการรำรำไปพร้อมๆ กัน ด้วยคำว่า “เชิญแม่
เชิญพ่อ มาม่วนรำกัน” เป็นต้น

ส่วนเพลงอาตีสักมังกกร ใช้การพูดแทรกในคำร้อง ประหนึ่งว่าผู้ร้องกำลังพูดคุยกับผู้ฟัง

อาจารย์ : ผมอาจารย์เพลิน เชิญครับเชิญ เชิญมารู้จักวิชาอาคมผมเก่งยิ่งนัก
เป็นอาจารย์สัก ชื่อเสียงโด่งดัง รู้อะไรสักได้ทุกอย่าง หมี่ม้าลาซ่าง ค่างลิงสิงห์โต
(อาตีสักมังกกร : เพลิน พรหมแดน)

1.1.6 คำรวบรัดเสียงพูด

เนื่องด้วยภาษาในเพลงลูกทุ่งนิยมใช้ภาษาแบบเพลงพื้นบ้านดังที่กล่าวมาแล้ว
ข้างต้น จึงมีคำพูดที่รวบรัดเสียงพูดให้สั้นลง เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการออกเสียง เช่น มั่ง
(บ้าง) , ยังไง (อย่างไร) , ไหง (ไหน) เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไปโดนเขาหลอกอีกข้าน้องไม่จำไว้มั่ง อยากไปหลงเพลินกับเงินถึง พี่เองรัก
จริงกลับชิงชังต้องมานั่งซ้ำใจ

(เข้าเวรรอ : ศรเพชร ศรสุพรรณ)

เจ้านายถ้าหากถูกใจ จ้างไว้มองหุ่นเท่านั้น แต่ทำผ้าหน้าผ้าหลัง หลับมั่งตื่น
มั่ง ยังรับตั้งห้าพัน

(ทรงมหาเสน่ห์ : ลัดดาวัลย์ ประวัตินวงษ์)

เนื้อคู่กันแล้วก็คงไม่แคล้วกันไปได้ถ้าเคยทำบุญร่วมไว้ถึงจะยังไก็ต้องเจอจะกัน
(บุพเพสันนิวาส : ศรีคีรี ศรีประจวบ)

...แก่งจริงโหลงว้างลอนลาน ตอนไล่ทหารเสียเงินไต่ก่ายกอง

(อยู่ดีกว่าตาย : ดำ แदनสุพรรณ)

พอสรุปได้ว่าการใช้คำง่าย ๆ ง่ายๆ ในบทเพลงลูกทุ่งนั้น ส่วนมากเป็นการใช้คำภาษาปาก ได้แก่ คำเรียกยานพาหนะและการขับขี่ เช่น รถเครื่อง เรือบิน ขี่แก่ง ขี่เรือบิน , คำสรรพนามที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผัว เมีย ข้า เอ็ง มึง กู คำเรียกสถานที่ เช่น โคราช เมืองคอน คำเรียกเบ็ดเตล็ด เช่น ทางการไล่ทหาร ผ่าตาๆ เกิด , คำเชิญชวนให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม เช่น ขอเชิญลิ้มรส เข้ามาทดลองว่าฝีมือของน้องเด็ดแค่ไหน อยากรู้เรื่องต่อก็ต้องเปิดหน้าสองฟังเอา หรือถอยหลัง หน้อยสาละวันเอ๋ย ถอยหลังแล้วขอเชิญรำต่อ เชิญพ่อ เชิญแม่ มาม่วนรำกัน และคำรวบรัดเสียงพูด เช่น มั่ง ยังไง โหลง เป็นต้น

การใช้คำง่าย ๆ เหล่านี้เป็นคำที่ชาวบ้านใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน และไม่ถือว่าเป็นคำหยาบ เพราะชาวบ้านต่างรู้จัก คู่กันเคยกันเป็นอย่างดี และนับถือเสมือนเป็นญาติพี่น้องกัน จึงไม่จำเป็นต้องพิถีพิถันในการใช้คำเพื่อสื่อสารให้ยุ่งยาก แต่กลายเป็นการแสดงออกทางภาษาอย่างมีเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเพลงลูกทุ่ง

1.2 คำที่มีความหมายโดยตรง และคำที่มีความหมายโดยนัย

คำที่มีความหมายโดยตรง(denotation) หมายถึง คำที่ใช้เล่าเรื่องราวอย่างตรงไปตรงมา หรือตามตัวอักษร โดยไม่คำนึงถึงว่าคำนั้นจะมีความหมายเชิงเสนอแนะอย่างไร นอกจากนั้นก็ยังมี คำ วลี ข้อความ ที่เสนอแนะความหมายมากกว่าความโดยตรงแฝงอยู่ด้วย เช่น คำ "บ้าน" มีความหมายโดยตรงคือที่อยู่อาศัย แต่สำหรับบางคนอาจจะมีความหมายโดยนัยถึงที่ที่จะให้ความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย คำเหล่านี้เรียกว่าคำที่มีความหมายโดยนัย(connotation)

ในบทเพลงลูกทุ่ง ผู้ประพันธ์แต่งคำร้องโดยใช้คำที่มีความหมายโดยนัยและโดยตรง ดัง การวิเคราะห์เพลงต่อไปนี้

เอื้อมมือหมายตึงดอกตูมก่อน ดอกบานก็ค้อนแสนงอนไปเอย จะเด็ดดอกบาน
ดอกตูมก็สั้นแกว่งไกว จะเด็ดดอกไหนกันหนอบัวตูมบัวบาน

จะเด็ดทีเดียวเสียทั้งคู่ ครวญคิดดูอยู่ไม่นาน พอดอกบัวตูมแย้มตระการ
ดอกบานก็คงแห้งโหย กลีบราร่วงโรยนำซัง

(บัวตูมบัวบาน : พร ภิรมย์)

ความหมายโดยตรงของบัวตูม บัวบาน หมายถึงดอกบัวที่ยังไม่บาน และดอกบัวที่ขยายกลีบออกแล้ว แต่ในที่นี้ความหมายโดยนัยหมายถึง ผู้หญิงสองคนที่มีวัยต่างกัน คือ วัยรุ่น กับวัยผู้ใหญ่ จะ

เด็ดที่เดียวเสียทั้งคู่ ความหมายโดยตรง หมายถึงการเก็บ หรือเด็ดทั้งบัวตูม บัวบาน ความหมายโดยนัย หมายถึงการนำมาเป็นภรรยาทั้ง 2 คน ในเวลาคราวเดียวกัน

แม่ดอกบัวที่อยู่ในสระ จะบานคอยพระหรือบานคอยเณร

(เทพธิดาผ้าจีน : เสรี รุ่งสว่าง)

ดอกบัว มีความหมายโดยตรง หมายถึงชื่อเรียกไม้้ำหลายสกุลและหลายวงศ์ มีเหง้ายาวทอดอยู่ในตม ใบเป็นแผ่นกลม ขอบเรียบ อยู่ห่างๆ กัน ก้านใบและก้านดอกแข็งมีหนามสากคาย ชูใบและดอกขึ้นพ้นน้ำ ในที่นี้ความหมายโดยนัย หมายถึง ผู้หญิง ที่มีคุณงามความดี มีคุณค่า เช่นเดียวกับดอกบัวที่มักนำไปบูชาพระ ผู้หญิงบ้านนอกที่มีความเพียบพร้อมในการเป็นแม่บ้านแม่เรือน จึงเปรียบว่าเป็นดอกบัว

ชาติเจ้าชู้ประดุจดินผมไม่ได้ซื้อแดงกิน แต่อยากจะจีบเจ้าของ
 เลยแกลังถามเนื้อความในใจ ว่าแดงห้องสองใบน้องจะขายไหมน้อง

(แดงเถาตาย : ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

แดงห้องสองใบ ความหมายโดยตรง หมายถึง แดงไม้จำนวน 2 ผล ที่วางขายอยู่บนร้าน แต่ในที่นี้ความหมายโดยนัย หมายถึงเต้านม 2 เต้าของแม่ค้า

ผิวจำสงสารลูกเมียสักนิด อย่าเพลินหลงเดินทางผิด คิดถึงลูกและเมียบ้าง
 สิมตาสักนิด อย่าหลงเมียน้อยแนบข้าง

(น้ำตาเมียหลวง : ผ่องศรี วรนุช)

สิมตา ความหมายโดยตรง หมายถึงเปิดตา ในที่นี้ความหมายโดยนัย หมายถึงการให้สามีหันกลับมา พินิจพิจารณา ทำสิ่งที่ถูกต้อง คือรับผิดชอบลูก และภรรยาหลวงอย่างเต็มนั่นเอง

เวลาใครล้ม ชอบถ่มน้ำลาย แข่งให้ตายให้ร้ายอิมหน้า มองเห็นคนเป็น
 กลุ่ม ไม่มีใครอุ่ม มีแต่เหยียบซ้ำ

(คนสมัยนี้ : ดำ แดนสุพรรณ)

ถ่มน้ำลาย ความหมายโดยตรง หมายถึงทำให้น้ำลายออกจากปากโดยแรง แต่ในที่นี้ความหมายโดยนัย หมายถึงเหยียบย่ำ ให้ร้าย ซ้ำเติมผู้อื่นอย่างรุนแรง เพื่อให้ผู้นั้นได้รับความอับอาย

คนมีก็คน คนจนก็คน คนนั้นยอมเป็นคน แล้วคนไหนชอบเหยียดหยัน
 บ้างก็รวยมาก ล้นเห็นคนจนแล้ว ทำหัวสั้นชอบแบ่งชั้น เหยียดหยันคนยากคนจน

(คนเหมือนกัน : บุปผา สายชล)

หัวสั้น ความหมายโดยตรง หมายถึงทำให้ศีรษะไหวถี่ๆ ในที่นี้ความหมายโดยนัย หมายถึงแสดงอาการรังเกียจด้วยการส่ายหน้า หรือสั้นหัว ไม่อยากเข้าใกล้ เพราะคนจนมักถูกมองว่ามีค่าความเป็นคนเหลือน้อย หรือไม่มีค่าความเป็นคนเลย จึงมักถูกปฏิเสธ รังเกียจด้วยการแสดงท่าทางต่างๆ จากคนรวย (คนมี)

เมื่ออยู่เมืองกรุงใจก็มุ่งแต่อยากจะดัง ด้วยความหวังอยากจะเป็นดารา ลำบากลำบากก็จะทนกัดม้หน้า ก่อนจะจากบ้านมา เพื่อนมันจะให้อาย

ก่อนจากบ้านนาเพื่อนมันจะให้ข้าทรวง ไปเป็นนักร้องให้เขาสว่าง มันเจ็บในทรวงไม่หาย...

(นักร้องบ้านนอก : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

สว่าง ความหมายโดยตรง หมายถึงเอามือสอดเข้าไปข้างในที่ซึ่งเป็นรู ในที่นี้ความหมายโดยนัย หมายถึงล่วงละเมิดทางเพศ หรือการกระทำที่ทำให้ฝ่ายหญิงต้องเสียหาย ผู้หญิงต่างจังหวัดที่มุ่งหวังจะเป็นนักร้อง มักถูกกล่าวหาว่าก่อนจะได้เป็นนักร้องมักจะถูกกลั่นแกล้งหรือล่วงละเมิดทางเพศเสียก่อน จึงจะได้เป็นนักร้องสมดังที่ตั้งใจ

เห็นน้องนั้นทางร่วมไปจะรีบไปไหนเล่าขวัญตา หรือเธอมีนัดกับใคร ถึงไม่ยอมอยู่ซักรั้ว ดอบหน้อยเถิดหนาหรือว่าจะไปหาแฟน ดอบนิดเถิดแต่หน้าบ้านนา ฝนก็ตกสุยสุยน้องเดินหน้ามุ่มไม่ยอมพุดจา

(ฝนตกกรตติต : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

แต่หน้าบ้านนา ความหมายโดยตรง หมายถึงชื่อแมลงประเภทเดียวกับต่อ แต่ขนาดเล็กกว่า ในที่นี้ความหมายโดยนัย หมายถึงผู้หญิงชนบทที่ว่องไว แก่นแก้วเกินตัว

พอสรุปได้ว่าการใช้คำที่มีความหมายโดยนัยในบทเพลงลูกทุ่ง พบเพียง 8 ตัวอย่างจากทั้งหมด 119 เพลง เนื่องจากเพลงประเภทนี้นิยมใช้คำง่ายและคำที่มีความหมายโดยตรงมากกว่า การใช้คำที่มีความหมายโดยนัยส่วนมากเป็นการใช้ธรรมชาติเปรียบกับผู้หญิงที่มีลักษณะเด่นร่วมกัน เช่น ดอกบัว แดงโม เปรียบกับหน้าอก ตัวแตน เปรียบกับผู้หญิงตัวเล็กแต่มีพิษสง เป็นต้น แม้เพลงลูกทุ่งจะนิยมใช้คำง่ายๆ แต่ในคำง่ายๆ นั้น ผู้แต่งก็ได้แฝงความงามไว้ด้วยความหมายที่มีนัยชวนให้คิด ด้วยสิ่งรอบๆ ตัวที่เป็นธรรมชาติบ้าง สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ บ้าง ซึ่งสังเกตได้ว่าเพลงใดมีคำที่มีความหมายโดยนัยแฝงอยู่ด้วย เพลงนั้นๆ มักได้รับการยกย่อง นิยมชมชอบ กล่าวถึงว่ามีคุณค่าทางภาษาอยู่เสมอๆ ดังเช่นเพลงที่กล่าวมาข้างต้นนี้

1.3 การใช้คำหลากหลาย

เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีคำร้องหรือเนื้อเพลงค่อนข้างยาว จึงต้องใช้การหลากหลายคำ เพื่อเลี่ยงการกล่าวคำเดิมซ้ำๆ ในบริบทใกล้กัน หรือในเพลงเดียวกัน เช่น คำที่มีความหมายว่าผู้หญิงอาจใช้ว่า แก้วตา ขวัญใจ โฉมตรู ยุพิน เป็นต้น การใช้คำหลากหลายในบทเพลงลูกทุ่งนั้น เพื่อเน้นความหมาย ความรู้สึกให้หนักแน่นชัดเจน โดยไม่ให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย เมื่อต้องกล่าวถึงคำที่มีความหมายเดียวกันหลายครั้งในบทเพลงนั้นๆ

ในการศึกษาบทเพลงลูกทุ่ง พบการหลากหลายคำเรียกหญิงในลักษณะต่างๆกันมากมาย ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.3.1 คำเรียกผู้หญิงโดยนำลักษณะทางกายภาพกล่าวชม

ผู้ประพันธ์มักกล่าวชมความงามที่เป็นจุดเด่นของผู้หญิง เช่น ขนตา ดวงตา ใบหน้า ความเยาว์วัย และรูปโฉม ดังเพลงต่อไปนี้

บ้านพี่เป็นเรือนแพสาวน้อย เอ๋ยเจ้าไม่แลน้องแม่คงชอบบ้านดอน **ไอ้แม่ขน
ดาวอนพี่ฝากสุนทรลอยร่อนมาตามคลื่น**

(หนุ่มเรือนแพ : กาเหว่า เสียงทอง)

เพลงหนุ่มเรือนแพเรียกผู้หญิงว่า **แม่ขนดาวอน** หมายถึงหญิงที่มีขนตาอนงาม และ **สาวน้อย** ซึ่งเป็นคำเรียกที่แสดงถึงความเยาว์วัย หรือยังเป็นสาวรุ่น

ถ้าเป็นดอกไม้ก็อยากจะใคร่รักเด็ดดม นี่ดีแต่เป็น**สาวตาคน**จึงได้นิยมและนึก
บูชา...

โฉมเอ๋ยโฉมเจ้า จิ้มลิ้มพริ้มเพราเกินกว่าเสกสรรค้ำน้ำคำ ผมเผ้าดำขลับ
ดวงตาแววับดังนิลสีคำ น้องเป็น**ขวัญตา**ดาวยามค่ำของชาวสลัมในย่านคนจน
งามแท้แม่เอ๋ยพึงได้เคยประสบไม่อาจจะลบความรักหาญหักกมล ข้าอยากจะ
สวมมงกุฎดอกไม้ให้หน้ามนสร้างขึ้นจากมือของคนจน ให้หน้าหน้ามนเจ้าเป็น**จอมใจ**

(เพชรร่วงในสลัม : ชินกร ไกรลาศ)

เพลงเพชรร่วงในสลัม ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำที่มีความหมายถึงผู้หญิงหลายคำ เช่น คำว่า **สาวตาคน** เป็นคำที่แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงนั้นมีความสวยพิเศษที่ดวงตา **หน้ามน** หมายถึงรูปหน้าที่มีลักษณะโค้งมนได้สัดส่วน น้อง เป็นคำที่ผู้ชายเรียกหญิงที่อ่อนวัยกว่า ส่วน **ขวัญตา** และ **จอมใจ** เป็นคำเปรียบเทียบให้เห็นว่าผู้หญิงนั้นมีความสำคัญประหนึ่งดวงตา และเป็นเจ้าแห่งหัวใจของชายนั่นเอง

ตั้งใจอ้าลา ลาแล้วแก้วตาแฟนพี่ วิวาร์เสียดคนดี ลืมพี่เถิดนะหน้ามน
โลกหมุนให้เราพบกันชั่วครู่ชั่วคราว แต่เราไม่มีกุศล เพราะวาโฉมตรูไม่ใช่เนื้อคู่คนจน
สวรรค์เบื้องบนให้ห้องเป็นของคนมี

(หิวกระเป่า : แสงสุรีย์ รุ่งโรจน์)

จากเพลงหิวกระเป่าผู้ประพันธ์ใช้คำว่า **แก้วตา** หมายถึงส่วนสำคัญของตาที่ทำให้แลเห็น
เปรียบกับหญิงที่มีความสำคัญต่อชายดังแก้วตา **โฉมตรู** หมายถึง หญิงที่มีรูปร่างงดงาม ส่วน
หน้ามน และ **ห้อง** เป็นคำเรียกหญิง ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังมักกล่าวถึงจุดเด่นของผู้หญิงด้านผิวพรรณ เพื่อชมว่าหญิงนั้นมี
ผิวเนียนวลงามเป็นพิเศษ เช่น มีผิวเนียนวลเหมือนพระจันทร์ หรือมีผิวเหลืองเหมือนทาด้วยทองคำ
จึงใช้คำเรียกหญิงว่า **เนียนวล นวลห้อง เนื้อทอง เป็นต้น** ดังปรากฏในเพลงต่อไปนี้

เทียนหลังน้ำตาไหลลงมา หนึ่งเทียนเสียน้ำตา ยิ่งพาให้มีแสงนวล น้ำตานาง
ไหลครางคร่ำครวญ อาบลงแก้มห้องเนียนวลยิ่งพาฉันรัญจวนใจ อดีตไม่ลับลงไปสัก
ทีเห็นเทียนเรืองรองต้องมีทวิศกหวนครวญให้ มองเทียนหลังน้ำตาลงมาคราใด ฉัน
ทนปวดร้าวดวงใจจากไปแล้วแก้วตาเอ๋ย

(น้ำตาเทียน : ทูล ทองใจ)

เพลงน้ำตาเทียนผู้ประพันธ์เลือกใช้คำที่หมายถึงหญิงที่เน้นถึงผิวพรรณคือคำว่า **เนียนวล นวล**
หมายถึงสีขาวปนเหลืองเล็กน้อย เนียนวลจึงหมายถึงผู้หญิงที่มีผิวพรรณนวลเนียนสวยงามนั่นเอง
ส่วน **นาง** และ **แก้วตา** เป็นคำหมายถึงหญิงที่ผู้ประพันธ์ใช้เพื่อแสดงถึงความรักที่มีหญิงดังที่กล่าว
มาแล้วข้างต้น

เจอนวลห้องงามกระไร ยิ้มละไมยั่วใจหนุ่มหมอลำ เจ้าผ่องพรรณ นวล
เหมือนจันทร์ยามค่ำ เรือนผวมงามดกดำหน้าแดง

ไอ้ละเนื้อ ไอ้ละเนื้อนวลเอ๋ย ข้อยเพิ่มเคยมาขอนแก่น คลอเสียงแคนตะแค้นแดร
จ... ตะลิ่งแลไอ้แม่เนื้อเย็น งามแท้เบิ่งตาแลบววยเว้น งามเหลือเนื้อเย็น รักแรก
เห็นก็อยากเป็นแฟน

(ฮักสาวขอนแก่น : พนม นพพร)

เพลงฮักสาวขอนแก่นผู้ประพันธ์เลือกใช้คำว่า **นวลห้อง** เป็นคำเรียกผู้หญิงที่เปรียบเทียบกับแสง
พระจันทร์ ส่วน **แม่เนื้อเย็น** และ **เนื้อเย็น** เป็นคำเรียกผู้หญิงที่ให้ความสำคัญกับผิวเนื้อเช่นกัน
ซึ่งหญิงที่มีผิวเนื้อเย็น น่าอยู่แนบชิดเพราะไม่ทำให้รู้มร้อน

เสียงลมพัดตึงเคล้าคลื่นยอดตอง คิดถึง**เนื้อทอง** สาวลั่นทมเจ้าจากลานเท ทน
นั่งรถท่อง พอทั่วกรุงเทพฯ ก็ดีถมเถ...

เขี้ยวเอ่ย ขาวเอ่ย แล่นเลยทุกลำ มิมิ**โคมงามสาวแค้น**หวลที่สุดคะนึง พ่อ
แม่ร้องไห้ทมไม่คืนทุ่งป่าลุ่มถามถึง หรือเพื่อนกรุงเทพฯ คอยดึง ผู้คนทั้งสาวทุ่งลานเท
...เสียงเรือขรมครึน ทุกคืนพี่ตรม คิดถึงลั่นทม โคมบังอรไอ้หล่อนเพลินกรุง

(ลานเทสะเทือน : สายัณห์ สัญญา)

เพลงลานเทสะเทือน ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำที่หมายถึงหญิงโดยใช้คำว่า **เนื้อทอง** ซึ่งหมายถึงผู้ที่มี
ผิวเหลืองเหมือนทาด้วยทองคำ ส่วน **สาวแค้น** หมายถึง ผู้หญิงที่มีแค้นพลเป้งปลั่ง และยังมี
มีคำที่เน้นด้านความงามในรูปโฉมโฉมพรรณเป็นพิเศษ คือ **โคมงาม โคมบังอร** เป็นต้น

1.3.2 คำเรียกผู้หญิงโดยเปรียบเทียบกับดอกไม้

คำเรียกผู้หญิงที่นำดอกไม้มาเปรียบเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ผู้ประพันธ์เพลงนิยมใช้ในบท
เพลงลูกทุ่ง ดอกไม้ที่กล่าวถึงมักเป็นดอกไม้ที่มีอยู่ตามทุ่งนา ป่าเขา พบเห็นกันโดยทั่วไป เช่น
ดอกโสน ดอกบัว ดอกหางนกยูง ดอกท้อ เป็นต้น ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ย่างเข้าเดือนหกฝนก็ตกพร่ำๆ กบมันก็ร้องงิมงำระงมไปทั่วท้องนา ฝนตกที่
ไร นึกถึง**ขวัญใจ**ของข้า **แม่ดอกโสน**บ้านนา น้องเคยเรียกข้าพ่อดอกสะเดา

ย่างเข้าเดือนหกฝนก็ตกโปรยๆ หัวใจพี่ร้องโอยๆ คิดถึงแม่ดอกกานเขา ฝน
ตกลงมาคิดถึง**ขวัญตา**น้องเจ้า ไม่เจอะหน้าน้องแม่เงา หรือลืมรักเราเสียแล้วแก้วตา

(ฝนเดือนหก : รุ่งเพชร แหลมสิงห์)

เพลงฝนเดือนหก ผู้ประพันธ์ใช้ **ดอกโสน** เป็นไม้พุ่มชนิดหนึ่ง ขึ้นตามดินชื้นและขึ้นได้เองตาม
ธรรมชาติ ใบเล็กๆ คล้ายใบมะขามดอกสีเหลือง ทำอาหารได้หลายชนิด ดันนำไปทำเครื่องจักสาน
ได้ จึงเป็นดอกไม้ที่ชาวบ้านรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี ดอกโสนมีสีเหลืองสวยเด่น นำไปใช้
ประโชยชนได้ทั้งดอกและต้น ผู้ประพันธ์จึงเปรียบสาวชาวบ้านที่เก่งทั้งงานในบ้าน นอกบ้าน
เช่นเดียวกับดอกโสน ส่วนคำว่า **ขวัญใจ ขวัญตา แก้วตา** เป็นคำเรียกหญิง ที่กล่าวแล้วข้างต้น

แม่ดอกบัวที่อยู่ในสระ จะบานคอยพระหรือบานคอยเณร ถ้าบานคอยพี่ไว้
พรุ่งนี้ตอนเพล คอยได้ไหมคนดี

(เทพธิดาผ้าซิ่น : เสรี รุ่งสว่าง)

เพลงเทพธิดาผ้าซิ่น ผู้ประพันธ์ใช้ **ดอกบัว** ซึ่งเป็นไม้น้ำชนิดหนึ่งมีเหง้ายาวทอดอยู่ในตม ใบเป็น
แผ่นกลม ขอบเรียบ อยู่ห่างๆ กัน ก้านใบและก้านดอกแข็งมีหนามสาบคาย ชูใบและดอกขึ้นพ้นน้ำ
มีหลายสายพันธุ์ เช่น บัวหลวง มีกลิ่นหอม ใช้งานพิธีต่างๆ ส่วนบัวสาย บัวเผื่อน ก้านกินได้
เพลงเทพธิดาผ้าซิ่นผู้ประพันธ์ไม่ได้กล่าวว่าเป็นบัวชนิดใดแน่ชัด จึงสังเกตได้ว่าดอกบัวนอกจากมี

ความสวยงามแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามลักษณะของบัวแต่ละประเภท เปรียบเหมือนสาวชาวบ้านที่มีความดี ความงาม คุณค่า จึงนำชื่นชมเช่นเดียวกับดอกบัว คนดี เป็นคำเรียกหญิงซึ่งมีความหมายรวมๆ ว่าเป็นผู้มีความดีเปรียบพร้อมทุกด้าน

ได้ค้นเบ็ดสักรันพร้อมเหยื่อ มีห้องนางแก้มเรื้อนึ่งเคียงตกปลา ทุ่งรวงทอง
ของเรานั้นมีคุณค่า มนต์รักลูกทุ่งบ้านนา หวานแหว่แผ้วดั่งกังวาล

ไอ้เจ้าช่อนกยูง แหว่เสียงเพลงมนต์รักลูกทุ่งข้าหอมน้ำปรุงที่แก้มหงคราญ

(มนต์รักลูกทุ่ง : ไพรวลัย ลุกเพชร)

เพลงมนต์รักลูกทุ่งผู้ประพันธ์ใช้ **ดอกหางนกยูง** ซึ่งเป็นไม้ยืนต้น พุ่มแผ่กว้างแน่นหนา แตกกิ่งก้านสาขาได้มาก ใบเล็กรวมเป็นแพ ออกดอกเป็นช่อตามโคนกิ่ง ส่วนยอดสีแดง มี 5 กลีบ กลีบล่างสุดเป็นสีขาวประดับจุดสีแดง ออกดอกช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ขณะออกดอกจะทิ้งใบหนาเหลือแต่ดอกสีแดงเพลิง ส่วน **ช่อนกยูง** เป็นการเรียกลักษณะดอกที่รวมกันเป็นช่อดอก ซึ่งจะมีความสวยงามกว่าดอกหางนกยูงแยกเป็นดอกเดี่ยว ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบสาวชาวบ้านเหมือนดอกช่อนกยูง เพราะดอกหางนกยูงมีสีสดใส และเห็นได้ทั่วๆ ไปตามท้องไร่ท้องนา **หงคราญ** หมายถึงนางงาม หรือนางสาว ส่วน **ห้องนาง** เป็นคำเรียกหญิงที่แสดงถึงความสนิทสนม

ช่างเถอะคนงามขอล้อมตามตามวาสนา พี่ไม่มีปริญญาขวัญตามองหน้าทำ
เมิน ลืมได้ลืมไป ลืมไปลืมได้ก็เชียว พี่จนคนไร้เงินเดินย่ำตอกห้องบอกว่าไซ

กอดกับคนจนหน้ามหน้าบ่นว่าเหม็น กอดคนมีชีเป็นช้เนื้อเย็นใจเดินตาโต
ขึ้นอกชื่นใจ ชื่นใจผิวใหม่เป็นโก้ ตกเย็นนั่งเบ็นช้โชว์ ใ้ก้อย่างนี้ถึงลืมพี่ชานา...

สิ้นสุดกันที่น้องมีผิวใหม่ไปนาน แม่ดอกท้อกอหวานให้ทานเกือหนุบุญแรง
ไขก็เต็มตัว เต็มตัวผิวก็ไม่มา น้าอายุและขายหน้าแม่ปู่จ๋าเป็นดารากลางแปลง

(ปู่ไขไก่หลง : ชายธง ทรงพล)

เพลงปู่ไขไก่หลงผู้ประพันธ์เลือกใช้**ดอกท้อ** ซึ่งหมายถึง ไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง มีผลกินได้ ภาคเหนือเรียก หมากม่วน คำว่า "ท้อ" มีเสียงใกล้เคียงกับคำว่า "ทอง" จึงเป็นการใช้คำเสียงด่าเพื่อให้เห็นว่าหญิงนั้นใจง่าย เห็นแก่เงิน ซึ่งหมายรวมถึงคำว่า "ดอกทอง" นั่นเอง **แม่ปู่จ๋า** เป็นคำเรียกในเชิงประชดประชัน ส่วนคำว่า**ขวัญตา หน้ามหน้า เนื้อเย็น** เป็นคำเรียกหญิงที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ไปโดนเขาหลอกอีกแล้ว ห้องแก้วไม่เข็ด...เขาหลอกเขาชมจนสมฤทัย เขา
หลอกเขาลวง โอ้ยแม่พวงมาลัย เออ เอ้ย มันสะใจใหม่น้อง

กลับมาเสียเถิดคนดี มารักพี่นี่ต่อ พี่ยอมรับเดินเข้าเวรรอ ลูกคนหัวปี ถ้าไม่มี
พ่อพี่จะขอรับเอง

(เข้าเวรรอ : ศรเพชร ศรสุพรรณ)

เพลงเข้าเวรรอผู้ประพันธ์ใช้ลักษณะของดอกไม้หลายชนิดที่ร้อยเป็นพวงมาลัยมากแล้วเปรียบเทียบกับหญิง ดอกไม้ที่ร้อยเป็นพวงก็ย่อมจะถูกถือ จับ ลอยไปลอยมา จึงเรียกผู้หญิงที่ชอบเปลี่ยนชายหลายคนว่า **แม่พวงมาลัย** ทำนองเดียวกับการเรียกพ่อพวงมาลัย ซึ่งหมายถึงไม่มีคนรักเป็นตัวเองคนเดียว ส่วน **น้องแก้ว** และ **คนดี** เป็นคำเรียกหญิง ดังกล่าวแล้วข้างต้น

1.3.3 คำเรียกหญิงอย่างชื่นชม

ในบทเพลงลูกทุ่งผู้ประพันธ์ นิยมแสดงความชื่นชม หญิงด้วยการนำคำว่า "แม่" มาใช้ประกอบในการกล่าวถึงหญิง และกล่าวถึงคุณสมบัติที่ดีของหญิง เช่น แม่นางใน แม่ร้อยชั่ง คนดี เป็นต้น ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ได้มาเจอสาวเมืองนครปฐมสวยจริง**แม่เอวกลม** จริงให้ตาย พี่มาไหว้พระ
เพ็ญเดือนสิบสอง บังเอิญมาเจอน้อง**แม่นางใน**...บ้านช่องคลองแควตำแหน่งของ**แม่**
นาง ขอถาม**แม่ร้อยชั่ง**อยู่ไหน โอ้อยู่ไหน พ่อว่าหรือเปล่า**แม่หงเยาว์คนสวย** ขอพี่
ไปด้วยได้ไหม...ไม่แต่งไม่วาดก็งามสง่า **แม่สาวไทย** ถ้าได้รักคนจะไม่บ่นเลยสักคำ
แม้งานการพี่ไม่ให้ทำ ทำอะไร...

(หนุ่มสุพรรณ : เมืองมนต์ สมบัติเจริญ)

เพลงหนุ่มสุพรรณเป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้ทำนองเพลงฉ่อย ตามปกติเพลงพื้นบ้านเมื่อฝ่ายชายเรียกฝ่ายหญิงก็จะมีคำว่า "แม่" นำหน้าเสมอ ซึ่งตรงกันข้ามหากฝ่ายหญิงเรียกฝ่ายชายก็จะนำหน้าคำว่า "พ่อ" เช่นกัน **แม่นางใน** หมายถึงนางพนักงานฝ่ายใน หรืองามเหมือนนางใน **แม่ร้อยชั่ง** หมายถึงหญิงที่ค่าสูงเทียบเท่ากับเงิน 8,000 บาท ซึ่งถือว่าเป็นเงินจำนวนมากในสมัยโบราณ ส่วนคำว่า **แม่เอวกลม** หมายถึงหญิงที่มีเอวคอดกิ่ว **แม่หงเยาว์** หมายถึงนางงาม **แม่สาวไทย** หมายถึงผู้หญิงไทย ส่วน **แม่นาง คนสวย** เป็นคำเรียกหญิงโดยทั่วไป

ตื่นเกิด**ทราวม้วย**ดวงใจของพี่ รุ่งแสงสว่างแล้วนี้ ตื่นเกิด**คนดี**อย่ามัวนิทรา พี่
แบกคันไถไล่ควายไปสู่ท้องนา **น้อง**จงหุงข้าวคอยท่า กลับมาแล้วจะได้กิน เหน็ด
เหนื่อยเพียงไรทนไปไม่บ่น เมื่อยล้ากายาเหลือทน พี่จะผจญเพื่อ**แม่ยุพิน** ถูกแดดถูก
ลม เหงื่อไทรมท่วมกายไหลริน...

(สวรรณชานา : ก้าน แก้วสุพรรณ)

เพลงสวรรณชานาผู้ประพันธ์ใช้คำว่า **คนดี** หมายถึงผู้ที่มีความงามเพียบพร้อม ส่วน**แม่ยุพิน**
ทราวม้วย น้อง หมายถึง ผู้ที่มีความงาม อ่อนวัย

นอกจากคำว่า "แม่" ยังปรากฏคำว่า "ขวัญ" ในการกล่าวเพื่อชื่นชมหญิง เช่น ขวัญใจ ขวัญ
บังอร ขวัญตา จอมขวัญ ขวัญชีวา เป็นต้น "ขวัญ" หมายถึง ผม หรือคนที่ขึ้นเวียนเป็นกันหอย

ก่อให้เกิดมิมงคล สิริ ความดี ผู้หญิงที่เป็น "ขวัญ" จึงเป็นมิมงคลผู้ที่ได้พบเห็น และบางเพลงก็ใช้ทั้งคำ "แม่ และ ขวัญ" เพื่อเน้นให้เห็นว่าหญิงนั้นเป็นที่รักยิ่ง เป็นมิมงคลแห่งการดำรงชีวิตของชายเลยทีเดียว ตัวอย่างต่อไปนี้

พี่อุตส่าห์ทำงานก็เพื่อน้อง หวังเก็บเงินเก็บทองเอามาหมั้นแม่ขวัญใจ ถึง
งานจะหนักแม่จะเหนื่อยสักเท่าไรจะตากแดดผิวเกรียมไหมหวังให้ได้เงินมา
ถ้ารวบรวมเงินได้สักหนึ่งก้อน พี่จะมาหมั้นแม่ขวัญบังอรอย่าได้ตัดรอนนะ
หล่อนจ๋า ช่วยบอกพ่อแม่พี่จนแท่นขวัญตานี้ว่าช่วยกรุณาอย่าเรียกราคาให้แพง
(เก็บเงินแต่งงาน : เมืองมนต์ สมบัติเจริญ)

เพลงเก็บเงินแต่งงานผู้ประพันธ์ใช้คำชื่นชมหญิงว่าเป็น ขวัญตา และ แม่ขวัญใจ แม่ขวัญบังอร ซึ่งหมายถึง ผู้เป็นกำลังของใจ และผู้ที่มีความงาม เป็นต้น ส่วนคำว่า หล่อน เป็นคำเรียกผู้หญิงด้วยความสนิทสนม

1.3.4 คำเรียกผู้หญิงที่หมายถึงผู้หญิงสวย

คำที่ใช้เรียกหญิงที่หมายถึงผู้หญิงสวย นั้นปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการกล่าวชมหรือเรียกหญิงอย่างตรงไปตรงมา เช่น ทรามวัย งามอน โฉมตรู เป็นต้น ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

...รถเมล์หรือก็ไม่มี รถฟรีหรือก็ไม่มา คงลุ่มอุรา เอ๊ะ นั้นชนตาหลุดไป ชัก
นึกแปลกใจสันดี โอ้แม่โฉมเฉลาหน้าตาเศร้าๆ คงกลัวแม่ดี ...เนื้อทองหน้าตาเข้าที่
หยุดโบกแก๊กซี่หรือก็ไม่มีสักคัน สงสารแจ่มจันทร์จริงจังจริง ย่องไปดูใกล้ๆ ผู้หญิง
ไม่ใช่กลายเป็นกระเทย

(ฝนตกรถติด : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

เพลงฝนตกรถติดผู้ประพันธ์ใช้คำที่หมายถึงผู้หญิงที่สวยงาม เช่น โฉมเฉลา หมายถึง ผู้มีรูปร่างกลมกล่อม แจ่มจันทร์ หมายถึงผู้ที่มีความงามนวลเหมือนดั่งแสงจันทร์ ส่วนคำว่า เนื้อทอง หมายถึงผู้หญิงที่มีผิวสีทองดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เสียงขออ้อนอว้าวหวาน
ขอพี่นี้แทนดวงใจ
สงสารพี่เถิดงามอน
เพลงรักจากขอที่สี่
ฟังแล้วน้องจงเห็นใจ

โอ้แม่จอมขวัญจ๋าเสียงขอได้บ่นาง...
เพราะรักทรามวัยจึงสืขออ้อนวอน
เสียงขออ้อนวอนเหมือนคำวอนของพี่ชาย
ความหมายมันมีน้องเข้าใจหรือไม่
อย่าตัดเยื่อใยคนสี่ชอกล้อมขวัญ
(เสียงขอสังสาว : สุรัชย์เมฆวิเชียร)

เพลงเสียงซอสังข์สาวผู้ประพันธ์ใช้การกล่าวหญิงว่ามีความงาม เช่น **ทรามวัย** หมายถึงหญิงสาว **วัยรุ่น งามงอน** หมายถึงสวยงาม ส่วน **แม่จอมขวัญ นาง และขวัญ** เป็นคำที่กล่าวแล้วข้างต้น

หนุ่มเอ๋ยหนุ่มเมืองนครต้องเฝ้าอาวรณ์หวังเหว็ดหวังเหว็ด ทราบข่าวว่าแม่
บังอรอยู่เมืองนครบ้านเกิดบ้านเกิด...

ทราบข่าวว่าไปเมืองกรุงไ้หนุ่มบ้านทุ่งก็แสนหวังเหว็ด จ.ม. ที่บ้านโคมตรู
เห็นเซ็นที่อยู่จากบาร์บลูเบร็ด..

...รู้สึกตัวแล้วงามงอน รีบกลับเมืองคอนให้พี่หายหวังเหว็ด

(แสนหวังเหว็ด : สาลิกา กิ่งทอง)

เพลงแสนหวังเหว็ดผู้ประพันธ์ใช้คำว่า **โคมตรู** ซึ่งหมายถึงรูปงาม ส่วน **แม่บังอร งามงอน** เป็น
คำเรียกผู้หญิงงามดังที่กล่าวมาข้างต้น

...แก่นจริงยิ่งไปกว่าใคร

หลงลืมไปไม่ได้**ทรามเชย**

คิดจะหมั้น**แก้วตา**

พี่จนหนักหนาเกรงว่าแม่ยายจะชัง

เก่งกาจสามารถจอมคน

ทั้งแก่นทั้งชนหน้า**มลเก้ง**

อย่าหลงผิดเลยนะ**คนดี**

จงนึกถึงพี่ต้องรอคอยฝันค้าง

(ลูกสาวใครหนอ ชาย เมืองสิงห์)

เพลงลูกสาวใครหนอผู้ประพันธ์เลือกใช้คำที่มีความหมายถึงหญิงที่สวยงาม คือ **ทรามเชย** หมายถึง
หญิงงามน่ารัก หรือนางงามผู้เป็นที่รัก ส่วนคำว่า **แก้วตา หน้ามล คนดี** ได้กล่าวแล้วข้างต้น

1.3.5 คำอื่นๆ ที่ใช้เรียกผู้หญิง

การใช้คำเรียกหญิงนอกจากที่กล่าวแล้ว ยังมีอีกมากมายและปรากฏอยู่อย่าง
สม่ำเสมอในทุกเพลง ดังตัวอย่าง

น้องสบตาพี่ไม่หลบตาหนีพี่รู้แน่ หัวใจของพี่พ่ายแพ้รักน้องศรีแพรเสียแล้ว
แน่นอน รักเกิดจากใจใครมิได้เสียมสอน มิใช่ภาพลวงภาพหลอน พี่รักบังอรคง
เพราะบุพเพ พี่เป็นคนจริงพูดจริงทำจริง น้องหญิงอย่าเพิ่งสนเท่ห์ อย่าเพิ่งขำกว้างทิ้งพี่
คือเพชรจริงไม่ใช่เพชรเก้ เมื่อรักพี่แล้วอย่ารวนอย่าเรนนะ**น้องจ๋า**

เนื้อคู่กันแล้วก็คงไม่แคล้วคงไม่คลาด ถ้าเราทำบุญร่วมชาติขอยอมเป็นทาส
แม่ดวงสุดา เพราะว่าบุพเพสันนิวาสเรียกหา พี่จึงมั่นใจแน่นอนหาว่าขวัญชีวาคงไม่
ตัดรอน

(บุพเพสันนิวาส : ศรีคีรี ศรีประจวบ)

เพลงบุพเพสันนิวาสผู้ประพันธ์ใช้คำธรรมดาที่หมายถึงผู้หญิง คือ น้อง น้องจ๋า น้องหญิง ส่วนคำ
ว่า ศรีแพร เป็นคำเรียกผู้หญิงที่เปรียบว่ามีค่าราคาแพงเหมือนกับผ้าแพร ที่สมัยหนึ่งเป็นผ้าเนื้อดี
หายาก ราคาแพง ส่วนคำว่า บังอร และ แม่ดวงสุดา มีความหมายว่าผู้หญิง ขวัญชีวา เป็น
คำที่ยกย่องหญิงว่าสำคัญเทียบเท่าชีวิตเลยทีเดียว

โห...ฮิ้ว ชั้นหมากมาแล้วๆ น้องแก้วรับด้วย วันนี้คนสวยแต่งชุดอะไร ที่
แรกพี่คิดจะพาน้องหนี แต่พอคิดอีกที กลัวน้องพี่้อบอาย พี่เป็นชายชาติรักควรหรือจะ
ขี้ประเพณีของไทย...

...รักน้องพี่ต้องมาขอแต่ง ถึงสินสอดจะแพง พี่ก็ยอมถวาย พี่พกเงินมาหลาย
หมื่น เพื่อมาให้ทราวมชื่นใส่ตู้เซฟไว้

บอกกับพี่ชิวพลน้องประตูเงินประตูทองน้องอยู่ทางไหน จะได้จ่ายเพื่อ
เปิดทาง เข้าไปหาพลนางแม่ผิวสีไข่

(ชั้นหมากมาแล้ว : ยงยุทธ เขียวชาญชัย)

เพลงชั้นหมากมาแล้วผู้ประพันธ์ใช้คำที่มีความหมายดี ๆ กล่าวถึงผู้หญิง เช่น น้องแก้ว คนสวย
พลน้อง และพลนาง ส่วนคำว่า ทราวมชื่น หมายถึง หญิงงามน่ารัก และคำว่า แม่ผิวสีไข่
หมายถึง ผิวขาวเกลี้ยงละมุนละไม

ก่อนจะอำลาน้องนางบ้านนาของพี่ น้องเฮ้ยโปรดฟังทางนี้ คำเตือนของพี่นี่
มาจากใจ พี่ห่างเพียงตัวหัวใจพี่นี้อยู่ใกล้ ถึงแม้พี่จะห่างไกลมิใช่ว่าพี่จะห่างตาม

ก่อนจะอำล่าน้ำตาพี่รินไหลร่วง แสนรักแสนหวังพุ่มพวงจนทรวงนี้ยก
เหมือนเหน็บด้วยหนาม เจ็บแปลบแปลบใจ ถึงทนจนมีอาจัน ก็ล่าน้องแม่โงมงาม
พี่ขอห้ามเตือนสักนิดเถิดกลอย

(คำเตือนของพี่ : ไพรวลัย ลูกเพชร)

เพลงคำเตือนของพี่ผู้ประพันธ์ใช้คำที่มีความหมายถึงหญิงที่เป็นคำธรรมดา เช่น น้องนางบ้านนา
กลอย ส่วนพุ่มพวง หมายถึงรูปร่างท้วมๆ และแม่โงมงาม มีความหมายดังที่กล่าวมาแล้ว
ข้างต้น

พี่ต้องจากลาขวัญตานิมน้อง ไม่ลืมลาสาวแม่กลอง ต้องครวญหวนมาสักวัน
กลืนเนื้อนางไม่จางสัมพันธ์ เราสองส่องเรือร่วมกัน ร้องเพลงชมจันทร์ลุ่มน้ำแม่กลอง

ไม่ลืมน้ำใจไมตรี สาวงามบ้านบางคนที่ เอื้ออารีเรียกร้อง ไม่ลืมน้ำตาลพร้อม
กับยี่มหวานของหวลละออง ก่อนลาจากสาวแม่กลองเคยร่วมปิดทองงานวัดบ้าน
แหลม

(มนต์รักแม่กลอง : ศรีคีรี ศรีประจวบ)

เพลงมนต์รักแม่กลองผู้ประพันธ์ใช้คำที่หมายถึงหญิงเป็นคำธรรมดา คือ **นึ่งนึ่ง สาวงาม** ส่วนคำ
ว่า **หวลละออง** หมายถึง ผู้ที่มีผิวขาวเนียน น่าเชยชม

...คงละเมอเพื่อพรั้มคิดถึงคนงามที่อยู่แม่กลอง ราชการทหารเรียกใช้
ลูกน้ำเค็ม ไอทัพเรือไทย ฝึกเตรียมเอาไว้ทุกกอง พี่ต้องขอลาจากแล้ว **แก้วตา** ลาถิ่น
แม่กลอง คงมาหาน้อง **คนสวย**แม่กลองคอยพี่กลับมา

เมื่อสงครามตั้งงานวัดบ้านแหลม เคยเที่ยวชมกับ **โฉมแจ่ม** เมื่อคืนข้างแรม
เมษา สรงน้ำร่วมน้อง ปิดทองพระปฏิมา อธิษฐานรักอยู่คู่ฟ้าหวังเกิดมาร่วมใจ

(ลาสาวแม่กลอง : พนม นพพร)

เพลงลาสาวแม่กลองผู้ประพันธ์ใช้คำที่หมายถึงหญิงที่เป็นคำธรรมดา คือ **คนงาม คนสวย** ส่วน
แก้วตา โฉมแจ่ม เป็นคำที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น

พอสรุปได้ว่าการใช้คำหลากหลายในบทเพลงลูกทุ่ง พบการหลากคำเรียกผู้หญิงเป็นจำนวนมาก
ได้แก่ คำเรียกหญิงที่นำลักษณะเด่นทางกายภาพมากล่าวชม เช่น แม่ขนตาอน สาวดาคม
หน้ามน โฉมตรู เนื้อนวล น้องนาง แก้มนวล คำเรียกหญิงผู้โดยเปรียบเทียบกับดอกไม้ เช่น
แม่ดอกโสน แม่ดอกบัว เจ้าช่อนกยุง แม่ดอกท้อ คำเรียกหญิงอย่างชื่นชม เช่น แม่นางใน แม่
ร้อยชั่ง คนดี น้องแก้ว คำเรียกหญิงที่หมายถึงผู้หญิงสวย เช่น แม่โฉมเฉลา ทรามวัย งาม-
งอน แม่บังอร และคำอื่นๆ ที่ใช้เรียกหญิง เช่น น้องหญิง คนสวย ศรีแพร พุ่มพวง นึ่งนึ่ง
 เป็นต้น

เนื่องด้วยเพลงที่ได้รับรางวัลในงานส่วนมากเป็นเพลงที่ผู้ชายขับร้อง จึงมีการหลากคำ
เรียกหญิงหลากหลาย โดยมีนำธรรมชาติของท้องทุ่งที่ชาวบ้านคุ้นเคยมากล่าวเปรียบเทียบ จึง
ทำให้ได้บรรยากาศ อารมณ์ความรู้สึก ที่แจ่มชัดสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.4 การใช้คำภาษาถิ่น

เนื่องด้วยเพลงลูกทุ่งนั้นไม่มีข้อจำกัดในเรื่องการใช้สำเนียงภาษา คำภาษาถิ่นจึงปรากฏ
อยู่ในคำร้องเพลงลูกทุ่งในลักษณะการนำคำศัพท์ สำเนียงของภาษาถิ่นแทรกไว้เป็นบางวรรค
โดยมากเป็นคำภาษาถิ่นง่ายๆ ที่ผู้ฟังทุกภาคสามารถเข้าใจความหมายได้ดี ภาษาถิ่นมีส่วนช่วย
เพิ่มบรรยากาศความเป็นท้องทุ่ง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกใกล้ชิดกับสภาพความเป็นจริงตามเนื้อหาในบท
เพลงมากขึ้น มีส่วนช่วยเร้าอารมณ์ให้เกิดความรู้สึกคึกคักเมื่อได้ยินภาษาถิ่นของตน

การศึกษาภาษาถิ่นในบทเพลงลูกทุ่ง พบภาษาถิ่นถิ่นอีสาน และภาษาถิ่นใต้ ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.4.1 คำภาษาถิ่นอีสาน

คำภาษาถิ่นอีสานที่ปรากฏมักเป็นคำง่าย ๆ ฟัน ๆ เข้าใจได้ทันที ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เสียงซอ้ออออแว่วหวาน โอแม่จอมขวัญจำเสียงซอได้บ้าง
 ว่าผู้ใดเขาสีฝากลมมา คั้นปลิมสัญญาต้องจำได้แน่นอน...
 คิดฮอด โอ้ย คิดฮอดเหลือหลาย อยากรไปหมั้นหมายแต่ไรทองของหมั้น
 (เสียงซอสังสาว : ตรีชัย เมฆวิเชียร)

คำว่า "บ" หมายถึง ไม่

คำว่า "ผู้ใด" หมายถึง ใคร ผู้ใด

คำว่า "คั้น" หมายถึง ครั้น

คำว่า "คิดฮอด" หรือ คืดฮอด หมายถึง ถึงคิดถึง

...แดดจ้าฟ้าเหลืองเขาเอ็งว่าเมืองหมอแคน เลี้ยงไหมหน้าแด่นค้ำลงเป่า
 แคนกล่อมไหม

(แรงงานข้าวเหนียว : จินตหรา พูนลาภ)

คำว่า "เอ็ง" หมายถึง เรียก พูด , กล่าวว่

คำว่า "แด่น" หมายถึง ขนด่างเป็นดวงที่หน้าผากสัตว์ เช่น วัว ควาย สุนัข เมื่อมีลักษณะอย่างนั้น เรียกว่า หน้าแด่น ในที่นี้หมายถึงมุ่งทำงานจนหน้าตาแห้ง ซีดเซียว

ยามเขาปะหนีนัน โอนอสาวจันเจ้ากั้งโกบส่อง ให้เขาลองจนหมดทุกท่า ทุก
 ท่าโอ้ยทุกท่า ทุกท่า เขากินแล้วแม่่นแซ่วหนี่ อ้ายคนดีคอยเตื่อนคอยห้าม สาวจัน
 คนงามเจ้าเคียดให้พี เขากินแล้วหนี่ กั้งโกบพ้อว่อ พ้อว่อ โอ้ยพ้อว่อ พ้อว่อ ถูกเขา
 ล่อจ้งแม่่นสม หัวอกเจ้าตรมสมใจอ้ายได้ หัวอกเจ้าเพสมใจจัน หัวอกเจ้าเพสมใจอ้าย
 สมใจอ้าย

...เฝ้าบ้านท้องนับวันจะใหญ่ ไม้เห็นเขาก็แห่งคืดซัง นอนนั่งเจ้าก็หมอง
 หัวใจ กะจ้งว่าไม้กันหล้า ชีขันอาสารับเดินคนเก่า สาวจันเอ๋ยอ้ายนี้บ่อยากเว้า
 อยากเว้า โอ้ออยากเว้า อยากรเว้าให้เธอเตร้าแม่่นหม่นหมอง...

(สาวจันกั้งโกบ : พรศักดิ์ ส่องแสง)

คำว่า "ปะหนี่" เป็น หมายถึง ทิ้งไป ทอดทิ้ง

คำว่า "กั้งโกบ" หมายถึง เอามือป้องหน้า

คำว่า "แม่น" "จ้งแม่น" หมายถึง จิ้ง
 คำว่า "แซ่ว" หรือ แซ หมายถึง หนีออกจากทิศทาง
 คำว่า "เคียด" หมายถึง โกรธ เคือง
 คำว่า "พ่อว่อ" หมายถึง ลักษณะของสิ่งที่โผล่หรือยื่นออกมาเล็กน้อย
 คำว่า "จ้ง" "กะจ้ง" หมายถึง อย่าง
 คำว่า "สม" หมายถึง เหมาะ รับประทาน ร่วมด้วยกัน สมกัน
 คำว่า "เพ" หมายถึง ชำรุด หัก พัง
 คำว่า "แห่ง" หมายถึง ที่
 คำว่า "ซ้ง" หมายถึง เกลียด ไม่ชอบ
 คำว่า "หล้า" หมายถึง สุดท้าย ที่หลัง เป็นคำเรียกชื่อผู้อ่อนกว่าด้วยความรัก และเอ็นดู
 คำว่า "อ้าย" หมายถึง พี่ชาย คนเกิดก่อน
 คำว่า "เว้า" หมายถึง พูด
 คำว่า "ไผ่" หมายถึง ใคร

เสียใจเด้อกเพแตกแสง พี่บ่นากลั่นแกล้ง กลั่นแกล้งให้เมียเตร้าเก่าหมอง พ่อ
 แม่น้องฮ้องไล่เมียหนี ซ้งลูกเขยอัปรีัยไล่หนีสู่แสงเช้า ฮู้แล้วท้อ แล้วท้อ แทบชิบยัง
 เหนือ นี่คือหัวอกเมียแม่นบ่มีไผ่ฮู้

(น้ำตาเมียซาอู : พิมพา พรศิริ)

คำว่า "แล้ง" หมายถึง ฝ่าตามยาว ฉีกขาดเป็นชิ้นๆ
 คำว่า "ฮ้อง" ร้อง เปล่งเสียงดัง
 คำว่า "ฮู้" หมายถึง ไปหา ไปถึง ไปอยู่ร่วมกัน
 คำว่า "เข้า" หยุดพักเหนื่อย
 คำว่า "ฮู้" หมายถึง เข้าใจ ทราบ รู้
 คำว่า "แม่นบ่" หมายถึง ใช่ไหม

สายัณฑ์ตะวันร้อนฉี่ ผู้ใหญ่ลีขี่ม้าบักจ้อน แดตฮ้อน ฮ้อน ไล่แวนตาดำ
 ผู้ใหญ่ลีกลัวฝนจะตกฮ่า ผู้ใหญ่ลีกลัวฝนจะตกฮ่า ถอดแวนตาดำ ฟ้าแจ้งจางปาง ฟ้า
 แจ้ง ฟ้าแจ้งจางปาง ฟ้าแจ้ง ฟ้าแจ้ง จางปาง

คอกกลมเหมือนดังคอกช้าง เอวบางเหมือนยางรถยนต์ รูปหล่อเหมือนตอไฟรน
 หน้ามนเหมือนเขียงน้อยชอยซา เขียงน้อย เขียงน้อยชอยซา เขียงน้อย เขียง
 น้อยชอยซา

(ผู้ใหญ่ลี : ศักดิ์ศรี ศรีอักษร)

คำว่า "ม้าบักจ้อน" หมายถึง ม้าตัวเล็ก ม้าแคระ

คำว่า "ฮ้อน" หมายถึง มีความรู้สึกตามผิวหนังเหมือนถูกไฟไหม้

คำว่า "ฮ่า" หมายถึง ฝนตกกรด

คำว่า "จางปาง" หรือ จ่างปาง เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง สว่างโล่ง จ่างสว่างก็ว่า

คำว่า "เขียง" หมายถึง ไม้รองรับการลับ หันวัตถุที่ปรุ้งเป็นอาหาร

คำว่า "ชอยซา" หมายถึง หันกัญชา จะทุกข์จะจนสักแคไหน จะขอทน

จะทุกข์จะจนสักแคไหนจะขอทนไปบ่ยั้งจะอยู่อีสานเป็นหลานย่าโม

(กราบเท้าย่าโม : สุนารี ราชสีมา)

คำว่า "บ่ยั้ง" เป็นคำกริยาหมายถึง ไม่กลัว

ฮ่วย มันชวยแต่เช้า ก็เพราะไอ้ชาขาวๆ เลยค่างเช่าตามเคย

(เสียวไส้ : สุรพล สมบัติเจริญ)

คำว่า "ฮ่วย" เป็นคำขึ้นต้นการพูด หรือเป็นคำอุทานเพื่อแสดงความฉงน

ปรุ้งรสให้แช่มหนอไล่มะละกอลงไป อ้อ...อย่าลืมใส่กุ่มแห่งป่นของดี

(ส้มตำ : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

คำว่า "แช่ม" หมายถึง มีรสอร่อย

นอกจากเพลงที่กล่าวมา ยังมีเพลงที่มีภาษาถิ่นอีสานปรากฏอยู่อีกหลายเพลง เช่น เพลง รำเตี้ย สาวฝั่งโขง สาละวันรำวง หนุ่มนาข้าว - สาวนาเกลือ บ่เป็นหยังดอก ฮักสาวขอนแก่น โอ้ย...มันบ่แน่ดอกนาย เป็นต้น

1.4.2 คำภาษาถิ่นใต้

คำภาษาถิ่นใต้ที่ปรากฏเป็นคำที่เข้าใจง่าย สั้นๆ ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

เก็บรักไว้ในอุรา ถ้าน้องไม่มาพี่จะไม่ขอเปิด รักพี่มันจริงใจ ถึงห้องจะใหญ่ก็
กลับมาเถิด รู้สึกตัวแล้วงามอนรีบกลับเมืองคอนให้พี่หายหวังเหวิด

(แสนหวังเหวิด : สาลิกา กิ่งทอง)

คำว่า "หวังเหวิด" หมายถึง เป็นห่วง พะวง

คนได้หัวใจก็ชื่อ ทำหรือหาแฟนยากแท้ เมืองไหนเขาก็ไม่แล...

ใครรักสาวได้หัวใจไม่แหว่ง ไม่เคยหลอกใครเอาไปต้มแกง หน้าตาไม่แฉ่ถึงแก้มไม่แดง ก็ไม่เคยแกล้งให้ใครช้ำอก

รักฉันซีพีถ้าอยากจะมีลูกดก เอาคนเมืองใต้ไปกอดกอดเหมือนเป็นหมอนไว้นอนแนบอก (อย่ามาซีหกกันก็แล้วกัน)

(สาวใต้ไร้คู่ : ดาวใต้ เมืองตรัง)

คำว่า "ทำพรีอ" หมายถึง ทำอย่างไร ทำไม ทำพรรณไหน ทำปรีอ ก็ว่า

คำว่า "แล" หมายถึง ดู เลี้ยง เยี่ยม

คำว่า "ไม่แฉ่" หมายถึง ไม่สวย

คำว่า "ซีหก" หมายถึง พุดปด โทหก

พอสรุปได้ว่าการใช้คำภาษาถิ่น ในบทเพลงลูกทุ่งมักใช้คำที่คนทุกภาคพอรู้จักและเข้าใจความหมายได้ เช่น คิดฮอด ผู้ใด เคียด เว้า ฮู้ แล เป็นต้น ส่วนคำภาษาถิ่นได้พบรองลงมา เช่น หวังเหวิด ทำพรีอ ซีหก แล ไม่แฉ่ เป็นต้น

การใช้คำภาษาถิ่นมักใช้ในเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น หรือผู้ขับร้องเป็นคนท้องถิ่น จึงสามารถใช้สำเนียงได้อย่างถูกต้องสมจริง การที่พบภาษาถิ่นอีสานมากที่สุดในเพลงลูกทุ่งในชุดนี้ อาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์ส่วนมากเป็นคนถิ่นอีสาน เช่น คำปิ่น ผิวซ่า ,สรเพชร ภิญโญ , สุมทุม ไผ่ริมบึง , ศักดิ์ศรี ศรีอักษร , พงษ์ศักดิ์ จันทรุข่า , สุรินทร์ ภาคศิริ , ดุ่มทอง โชคชนะ(เบญจมินทร์) เป็นต้น ส่วนนักร้องที่เป็นคนถิ่นอีสานก็มีจำนวนมากเช่นกัน อาทิ สุনারี ราชสีมา , น้องนุช ดวงชีวัน , พรศักดิ์ ส่องแสง , ศักดิ์สยาม เพชรชุมภู , พิมพา พรศิริ ฯลฯ คำร้องในเพลงลูกทุ่งจึงปรากฏภาษาถิ่นอีสานเป็นจำนวนมาก ส่วนภาษาถิ่นได้พบบ้างเล็กน้อยในเพลงลูกทุ่งชุดนี้ อาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์เพลงที่เป็นคนถิ่นใต้มีจำนวนไม่มากนัก ดังเช่น ดาว บ้านดอน , ประจวบ วงศ์วิชา , จูเลี่ยม กิ่งทอง เป็นต้น ส่วนนักร้องที่เป็นคนถิ่นใต้ เช่น ดาวใต้ เมืองตรัง , โรม ศรี-ธรรมราช และ สาลิกา กิ่งทอง จึงทำให้เพลงที่มีภาษาถิ่นใต้มีจำนวนน้อยกว่าภาษาถิ่นอีสานอย่างเห็นได้ชัดเจน

1.5 การใช้คำภาษาต่างประเทศ

คำภาษาต่างประเทศ หมายถึงคำภาษาอื่นที่ไม่ได้ใช้อยู่เป็นประจำในภาษาไทยเกิดจากการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมทางภาษา คำภาษาต่างประเทศแทรกอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งในลักษณะการทับศัพท์ โดยวิธีการถ่ายเสียง แต่ถอดตัวอักษรด้วยตัวอักษรไทย ส่วนมากเป็นคำหรือวลีและประโยคง่ายๆ ที่ทราบความหมายกันโดยทั่วไป แม้คนในระดับชาวบ้านก็สามารถเดาความหมายได้ไม่ยากนัก เพราะปรากฏทางสื่อมวลชนต่างๆ อยู่เสมอ ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

การศึกษาคำภาษาต่างประเทศในบทเพลงลูกทุ่ง มักเป็นคำภาษาอังกฤษ และคำภาษาจีน ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

1.5.1 คำภาษาอังกฤษ มักใช้เป็นคำทับศัพท์ เช่น

ใครเลือดมากบริจาคกาชาด อย่าเก่งอาจอวดกล้าทำทายเป็นที่เย้ยในแอ็ค
ให้พวกเสียบอก โลหิตมันหกเห็นแล้วเสียดาย

(อยู่ดีกว่าตาย ดำ แดนสุพรรณ)

แอ็ค act (action) หมายถึง แสดงตัว วางท่า

รถเมล์หรือก็ไม่มี รถฟรีหรือก็ไม่มา คงกลุ่มอุรา (เอ๊ะ) นั้นชนตาหลุดไป...
ผู้คนก็ต่างยื่นมอง เนื้อทองหน้าตาเข้าที่ หยุดโบกแท็กซี่ หรือก็ไม่มีสักคัน...

(ฝนตกกรดติด : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

เมล์ mail หมายถึง ระบบการขนส่งที่มีการบริการอย่างรวดเร็ว

ฟรี free หมายถึง ไม่เสียเงิน

แท็กซี่ taxi หมายถึง รถยนต์รับจ้าง

ทราบข่าวว่าไปเมืองกรุงไอ้หนุ่มบ้านทุ่งก็แสนหวังเหวิด จ.ม. ที่บ้านโฉมตรู
เห็นเข็นที่อยู่จากบาร์บลูเบิร์ด

(แสนหวังเหวิด : สาลิกา กิ่งทอง)

บาร์บลูเบิร์ด Bar Bluebird หมายถึง สถานที่ขายเหล้า

อ้ายเด็กเครื่องกัณฑ์คนนั้นก็คือผมนี้ เล่าเรียนก็โดนแอนตี้ ลูกพระยาเขาคอย
ประชัน...

อ้ายแกะคาวบอยทอมมิกซ์ได้เป็นข้าหลวง อ้ายเปี้ยพวกเราหายห่วงได้
เป็นเสนาบดีคลัง

(ลูกศิษย์วัด : แสงนภา บุญราศรี)

แอนตี้ anti หมายถึง ปฏิเสธ ไม่ยินดีต้อนรับ

คาวบอย cowboy หมายถึง เด็กเลี้ยงวัว หรือคนที่แต่งตัวแบบคนเลี้ยงวัว

ทอมมิกซ์ Tommix หมายถึง ชื่อบุคคล

ขึ้นอกขึ้นใจ ขึ้นใจผิวใหม่เป็นโก้ ดกเย็นนั่งเบ็นซ์โชว์ก็อย่างนี้ถึงลิ้มพีชานา

(ปู่ไข่ไก่หลง : ชายธง ทรงพล)

เบ็นซ์ Benz หมายถึง ชื่อรถยนต์ราคาแพงยี่ห้อหนึ่ง

โชว์ show หมายถึง อวดโก้ ,แสดง

ทุกเย็นทั้งวันรับส่งยุพินถึงบ้านทุกวัน รักกันไม่เคยเกินเกล้า สำเร็จจากราม
เราหวังแต่งงาน พอขึ้นปีสี่ คนดีโยมาเปลี่ยนแปลง แอ่วไปนั่งรถ**มาสแดง**ติด**แอร์**สี
แดงรับส่งทุกวัน...

...สองแถวมันจนหน้ามนแอ่วเลยไม่มอง ขับรถหัวใจลอยล่องต้อง**ล็อค**ประตู
เข้าอู่รื่องให้

(ส่งแอ่วเรียนราม : ศรีเทพ ศรีทอง)

วิน win หมายถึง คิวรถ , สถานีรถ

มาสแดง Mustang หมายถึง รถยุโรปราคาแพงยี่ห้อหนึ่ง

แอร์ air (airconditioner) หมายถึง เครื่องปรับอากาศ

ล็อค lock หมายถึง ชัก ยึด ตรึง ปิดไม่ให้เข้า

สะเน็ค ๆ ฟืด ๆ ปลา ๆ ฟังเพลงไทยแล้วสายหน้า ฉันฟังเพลงไทยไม่เป็น
ที่เพลงฝรั่งฟังได้เป็นวรรคเป็นเวร นิยมว่าดีว่าเด่นอวดทำเป็นลิ้มของไทย...อย่าลิ้ม
หลงไปว่าตนเป็นผู้ยิ่งใหญ่ฟุดฟืดไฟว์ไฟร์จนลิ้ม**ไทยแลนด์**

(อย่าลิ้มเมืองไทย : เพลิน พรหมแดน)

สะเน็ค snake หมายถึง งู ส่วน **ฟืด ๆ Fish** หมายถึง ปลา มาจากสำนวนไทยว่า งู ๆ ปลา ๆ ซึ่ง
หมายถึง รู้ไม่จริง

ไทยแลนด์ Thailand หมายถึง ประเทศไทย

ฉันคนชานาหน้าตาเซ่อ ฟัง**ทรานซิสเตอร์**ก็พอใจ ไปไหนก็เอาไปด้วย ขึ้น
เขาลงห้วยก็เอาไป ฟังเพลงตะลุงบ้านนาๆ เขาว่าเราบ้าช่างเขาปะไร

บ้านนาไม่โก้**สเตอริโอ**ไม่มีใช้ ถึงมีก็ไม่สน เปิดแต่เพลงสากลฟุดฟืดไฟว์ไฟ
พวกฉันมันบ้าเห่อ ชอบ**ทรานซิสเตอร์**ลูกทุ่งไทย

(อีสาวทรานซิสเตอร์ : อ้อยทิพย์ ปัญญาธร)

ทรานซิสเตอร์ transistor หมายถึง วิทยุทรานซิสเตอร์

สเตอริโอ stereo ย่อมาจาก stereophonic หมายถึง เครื่องขยายเสียงที่มีลำโพงต่อกันหลายตัว

พี่พกเงินมาหลายหมื่น เพื่อมาให้ทรมานขึ้นใส่**ตู้เซฟ**ไว้

(ขันหมากมาแล้ว : ยงยุทธ เชี่ยวชาญชัย)

ตู้เซฟ safe หมายถึง ตู้นิรภัย

คนสวยของพี่จึงคิดไปมีรักใหม่ ไปนั่งท้ายมอเตอร์ไซด์รุ่นใหม่เมดอินเจแปน
จักรยานของพี่ราคาไม่ก็ร้อยบาท ถึงซ้ำอืดอาด แต่ก็เมดอินไทยแลนด์ ต้องใช้ทำป็น
รถพี่มันถึงจะแล่น ไม่เหมือนรถเครื่องต่างแดน ยิ่งวิ่งยิ่งแล่นเพราะใช้น้ำมัน

(จักรยานคนจน : ยอดรัก สลักใจ)

มอเตอร์ไซด์ motorcycle หมายถึง รถจักรยานยนต์

เมดอินเจแปน made in Japan หมายถึง ทำในประเทศญี่ปุ่น

เมดอินไทยแลนด์ made in Thailand หมายถึง ทำในประเทศไทย

...เห็นหญิงบนรถด่วนรูปร่างอ้วนอ้วนนั่งมินิสเกิร์ต ส่วนบนโฉมยงรัดอก
ยกทรงตั้งลูกระเบิด

(แสนหวังเหวิด : สาลิกา กิ่งทอง)

มินิสเกิร์ต miniskirt หมายถึง กระโปรงสั้นมาก สูงจากเข่าตั้งแต่ 3 นิ้วขึ้นไป

เด็กตัวน้อยๆ คอยแสงแห่งอารยธรรม เพื่อส่องเจือจุนหนุนนำให้ความรู้สึวลัย

(ครูตอย : ธารทิพย์ ถาวรศิริ)

สึวลัย civilize หมายถึง ทำให้เจริญ ทำให้เป็นอารยชน

1.5.2 คำภาษาจีน มักปรากฏในลักษณะการเลียนเสียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทรงสูงโปร่งยิ่งตรงโหงวเฮ้ง โชคมาถูกเองตั้งแยะแล้วนั้น ยิ่งขวยยิ่งตะ
นัยน์ตา น่องขาที่ยิ่งสำคัญ หุ่นหนูท่านดูก็เห็น ร้องเพลงเพ็งเป็น หนูยังเล่น

(ทรงมหาเสน่ห์ : ลัดดาวัลย์ ประวัตินงษ์)

โหงวเฮ้ง หมายถึง การทำนายบุคคลด้วยการสังเกตบุคลิก ลักษณะ

อ้ายเปี้ยวเฮี้ยวแก่งประจำโรงเรียน ตะกละเป็นเชียนยกให้อ้ายมา... อ้ายแกละ
ควาบอยทอมมิทได้เป็นข้าหลวง

(ลูกศิษย์วัด : แสงนภา บุญราศรี)

เชียน หมายถึง เทพ หรือผู้ที่เก่ง ชำนาญทางใดทางหนึ่งเป็นพิเศษ

เชียมซีเสี่ยงรักทักทำนายว่า ไบที่แก่นั้นหน้าชีวิตเกิดมาเหมือนฟ้ามีดมน

(เชียมซีเสี่ยงรัก : สมยศ ทศนพันธ์)

เชียมซี หมายถึง ไบทำนายโชคชะตาตามศาลเจ้า หรือวัด มีเลขหมายเทียบกับเลขบนดิวที่
เสี่ยงได้

อาจารย์ : ไซ่แล้วมีฐานะอะไรหรืออาตี๋

(อาตี๋ลักมังกร : เพลิน พรหมแดน)

อาตี๋ หมายถึง คำเรียกเด็กผู้ชายชาวจีน

พอสรุปได้ว่าการใช้คำภาษาต่างประเทศ ในบทเพลงลูกทุ่ง พบไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นคำที่คนทั่วไปเข้าใจได้ ได้แก่ คำภาษาอังกฤษ เช่น แอ็ค ฟรี แท็กซี่ แอนตี้ เบ็นซ์ ไซว์ ล็อค สเตอริโอ และคำภาษาจีน เช่น โหงวเฮ้ง เขียมซี เขียน อาตี๋ เป็นต้น

ภาษาอังกฤษที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งนั้น สะท้อนให้เห็นว่าคนชนบทยังพอรู้ศัพท์ภาษาอังกฤษง่าย ๆ อยู่บ้าง แต่ยังไม่ออกเสียงไม่ถูกต้องแต่ก็พยายามที่จะใช้เพื่อให้ทันสมัย จึงออกมาในลักษณะขบขันเป็นส่วนใหญ่ ส่วนภาษาจีนมักเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว จึงดูไม่เป็นเรื่องที่แปลกเท่าภาษาอังกฤษ

1.6 การใช้คำศัพท์และสำนวน

โดยปกติเพลงลูกทุ่งจะใช้คำเรียบง่าย ๆ แบบภาษาไทยแท้ ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เพลงลูกทุ่งเข้าถึงผู้ฟังได้อย่างรวดเร็ว แต่การใช้คำศัพท์ และสำนวนก็มีอยู่บ้าง ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.6.1 การใช้คำศัพท์

1.6.1.1 การใช้ศัพท์สำหรับบุคคลสำคัญ พบการใช้คำศัพท์เมื่อต้องการกล่าวถึงบุคคล หรือสิ่งใดด้วยความยกย่อง เทิดทูน จึงมักกล่าวถึงด้วยการใช้คำที่พิเศษกว่าการใช้ธรรมดา เช่น

ล้นเกล้าเผ่าไทยศูนย์รวมใจคนไทยทั้งชาติ ขออภิวาทเบื้องบาทองค์ภูมิพล ยาม
ใดไพร่ฟ้าชาวประชายากจน ทรงห่วงกังวลตั้งสายฝนชโลมพื้นหล้า

...มิ่งขวัญดวงใจชาวไทยทั้งผอง ทอแสงเรืองรองผุดผ่องตั้งร่มโพธิ์ใหญ่ พระ
บารมีเป็นที่ลือชานานไกล ข้าบาทภูมิใจล้นเกล้าเผ่าไทยแห่งวงศ์จักรี

(ล้นเกล้าเผ่าไทย : สายัณห์ สัญญา)

คนไทยรักชาติและศาสนา เกิดองค์เจ้าฟ้าผู้ทรงเปี่ยมเนื่อนาบุญ

(สยามเมืองยิ้ม : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

การใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ มีการเลือกสรรคำศัพท์เพื่อใช้เรียกด้วยความเคารพ อย่างอ่อนน้อม เช่น ล้นเกล้าเผ่าไทย หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมิ่งขวัญดวงใจ หมายถึง ผู้เป็นที่รัก หรือเคารพนับถือ คำที่ใช้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ด้วยความเคารพรักและ

เหตุทูลอย่างหาที่เปรียบเสมอเหมือนมิได้ หรือการใช้คำสรรพนามที่ตรงตามตัว เช่น **องค์เจ้าฟ้า** หมายถึงพระมหากษัตริย์ และการใช้คำสรรพนามแทนตัวผู้ร้องว่า **ข้าบาท** หมายถึง ผู้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาท ซึ่งถือได้ว่าเป็นการใช้คำที่แสดงฐานะอันดรศักดิ์ได้อย่างเหมาะสม

สองมือกราบลงที่ตรงเหนืออาสน์แทบบาทอย่าโม ที่หลานเดิบโตเพราะพรแม่
อย่า... ลูก ทิ้งแผ่นดินถิ่นอีสานจากมิตรวงศ์วานบ้านป่า เพื่อก้าวเข้ามาเป็นศิลปิน

(กราบเท้าอย่าโม : สุณารี ราชสีมา)

การใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับบุขนิยบุคคลมีการใช้คำศัพท์ที่มีความพิเศษเช่นกัน เช่น ท้าวสุรนารี หรืออย่าโม เป็นบุคคลที่ชาวนครราชสีมาเคารพ รัก เสมือนญาติผู้ใหญ่ จึงใช้สรรพนามแทนท้าวสุรนารีว่า **ย่า** หรือ **แม่ย่า** ส่วนคำสรรพนามที่ใช้แทนตัวผู้ร้องว่า **ลูก** ซึ่งสร้างความสนิทสนมชิดเชื้อได้มากยิ่งขึ้น เป็นการแสดงความเคารพ นับถือ อย่างเครือญาติจริงๆ ซึ่งเป็นนิสัยคนไทยที่นิยมนับเครือญาติเสมอ

1.6.1.2 การใช้ภาษากวี เป็นการเลือกใช้คำที่กวีมุ่งให้เกิดความงดงามเป็นพิเศษจึงเป็นคำที่มีความหมายงดงาม ไพเราะชวนฟัง อาจเป็นการนำคำศัพท์วรรณคดีมาใช้บ้าง หรือการปรุงศัพท์ของกวีเองบ้าง เพื่อต้องการให้เกิดความพิเศษทางด้านเสียงและความหมายนั่นเอง ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

ก) การใช้ศัพท์ที่มีความหมายดี งดงาม เป็นคำศัพท์ที่กวีมุ่งหวังให้เกิดความงดงามเป็นพิเศษจึงต้องแปลความหมายจึงจะเข้าใจ เช่น วิไล วิลาวัณย์ (ความงาม) นางอุอนงค์ (หญิงงาม) โอพาร (ใหญ่โต) อารยธรรม (ความเจริญรุ่งเรือง) เป็นต้น ดังปรากฏในเพลงต่อไปนี้

บ้านเดิมฉันอยู่อยุธยา คนรักจากมาโสภายู่แดนวิไล

(ชากรักบึงพระราม : โรม ศรีธรรมราช)

ภูเกิดเกาะสวรรค์วิลาวัณย์หนึ่งไม่มีสอง ระนองน้องจำเหมือนน้ำตาของพี่ตก
 นอง เพราะต้องจากน้องจากระนองมาทั้งน้ำตา

(ล่องใต้ : ชัยชนะ บุณนะโชติ)

แม้ในศึกรักพระยังรักยิ่งใหญ่

นางอุอนงค์ปลงใจใคร่อิงอุ่น

(ยอยศพระลอ : ชินกร ไกรลาศ)

จากวันเป็นเดือน จากเดือนเลื่อนไปเป็นปี ล้นทมไม่มาสักทีพวกพี่น้องพี่ทุกคน
สนทนเทห์ รดแก่งเพลงหวานตีกรามโอรสสวรรค์ทั้งเพ

(ลานเทสะเทือน : สายัณห์ สัญญา)

เด็กตัวน้อยๆ คอยแสงแห่งอารยธรรม เพื่อส่องเจือจุนหนุ่นนำ ให้ความรู้
สิวิไลซ์

(ครูบ่นคอย : ชารทิพย์ ถาวรศิริ)

ข) คำศัพท์ที่มีเสียงไพเราะชวนฟัง คำศัพท์เหล่านี้ที่คนทั่วไปมัก
คุ้นเคยและเข้าใจความหมายได้เป็นอย่างดี การเลือกสรรคำที่มีเสียงไพเราะชวนฟัง มีส่วนทำให้
เพลงนั้นๆ น่าจดจำ เช่น ดวงแด (ดวงใจ) พงไพร (ป่า) ลมปราณ (ลมหายใจ) นิทรา (นอน) ธรณี
(แผ่นดิน) เป็นต้น ดังปรากฏในเพลงต่อไปนี้

แสนซำดังโดนทำย่ำดวงแด ท้ายจดหมายของแม่ระบายทุกข์แย่งทุกข์ทน

(จดหมายจากแม่ : เสรี รุ่งสว่าง)

ที่ทำงานช่างสุดกัณดารในป่าพงไพรถึงจะไกลก็เหมือนใกล้เร่งรุดไปให้ทันเวลา

(แม่พิมพ์ของชาติ : วงจันทร์ ไพโรจน์)

อนิจจาเกิดมาเป็นมนุษย์ ดังคำพุทธะ เดือนให้อาวรณ์ จนมีผู้ตีใหม่ไฟฟอน
เมื่อตอนถึงวันสิ้นลมปราณ

(หนังกรรม : สุมิตร สัจจเทพ ยุพิน แพรทอง)

ตื่นเถิดทราวม้วยดวงใจของพี่ รุ่งแสงสว่างแล้วนี้ ตื่นเถิดคนต้อยอำมหิทรา

(สวรรค์ชานา : ก้าน แก้วสุพรรณ)

เปี่ยมใจแล้วยอมพร้อมใจจะก้ม ผิดคำใดหนาฟ้าจงถล่มให้ร่างฉันจมธรณี

(น้ำตาในสายฝน : สุวารี เอี่ยมโอ)

ล้นเกล้าเผ่าไทยศูนย์รวมใจคนไทยทั้งชาติ ขออภิวัตเบื้องบาทองค์ภูมิพล

(ล้นเกล้าเผ่าไทย : สายัณห์ สัญญา)

...เขาเรียก**บุพเพสันนิวาส**สร้างสร้าง คงเคยดักบาตรร่วมขัน สร้างโบสถ์
ร่วมกันไว้เมื่อชาติก่อน

(บุพเพสันนิวาส : ศรคีรี ศรีประจวบ)

โคมเอ๋ยโคมเจ้า **สวยแอร่มแอมบรรเจิด** **เชิดเฉลาจริงเจ้าเอ๋ย** นำเซย
ชมเหมือนเพชรค่าล้ำรุ่งอยู่บนกองขยะ...

โคมเอ๋ยโคมเจ้า **จิมลิ้มพริ้มเพรา**เกินกว่าเสกสรรค้ำน้ำค่า ผมแผ้วดำขลับ
ดวงดาวาววับดั่งนิลสีค่า...

(เพชรร่วงในสลัม : ชินกร ไกรลาส)

ถึงข้าเป็นหนุ่มบ้านนา หนังสือหนึ่งหาอ่านออกสบาย ข้าเคยอ่านหนังสือ
นิยาย เขาว่าชายตายด้วยความสวย**เพริศพริ้ง**

(แม่แดงร่มโบ : ชัยชนะ บุณนะโชติ)

1.6.2 การใช้สำนวน

การใช้สำนวน หมายถึงการใช้ถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นอย่างคมคายกว่าคำพูด
ธรรมดา เป็นถ้อยคำที่ไม่ถูกต้องตามไวยากรณ์แต่รับใช้เป็นภาษาที่ถูกต้อง สำนวนที่ผู้ประพันธ์
เพลงลูกทุ่งเลือกใช้ทุกสำนวนล้วนแต่เป็นสำนวนที่ผู้ฟังคุ้นเคยและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน
ทั้งสิ้น ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

1.6.2.1 สำนวนที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธ

...บวชแล้วสึกทุกที เป็นเสียอย่างนี้แหละพี่น้องเอ๋ย ดังคำเขาเอ๋ย**บวชเสีย**
ผ้าเหลือง ข้าบวชมาแล้วโบสถ์หนึ่ง ซาบซึ่งได้แทนคุณแม่ คุณค่าน้ำนมแกแทนทด
หมดเปลือง มารตามทวงหนี้มีเรื่องต้อง**แหกผ้าเหลือง**สึกมา มันฟ้องอุปัชฌาย์ค้านข้า
กัลดหนอง

(ชายสามโสด : คำรณ สัมบุณณานนท์)

สำนวน **บวชเสียผ้าเหลือง** หมายถึง การบวชที่พอเป็นพิธี เพื่อกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง และหาก
ต้องสึกพระโดยเร่งรีบ หรือละลายจีวรด้วยการหนีไปเรียกว่า เป็นสำนวนว่า **แหกผ้าเหลือง** เป็น
เรื่องที่น่าอัปอายสำหรับชาวพุทธ

...บอกค่าใช้จ่าย วัดไม่ต้องพูดถึง พอหนังดนตรีขอเงิน ทำเป็นทำว้ากปังปัง
ทุนกำไรเก็บหาย โยนให้วัดจ่าย**อีกครั้งหนึ่ง**

(แบ่งคนละครึ่ง ยอดรัก สลักใจ)

สำนวน โยนให้วัดจ่ายอีกครั้งหนึ่ง ในที่นี้หมายถึง ผลักภาระไปให้วัดจ่ายครั้งหนึ่ง ตรงกับ
สำนวน วัดครั้งหนึ่งกรรมการครั้งหนึ่ง

เขาเรียกบุพเพสันนิวาสร่างสรรค์ คงเคยดักบาตรร่วมขัน สร้างโบสถ์
ร่วมกันไว้เมื่อชาติก่อน

(บุพเพสันนิวาสน : ศรีคีรี ศรีประจวบ)

สำนวน ดักบาตรร่วมขัน หมายถึง ทำบุญร่วมกัน

1.6.2.2 สำนวนเกี่ยวกับความเป็นอยู่ วิถีชีวิต

สันชาติสิ้นเชื้อเสื่อแล้วกู เมียรักที่เคยครองคู่ กลับมีชู้เสียได้ สามเดือนได้กัน
กำลังข้าวมันแกงไก่ นี่เมียมาร้างไปกล คงเหลือข้าวใหม่ปลาเค็ม

(คนบ๋ากัญชา : คำรณ สัมบุญณานนท์)

สำนวน ข้าวมันแกงไก่ มาจาก ข้าวมันเป็นข้าวที่หุงด้วยกะทิ มีรสหวาน นุ่ม นำรับประทานกว่าข้าว
สวยธรรมดา แกงไก่ เป็นกับข้าวที่พิเศษสำหรับชาวบ้านจะทำเฉพาะมีแขกพิเศษ หรือถวายพระ
ข้าวมันแกงไก่อจึงถือได้ว่าเป็นอาหารชั้นดีของชาวบ้านที่มักจะรับประทานคู่กัน ส่วนสำนวน ข้าว
ใหม่ปลาเค็ม มาจากสำนวนข้าวใหม่ปลามัน อะไรที่เป็นของใหม่ก็ถือว่าดี นิยมเรียกช่วงเวลา
สามปีภรรยาเพิ่งแต่งงานกันใหม่ๆ ว่า ระยะเวลาข้าวใหม่ปลามัน ข้าวใหม่ปลาเค็ม เป็นสำนวนที่หลุด
จากข้าวใหม่ปลามัน เพราะปลาที่นำมาทำเป็นปลาเค็มก็จะมีแต่รสเค็มอย่างเดียว ไม่มีรสชาติไม่
อร่อยเหมือนปลาน้ำใหม่

น้ำตาลใกล้หมดอย่าให้พี่หมดอาลัยหา ไม่นานพี่ก็กลับมา มาหมั้นสาวนาชื่อ
ว่าวิไล

(สาวผักไห่ : ชาตรี ศรีชล)

สำนวน น้ำตาลใกล้หมด หมายถึง ชายหญิงที่ใกล้ชิดกันยอมห้ามใจไม่ให้รักกันได้ยาก ส่วนมาก
นิยมพูดเต็มๆ ว่า น้ำตาลใกล้หมด ใครจะอดได้

ชาติเจ้าชู้ประตูดินผมไม่ได้ซื้อแดงกิน แต่อยากจะจีบเจ้าของ

(แดงเถาตาย : ไหวพจน์ เพชรสุพรรณ)

สำนวน เจ้าชู้ประตูดิน หมายถึง ผู้ชายที่เจ้าชู้ ในสมัยหนึ่งผู้ชายที่หวังจะได้เห็นสาวชาววัง จะต้อง
ไปรอหญิงที่ประตูดิน เพราะเป็นทางเข้าออกเพียงทางเดียวของสาวชาววัง

ถึงแม้พี่ถือหน้าไฟเหนือ

แต่ตัวแก๊งที่เหลื่อมันใกล้เกลือกินต่าง

(ลูกสาวโครหนอ : ชาย เมืองสิงห์)

สำนวน **ใกล้เกลือกินด่าง** หมายถึง มองข้ามหรือไม่รู้ค่าของดีที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตน กลับไปแสวงหาสิ่งอื่นที่ด้อยกว่า แต่กลับไม่ดี

อาจารย์ : มหาอุตถุคปิณใหญ่ **ตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่พรั่น** เขียวงาทุกสิ่ง
เขามายิงฟัน ยิงได้ทั้งวันไม่หวั่นจริงๆ

(อาตีสักมังกร : เพลิน พรหมแดน)

สำนวน **ตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่พรั่น** มาจาก ตกน้ำไม่ไหลตาไฟไม่ไหม้ หมายถึง ตกอยู่ในที่คับขันอย่างไรก็ไม่เป็นอันตราย เป็นคำเปรียบเทียบ หมายความว่า ตกอยู่ที่ใดก็ไม่สูญหาย

น้องว่าคบคน ก็ต้องดูหน้า **เปรียบเหมือนน้องซื้อผ้า ต้องดูลาย**

(สาวนครปฐม : บรรจง สมใจ)

คนโบราณมีวิธีการสังเกตลักษณะ รูปร่าง สีผิว ของคนแปลกหน้าที่เราจะต้องคบค้าสมาคมด้วยแบบคร่าวๆ คือ หน้าก้อ คอสั้น ฟันยื่น หรือ ไทยเล็ก เจ๊กดำ บุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ไม่พึงควรอยู่ใกล้ เช่นเดียวกับการซื้อผ้า ที่จะต้องพิจารณาดูลวดลายผ้าให้ถูกใจคนสวมใส่ สำนวน **คบคนก็ต้องดูหน้า ซื้อผ้าต้องดูลาย** มาจาก คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ หมายถึง จะคบใครให้พิจารณาเสียก่อน เช่นเดียวกับจะซื้อผ้า

1.6.2.3 สำนวนที่เกี่ยวกับประเพณี คนไทยให้ความสำคัญเกี่ยวกับประเพณี การแต่งงานมาก มีสำนวนที่เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง เช่น เลือกวัวดูหางเลือกนางดูแม่ เข้าตามตรอกออกตามประตู ดังเช่น

พ่อเคยพูดหลายทีคิดจะมีแม่บ้านเชื่อโบราณดีแล หาก**เลือกวัวดูหาง**แม่**เลือกนางดูแม่** นั้นแหละแน่เข้าที่ บ้านเรือนสะอาดตาพูดจาเสนาะดี ดำน้ำพริกทุกทีเสียงตำถึงจนทุ่งสะเทือน

(เทพธิดาผ้าซิ่น : เสรี รุ่งสว่าง)

คนไทยใช้วัวเป็นสัตว์ทำไร่ ไถนา การเลือกวัวเพื่อใช้แรงงานจึงต้องเลือกวัวที่แข็งแรงเพราะงานทำไร่ ไถนาเป็นงานหนัก การเลือกซื้อวัวเพื่อไว้ใช้ไถนาจึงต้องเลือกวัวที่แข็งแรง โดยสังเกตได้ที่หางคือ หางยาวเป็นพวง และถ้าอยากได้วัวที่มีรูปร่างงามและขยันขันแข็งในการทำงาน ก็ต้องเลือกวัวที่ลำตัวยาวเหมือนปลาช่อน หน้าเป็นรูปใบโพธิ์ หางสีแดงเพลิง ส่วนหญิงที่จะเลือกมาแต่งงานด้วยก็ต้องเป็นหญิงที่ดี ซึ่งดูได้จากแม่ของหญิงนั้น เพราะแม่สามารถอบรมให้ลูกดีได้เช่นกัน จึงกลายมาเป็นสำนวน **เลือกวัวดูหางเลือกนางดูแม่** นั่นเอง

เมื่อพี่จะไปบ้านน้องนะพ่อรูปหล่อ	ไม่ต้องกลัวแม่กลัวพ่อหรือพี่ชาย
ก็เราเข้าตามตรอกออกตามประตู	ถึงพ่อแม่ไม่รู้ไม่เป็นไร
เมื่อน้องจะมีคู่ต้องตรงดูให้ดี	เมื่อจะมีสามี ไม่ใช่ง่าย
	(สาวนครปฐม : บรรจง สมใจ)

การจัดพิธีการแต่งงานให้ถูกต้องตามประเพณีถือเป็นการให้เกียรติฝ่ายหญิง ซึ่งตรงกับสำนวน **เข้าตามตรอกออกตามประตู** หมายถึง ทำตามธรรมเนียมประเพณีนั่นเอง .

พอสรุปได้ว่าการใช้คำศัพท์และสำนวนในบทเพลงลูกทุ่งนั้นพบว่ามีการใช้คำศัพท์เพื่อแสดงการยกย่องเทิดทูน พระราชวงศ์ และปูชนียบุคคล เช่น ล้นเกล้า เบื้องบาท อาสน์ เป็นต้น ภาษา กวี เช่น คำที่เน้นมีความหมายงดงาม เช่น นาฏองค์ วิลาวังษ์ โอพาร อารยธรรม และคำศัพท์ เน้นเสียงไพเราะชวนฟัง เช่น ดวงแด พนา ลมปราณ นิทรา ธรณี ส่วนสำนวนที่ใช้มีเกี่ยวกับ ศาสนา เช่น แหกผ้าเหลือง ตักบาตรร่วมขัน คบคนดูหน้า ซื่อผ้าดูลาย เป็นต้น สำนวนที่เกี่ยวกับ วิถีชีวิต เช่น ข้าวมันแกงไก่ น้ำตาลโกล่มต เจ้าชู้ประตูดิน ตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ และสำนวน ที่เกี่ยวกับประเพณี เช่น เลือกวัวดูหาง เลือกนางดูแม่ เข้าตามตรอกออกทางประตู เป็นต้น

การใช้คำศัพท์และสำนวนในเพลงลูกทุ่ง นั้นแสดงให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่งนั้นก็ไม่ได้ใช้เฉพาะ ภาษาง่ายๆ เสียทั้งหมด แต่เพลงลูกทุ่งจะปรากฏคำยากบ้างตามความเหมาะสม จึงถือได้ว่าเป็น การแสดงออกอย่างมีกาลเทศะของคนไทยที่จะยกย่อง เทิดทูน เคารพสิ่งที่ควรเคารพ ส่วนสำนวน ที่กล่าวถึงก็มักเป็นนำสิ่งใกล้ตัวมาเปรียบเพื่อให้เห็นชัดเจน และง่ายต่อการจดจำนั่นเอง

1.7 การใช้คำเลียนเสียง

การเลียนเสียงเกิดจากการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงสัตว์ เสียงเครื่องดนตรี การใช้คำ เลียนเสียงสามารถแนะนำให้ผู้ฟังนึกเห็นภาพบรรยากาศได้ดีกว่าการบรรยายธรรมดา และยังช่วยให้ บทเพลงเกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น

ในการวิเคราะห์บทเพลงลูกทุ่ง พบการเลียนเสียงธรรมชาติ เลียนเสียงเป็นสัตว์ และเลียน เสียงดนตรี ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.7.1 คำเลียนเสียงร้องของสัตว์

สัตว์ที่มักนำมาเลียนเสียงก็มักเป็นสัตว์ที่ชาวบ้านคุ้นเคยเป็นอย่างดี คือ กบ นกเขา และไก่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นั้นกบร้อง ฮีบ ฮีบ อยู่กลางนา เสียงเขียดร้องจ้าเมื่อเวลาฝนพริ้ว

(ชมทุ่ง : เพลิน พรหมแดน)

โอบ...โอบ อย่างเข้าเดือนหกฝนก็ตกพรำๆ กบมันก็ร้องพึมพำระงมไปทั่วท้องนา
(ฝนเดือนหก : รุ่งเพชร แหลมสิงห์)

ลูกทุ่งเสียงทองมิซิมเศร้า ร้องเพลงกันเถอะเรา **อู้ ฮุกกรู อู้ ฮุกกรู**
(ลูกทุ่งเสียงทอง : เพชร พนมรุ้ง)

แม่ไก่จะปลอบลูก เสียงกุกกุกปลอบขวัญ ลูกตอบ **เจี้ยบเจี้ยบ**เสียงลั่น
(ดาวลูกไก่ : พร ภิรมย์)

1.7.2 คำเลียนเสียงเครื่องดนตรี

ในที่นี้เกิดจากการเลียนเสียงแคน และเสียงซอ เช่น

ไอ้ละเนื้อ ไอ้ละเนื้อนวลเอย ข้อยเพ็งเคยมาขอนแก่น คลอเสียงแคนตะ
แร่นแตร แล่นแตรแล่นแตร แล้แตแล้แลนแล่นแตร แล้แลแลแล้แลแลแล่น
แตร แล้แลแลนแล่นแตร...

(ฮักสาวขอนแก่น : พนม นพพร)

ยามรอนแดดอ่อนสาวเก็บหม่อนเอาไปเลี้ยงไหม ตรอยแล่นแตรเพลงแคน
กล่อมแดนใหม่ไทย สาวนั่งผิงไฟฟังผู้บ่าวเป่าแคน

เสียงซออ้ออ้อแว่วหวาน

(แรงงานข้าวเหนียว : จินตรา พูลลาภ)

ไอ้จอมขวัญจำเสียงซอได้บ่นาง

(เสียงซอสังสาว : ศรชัย เมฆวิเชียร)

1.7.3 คำเลียนจากธรรมชาติ

มีทั้งเสียงลม เสียงฝน เช่น หวีดหวิว ตึง ครีมครีม สุยสุย ดังตัวอย่าง

หวีดหวิว วังเวงเพลงแห่งพนาซึ่งอยู่บนดอยเสียดฟ้ายากหาผู้ใดกรายกล้า

(ครูดอด : ธารทิพย์ ถาวรศิริ)

เสียงลมพัดตึง เกล้าคสิ่งยอดดอย คิดถึงเนื้อทอง สาวลั่นทมเจ้าจากลานเท...

(ลานเทสะเทือน : สายัณห์ สัญญา)

มองฟ้ามีดครีมี ฟาร์ร้องครีมีครีมีน่าเสียวไส้...บอกหน่อยเถิดหนาหรือว่าจะไป
หาแฟน ดอบนิตเถิดแดนบ้านนา ฝนก็ตก *สุข สุข* น้องเดินหน้ามุ่มไม่ยอมพุดจา
(ฝนตกกรตติต : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

พอสรุปได้ว่า คำเลียนเสียงในบทเพลงลูกทุ่งมีคำเลียนเสียงร้องของสัตว์ เช่น อับอับ (กบ) จู้จุกกฐ (นกเขา) เจี้ยบเจี้ยบ (ลูกไก่) คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น หวีดหวิว (ลม) ตึง (ลม) ครีมีครีมี (ฟาร์ร้อง) สุขสุข (ฝนตก) และคำเลียนเสียงดนตรี เช่น ตะแรงแตร (เสียงแคน) ออ้ออ (เสียงซอ) เป็นต้น

การใช้คำเลียนเสียงในเพลงลูกทุ่ง พบใช้คำเลียนเสียงตามขนบของไทยทั้งสิ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มความไพเราะ สมจริงให้กับเพลงนั่นเอง

1.8 การใช้คำซ้ำ

เนื่องจากเพลงลูกทุ่งนั้นมีลีลาการร้องเหมือนเพลงพื้นบ้านที่มีเนื้อหาค่อนข้างยาว เมื่อร้องตันไปนานๆ จึงต้องร้องลง เพื่อให้ลูกคู่ร้องรับวรรคสุดท้ายเสียครั้งหนึ่ง เพื่อกระตุ้นหรือสร้างความสนใจผู้ฟัง เพลงลูกทุ่งได้นำวิธีการซ้ำตามแบบเพลงพื้นบ้านมาใช้ มีทั้งการร้องรับวรรคสุดท้ายตามแบบเดิม และร้องทวนคำกลางวรรค การซ้ำคำ ซ้ำความ ที่มีตัวสะกดและความหมายเหมือนกันทุกประการมาวางเรียงชิดติดกันอาจมีคำอื่นคั่นตำแหน่งโดยวางไว้วรรคเดียวกัน หรือตำแหน่งที่ต้นวรรค กลางวรรค ท้ายวรรคหรือต่างวรรคกันก็ได้ เพื่อต้องการเน้นน้ำหนักของคำให้หนักแน่นขึ้น หรือคลายน้ำหนักคำให้เบาบางลง จึงทำให้คำที่ซ้ำนั้นเด่นชัดมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ในการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งพบว่า มีการซ้ำคำเดิมที่อยู่ในตำแหน่งชิดกัน การซ้ำความเดิมในตำแหน่งติดกัน การซ้ำคำโดยมีคำอื่นคั่น และการซ้ำคำเพื่อถ่วงเสียง ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.8.1 การซ้ำคำเดิมในตำแหน่งติดกัน

การซ้ำคำเดิมในตำแหน่งติดกัน เป็นการหน่วงเสียง เน้นความหมาย เน้นเสียง เพื่อให้ผู้ฟังมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้ร้อง เช่น

จะปักหัวใจ ๗ รักคุณน่าน ๗ รักสาวโรงงาน ๗ ชื่อฉันทนา

(ฉันทนาที่รัก : รักชาติ ศิริชัย)

สะเน็ค ๗ ฟัด ๗ ๗ ๗ ปลา ๗ ฟังเพลงไทยแล้วสายหน้า ฉันทฟังเพลงไทยไม่เป็น
ที่เพลงฝรั่งฟังได้เป็นวรรคเป็นเวร...

(อย่าลืมเมืองไทย : เพลิน พรหมแดน)

มนุษย์เรานี้มักจะมีแปลก ๆ กลัวโลกจะแตก กลัวฟ้าจะพัง...

(อยากดัง : กังวาลไพร ลุกเพชร)

ย่างเข้าเดือนหก ฝนก็ตกพรำ ๆ กบมันก็ร้องงมจ่าระงมไปทั่วท้องนา ฝนตก
ที่ไร นึกถึงขวัญใจของข้า...

(ฝนเดือนหก : รุ่งเพชร แหลมสิงห์)

บางปะกงน้ำคงขื่นขื่น ลงลง ใจนองก็คงเลอะเลือนกระล่อน

(รักจางที่บางปะกง : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

โบกมือหยอยหยอยบอกน้อยจะไปชายแดน...

(ทหารใหม่ไปกอง : ยอดรัก สลักใจ)

หนุ่มเอ๋ยหนุ่มเมืองนครต้องเฝ้าอาวรณ์ หวังเหว็ดหวังเหว็ด ทราบข่าวว่า
แม่บังอรอยู่เมืองนคร บ้านเกิดบ้านเกิด วันก่อนนี้ควงลิเก โคนยาเสน่ห์เลยหนีเตลิด
ลิเกทิ้งขว้างร้างเจ้า ลิเกทิ้งขว้างร้างเจ้า...

(แสนหวังเหว็ด : สาลิกา กิ่งทอง)

นอกจากนี้ยังมีเพลงที่ปรากฏคำซ้ำ เช่น เพลงขวัญของเรียม อาตี๋สักมังกร เก็บเงินแต่งงาน
ฝนตกกรดติด ทุกข์ร้อยแปด มนต์รักลูกทุ่ง อยากดัง แรงงานข้าวเหนียว จดหมายจากแม่
แดงเถาตาย ทำบุญร่วมชาติ สอนน้อง น้ำดาเมียซาอุ ด่วนพิศवास ฯลฯ

1.8.2 การซ้ำความเดิมในตำแหน่งติดกัน

การซ้ำความเดิมในตำแหน่งติดกัน มีทั้งที่ใช้ไม่บ่อยและไม่ใช้ไม่บ่อย มีส่วนช่วยให้
ความนั้น ๆ มีความหนักแน่น และเพิ่มความสนุกสนาน เช่น คุณผู้หญิง ๆ สมัยนี้ , ตามถนน ๆ
หนทาง, ไม่ว่าสาว ๆ แก่แม่ นาง ๆ , ไม่อยากจะคิดสงสาร ไม่อยากจะคิดสงสาร , จะมีชายใดไม่เต
ต้องการ จะมีชายใดไม่เตต้องการ , เตยลงสาละวันเตยลง เตยลงสาละวันเตยลง , พวกญวน
มันกำแหงหนัก พวกญวนมันกำแหงหนัก ดังตัวอย่าง

เสียวไส้จริง ๆ คุณผู้หญิง ๆ สมัยนี้ แต่งตัวออกจากบ้านแต่ละที่ ๆ ช่างสั้น
สั้นดีนะแม่คุณเอ๋ย... ชาขาว ๆ ก็พอไหว เอ้า ชาขาว ๆ ก็พอไหว แต่บางคนขาลาย
ไม่เอาไหนเลย ...เสียวไส้เต็มทน ตามถนน ๆ หนทาง ๆ ไม่ว่าสาว ๆ แก่แม่ นาง ๆ...

(เสียวไส้ : สุรพล สมบัติเจริญ)

ไม่อยากจะคิดสงสาร ไม่อยากจะคิดสงสาร เมื่อเห็นสาวจันทน์งิ้ม มีแฟน
แล้วเขาก็ลืมเขายืมร่างกายสาวจันทน์เขยชม

(เดย์สาวจันทน์โกบ : พรศักดิ์ ส่องแสง)

น้องเป็นสาววัยอ่อนได้แต่นอนตะแคงยามเมื่อแสงฝันหวาน **จะมีชายใดไผ่**
เด่ต้อง จะมีชายใดไผ่เด่ต้องการ หาทองมาหมั้นแม่ต้องการจะคอย

(สาวอีसानรอรัก : อรุมา สิงห์ศิริ)

น้อยอ่อนแอ่น แม่นมิงสาวสวรรค์ सालะวันดาคุมสง่าสมแท้...น้อง **เตี้ยลง**
สาละวันเตี้ยลง เตี้ยลงสาละวันเตี้ยลง เตี้ยลงน้อยสาละวันเอ๋ย...

(สาละวันราว : ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

พวกญวนมันกำแหงนัก พวกญวนมันกำแหงนัก จะขอสมัครไปดาพระยา

(ทหารใหม่ไปกอง : ยอดรัก สลักใจ)

วันก่อนนี้ดวงลิก โดนยาเสน่ห์เลยหนีเตลิด **ลิกทิ้งขว้างร้างเจ้า ลิกทิ้ง**
ขว้างร้างเจ้า... ไปพบแม่เล่าอุ้ยน่าหวังเหวิด

...ส่วนบนโฉมยงรัดอกยกทรงตั้งลูกกระเบิด **พียืนมองมองเห็นไม่ใช่ พียืน**
มองเห็นไม่ใช่ น้ำตาพี่ไหลก็เพราะใจมันหวังเหวิด

เก็บรักไว้ในอุรา ถ้าน้องไม่มาพี่จะไม่ขอเปิด รักพี่มันจริงใจถึงท้องจะใหญ่ก็
กลับมาเถิด **ท้องกับใครที่ไม่ว่า ท้องกับใครที่ไม่ว่า** จะรับเป็นบิดาในเวลาเธอเกิด
รู้สึกตัวแล้วงามอน รู้สึกตัวแล้วงามอน รีบกลับเมืองคอนให้พี่หายหวังเหวิด

(แสนหวังเหวิด : สาลิกา กิ่งทอง)

...ทางการเขาสั่งมาว่า **ทางการเขาสั่งมาว่า** ให้ชานาเลี้ยงเปิดและสุกร...
หมาน้อย หมาน้อย ธรรมดา

...**ผู้ใหญ่ลิกแล้วฝนจะตกฮ่า** **ผู้ใหญ่ลิกแล้วฝนจะตกฮ่า** ถอดแว่นตาดำ **ฟ้าแจ้ง**
จางบาง ฟ้าแจ้ง ฟ้าแจ้งจางบาง

(ผู้ใหญ่ลี : ศักดิ์ศรี ศรีอักษร)

นอกจากนี้ยังพบเพลงที่มีการซ้ำความแบบติดกันอีก เช่น ชันหมากมาแล้ว อย่าลืมเมืองไทย
ยิ้มแป้น เป็นต้น การใช้คำซ้ำที่ติดกันทำให้เห็นพฤติกรรมนั้นๆ ชัดเจนสมจริงสมจังมากขึ้น

การซ้ำข้อความในเพลงลูกทุ่งแบบเพลงพื้นบ้านได้นำมาประยุกต์ใช้ในเพลงลูกทุ่งในงานนี้ อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.8.2.1 การซ้ำความเดิมด้วยลูกคู่ มีลักษณะการนำเพลงพื้นบ้านมาใช้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจรวมไปถึงการใช้ลีลาแบบเพลงไทยเดิมผสมอยู่บ้างในบางเพลง เช่น

เพลงยอยศพระลอเป็นเพลงที่ ไถง สุวรรณทัต ดัดแปลงทำนองมาจากเพลงลาวกระทงไม้ ซึ่งเป็นเพลงไทยเดิม จึงร้องคำสร้อยก่อนเนื้อเพลงว่า “ลา ล่า ล่า ล่า ล่า ล่า ล่า ล่า ” เหมือนเพลงไทยเนื้อเดิมเพลงลาวกระทงไม้ เสริมด้วยการร้องรับแทรก(ลูกคู่) สั้นๆ เพื่อสร้างความสนใจผู้ฟัง คล้ายเพลงพื้นบ้าน ดังตัวอย่าง

(คำเกริ่น) รอยรูปอินทร์หยาดฟ้า มาอ่องในหล้าแหล่งให้คนชม...

(สร้อย) ลา ล่า ล่า ล่า ล่า ล่า ล่า ล่า

รูปตั้งองค์อินทร์หยาดฟ้ามาสู่ดินโสภณดังเดือนดวง เนื้อแผ่นดินแดนสว่าง เนื้อปวงอื่นใด (ลูกคู่ร้องรับ) เหล่าอองค์หลงสวาท ยอมเป็นทาสรักบำเรอ นาม ขุนลอท้าวเธอ ทรงสถิตย์ ณ ทรวงใน... เมื่อทรงคชสาร ๖ ยิงหาญยิงกล้า (ลูกคู่ร้องรับสร้อย) ตั้งพญาสีหราชผู้เป็นใหญ่ (ลูกคู่ร้องรับสร้อย) ไซ้เพียงศึกรบสยบพระ ทรงชัย (ลูกคู่ร้องรับสร้อย) แม้ในศึกรักพระยังรักยิ่งใหญ่ (ลูกคู่ร้องรับสร้อย) นับล้าน โลกาล้วนบ่ควงคู่บุญ ตั้งพ่อขุน (ลูกคู่ร้องรับสร้อย) แมนสว่างเอย

(ยอยศพระลอ : ชินกร ไกรลาศ)

เพลงผู้ใหญ่ลีเป็นเพลงที่ ศักดิ์ศรี ศรีอักษร นำแนวเพลงพื้นบ้านอีสานมาใส่ทำนองสากล จึงมีลักษณะของเพลงพื้นบ้านค่อนข้างชัดเจน และมีการให้ลูกคู่ร้องรับเป็นวรรคๆ ไป ดังตัวอย่าง

...ทางการเขาสั่งมาว่า (ลูกคู่รับ) **ทางการเขาสั่งมาว่า** ให้ชานาเลี้ยงเปิด และสุกร...ฝ่ายดาสีหวิคลอน ถามว่าสุกรนั้นคืออะไร ผู้ใหญ่ลีลุกขึ้นตอบทันใด (ลูกคู่รับ) **ผู้ใหญ่ลีลุกขึ้นตอบทันใด** สุกรนั้นไซ้รักคือหมาน้อยธรรมดา (ลูกคู่รับ) **หมาน้อยธรรมดา**

...ผู้ใหญ่ลีกลัวฝนจะตกฮ่ำ (ลูกคู่รับ) **ผู้ใหญ่ลีกลัวฝนจะตกฮ่ำ** ถอดแว่นตาดำ ฟ้าแจ้งจางบาง (ลูกคู่รับ) **ฟ้าแจ้ง ฟ้าแจ้งจางบาง**

(ผู้ใหญ่ลี : ศักดิ์ศรี ศรีอักษร)

1.8.2.2 การซ้ำความเดิมของนักร้อง จะซ้ำความด้วยเสียงสูงกว่าเดิม เพื่อให้ เพลงมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น (ในที่นี้จะร้องซ้ำที่เป็นอักษรหนา) ดังตัวอย่าง

วันก่อนนี้ดวงลิขิต โดนยาเสน่ห์เลยหนีเตลิด ลิเกทิ้งขว้างร้างเจ้า **ลิขิตทิ้ง
ขว้างร้างเจ้า** (ร้องซ้ำ) ไปพบแม่เล่าอุ้ยหน้าหวังเหวิด

...ส่วนบนโฉมยงรัดอกยกทรงตั้งลูกกระเบิด พี่ยื่นมองมองเห็นไม่ใช่ **พี่ยื่น
มองมองเห็นไม่ใช่** (ร้องซ้ำ) น้ำตาพี่ไหลก็เพราะใจมันหวังเหวิด

เก็บรักไว้ในอุรา ถ้าน้องไม่มาพี่จะไม่ขอเปิด รักพี่มันจริงใจถึงท้องจะใหญ่ก็
กลับมาเถิด ท้องกับใครพี่ไม่ว่า **ท้องกับใครพี่ไม่ว่า** (ร้องซ้ำ) จะรับเป็นบิดาในเวลา
เธอเกิด **รู้สึกตัวแล้วงามอน รู้สึกตัวแล้วงามอน** (ร้องซ้ำ) รีบกลับเมืองคอนให้พี่
หายหวังเหวิด

(แสนหวังเหวิด : สาลิกา กิ่งทอง)

ไม่อยากจะคิดสงสาร **ไม่อยากจะคิดสงสาร** (ร้องซ้ำ) เมื่อเห็นสาวจันนั้งซิม
(เตี้ยสาวจันกั้งโกบ : พรศักดิ์ ส่องแสง)

น้องเป็นสาววัยอ่อนได้แต่นอนตะแคงยามเมื่อแสงฝันหวาน จะมีชายใดใฝ่แต่
ต้องการ **จะมีชายใดใฝ่แต่ต้องการ** (ร้องซ้ำ) หากทองมาหมั้นแม้ต้องการจะคอย
(สาวอีสานรอรัก : อรุมา สิงห์ศิริ)

พวกญวนมันกำแหงหนัก **พวกญวนมันกำแหงหนัก** (ร้องซ้ำ) จะขอสมัคร
ไปตาพระยา...ถ้าน้อยเขามีแฟนใหม่ **ถ้าน้อยเขามีแฟนใหม่** (ร้องซ้ำ) ไปขอละม้าย
ให้ผมแม่หนา

(ทหารใหม่ไปกอง : ยอดรัก สลักใจ)

นอกจากนี้ยังพบเพลง ชันหมากมาแล้ว อย่าลืมเมืองไทย บ้านนาสัญญารัก ยิ้มแป้น เป็นต้น

1.8.2.3 การซ้ำความเดิมของลูกคู่และนักร้อง เป็นวิธีการซ้ำความที่นำเพลงพื้นบ้านมา
ดัดแปลงใช้ในเพลงลูกทุ่งมากที่สุด เช่น

เพลงสาละวันร้าง เป็นเพลงที่ใช้ทำนองร้าง โดยมีการร้องเกริ่นนำว่า “ อ้าว อ้าว โอ๊ย..
แล้วกันโอ๊ย...เห...เห...เห...เห่นายนาง” ก่อน แล้วลูกคู่ร้องรับสร้อยว่า “แท้นือ แท้นือ แท้นือ”
นอกจากนี้นักร้องยังร้องซ้ำความของตนเอง เช่น “ เตี้ยลงสาละวันเตี้ยลง เตี้ยลงสาละวันเตี้ยลง
เตี้ยลง , สาละวันเดินหน้า เดินหน้า เดินหน้า สาละวัน เดินหน้าหน่อยสาละวัน , สาละวันถอยหลัง
ถอยหลัง ถอยหลังสาละวัน ถอยหลังหน่อยสาละวัน ” จึงทำให้เพลงสาละวันร้างมีจังหวะที่ครึกครื้น
เร้าใจตลอดเพลง ดังตัวอย่าง

คอยแรมปีน้องนี้ยังอายุ คอย ๆ ๆ น้องคอยจนอายุ คิดแคลงแห่งหน้าที่
อ้ายบ่กลับมาแล้ว

(สาวอีสานรอรัก : อรุมา สิงห์ศิริ)

ไม่ทันแสงเดือนจะเลื่อนหรือคล้อย ไม่ทันเมฆน้อยจะคล้อยผ่านมา ไม่ทัน
ตะวันลับฟ้าก็ลืม

(ไเหนว่าไม่ลืม : ผ่องศรี วรนุช)

บ่มีแก่งนั้ง รถหยั่งก็บ่มี สองชายยังดี บ่ชิตินได้ดอก เดินย่ำตอกบ่ตาย บ่ร้าย
เหมือนนอนตากยุง มีที่นอน มีหมอน มีมุ้ง กางหมกกันลม กันยุง บ่ได้ควงสาวกรุงก็
บ่เป็นหยั่งดอก บ่ บ่ เป็นหยั่งดอก บ่ บ่ เป็นหยั่งดอก

(บ่เป็นหยั่งดอก : สมัย อ่อนวงศ์)

คุณเห็นดีแล้วหรือคุณเจ้าขา ที่คุณพาเมียน้อยมาบูชาเหนือเมียและลูก คุณ
ทำอย่างนี้ คิดหรือว่าคุณทำถูก คุณไม่รักเมียรักลูกสิ้นความพันผูก ลูกน้อยดาดำ

คุณเห็นดีแล้วหรือจึงไม่คิด คุณลืมผู้ร่วมชีวิตครั้งเคยยากไร้ต้อยต่ำ ทบทวน
หน้อยชิ อย่าหาว่าฉันพูดพรวด เมื่อครั้งที่คุณต้อยต่ำ คุณเคยระกำมากับใคร

(น้ำตาเมียหลวง : ผ่องศรี วรนุช)

ดินเจ้าเอ๋ยข้าเคยอยู่ใกล้มาก่อน ดินอุ่นร้อนหรือเย็นก็เป็นเพื่อนฉัน ยามเมื่อ
เขาร้างไปไกล ใจก็ยังนึกหวั่น ๆ นี้อีกสักกี่วันถึงมา

ดินเจ้าเอ๋ยข้าเคยอยู่ใกล้มาก่อน ดินอุ่นร้อนหรือเย็นก็เป็นเพื่อนฉัน ดิน
อ้างว้างระทมขึ้นชมตรมเศร้า ดินก็เหมือนเช่นเรารักเขาหนักหนา

(ฝากดิน : ผ่องศรี วรนุช)

...ยมบาลเจ้าขา ฟังฉันว่าสักนิดหน้อยสิ เดี่ยวนี้ทำไม่ถึงคนดี ๆ ต้องไปเมือง
ผีกันโดยง่ายตาย

ยมบาลเจ้าขา คนชั่วช้าทำไมไม่ตาย ชั่วช้าน่าชัง แถมยังลอยชาย ส่วนคนดี
หลบหาย ล้มตายไปที่ละคน ...

ยมบาลเจ้าขา เชิญท่านมารับฟังหน้อยสิ นักร้องเสียงเย็นแถมเป็นดี ท่านเอา
ไปเมืองผีเสียปีละคนสองคน

(ยมบาลเจ้าขา : บุปผา สายชล)

ฆ่าก็ตาย ไม่ฆ่าก็ตาย สัตว์ทั้งหลายไม่อยู่คำฟ้า ฆ่าสัตว์ก็บาปที่สุด ฆ่ามนุษย์
เหมือนปูเหมือนปลา

(อยู่ดีกว่าตาย : คำ แตนสุพรรณ)

16 ปี แห่งความฝัน ทั้งเธอและฉันจบเกมรักกันเพียงนี้ 16 วันเหมือน 16
เดือน 16 เดือนเหมือน 16 ปี พีตรมฤดีเพราะพี่ขาดเธอ

(16 ปีแห่งความหลัง : สุรพล สมบัติเจริญ)

คิดว่าพี่จนเจ้าใจหนนี้ แล้วเศรษฐีเป็นไง เขาหลอกเขาชมจนสมฤทัย เขา
หลอกเขาลวง โอ๊ย...แม่พวงมาลัย เออ เออ...มันสะใจไหมน้อง

(เข้าเวรรอ : ศรเพชร ศรสุพรรณ)

หนุ่มไทยสาวไทยเด็กไทยจำไว้ทุกคน อย่าได้รังเกียจ อย่าหยามอย่า
เหยียดจะมีหรือจน...

(อย่าลืมเมืองไทย : เพลิน พรหมแดน)

ทุกซ์...มีรักมีสุขมีทุกซ์อย่างหนัก	ที่ไหนมีรักมีทุกซ์ง่ายง่าย
ทุกซ์รูปไม่หล่อทุกซ์พ่อไม่รวย	ทุกซ์แฟนไม่สวยสำรวยเจ็ดฉาย
ทุกซ์ไร้เงินแสน ทุกซ์แฟนกลับกลายเป็น	สาวแก่แม่ม่าย ทุกซ์ชายไม่แล

(ทุกซ์ร้อยแปด : ชาย เมืองสิงห์)

การซ้ำความแบบไม่ติดกันนี้เพื่อต้องการย้ำให้เห็นว่า เหตุการณ์นั้นๆ ดำเนินไปอย่าง
ต่อเนื่อง ยิ่งเพลงใดมีคำซ้ำแบบไม่ติดกันมากเท่าใด ก็ยิ่งเน้นให้เห็นถึงเหตุการณ์นั้นชัดเจนมากขึ้น

1.8.4 การซ้ำคำเพื่อถ่วงเสียง

การซ้ำคำเพื่อถ่วงเสียง คือการซ้ำคำสองคู่ คู่ละสองพยางค์ โดยให้พยางค์แรกของ
แต่ละคู่เป็นคำเดียวกัน แต่พยางค์หลังของทั้งสองคู่จะมีพยัญชนะต้นเหมือนกัน แต่มีเสียงสระและ
ตัวสะกดต่างกัน ส่วนความหมายจะมีเพียงคู่เดียวและจะอยู่ที่คำคู่หน้าหรือคู่หลังก็ได้ ส่วนอีกคู่
หนึ่งจะไม่มี ความหมาย เช่น ผู้หญิงผู้หยิ่ง คนชังคนใช้ ตะเกียกตะกาย เป็นต้น ดังตัวอย่าง
เพลงต่อไปนี้

เจ้าเป็นนักร้องร่ำรวยทองเงินมี ช่วยแม่ที่แม่ไร้ที่หมายมอง...หัวหน้าคอยคิด
กันใช้ทุกวันทุกวี เขาให้มีหน้าที่แบกกลอง...

(จดหมายจากแม่ : เสรี รุ่งสว่าง)

เมื่ออยู่เมืองกรุงใจก็มุ่งแต่อยากจะดัง ด้วยความหวังอยากจะเป็นดารา
ลำบากลำบากก็จะทนกับหน้า ก่อนจะจากบ้านมาเพื่อนมันว่าให้อาย

(นักร้องบ้านนอก : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

ฝนตกฟ้าร้องน้ำก็นองรถราที่ติด หรือน้องคงกลัวความมืด รถติดไม่มีจะมา...

(ฝนรถติด : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

ดาราสาว ๆ ขาวผ่องมองเพลิน แย่งกันเชิญเดินแทบไม่ไหว ยามที่เรีองรุ่ง
เขาพากันมุ่งเก็บเกี่ยวกำไร จาวโง่ก็ให้เข้ารถ ไม่เห็นหัวอกไม่เห็นหัวใจ

(คนสมัยนี้ : ดำ แดนสุพรรณ)

ก่อนอยู่บ้านนาเขาเรียกกันว่าอีกลอย มาอยู่กรุงเทพฯ มีผัวนายร้อย เปลี่ยน
จากกลอยมาเป็นแรมจันทร์ แรมใจแรมใจดีดีไป ตัวใครตัวมัน ซื่อเกินไปถึงไล่ไม่
ทัน ช้าช่างมันนี้กว่าฝันเลยไป

(คุณนายโรงแรม : ระพิน ภูไท)

การซ้ำคำแบบนี้ช่วยให้น้ำเสียงไม่ห้วนสั้นจนเกินไป และยังเพิ่มความอ่อนหวานให้เพลง
ได้ไม่น้อยเลยทีเดียว

พอสรุปได้ว่าการใช้คำซ้ำในบทเพลงลูกทุ่งนั้นมีการซ้ำคำ 4 แบบ ได้แก่

1. การซ้ำคำเดิมในตำแหน่งติดกัน เช่น นาน ๆ ไปรย ๆ แปลก ๆ พร่า ๆ งู ๆ ปลา ๆ ขึ้น ขึ้น
ลงลง รวยรวย เหมาะเหมาะ เฉาะฉะ เป็นต้น การซ้ำคำแบบนี้ช่วยให้มีเสียงสัมผัสไพเราะขึ้น
และเพิ่มความหมายให้หนักแน่นขึ้น ซึ่งบางคำเมื่อนำมาซ้ำกันแล้วทำให้มีความหมายใหม่ เช่น งู ๆ
ปลา ๆ เป็นต้น

2. การซ้ำความเดิมในตำแหน่งติดกัน มีลักษณะคล้ายเพลงพื้นบ้านด้วยการร้องรับในแบบ
ต่าง ๆ อาทิ การซ้ำความเดิมด้วยลูกคู่ เช่น ทาง การเขาสั่งมาว่า (ลูกคู่รับ) ทาง การเขาสั่งมาว่า
เป็นต้น การซ้ำความเดิมของนักร้อง เช่น พี่นมองมองเห็นไม่ใช่(ซ้ำ) พี่นมองมองเห็นไม่ใช่ ,
ไม่อยากจะคิดสงสาร (ลูกคู่รับ) ไม่อยากจะคิดสงสาร , พวกญวนมันกำแหงหนัก (ซ้ำ) พวกญวน
มันกำแหงหนัก เป็นต้น และการซ้ำความเดิมของลูกคู่และนักร้อง เช่น สาละวันเดินหน้า เดินหน้า
เดินหน้าสาละวัน เดินหน้าหน้าน้อยสาละวันเอ๋ย... เอ๋ยแท้หน้อ (ลูกคู่รับ) แท้หน้อ แท้หน้อ แท้หน้อ
เดินหน้าหน้าน้อยสาละวันเอ๋ย , คุณผู้หญิง ๆ สมัยนี้ แต่งตัวออกจากบ้านแต่สะที (ลูกคู่รับ) แต่งตัว ๆ
ออกจากบ้านแต่สะที เป็นต้น การซ้ำความเดิมจึงมีลักษณะคล้ายเพลงพื้นบ้านมากที่สุด

3. การซ้ำคำเดิมแบบไม่ติดกัน โดยกระจายกันอยู่ในตำแหน่งต่างๆ ของข้อความ เช่น *คอย ๆ ๆ , ไม่ทันแสงเดือนจะเลื่อนหรือคล้อย ไม่ทันเมฆน้อยจะคล้อยผ่านมา ไม่ทันตะวันลับฟ้าก็ ลืม , ชั่วก็ตายไม่ชวาก็ตาย , 16 วันเหมือน 16 เดือน 16 เดือนเหมือน 16 ปี* เป็นต้น การซ้ำ ความแบบไม่ติดกันนี้เพื่อต้องการย้ำให้เห็นว่าเหตุการณ์นั้นๆ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ยิ่งเพลงใดมี คำซ้ำแบบไม่ติดกันมากเท่าใด ก็ยิ่งเน้นให้เห็นถึงเหตุการณ์นั้นชัดเจนมากขึ้น

4. ซ้ำคำเพื่อถ่วงเสียง เช่น ทุกวันทุกวี่ ลำบากลำบาก รตรา แรมจันทร์แรมใจ เป็นต้น การซ้ำคำแบบนี้ช่วยให้น้ำเสียงไม่ห้วนสั้นจนเกินไป และยังเพิ่มความอ่อนหวานให้เพลงได้ไม่น้อย เลยทีเดียว

การใช้คำซ้ำในบทเพลงลูกทุ่งนั้นแสดงให้เห็นศิลปะการใช้คำได้หลายประการ เช่น การ เลือกร้องรับเพียงคำๆ เดียว หรือรับข้อความสั้นๆ โดยลูกคู่ หรือนักร้อง ทำให้ผู้ฟังมีเวลาติดบทวน คำ ความเดิม แล้วจึงค่อยร้องลงด้วยความสรุป เช่น *ท้องกับใครพี่ไม่ว่า ท้องกับใครพี่ไม่ว่า* (ลูกคู่ รับ) จะรับเป็นบิดาในเวลาเธอเกิด หรือ *ชาขาวๆ ก็พอไหว เอ้า (ลูกคู่รับ) ชาขาวๆ ก็พอไหว* แต่ ว่าคนขาลายไม่เอาไหนเลย เป็นต้น การซ้ำคำช่วยทำให้ข้อความมีความหนักแน่นขึ้น ดำเนินไปอย่าง ต่อเนื่อง และเพิ่มน้ำหนักคำตามจำนวนคำซ้ำ เช่น *“ไม่ทันแสงเดือนจะเลื่อนหรือคล้อย ไม่ทันเมฆ น้อยจะคล้อยผ่านตา ไม่ทันตะวันลับฟ้าก็ลืม”* จากข้อความทำให้เข้าใจได้ว่าช่วงเวลาเพียงเสี้ยวนาที่ (แสงเดือนเลื่อนหรือคล้อย) ค่อยนานขึ้น (เมฆน้อยคล้อยผ่านตา) และในที่สุดก็ครบรอบวัน (ตะวันลับ ฟ้า) และการซ้ำคำด้วยวิธีการถ่วงเสียงก็จะช่วยให้มีเสียงสมดุลกัน เพิ่มความไพเราะอ่อนหวานได้ เป็นอย่างดี

1.9 การใช้คำซ้อน

ถ้อยคำในภาษาไทยส่วนมากมีรูปและเสียงที่พ้องกันกับความหมายของคำ สามารถบ่ง บอกความรู้สึกและอาการให้แก่ผู้ฟังได้ โดยการนำถ้อยคำที่มีเสียงของพยัญชนะต้นหรือสระที่ เหมือนกันมาเรียงซ้อนกันเพื่อให้ฟังแปลกหู กระทบความรู้สึก และก่อให้เกิดจินตนาการได้ชัดเจน ยิ่งขึ้น คำเหล่านี้บางคำไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน แต่คำเหล่านี้สามารถช่วยให้ เจาะความหมายจากบริบทได้ เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มักใช้คำง่ายๆ เรียบๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ เมื่อนำคำเรียบๆ ง่ายๆ นี้มาซ้อนกันก็จะทำให้เกิดคำที่มีความหมายต่างๆ ได้มากมาย

ในการศึกษาคำซ้อนจากบทเพลงลูกทุ่งพบทั้งคำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อ เสียง ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.9.1 คำซ้อนเพื่อความหมาย

คำซ้อนเพื่อความหมาย หมายถึง การนำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึง กันมาควบซ้อนกัน อาจได้คำที่มีความหมายเท่าเดิมหรือมีความหมายแปรเปลี่ยนไปจากเดิมบ้าง เช่น *ทรุดโทรม เลื่อมใส คุ่มกัน ตรมใหม่ หยามหมิ่น เคลี้ยคลอ* เป็นต้น ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

เห็นซากหักพังเมื่อครั้งสงครามพม่า เหมือนเธอเผาใจแล้วเธอทิ้งไปไม่กลับมา
ทิ้งความ**ทรุดโทรม**แสนตรมวิญญา... อยู่ยาดินแดนที่แสนศักดิ์สิทธิ์ หลวงพ่อมงคล
บพิตรศักดิ์สิทธิ์เราเคย**เลื่อมใส** พระเจดีย์แม่ศรีสุริโยทัย...

จำได้ครั้งหนึ่งที่บึงพระราม บึงน้ำสีครามร่มไทรแผ่ใบ**คุ้มกัน** เราเคย**เคล้า**
คลอคือนั้น เคยหนุนตักยามท่ามกลางแสงจันทร์ เคยพรอดรักกันที่บึงพระราม
(ซากรักบึงพระราม : โรม ศรีธรรมราช)

ไผ่พะวงหลงเฝ้าสาวเจ้าบางปะกง พางวยงงหลงเก้อเพื่อหา ไอ้เวรกรรมจำ
พรากจากไปไกลตา ในอุราระ**ทรมใหม่**
(รักจางที่บางปะกง : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

...เพราะความอยากดังอยากดีของลูก เหมือนถูกตลใจให้ทิ้งบ้านไปเพราะคำ
หยามหมิ่น
(กราบเท้าย่าโม : สุนารี ราชสีมา)

เคย**เคลียดล**พอเดินเล่นกับน้อง ครั้งเมื่อเพ็ญเดือนสิบสองเมื่อตอนลมล่องข้าว
เบา...
(ร้องให้กับเดือน : คัมภีร์ แสงทอง)

บ้านไร่ปลายนาใครหนอว่า**แห้งแล้ง** ยามสายัณห์ตะวันยอแสง มีสาว ๆ
แก้มแดงเดินประแป้งลอยชาย
(บ้านไร่น่ารัก : ชินกร ไกรลาศ)

พี่หลงบรรเลงเพลงรักเก่า ตัวเขื่อนนั้นเล่าอยู่แห่งไหน ดูช่าง**โหดร้าย**ให้เราเฝ้า
คร่ำครวญ
(โปรดเถิดดวงใจ : ทูล ทองใจ)

ถึงงานจะหนักแม้จะเหนื่อยสักเท่าไรจะตากแดดผิว**เกรียมใหม่**หวังให้ได้เงิน
มา... เดือนหกจะยกขึ้นหมากมา พร้อมกระทั่งเงินตรามีใบละร้อยแดงๆ เรียก
เท่าไรจะหามาให้**ไม่เปลี่ยนแปลง** จะขายข้าวมาจัดแจ่งกำไบแดงๆ มาแต่งงาน
(เก็บเงินแต่งงาน : เมืองมนต์ สมบัติเจริญ)

นี่แหละครูที่ให้ความรู้ยู่ทั่วเมืองไทยหวังสิ่งเดียวคือขอให้เด็กของไทยในพื้นที่
ธานี ได้มีความรู้เพื่อช่วยเชิดชูไทยให้ผ่องศรี ครูก็ภูมิใจที่สมความเหนื่อຍยาก
ตราครุฑมา

(แม่พิมพ์ของชาติ : วงจันทร์ ไพโรจน์)

เชียมซีเสียงรักทักทำนายว่า ไบที่แก่นั้นหนา ชีวิตเกิดมาเหมือนฟ้ามีดม
สูญสิ้นความหวัง กระทั่งคนรักอับจน ขาดชู้ราหูเข้าดลจำทนเศร้าหมองมิคลาย

เชียมซีที่หวังคงขลังดังว่า เธอจึงไม่เมตตายามทุกข์โศกมาร้างสามลาย
หลงสู่นอมยอมมอบชีวิตเคียงกาย แต่แล้วก็ยังไม่วายกลับกายดวงใจร้างลา

สองมือพนมสุดจะห้อมก้มกราบขอ หวังใจให้เจ้าพ่อเชียมซีจงมีเมตตา ช่วย
ดลใจเขาเฝ้ารักคงมั่นอรุณา ให้คืนกลับมาสมเป็นแก้วตาดวงเดียวแท้จริง

เชียมซีแผ่นนี้แม้เป็นของใคร คงจะกลุ้มจิตใจยามรักจากไปเขาคงประวิง เหมือนตั้ง
ความฝันเรานั้นคอยรักแอบอิง ผิดพลั้งยังมาทนนึง ไม่จริงดังคำสัญญา

(เชียมซีเสียงรัก : สมยศ ทศนพันธ์)

ไรรนาค่าเวรกรรม โอัย...ก็แก้ง เกิดความแห้งแล้ง แห้งแล้งไปเสียงทั้งปี
... คิดดูเถิดน้องพี่ต้องทนทรมาน ยากจนเหลือคณาน้องจำรักพี่ได้ไหมเอ๋ย

(ข้าวไม่มีขาย : ศรเพชร ศรสุพรรณ)

ฝ่ายแม่ไก่ได้ยิน น้ำตารินหลังไหล ครั้งจะรีบหนีไป ก็คงต้องตายเปล่าเปล่า
อนิจจาแม่ไก่ ยังมีน้ำใจรู้คุณที่ยายตาการุณคิดแทนคุณเมิดข้าว น้ำตาไหลเรียกลูก
ให้มาซุกซอกอก น้ำตาแม่ไก่ไหลตก ในหัวอกปวดร้าว อย่าทะเลาะเบาะแว้ง
อย่าขัดแย้งเหยียดหยัน จงรู้จักรักกัน อย่าพลุนปล้นสะเพร่า เจ้าตัวใหญ่สายสวาท
อย่าเกรียดกราดน้องๆ จงปกครองดูแลให้เหมือนดังแม่เลี้ยงเจ้า

(ดาวลูกไก่ : พร ภิรมย์)

นอกจากนี้ยังพบเพลงที่มีคำซ้อนเพื่อความหมายอีกจำนวนมาก เช่น เพลงฉันทนาที่รัก
สวรรค์ชานา สมศรี 1992 ผากดิน ฝนเดือนหก สาวสวนแดง เด็กท้องนา ไหนว่าไม่ลืม
แรงงานข้าวเหนียว ส่งแอมวเรียนราม น้ำตาสาวตก คนเหมือนกัน ฯลฯ

1.9.2 คำซ้อนเพื่อเสียง

คำซ้อนเพื่อเสียง หมายถึงการซ้อนคำที่มีเสียงคล้ายคลึงกันแต่มีความหมายต่างกัน
เพื่อให้สื่อความหมายได้ชัดเจนไม่กำกวม จึงนำคำที่มีเสียงอย่างเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาขยาย

ความของอีกคำหนึ่ง เช่น เหน็ดเหนื่อย งวยง อืดอาด ครั้นเครง เจียบงำ ลุ่มหลง นานนม
ฉาวโฉ่ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้องจงหุงข้าวคอยท่า กลับมาแล้วจะได้กิน เหน็ดเหนื่อยเพียงไรทนไปไม่บ่น
(สวรรค์ชานา : ก้านแก้ว สุพรรณ)

ไผ่พะวงหลงเฝ้าสาวเจ้าบางปะกง พางวยงหลงเก้อเพื่อหา ไอ้เวรกรรมจำ
พรากจากไปไกลตา ในอุราระทมตรมใหม่
(รักจางที่บางปะกง : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

จักรยานของพีรดาไม้ก็ร้อยบาท ถึงเข้าอืดอาด แต่ก็เมด อิน ไทยแลนด์
(จักรยานคนจน : ยอดรัก สลักใจ)

ไอ้เจ้าสาวศรี อย่าแหงนหน้าย เลือกฉันเอาไว้ เป็นเพื่อนร่วมตาย
(ไอ้สาวชาวไร่ : คำรณ สัมบุณณานนท์)
บ้างก็อยากร้องเพลงทำครั้นเครงวางโก้ เอารูปออกโชว์นี้กว่าโก้เสียจิง...
(อยากดัง : กังวาลไพโร ลูกเพชร)

...ขอเพชรแพงๆ ขอแบงค์สักเรือกำปั่น อย่าเจียบงำ ขอทองคำสักตัน ขอ
เอามาหมั้นซักสองสามวันจะคืน
(อันจันทร์ : ศรชัย เมฆวิเชียร)

เมื่อเห็นคุณยิ้มมาให้ ช่างงามบาดใจเย้ายวนให้ลุ่มหลง
(ยิ้มแป้น : พจน์ พนาวัน)

...อ้ายเด็กอยู่วัดถึงสภาพมันจะรุ่งรัง มานะเป็นที่ตั้งอีกสิบกว่าปีให้หลัง เด็ก
วัดได้เป็นถึงพระยา...คอยเช็ดธุศาลาเห็นมีอ้ายทาชี้มูกเกรอะกรัง จบหลักสูตรเรียน
รุ่นเขียนจอมลูกศิษย์พระ ชั้นอ้ายมาที่จอมตะกละปากบั้นจนเป็นจะหมิ่นวัง อ้าย
แกละควาบอยทอมมิกซ์ได้เป็นข้าหลวง อ้ายเปี่ยพวกเราหายหวังได้เป็นเสนาบดีคลัง
... สมัยนี้ศาสนาพุทธองค์ ดูเสื่อมโทรมลงเสียมากมาย...สาวเอ๋ยพระสงฆ์อืดอาด ก็
พระท่านกลัวศีลจะขาดตอน ...

(ลูกศิษย์วัด : แสงนภา บุญราศรี)

ทำบุญทำทานกันบ้านเกิดท่านเชือผม พ่อแม่ตายไปนานนม

(ทำบุญเสียบ้าง : เฟลีน พรหมแดน)

...เขาพากันมุงเก็บเกี่ยวกำไร ฉาวโฉ่ก็ให้เขารถ ไม่เห็นหัวอกไม่เห็นหัวใจ

(คนสมัยนี้ : ดำ แดนสุพรรณ)

พอสรุปได้ว่าเพลงลูกทุ่งมักนำคำซ้อนมาใช้เพื่อช่วยเน้นความหมาย และน้ำหนักของคำ ซึ่งมีทั้งคำซ้อนเพื่อความหมาย เช่น อับจน คอยท่า เคล้าคลอ ดรมใหม่ เพื่อหา ฝ้าคอย โหดร้าย เกรียมใหม่ เป็นต้น และคำซ้อนเพื่อเสียง เช่น งวยงง อืดอาด แหนงหน่าย เจียบงำ นานนม ลุ่มหลง เป็นต้น

การที่เพลงลูกทุ่งปรากฏทั้งคำซ้อนเพื่อเสียงและคำซ้อนเพื่อความหมายเป็นจำนวนมาก นั้น อาจเป็นเพราะว่าคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบพูดให้มีสัมผัสคล้องจอง เพราะจะทำให้มีความไพเราะและความหมายหนักแน่นยิ่งขึ้น

1.10. การใช้น้ำเสียง

เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่สามารถบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เพราะมีทำนอง และคำร้องที่เข้าได้ทั้งที่เป็นแบบเพลงพื้นบ้าน และแบบสากล การที่เพลงลูกทุ่งมีข้อจำกัดน้อยในการใช้คำ ทำนอง จึงทำให้เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีโอกาสบันทึกอารมณ์ ความรู้สึกที่หลากหลายของบุคคล และเหตุการณ์ต่างๆ อย่างหลากหลาย และแสดงออกในรูปของการใช้น้ำเสียงต่างๆ

ในการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งพบการใช้น้ำเสียงในบทเพลง 10 ประเภท คือ ยกย่องเทิดทูน คำเหนียวเย้ยและประชดประชัน ชมชื่นชมหวัง น้อยใจตัดพ้อ สนุกสนานขบขัน สมเพชเวทนาหนักแน่นจริงจัง ปลงและให้อภัย เศร้าสะเทือนใจ และ ล้อเลียน ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.10.1 น้ำเสียงยกย่องเทิดทูน

เป็นเพลงที่แสดงความเคารพ และจงรักภักดีต่อบุคคลที่ควรเคารพบูชา เช่น พระมหากษัตริย์ พ่อแม่ ครู และปวงชนบุคคล ดังตัวอย่าง

มีขวัญดวงใจชาวไทยทั้งผอง ทอแสงเรืองรองผุดผ่องตั้งร่มโพธิ์ใหญ่ พระ
 บารมีเป็นที่ลือชานานไกล ข้าบาทภูมิใจล้นเกล้าเฝ้าไทยแห่งวงศ์จักรี เหนือยิ่งสิ่งใด
 เหนือดวงใจคนไทยรักยิ่ง เหมือนเป็นขวัญมี พักพิงยามทุกข์ภัยมี ชาวไทยแห่
 หวงยิ่งกว่าดวงชีวิ แม้นใครคิดย่ำยีได้ฝ่าธุลีขอพลีชีพแทน

(ล้นเกล้าเฝ้าไทย : สายัณห์ สัญญา)

คนไทยรักชาติและศาสนา เทิดองค์เจ้าฟ้าผู้ทรงเปี่ยมเมตตาคุณ ถ้าท่าน
เคารพสิทธิ์ของไทย ท่านอยู่ต่อได้อีกนานบุญ สยามใจบุญยังยิ้มเสมอ
(สยามเมืองยิ้ม : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

ควรคิดพินิจให้ดี คำน้ำนมแม่จะมีอะไรผสม โอ้วแม่จำลูกคิดถึงคำน้ำนม
เลือดในอกผสมกลั่นเป็นน้ำนมให้ลูกดื่มกิน
คำน้ำนมครวญชวนให้ลูกฝัน แต่เบื้องหลังหนักดั่งแผ่นฟ้าหนักกว่าแผ่นดิน
บวชเรียนพากเพียรจนสิ้น หยดหนึ่งน้ำนมกินทดแทนไม่สิ้นพระคุณแม่เอ๋ย
(คำน้ำนม : ชาญ เย็นแข)

จากแสงเรืองรองระหว่างยอดดอย เริ่มส่องประกายใหญ่ค่อย ความรู้เรื่อง
ดอยน้อยใหญ่ แต่ครูบندوق ผู้คอยสร้างสรรค์ชาติไทย ยังต้องล่าเคี้ยวเข็ญใจ ขอได้
อุ้มชูครูดอย

(ครูบندوق : ธารทิพย์ ทาวรศิริ)
ไม้เรียวของครูให้ความรู้และความสามารถ มือครูสะอาดสร้างชาติให้สวยโสภาค
(ไม้เรียว : เสรี รุ่งสว่าง)

นี่แหละครูที่ให้ความรู้อยู่ทั่วเมืองไทย หวังสิ่งเดียวคือขอให้เด็กของไทยในพื้นที่
ธานี ได้มีความรู้เพื่อช่วยเชิดชูไทยให้ผ่องศรี ครูก็ภูมิใจที่สมความเหนื่อยยาก
ตรากตรำมา

(แม่พิมพ์ของชาติ : วงจันทร์ ไพโรจน์)

สองมือกราบลงที่ตรงเหนืออาสน์ แทบบาทยาโม ที่หลานเติบโตเพราะพรแม่
ย่า...คุณย่าโมเหมือนดังร่มโพธิ์ผางาด คุ่มครองปกป้องโคราช มีอำนาจเหนือใจทุกคน
เป็นแสงสว่างอยู่กลางเมือง เลื่องลือสตรีวีรชน ใครไหวใครบนได้ตั้งอธิฐาน ...จะทุกข์
จะจนสักแค่ไหน จะขอทนไปบ่ยัน จะอยู่อีสานเป็นหลานยาโม

(กราบเท้าย่าโม : สุณารี ราชสีมา)

สรุปได้ว่าน้ำเสียงยกย่อง เทิดทูน ใช้เพื่อกล่าวเทิดทูนผู้มีพระคุณในรูปแบบต่างๆ เช่น
พระมหากษัตริย์คุณของพระมหากษัตริย์ที่มีพระกรณียกิจเพื่อประชาชน พระคุณมารดาต่อบุตร
พระคุณของครูผู้อบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความรักและห่วงใย และวีรสตรีผู้กอบกู้แผ่นดินไทย

1.10.2 น้ำเสียงคำหยาบเย้ยและประชดประชัน

ส่วนมากเป็นเพลงที่กล่าวถึงการไม่สมหวังในความรัก เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดพลาดพลั้ง ออกหัก ถูกทอดทิ้ง อีกฝ่ายหนึ่งจึงมักกล่าวคำหยาบ เย้ยเยาะ ถากถาง และประชดประชัน เช่น เพลงต่อไปนี้

ช่างเถอะคนงามขอปล่อยตามตามวาสนา พี่ไม่มีปัญญาขวัญตามองหน้าทำ
เมิน ลืมได้ลืมไปลืมไปลืมได้ก็เชิญ พี่จนคนไร้เงินเดินย่ำตอกน้องบอกว่าไซ...

สิ้นสุดกันที่น้องมีผิวใหม่ไปนาน แม่ดอกท้อกอหวานให้ทานเกือหนุนบุญแรง
แม่นายไก่หลงจากดวงหวังจะส่องแสง ถูกกินจนสิ้นแรง แสงเลยน้อยนอนตามชอย
โทรม โทรม

(ปู่ไข่ไก่หลง : ชายธง ทรงพล)

จะจ้างสักพัน ฉันก็ไม่หันไปมอง ถึงเธอจะใส่ทองเส้นโตเท่าโซ่รถไฟ จะขี่
รถเก๋งเรือบินหรือเดินดินไป สวมสร้อยเพชรเม็ดโตเท่าไข่ ราคาแค่ไหนฉันก็ไม่มอง
...

ก่อนอยู่บ้านนา เขาเรียกกันว่าอีกลอย มาอยู่กรุงเทพฯ มีผัวนายร้อย เปลี่ยน
จากกลอยมาเป็นแรมจันทร์ แรมจันทร์แรมใจ ดีดีไปตัวใครตัวมัน ซื่อเกินไปถึงไล่
ไม่ทัน ช้าช่างมันนี้กว่าฝันเลยไป

...สักวันเถิดหนาน้ำตาจะนองหน้าใคร เขาไม่แลแล้วคงจะได้ขึ้นชื่อคุณนาย
ประจำโรงแรม

(คุณนายโรงแรม : ระพิน ภูไท)

ทั้ง 2 เพลงนี้ มีน้ำเสียงคำหยาบ และเย้ยเยาะหญิงคนรักที่ไปมีรักใหม่ แต่ถ้าถูกคนรักใหม่ทอดทิ้งก็
คงไม่พ้นเป็นผู้หญิงขายบริการ ซึ่งเขาจะไม่ให้อภัย มีแต่จะสมน้ำหน้า

นอกจากนี้ยังมีเพลงอีกประเภทหนึ่งที่มีน้ำเสียงคำหยาบ ไม่เห็นด้วย หรือบางครั้งกล่าว
ไปด้วยการประชดประชัน แต่ไม่รุนแรงเท่าเพลงที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนมากจะเป็นเรื่องของส่วนรวม
ไม่เกี่ยวกับความรัก เช่น เพลงต่อไปนี้

มีพระ มีวัด กลัวอัคคีทำไมพวกเรา หลอกพระ หลอกเจ้า กินไปวันๆ
หนึ่ง ให้วัดลงทุนจัดงาน หลอกท่านให้ฝันคะนึง ได้กำไรจากงาน...เรากรรมการ
ครึ่งหนึ่ง

(แบ่งคนละครึ่ง : ยอดรัก สลักใจ)

เพลงนี้กล่าวคำหยาบพวกที่หลอกพระ หลอกเจ้า อาศัยวัดหากิน

สะเน็คๆ ฟิตๆ รุๆ ปลาๆ ฟังเพลงไทยแล้วสายหน้า ฉันฟังเพลงไทยไม่เป็น ที่
เพลงฝรั่งฟังได้เป็นวรรคเป็นเวร นิยมว่าดีว่าเด่นอวดเด่นทำลิมของไทย

(อย่าลิมเมืองไทย : เพลิน พรหมแดน)

เพลงนี้กล่าวตำหนิพวกเห่อเพลงฝรั่งจนลิมเพลงไทย

ชาติต้องการรั้ว ทั่วแผ่นดินทอง เก่งในชอยในช่อง ควรจะต้องจับใส่ขังเด
พระพวงใหญ่แขวนได้เต็มคอคล้องหลวงพ่องอเกเร ไม่มีธรรมะแต่พระเต็มอก
พระท่านไม่ปกป้องคนเสเพล

(อยู่ดีกว่าตาย : ดำ แดนสุพรรณ)

เพลงนี้กล่าวตำหนิคนไม่มีธรรมะ แต่แขวนพระเต็มคอว่าพระเครื่องคงไม่ช่วยคนพาล

สรุปได้ว่าน้ำเสียงตำหนิเยาะเย้ย และประชดประชัน มักปรากฏในเพลงที่กล่าวถึงการ
ผิดหวังในความรักของชายที่ถูกหญิงคนรักทอดทิ้งไปมีรักใหม่ แต่เมื่อคนรักพลาดพลั้งจึงถูกฝ่าย
ชายตำหนิ เยาะเย้ย และประณามโดยตั้งสมญานาม เช่น แม่ไก่หลง คุณนายโรงแรม นอกจากนี้
ยังมีการใช้น้ำเสียงตำหนิ และประชดประชันผู้อื่นที่เอาวัดเอาเปรียบสังคม ไม่รักชาติ เช่น เพลง
แบ่งคนละครึ่ง เพลงอย่าลิมเมืองไทย และเพลงอยู่ดีกว่าตาย เป็นต้น

1.10.3 น้ำเสียงขมขื่นผิดหวัง

มักเป็นเพลงที่กล่าวถึงความทุกข์ที่รุนแรง มีการคร่ำครวญ โหยหาคนรัก ดัง
ตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ไปดีเถอะนะพี่ขออวยพร ให้เจ้าไปดี ลิม 16 ปีเสียเถิดนะน้อง นึกว่าหลับฝัน
ชั่วพลันเรตื่น ลิมคืนเราสองที่ครองความรักกันมาถึง 16 ปี

16 ปีแห่งความฝัน ทั้งเธอและฉันจบเกมรักกันเพียงนี้ 16 วัน เหมือน 16
เดือน เหมือน 16ปี พี่ตรมฤดีเพราะพี่ขาดเธอ

(16 ปีแห่งความหลัง : สุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงนี้มีน้ำเสียงขมขื่น ผิดหวังแต่ไม่ตำหนิคนรักที่ทิ้งไป กลับอวยพรให้เสียอีก

สองมือพนมสุดจะน้อมก้มกราบขอ หวังใจให้เจ้าพ่อเซียมซีจงมีเมตตา ช่วย
ดลใจเขา เฝ้ารักคงมั่นอุรา ให้คืนกลับมาสมเป็นแก้วตาดวงเดียวแท้จริง

เซียมซีแผ่นนี้แม่นเป็นของใคร คงจะกลุ้มจิตใจยามรักจากไปเขาคงประวิง
เหมือนตั้งความฝันเรานั้นคอยรักแอบอิง ผิดพลั้งยังมาทนนึง ไม่จริงตั้งคำสัญญา

(เซียมซีเสียงรัก : สมยศ ทัศนพันธ์)

เพลงนี้มีน้ำเสียงขมขื่น ผิดหวัง จึงวอนให้เจ้าพ่อเซียมซีช่วยให้คนรักกลับมาหา

สรุปได้ว่าน้ำเสียงขมขื่นผิดหวัง มาจากความไม่สมหวังในรักทั้งสิ้น แม้จะขมขื่นผิดหวังในรักเพียงใดก็ยังคงครวญคร่ำ โหยหาให้คนรักกลับมา โดยการรำพึงรำพันถึงความหลัง หรือการบนบานให้เจ้าพ่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยทำให้คนรักกลับมาอีกครั้ง เช่น เพลง 16 ปีแห่งความหลัง และเชื้อมซีเสียงรัก เป็นต้น

1.10.4 น้ำเสียงน้อยใจตัดพ้อ

มักเป็นเพลงที่เกี่ยวกับความด้อยของตนเองที่ไม่เท่าเทียมคนอื่น เช่น ไม่ทันสมัย ความรู้น้อย ยากจน ขี้เหร่ ถูกหลอก วาสนาน้อย ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ผัวจำสงสารลูกเมียสักนิด อย่าเพลिनหลงเดินทางผิด คิดถึงลูกและเมียบ้าง
ลืมตาสักนิด อย่าหลงเมียน้อยแนบข้าง อย่าทิ้งลูกไกลห่าง เห็นใจเมียบ้างเถิดผัวเอ๋ย
(น้ำตาเมียหลวง : ผ่องศรี วรนุช)

เพลงนี้กล่าวตัดพ้อสามีว่าลืมภรรยาและลูก

เป็นบันได เป็นเรือจ้าง เป็นหนทางให้เดิน เขาพบบ่อทอง เขาพบบ่อเงิน
เขาจะمينไม่ว่าง รักเขามากเราก็ให้เขาหมด เหลือแต่หยดน้ำตา หัวใจหวิวก็ปลงเสีย
ว่าเราเกิดมาใช้กรรม

(รู้ว่าเขาหลอก : ศิริันทรา นียากร)

เพลงนี้มีน้ำเสียงน้อยใจ ตัดพ้อ และปลง เพราะคนรักไม่จริงใจ แต่ก็ยอมทนเพื่อเป็นทางผ่านให้คนรัก

เจาะแต่คนรวยรวยหน้าตาสวยมากมี แต่คนใจดีดี ไม่เห็นมีเลยสักคน
เจอที่ไรเห็นมีแต่แก๊ง เสียดแทงฤทัยเราเหลือทน ต้องยอมพลีกายแลกกับความจน
ฉันจึงหมองหม่นก็เพราะคนกรุงเทพฯ ลวง

(สุดท้ายที่กรุงเทพฯ : สุณารี ราชสีมา)

เพลงนี้กล่าวน้อยใจที่เกิดมาจนต้องขายตัวแลกเงิน

น้องอายุเขานะ คนชักนินทากันทั่วชาวบ้านว่าอะไรไม่กลัว กลัวใจของพี่หนัก
หนา... จะขอก็รีบขอ อัยารอให้ถึงปีหน้า ของอื่นนั้นขึ้นราคา แต่ค่าตัวน้องรับรอง
เหมือนเดิม

(จะขอก็รีบขอ : ศิริันทรา นียากร)

เพลงนี้กล่าวตัดพ้อที่ชายคนรักไม่มาขอหมั้นสักที

นำคำผู้ชายพูดง่ายฟังยาก พูดจาซ้ำซากปากว่าไม่ลืม พอมีรักสองมาครอง
อกเขา ก็ปล้นทิ้งเราเปลี่ยนใจหลงลืม นี่แหละนิสัยผู้ชายขี้ลืม

(ไเหนว่าไม่ลืม : ผ่องศรี วรรณุช)

เพลงนี้กล่าวตัดพ้อ ผู้ชายที่ลืมหญิงคนรัก

...ต้องใช้เท้าปั่นรถที่มันถึงจะแล่น ไม่เหมือนรถเครื่องต่างแดน ยิ่งวิ่งยิ่งแล่น
เพราะใช้น้ำมัน

ลองตรองดูเถิดหนา ขวัญใจจักรยานกับมอเตอร์ไซด์อย่างไหนปลอดภัยกว่า
กัน รถที่ช้ากว่าถึงช้าปลอดภัยถึงบ้าน มอเตอร์ไซด์วิ่งไวชนกันถึงโรงพยาบาลมาแล้ว
มากมาย

(จักรยานคนจน : ยอดรัก สลักใจ)

เพลงนี้กล่าวตัดพ้อหญิงคนรักที่เห็นรถจักรยานยนต์ดีกว่ารถจักรยาน จึงบอกให้คนรักลองคิดตรอง
ดูอีกครั้งว่าสิ่งใดดีกว่ากันแน่

มองเห็นกรงเก่าฉันเศร้าใจจัง เห็นซากหักพังเมื่อครั้งสงครามพม่า เหมือน
เธอเผาใจแล้วเธอก็ไปไม่กลับมา ทิ้งความทรุดโทรมแสนตรมวิญญา ไม่กลับย้อนมา
รักษาซ่อมใจ

(ซากรักบึงพระราม : โรม ศรีธรรมราช)

เพลงนี้กล่าวตัดพ้อ ซาคนรักที่จากไปแล้วไม่ยอมกลับมาหาตน

มองกระจกเงาเห็นใบหน้าเราหัวใจสะอื้น คิดยิ่งขมขื่นกล้ำกลืนแต่น้ำตา ขี้ริ้ว
ขี้เหร่ไม่เรียบร้อยใสภา อยากมีผิวขาวเหมือนงา ไฉนเกิดมาเป็นคนผิวดำ

(ผนซาฟ้าใส : ยุพิน แพรทอง)

เพลงนี้กล่าวน้อยใจที่เกิดมาเป็นคนขี้เหร่ ผิวดำ

คงมีใครเขาคอยเอาใจเก่งนัก เจ้าถึงลืมลืมนายที่รัก ให้คอยเหงาหงอยอยู่
ยังมองดูเดือนเหมือนเดือนให้ใจผวา ยิ่งคืนนี้เดือนจ๋า ฉันมาร้องให้กับเดือน

(ร้องให้กับเดือน : คัมภีร์ แสงทอง)

เพลงนี้กล่าวตัดพ้อคนรักที่หายหน้าไปนาน

สรุปได้ว่าน้ำเสียงน้อยใจตัดพ้อนั้น มักเป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความด้อยของตน
ที่ไม่เท่าเทียมคนอื่น เช่น มีความรู้น้อย ยากจน ขี้เหร่ ไม่ทันสมัย ไม่มีวาสนา ซึ่งสาเหตุเหล่านี้มี
ส่วนทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากคนรัก จึงพลาดโอกาสดีๆ ในชีวิต

1.10.5 น้ำเสียงสนุกสนานขบขัน

มักเป็นเพลงที่กล่าวเกินจริง ด้วยการคุยโว หรือแสดงให้เห็นถึงความกลัวแต่กลับ
เปลี่ยนความจริง ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ทรงสูงโปร่งยิ่งตรงโหวงเฮ้ง โชคมาถูกเองตั้งแยะแล้วนั้น ยิ่งขาวยิ่งตะ
นัยน์ตา น่องขาก็ยิ่งสำคัญ หุ่นหนูท่านดูก็เห็น ร้องเพลงเพ็งเป็นหนูยังเล่นเก้าพัน
(ทรงมหาเสน่ห์ : ลัดดาวัลย์ ประวัตินรงค์)

เพลงนี้มีความสนุกสนาน เพราะการคุยอวดในรูปร่าง ผิวพรรณของตน ความสามารถในการร้อง
เพลงก็ยังไม่เก่ง แต่สามารถรับเงินเดือนสูงๆ ได้

...เชิญหลวงพ่อก้อยคอตังพวง เชิญกรมหลวงไปกันเถิดหนา หลวงปู่แหวน
องค์นี้รุ่นแรก เพิ่งไปแลกกับรองผู้ว่า หลวงปู่โต๊ะ นี่หลวงปู่โต นี่ยาโมของแม่ให้มา...
(ทหารใหม่ไปกอง : ยอดรัก สลักใจ)

เพลงนี้สนุกสนานขบขัน เพราะทำให้ทราบว่าจริงๆ แล้วการไปรบครั้งนี้เขากลัวมาก จึงต้องนำพระ
เครื่องไปเป็นจำนวนมาก

...รถเมล์หรือก็ไม่มี รถฟรีหรือก็ไม่มา คงกลุ่มอุรา เอ๊ะ นั้นชนตาหลุดไป ชัก
นึกแปลกใจสันติ โอ้แม่โธมเฉลาหน้าตาเศร้าๆ คงกลัวแม่ดี ... ย่องไปดูใกล้ๆ ผู้หญิง
ไม่ใช่กลายเป็นกระทิง (กระเทย)

(ฝนตกกรดติด : สุรัชย์ สมบัติเจริญ)

เพลงนี้หยอกล้อผู้ชายที่ชอบแต่งตัวเป็นหญิง แสดงกิริยาเลียนแบบผู้หญิง แต่งตัวให้เหมือนผู้หญิง
จึงเป็นที่ล้อเลียน และขบขันของคนที่พบเห็น

ชาติเจ้าชู้ประตูดินผมไม่ได้ซื้อแดงกิน แต่อยากจะจีบเจ้าของ
เลยแก้งตามเนื้อความในโน ว่าแดงน้องสองไบเนน้องจะขายใหม่น้อง
(แดงเถาดาย : ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

นาดีๆ ควรใช้ข้าวปลูกพันธุ์ดี ข้าวปลูกไม่ดีก็ทำให้เสียที่นา เก็บเกี่ยวไปขาย
ไม่ได้ราคา เสียเวล่ำเวลา เสียที่นาฟรีๆ

(รักกับพี่ดีแน่ : ดำ แดนสุพรรณ)

ทั้ง 2 เพลงนี้มีน้ำเสียงเข้าหยาผู้หญิง โดยเพลงแดงเถาดายนี้นำผลแดงโมที่เป็นสินค้ามาเทียบกับ
หน้าอกแม่ค้า ส่วนเพลงรักกับพี่ดีแน่นั้น พูดเป็นนัยโดยเปรียบเทียบนาเป็นอวัยวะเพศของหญิง ส่วน
ต้นข้าวเปรียบเป็นอวัยวะเพศของชายนั่นเอง

สรุปได้ว่าน้ำเสียงสนุกสนานขบขัน ปรากฏในเพลงที่กล่าวถึงการคุยโว เพื่อกลบเกลื่อนปมด้อยของตนเอง ล้อเลียนผู้ชายที่ชอบแสดงกิริยาเป็นหญิง และการเข้าเหย้าผู้หญิงของพวกผู้ชายเจ้าชู้ในแง่สองแง่สองง่าม เป็นต้น

1.10.6 น้ำเสียงสมเพชเวทนา

มักเป็นเพลงเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ ซึ่งมีทั้งที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ คีล และฆราวาส ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

สมัยนี้ศาสนาพุทธองค์ดูเสื่อมโทรมลงเสียมากมาย ดูหรือตอนเข้าคนไหนใส่บาตรดูน้อยราย พอพระเดินสาวกรายทั้งชายกระโปรงแทบถูกจีวร แม่พวกสาวเดินแทบชนเอาบาตรหลวงหน้าพระสมภารท่านจนไม่กล้าออกจากกุฏิมากลัวเดือดร้อน กลับสู่อารามทุกครั้งต้องปลงอาบัติ สาวเอ๋ยพระสงฆ์อดีตก็พระท่านกลัวศีลจะขาดตอน

(ลูกศิษย์วัด : แสงนภา บุญราศรี)

เพลงนี้กล่าวถึงพุทธศาสนิกชนที่ทำบุญตักบาตรน้อยลง สาวสมัยใหม่ไม่มีการสำรวมเมื่อพบพระภิกษุสงฆ์ ลูกศิษย์วัดจึงพูดด้วยน้ำเสียงสมเพชเวทนา

ทำบุญทำทานกันบ้างเถิดท่านทั้งหลาย ถึงยากจนไม่เป็นไร เราก็คำทำได้ไม่ต้องมั่งคั่ง มาเข้าวัดกันฟังเทศน์เถิดท่านนั้นถูกทาง เลิกหวนไต่ดินให้สิ้นสาง กินบ้างเก็บบ้างใช้ทำบุญ

(ทำบุญเสียบ้าง : เพลิน พรหมแดน)

เพลงนี้กล่าวด้วยน้ำเสียงสมเพชเวทนาว่า พุทธศาสนิกชนส่วนมากชอบเล่นการพนัน แต่ไม่ค่อยสนใจทำบุญ

สรุปได้ว่าน้ำเสียงสมเพชเวทนา มักเป็นเพลงเกี่ยวกับพุทธศาสนิกชนไม่ทำบุญตักบาตร ไม่สำรวม และหมกมุ่นอยู่กับการเล่นการพนัน ผู้ร้องจึงกล่าวด้วยน้ำเสียงสมเพชเวทนา

1.10.7 น้ำเสียงหนักแน่นจริงจัง

มักเป็นเพลงที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจมั่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน โดยการกล่าวตรงๆ ไม่อ้อมค้อม ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

เหน็ดเหนื่อยเพียงไรทนไปไม่บ่น เมื่อยล้ากายาเหลือทน พี่จะผจญเพื่อแม่
ยุพิน ถูกแดดถูกลม เหยื่อโทรมท่วมกายไหลริน

(สวรรณชานา : ก้าน แก้วสุพรรณ)

พี่อุตส่าห์ทำงานก็เพื่อน้อง หวังเก็บเงินเก็บทองเอามาหมั้นมาแม่ขวัญใจ ถึงงานจะหนักแม้จะเหนื่อยสักเท่าไร จะตากแดดผัดเคี้ยวหมั่มหวังให้ได้เงินมา

(เก็บเงินแต่งงาน : เมืองมนต์ สมบัติเจริญ)

ทั้ง 2 เพลงนี้แสดงถึงความหนักแน่นจริงจังในการทำงาน โดยยอมใช้แรงกายเข้าแลก เพื่อหาเงินไว้แต่งงาน

พี่เป็นชายชาติวีรหรือจะขี้ประเพณีของไทย รักน้องพี่ต้องมาขอแต่ง ถึงสินสอดจะแพง พี่พกเงินมาหลายหมื่น เพื่อมาให้ทราวมั่นใส่ตู้เซฟไว้ บอกกับพี่ฉินวลน้องประตูเงินประตูทองน้องอยู่ทางไหน จะได้จ่ายเพื่อเปิดทาง เข้าไปหาเวลานางแม่ผิวสีไซ...

(ขันหมากมาแล้ว : ยงยุทธ เขียวชาญชัย)

เพลงนี้แสดงถึงความหนักแน่นจริงจัง จะทำพิธีแต่งงานตามประเพณีเพื่อเชิดชูเกียรติของหญิงคนรัก

ใครรักสาวได้หัวใจไม่แหว่ง ไม่เคยหลอกใครเอาไปดัมแกง หน้าตาไม่แจ่มถึงแก้มไม่แดง ก็ไม่เคยแกล้งให้ใครช้ำอก

(สาวได้ไว้คู่ : ดาวใต้ เมืองตรัง)

เพลงนี้แสดงถึงความหนักแน่นจริงจัง ของสาวใต้ที่มีใจมั่นคงต่อความรัก

เมื่อสุรียน ย่ำสนธยา จะกลับบ้านนาตอนชื่อเสียงเรามี จะยากจะจนถึงอดจะทนเต็มที นักร้องบ้านนอกคนนี้ จะกล่อมน้องพี่และแฟนเพลง

(นักร้องบ้านนอก : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

เพลงนี้แสดงถึงความหนักแน่นจริงจัง ในเรื่องการตั้งใจจะไปเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง แล้วจึงจะกลับบ้านนอก

สรุปได้ว่าน้ำเสียงหนักแน่นจริงจัง มักจะแสดงถึงความตั้งใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างไม่ย่อท้อ เช่น มุ่งมั่นที่จะทำพิธีแต่งงานตามประเพณี มุ่งมั่นในการหาเงินเพื่อสู่ขอคนรัก และมุ่งมั่นที่จะเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

1.10.8 น้ำเสียงปลงและให้อภัย

มักเป็นเพลงที่เกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวัง และจบลงด้วยการให้อภัยของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

จากวันเป็นเดือน จากเดือนเลื่อนมาเป็นปี ล้นทมไม่มาสักที พวกพี่น้องพี่
ทุกคนสนเท่ห์ รถเก๋งเพลงหวานดีกรามโอฬารสวรรค์ทั้งเพ สาธุเจ้าแม่ลานเท อย่าให้
ล้นทมตั้งท้องคีนท่ง

เสียงเรือขรมครืนทุกคืนพี่ตรม คิดถึงล้นทม โฉมบังอรไอ้หล่อนเพลินกรุง
เราท่อมรักเก้อ เราเช่อยอมก้มล้นทมเขาสูง ถึงกล้าไปเทียบคนกรุง พี่นอนสะดุ้งจนท่ง
สะเทือน

(ลานเทสะเทือน : สายัณห์ สัญญา)

เพลงนี้แสดงน้ำเสียงปลง และให้อภัยที่หญิงคนรักทิ้งไป ทั้งโทษตัวเองว่าไม่คู่ควรกับหญิงคนรัก
และขอให้คนรักมีความสุขสมหวัง

บางปะกงน้ำคงขึ้นขึ้น ลงลง ใจนองก็คงเลอะเลือนกระล่อน ปากน้ำเค็มไหล
ขึ้นก็จิตก็จาง ใจน้องนางนับนานเลยลาจากจร ใจนารีสวยสดคงคดตั้งลำน้ำ พี่ขึ้น
พายจ้ำจกต้องข้าแนนอน ต้องจอดเรือขอลาแม่กานดางามงอน วอนหลวงพ่อโสธรจง
ดลใจยอดชู้

เจ้าอยู่แห่งไหน อยู่ใกล้หรือไกลสุดกู่ ได้ยินเพลงร้อง น้องจงคืนสู่พี่จะคอยพช
อยู่ที่บางปะกง

(รักจางที่บางปะกง : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

เพลงนี้กล่าวถึงการให้อภัยหญิงคนรักที่หนีจากตนไป แต่ก็ยังหวังว่าจะได้พบคนรักอีกสักครั้ง ณ ที่ที่
เคยพบกันครั้งแรก

บอกกับพี่ดี ๆ ศรีจำ ชายที่เจ้าตามมาหรือแมงดาจุดมากันแน่ ที่หลอก
ทูนหัวมาขายตัวที่ในห้องแอร์ หรือศรีเต็มใจกันแน่ดูเปลี่ยนแปรเป็นคนละคน กลับ
นาเถอะศรีหนีไปด้วยกัน แล้วไปสร้างสวรรค์อยู่บ้านท้องนาหน้ามล อย่าหลงไฟแดง
ส่องสีแสงเผาหน้าเหี่ยวหน จะพาไปรดน้ำมนต์ล้างคาวเป็นดาวบ้านนา

(สมศรี 1992 : ยิ่งยง ยอดบัวงาม)

เพลงนี้มีน้ำเสียงปลงและให้อภัยหญิงคนรัก แม้ว่าจะเคยประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ

สรุปได้ว่าน้ำเสียงปลงและให้อภัย มักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคู่รักที่ต้องแยกจากกัน โดย
ฝ่ายที่ถูกทอดทิ้งมักจะยอมทำใจรับในความไม่คู่ควร ทั้งๆ ที่ยังรักและหวังใย จึงไม่มีการว่ากล่าว
ประชดประชัน เสียดสี มีแต่อำนวยความสะดวกให้ไปดี และพร้อมให้อภัยคนรักเสมอ

1.10.9 น้ำเสียงเศร้าสะเทือนใจ

มักเป็นเรื่องที่พลัดพรากโดยฉับพลัน หรือจากอย่างอาลัยอาวรณ์ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด
อย่างที่สุด ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ฝ่ายแม่ไก่ได้ยิน น้ำตารินหลังไหล ครั้งจะรีบหนีไป ก็คงต้องตายเปล่าเปล่า
อนิจจาแม่ไก่อังมีน้ำใจรู้คุณที่ยายดาการุณคิดแทนคุณเมียดข้าว

อ้าปากออกบอกลูก แม่ต้องถูกตาเชือด คอยดูเลือดแม่ไหล พรุ่งนี้ต้องตายจาก
เจ้า มาเถอะลูกมาชุกอก ให้แม่กกก่อนตาย แม่ขอกเป็นครั้งสุดท้ายตอนเช้า...

ส่วนลูกไก่ทั้งเจ็ด เหมือนถูกตัดดวงใจ พวกมันโดดเข้ากองไฟตายตามแม่ไก่
ดังกล่าว...

(ดาวลูกไก่ : พร ภิรมย์)

เพลงนี้แสดงน้ำเสียงเศร้าสะเทือนใจ เพราะเป็นการจากกันชั่วชีวิต ของแม่ลูกที่มีความผูกพัน

เกณฑ์ชะตาเสียงแม่กาบอกข่าว เป็นเหมือนนางบอกกล่าว เรื่องราวข่าวร้าย
ได้นั้น ถึงบันไดเห็นจิ้งจกตกพลัน ลูกแดงร้องลั่น แต่เมียนั้นไปไหน

...มันถึงคราวอัปจน หน้ามลตามซู้คูใหม่ หลงลืมคอนทึงลูกอ่อนจากไป ผัว
ตรมหมองไหม้ กอดลูกน้ำตาพรุ...

... พอเมื่อยจรตัวต้องนอนเห่กล่อม มือน้อยไกวแกว่งเปล ให้ให้ลูกน้อยยาม
อ่อน

(พ่อลูกอ่อน : ชาย เมืองสิงห์)

เพลงนี้แสดงน้ำเสียงเศร้าสะเทือนใจ เพราะโดยปกติฝ่ายหญิงซึ่งเป็นแม่จะต้องเป็นคนเลี้ยงดูลูกอ่อน
แต่แม่กลับทิ้งลูกไป ฝ่ายชายจึงต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูด้วยความยากลำบาก จึงเพิ่มความเศร้า
สะเทือนใจมากขึ้น

คนมองข้าพทรม เหยียดหยามสิ้นดีต้องหนีหน้าไป...จึงวอนไหววียงชายหญิงที่
ฟังด้วยน้ำตาคลอ โปรดจงสงสารขานต่อ...เซแล้วอย่าซ้ำอย่าเหยียบจนชุน ร่มโพธิ์พระ
อุ้นข้าขออาราธนาจนตาย

(ชายสามโบสถ์ : คำรณ สัมบุณณานนท์)

เพลงนี้แสดงน้ำเสียงเศร้าสะเทือนใจ เพราะเป็นการอ้อนวอนของคนที่ยากจะกลับมาเป็นคนดี
แต่ไม่มีใครไว้วางใจ จึงอาศัยพุทธศาสนาเข้าช่วย

สรุปได้ว่าน้ำเสียงเศร้าสะเทือนใจ มักปรากฏในเพลงที่มีเหตุการณ์เกี่ยวกับการพลัด
พราก ถูกทอดทิ้ง สูญเสียชีวิต ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

1.1.10 สำเนียงล้อเลียน

มักเป็นเพลงที่กล่าวล้อสำเนียง การพูดไม่ชัด และภาษาถิ่น และกิริยาของคน
ต่างจังหวัด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บ้านนาไม้ไก่อ สเตอริโอไม่มีใช้ ถึงมีก็ไม่สน เปิดแต่เพลงสากล **ฟุดฟิดฟอไฟ**
พวกฉันทันบ้านห่อ ชอบทรานซิสเตอร์ลูกทุ่งไทย

(อีสาวทรานซิสเตอร์ : อ้อยทิพย์ ปัญญาธร)

เพลงนี้ล้อเลียนเสียงคนพูดภาษาอังกฤษ ที่มักออกเสียงเสียดแทรกกับไรวิน คนบ้านนอกฟัง
ภาษาอังกฤษไม่รู้เรื่อง จึงได้ยินเสียงรวมๆ เพียงว่า ฟุดฟิดฟอไฟ

อาตี๋ : **ไอ้หย่า** อาจารย์ครับ ผมว่าหัวเดียวดีกว่าครับอาจารย์

อาจารย์ : ก็ตะกี้**นี้**ล้อบอกว่าเจ็ดไม่ใช่หรือ

อาตี๋ : ผมเพิ่งคิดได้ว่าหัวเดียว**ประเปรี้ยว**ว่องไว...

(อาตี๋สักมังกร : เฟลีน พรหมแดน)

เพลงนี้ล้อเลียนน้ำเสียงคนจีนที่พูดภาษาไทยที่ยังติดสำเนียงภาษาจีนอยู่จึงทำให้พูดภาษาไทยไม่ชัด

หากมีเวลามาเยี่ยมบ้านนาบ้าง**หื้อพีหื้อ** อย่ามัวไปหื้อแสงไฟในเมืองมั่งคั่ง

(สาวนาสั่งแฟน : พุ่มพวง ดวงจันทร์)

หนุ่มเอ๋ยหนุ่มเมืองนคร ต้องเฝ้า**อวรณ์หวังเหวิดหวังเหวิด** ทราบข่าวว่าแม่
บังอรจากเมืองนครบ้านเกิดบ้านเกิด

(แสนหวังเหวิด : สาลิกา กิ่งทอง)

ทั้ง 2 เพลงนี้เลียนสำเนียงถิ่นสุพรรณ (ภาคกลาง) ถิ่นใต้ที่แม่จะพูดภาษาไทยภาคกลางแล้ว ก็ยัง
มักนำภาษาถิ่นมาปน หรือยังมีหางเสียงเป็นภาษาถิ่นของตน

ผู้ใหญ่ลี้กิ้วฝนดกฮ่ำ ผู้ใหญ่ลี้กิ้วฝนจะดกฮ่ำ ถอดแวนตาตำ ฟ่าแจ้งจาง
ปาง ฟ่าแจ้ง ฟ่าแจ้งจางปาง

(ผู้ใหญ่ลี้ : ศักดิ์ศรี ศรีอักษร)

เพลงนี้ล้อเลียนคนถิ่นอีสาน ที่คิดว่าตัวเองทันสมัยแล้วที่ได้ใส่แวนกันแดด

สรุปได้ว่าน้ำเสียงล้อเลียน มักเกิดจากการล้อเลียนสำเนียงของผู้ที่พูดไม่ชัด เช่น สำเนียง
ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาถิ่น และกิริยาของคนท้องถิ่นเป็นต้น

จากวิเคราะห์ด้านการใช้น้ำเสียง พบการใช้น้ำเสียง 10 ประเภท ได้แก่

1. น้ำเสียงยกย่องเทิดทูน พบในเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงความเคารพ
จงรักภักดีต่อบุคคลที่ควรเคารพ เช่น พระมหากษัตริย์ พ่อแม่ ครู และปูชนียบุคคล เช่น เพลง
ลั่นเกล้าเผ่าไทย สยามเมืองยิ้ม ค่าน้ำนม ครูบนดอย ไม้เรียว กราบเท้ายาโม เป็นต้น

2. น้ำเสียงด่าหนิเยาะเย้ย และประชดประชัน พบในเพลงที่กล่าวเพื่อระบายความคับแค้นของชายที่คนรักไปมีรักใหม่ จึงด่าหนิ เสียดสี และประณามด้วยการตั้งสมญานามอย่างดูถูก เช่น เพลงปุ๋ยไก่หลง คุณนายโรงแรม และยังมีเพลงในแนวประชดประชันสังคม เช่น แบ่งคนละครึ่ง อย่าลืมห้างไทย อยู่ดีกว่าตาย เป็นต้น

3. น้ำเสียงขมขื่นผิดหวัง มักเป็นเพลงที่กล่าวถึงความผิดหวังอย่างรุนแรงในเรื่องความรัก แต่ยังคงโหยหาให้คนรักกลับมาหาตน ด้วยการกล่าวทำความหลัง หรือบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือ เช่น เพลง 16 ปีแห่งความหลัง เข็มซีเสี้ยวรัก เป็นต้น

4. น้ำเสียงน้อยใจตัดพ้อ มักเป็นเพลงที่เนื้อหาเกี่ยวกับความด้อยของตนที่ไม่เท่าเทียมคนอื่น เพราะความยากจน ความรู้น้อย ขี้เหร่ ไม่ทันสมัย ไม่มีวาสนา จึงทำให้ไม่สมหวังในชีวิต เช่น เพลงน้ำตาเมียซาอู รู้ว่าเขาหลอก สุดท้ายที่กรุงเทพฯ จะขอก็รีบขอ ไหนว่าไม่ลืมห้างยานคนจน ซากรักบึงพระราม ร้องให้กับเดือน เป็นต้น

5. น้ำเสียงสนุกสนานขบขัน มักเป็นเพลงที่กล่าวถึงการคุยโอ้อวด เพื่อกลบเกลื่อนปมด้อยของตนเอง เช่น เพลงทรงมหาเสน่ห์ ทหารใหม่ไปกอง ผนดกรตติต แดงเถาตาย รักกับพีดีแน่ เป็นต้น

6. น้ำเสียงสมเพชเวทนา มักเป็นเพลงที่เกี่ยวกับพุทธศาสนิกชนที่ไม่ใส่ใจในการทำบุญตักบาตร ไม่สำรวม และหมกมุ่นอยู่กับการเล่นการพนัน เช่น เพลงลูกศิษย์วัด ทำบุญเสียบ้าง เป็นต้น

7. น้ำเสียงหนักแน่นจริงจัง มักเป็นเพลงที่แสดงความตั้งใจจริงในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไม่ย่อท้อ มุ่งมั่น เช่น มุ่งมั่นที่จะทำพิธีแต่งงานตามประเพณี มุ่งมั่นในการหาเงินเพื่อสู้ขอคนรัก และมุ่งมั่นที่จะเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง เช่น เพลงสวรรค์ชาวนา เก็บเงินแต่งงาน ชั้นหมากมาแล้ว สาวได้ไว้คู่ นักร้องบ้านนอก เป็นต้น

8. น้ำเสียงปลงและให้อภัย มักเป็นเพลงที่เกี่ยวกับคู่รักที่ต้องแยกจากกัน โดยฝ่ายที่ถูกทอดทิ้งมักจะยอมทำใจรับความไม่คู่ควร ทั้งๆ ที่ยังรักและหวังใย จึงไม่มีการกล่าวประชดประชันเสียดสี แต่กลับอำนวยการพรให้ไปดีมีความสุข และพร้อมให้อภัยคนรักเสมอ เช่น เพลงลานทะเลเทือน รักจางที่บางประกง สมศรี 1992 เป็นต้น

9. น้ำเสียงเศร้าสะเทือนใจ มักเป็นเพลงที่เกิดจากการพลัดพราก ถูกทอดทิ้ง สูญเสียชีวิต หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม เช่น เพลงดาวลูกไก่ พ่อลูกอ่อน ชายสามโบสถ์ เป็นต้น

10. น้ำเสียงล้อเลียน มักเป็นเพลงที่เกิดจากการล้อเลียนสำเนียงของคนที่ไม่ชัด เช่น สำเนียงภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาถิ่น และกิริยาของคนท้องถิ่น เช่น เพลงอีสาว-ทรานซิสเตอร์ อาตีสักมังกร สาวนาสั่งแฟน แสนหวังเหวิด ผู้ใหญ่ลี เป็นต้น

การใช้น้ำเสียงต่างๆ ในบทเพลง เพื่อบ่งบอกอารมณ์ และความรู้สึกต่างๆ ที่หลากหลาย ทำให้เกิดจินตนาการ และสร้างบรรยากาศร่วมกับผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

2. ศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์

โวหารเป็นศิลปะของการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์เพื่อจะขยายความ เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความฝัน ความรู้ ให้กว้างขวางลึกซึ้งมากขึ้น ดังที่ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2542:167) กล่าวว่า การใช้โวหาร คือ การใช้ชั้นเชิงในการแต่งให้มีรสของ ถ้อยคำลึกซึ้ง ประทับใจ มุ่งเอาความรู้สึกด้านอารมณ์เป็นสำคัญกว่าข้อเท็จจริง และภาพพจน์ (Figure of Speech) คือ การกล่าวด้วยโวหาร มิใช่เป็นการเล่าอย่างตรงไปตรงมา ส่วน ราชบัณฑิตยสถาน (2545:182) กล่าวว่า โวหารเป็นสำนวนภาษารูปแบบหนึ่ง เกิดจากการเปรียบเทียบ เรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่างๆ ให้ผิดแผกไปจากการเรียงลำดับคำ หรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้ความหมายพิเศษ โดยแบ่งออกเป็นภาพพจน์วาทศิลป์ และภาพพจน์ เปรียบเทียบ ซึ่งหมายถึงการใช้ถ้อยคำเพื่อให้เกิดภาพ โดยมีการเปลี่ยนแปลงความหมายพื้นฐานของคำ เพลงลูกทุ่งต้องการอธิบายภาวะที่เขารู้สึกเขาจึงใช้เป็นโวหารภาพพจน์

ในการศึกษาศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ในบทเพลงลูกทุ่ง ผู้วิจัยจะศึกษาศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ ดังต่อไปนี้

- 2.1 อุปมา
- 2.2 อุปลักษณ์
- 2.3 บุคลาธิษฐาน
- 2.4 อติพจน์
- 2.5 พรพากย์
- 2.6 สัญลักษณ์

2.1 อุปมา (Simile)

วราภรณ์ บำรุงกุล (2537:335) กล่าวว่า อุปมา หมายถึงการเปรียบเทียบเพื่อทำให้เห็นภาพหรือเกิดความรู้สึกชัดเจน ดังนั้นอุปมา จึงต้องมี " สิ่งใดสิ่งหนึ่ง" ที่ต้องการจะอธิบายหรือเชื่อมโยงความคิด โดยนำคำมาช่วยเชื่อม เช่น ดุจ แจก เหมือน ราวกับ ดูราว ประหนึ่ง ประดุจ ฯ

ในการวิเคราะห์บทเพลงลูกทุ่ง พบการใช้อุปมาดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

2.1.1 การเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

การเปรียบเทียบแบบนี้มุ่งให้ภาพปรากฏนั้นชัดเจนด้วยการกล่าวเปรียบเทียบสิ่งที่มีมองเห็นไม่ได้กับสิ่งที่มองเห็นได้ เช่น ความฉลาดหลักแหลม ความสุข ความทุกข์ ความรัก ความไพเราะ ภัยอันตราย หน้าใจคน ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ปัญญาแจ่มหัวแหลมเหมือนสิง ถึงคราวต้องวิ่งใครไล่ไม่ทัน

(อาตีสักมังกกร : เพลิน พรหมแดน)

เพลงอาทิตย์สักร่มกร ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบความฉลาดหลักแหลม ของคนเมื่อสักร่มกรแล้วว่าฉลาด
หลักแหลม ว่องไว เหมือนลิง

ผู้หญิงคนเดียวบ้านนอก พอเข้าบางกอกก็หลง **เหมือนลูกแกะพลัดเข้าดง**
สู่เสือร้ายทั้งปวง

(น้ำตาสาวตก : ศรีสอางค์ ตริเนตร)

บ้านเดิมฉันอยู่อยุธยา คนรักจากมาโสภาอยู่แดนวิไล เธอลืมนสัญญา เธอลืมน
วาจาที่ให้ไว้ ฉันตกหลุมพราง**เหมือนนกวางหลงไพร**

(ซากรักบึงพระราม : โรม ศรีธรรมราช)

เพลงน้ำตาสาวตก ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบความเสียงต่อภัยอันตรายของสาวบ้านนอก ที่เข้ากรุงว่า
เหมือนลูกแกะพลัดเข้าไปในดงเสือ มักตกเป็นเหยื่อของเสือ ส่วนเพลงซากรักบึงพระราม
ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบคนที่ตกหลุมรักว่าเหมือนนกวางที่พลัดหลงจากฝูงมักจะหลงทางเพราะขาด
ผู้นำทางนั่นเอง

มีมารผจญสุดแสนจะทนบวชแล้วจำลา จากเรือน**เหมือนเสือหนีป่า** มารก็
ตามมาจอร้างราว

(ชายสามโบสถ์ : คำรณ สัมบุณณานนท์)

เพลงชายสามโบสถ์ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบความทุกข์ใจของชายหนุ่มที่บวชอยู่พระพุทธศาสนาแต่
จำเป็นต้องสึกเพราะมีศัตรูมาคอยรังควาน ว่าเหมือนกับเสือที่เป็นเจ้าป่าแต่ต้องจากถิ่นที่อยู่อาศัย

ขอฝากคำพร้าเดือน น้องอย่าแก้งทำรักเลื่อนให้**เหมือนกุลา** ร้องให้
กำสรวล

(ทุงกุลาร้องไห้ : ศักดิ์สยาม เพชรชมภู)

เพลงทุงกุลาร้องไห้ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบชายหนุ่มที่กำลังอกหักว่าเหมือนพวกกุลาที่ต้องเดิน
ทางผ่านพื้นที่อันแห้งแล้ง กันดาร จนถึงกับต้องร้องไห้ออกมา (กุลา หรือ กุหล่า หมายถึง ชนเผ่า
พม่าจำพวกหนึ่ง ชอบหาบขี้มาขายในท้องที่ถิ่นอีสาน เมื่อเดินผ่านทุงกุลาข้ามไม้พั้นเพราะทุง
กว้างใหญ่มาก จึงทิ้งหาบขี้ลงร้องไห้)

...เสร็จจากการงานทั้งผอง ลูกทุ่งเสียงทองมิซิมเศร้า ร้องเพลงกันเถอะเรา
เหมือนดั่งนกเขาขันคู จู้ ฮุก กรู จู้ ฮุก กรู

(ลูกทุ่งเสียงทอง : เพชร พนมรุ้ง)

เพลงลูกทุ่งเสียงทอง ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบเสียงร้องเพลงว่าไพเราะเหมือนเสียงนกเขาขันคู่

ไอ้สุขใด ๆ ที่ไหนเทียมเท่าสวรรค์นั้นเป็นของเราไม่มีเรื่องเศร้าความทุกข์
 ลำเค็ญ พวกเราทั้งผองทำนามิได้ว่างเว้น บ้านนาที่ตั้งฉิมพลีแห่งแดนวิมาน
 (สวรรค์ชานา : ก้าน แก้วสุพรรณ)

โน่นแน่ะจันทร์กระจ่าง ดุจดั่งเวียงวังเทวา สวยงามหนักหนาเหล่านางฟ้าจะ
 เคียงคู่กัน

(บ้านนาสัญญารัก : นิยม มารยาท)

มนต์รักจากแคว้นแดนดินแห่งถิ่นบุหงามาลัย เมื่อได้มาเยือนเหมือนห้อง
 วิมาน

(ล่องใต้ : ชัยชนะ บุณนะโชติ)

ได้กลิ่นริมฝั่งคลองเมื่อยามน้ำนองลอยฟุ้งเหมือนดังวิมาน เพราะมันไม่โก้
 เหมือนดึกหลังโตที่สูงตระหง่าน ไม่แลระริกโอพารแต่เป็นบ้านเรือนแพ

(หนุ่มเรือนแพ : กาเหว่า เสียงทอง)

เพลงสวรรค์ชานา บ้านนาสัญญารัก ล่องใต้ และหนุ่มเรือนแพ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบความสุข
 ความสบาย ว่าเหมือนสวรรค์วิมาน ซึ่งเป็นที่อยู่ของเทวดาและนางฟ้า

ใจนารีสวยสดคงคดตั้งลำน้ำ พี่ชินพายจ้ำจองต้องซ้ำแน่นอน....

(รักจางที่บางปะกง : สดใส รุ่งโพธิ์ทอง)

เพลงรักจางที่บางปะกง ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบจิตใจของหญิงว่าไม่ซื่อสัตย์เหมือนสายน้ำที่ย่อมไหล
 คดเคี้ยวไปตามลำคลอง

หลงรักน้องอัดแน่นในอก

เหมือนตกขุมนรกหัวอกแทบพัง

.....

.....

จะรักเจ้าเหมือนบ่าวที่ภักดี

ขอเพียงปราณีอย่าให้พี่ผิดหวัง

(ลูกสาวโครหนอ : ชาย เมืองสิงห์)

เพลงลูกสาวโครหนอ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบคับอกคับใจในเรื่องความรักว่าเหมือนความตลกกลงอยู่ใน
 ในขุมนรกที่มีแต่ความทุกข์ทรมาน และความจงรักภักดีของตนที่มีต่อหญิงคนรักว่าเหมือนกับคนรับ
 ใช้ที่เฝ้าดูแล ปรนนิบัติต่อนายจ้าง

แสนรักแสนห่วงพุ่มพวงจันทรวงนี่ยอก *เหมือนเหน็บด้วยหนาม* เจ็บแปลบแปลบ
ใจ ถึงทนจนมีจากกลิ่น ก็ลาห้องแม่โถมงาม พี่ขอห้ามเดือนสัณทิตถีดกลอย

(คำเดือนของพี่ : ไพรวลัย ลูกเพชร)

เพลงคำเดือนของพี่ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบความรัก ความห่วงใยที่มีต่อหญิงคนรักซึ่งเป็นความคับ
ข้องใจที่ไม่สามารถอธิบายได้ว่าเหมือนกับมีหนามมาทิ่มแทงให้รู้สึกหัวใจแปลบแปลบที่หัวใจ

ข้าวขึ้นราคาอย่าหลงวาทาไว้เสียหนุ่ม พี่อยู่ไกลหัวใจมันกลุ้ม ร้อนรุ่มตั้ง
เดือนเมษา

(สาวผักไห่ : ชาตรี ศรีชล)

เพลงสาวผักไห่ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบความกลัดกลุ้มใจของชายหนุ่มเมื่อมีคนรวยมาจับ
แฟนสาวของตนว่าเหมือนกับความร้อนในเดือนเมษายน ซึ่งถือว่าเป็นเดือนที่ร้อนที่สุดของทุกปี

2.1.2 เปรียบเทียบคุณลักษณะของคน

การเปรียบเทียบคุณลักษณะของคน เพื่อให้เห็นคุณลักษณะเด่น ลักษณะเฉพาะของ
สิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เช่น เปรียบผิวสาวว่าขาวเหมือนแดงร่มใบ เปรียบสาวได้ว่าเข้มข้นเหมือนลูก
สะตอ และเปรียบหนุ่มชานาวาว่าเหมือนข้าวพันธุ์ดี ดังตัวอย่าง

คนได้ถึงดำแต่รูป จวบหอมกว่าสาวเมืองไหน ลองรักดูบ้างเป็นไร ได้แนบชิด
แล้วคงติดใจ *เหมือนกับได้กินลูกสะตอ*

(สาวใต้ไว้คู่ : ดาวใต้ เมืองตรัง)

เพลงสาวใต้ไว้คู่ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบหญิงสาวได้ว่ามีเสน่ห์ติดอกติดใจเมื่อได้ใกล้ชิดกับการกินลูก
สะตอที่มีรสอร่อย

สวยจริงนะน้องสาว ผิวขาวเหมือนกับผลแดงร่มใบ

(แม่แดงร่มใบ : ชัยชนะ บุญนะโชติ)

เพลงแม่แดงร่มใบ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบผิวที่ขาวผ่องของหญิงสาวกับผลแดงที่มีใบบัง จึงทำให้
แดงนั้นๆ มีผิวเปลือกที่เหลืองนวลไยกว่าผลอื่นๆ

มิ่งขวัญดวงใจคนไทยทั้งผอง ทอแสงเรืองรองผุดผ่องตั้งร่มโพธิ์ใหญ่ พระ
บารมีเป็นที่ลือชานานไกล ข้าบาทภูมิใจล้นเกล้าเผ่าไทยแห่งวงศ์จักรี

(ล้นเกล้าเผ่าไทย : สายัณห์ สัญญา)

เพลงล้นเกล้าเผ่าไทย ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรีว่าเหมือนกับต้นโพธิ์ใหญ่
ที่ให้ร่มเงาแก่สัตว์น้อยใหญ่ได้อยู่อาศัย

ตัวพี่เองใช้คุยเบ่งทับถม เหมือนพันธุ์ข้าวผสมกรมการข้าวจัดมา

(รักกับพี่ดีแน่ : ดำ แตนสุพรรณ)

เพลงรักกับพี่ดีแน่ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบชายหนุ่มบ้านนอกพันธุ์ข้าวชั้นดีที่ให้ผลผลิตมากกว่าข้าวพันธุ์เก่าๆ

รูปตั้งองค์อินทร์ หยาดฟ้ามาสู่ดิน

เหนือแผ่นดินสรวง เหนือปวงอื่นใด...

โสภณดั่งเดือนดวง

ตั้งพญาสิหราชผู้เป็นใหญ่

(ยอยศพระลอ : ชินกร ไกรลาศ)

เพลงยอยศพระลอ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบความงามของพระลอว่างามตั้งพระอินทร์ ,ตั้งดวงเดือนเป็นต้น

มือครูสะอาดสร้างชาติให้สวยโสภะ ดั่งโคมสวรรค์ส่องชีวิตอันเจิดจ้า...

ไม้เรียวอันน้อยเท่านั้น นายพลนายพันมียศอันโก้หรู จากตัว ก. เรื่อยไปถึง เอ ไอ ยู พระคุณของครูยิ่งใหญ่ดุจดังแผ่นฟ้า

(ไม้เรียว : เสรี รุ่งสว่าง)

เพลงไม้เรียว ผู้ประพันธ์เปรียบพระคุณของคุณครูว่าส่องชีวิตลูกศิษย์ให้สว่างไสวดุจแสงจันทร์ และเปรียบเทียบพระคุณครูว่ายิ่งใหญ่ดุจแผ่นฟ้า

รอยยิ้มเหมือนน้ำผึ้งหยด

ทำให้ผมไวพจน์ต้องจอตกลงไปมอง

(แดงเถาตาย : ไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

เพลงแดงเถาตาย ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบรอยยิ้มของหญิงที่มีความหยาดเยิ้มบาดใจผู้พบเห็นว่าเหมือนกับน้ำผึ้ง

เจอนวลน้องงามกระไร ยิ้มละไมยั่วใจหนุ่มหมอลำ เจ้าผองพรรณ นวล

เหมือนจันทร์ยามค่ำ เรือนผมดำตกหน้าแล

(ฮักสาวขอนแก่น : พนม นพพร)

เพลงฮักสาวขอนแก่น ผู้ประพันธ์เปรียบผิวพรรณของนางว่านวลเหมือนแสงจันทร์ยามค่ำ

ผิวพรรณเหมือนทองสว่น้องบ้านนา ไม่แต่งไม่วาดก็งามสง่า แม่สาวไทย

(หนุ่มสุพรรณ : เมืองมนต์ สมบัติเจริญ)

เพลงหนุ่มสุพรรณ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบความงามของผิวหญิงบ้านนาว่าเหลือง นวลเนียนเหมือนกับทองคำ

2.1.3 การเปรียบเทียบลักษณะ ขนาด ปริมาณ

จะจำงลักพัน ฉันทก็ไม่หันไปมอง ถึงเธอจะใส่ทองเส้นโตเท่าโชรรถไฟ ...สาม
สร้อยเพชรเม็ดโตเท่าไข่ ราคาแค่ไหนฉันทก็ไม่มอง

(คุณนายโรงแรม : ระพิน ภูไท)

เพลงคุณนายโรงแรมผู้ประพันธ์เปรียบเทียบความใหญ่โตของทองกับโชรรถไฟ และเพชรเม็ดใหญ่
กับขนาดของไข่

คอกลมเหมือนดังคอช้าง เอวบางเหมือนยางรถยนต์ รูปหล่อเหมือนดอ
ไฟรน หน้ามนเหมือนเขียงน้อยชอยซา

(ผู้ใหญ่ลี : ศักดิ์ศรี ศรีอักษร)

เพลงผู้ใหญ่ลี ผู้ประพันธ์เลือกใช้ลักษณะที่ตรงกันข้ามของคอช้างที่ใหญ่โต ความบอบบาง อ่อนแอ
กับยางรถยนต์ และความหล่อเหลากับดอไฟรนที่ดำสนิท จะเห็นว่าทุกสิ่งที่น่าสนใจนำมาเปรียบเทียบล้วน
แล้วแต่สร้างความอัปลักษณ์ทั้งสิ้น

พอสรุปได้ว่าการใช้โวหารอุปมาในบทเพลงลูกทุ่ง พบได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1. เปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เช่น ความฉลาดหลักแหลมของลิง
กับคนที่สักมังกรแล้ว ความไพเราะของเสียงเพลงกับเสียงนกเขาขันคู ใจของหญิงกับสายน้ำที่คด
เคี้ยว ความจงรักภักดีกับบ่าวที่คอยรับใช้ หรือความร้อนรนกับเดือนเมษายน เป็นต้น
2. เปรียบเทียบคุณลักษณะของคน เช่น ผิวขาวเหมือนแดงร่มใบ สาวได้เข้มข้น
เหมือนลูกสะตอ หนุ่มชวานาเหมือนข้าวพันธุ์ดี และบุญบารมีของราชวงศ์จักรีกับร่มโพธิ์ใหญ่ เป็น
ต้น
3. เปรียบเทียบ ลักษณะ ขนาด ปริมาณ เช่น ทองเส้นโตเท่าโชรรถไฟ เพชรเม็ดโต
เท่าไข่ ตัวหุ้มทอง คอกลมเหมือนดังคอช้าง เอวบางเหมือนยางรถยนต์ รูปหล่อเหมือนดอไฟรน
และหน้ามนเหมือนเขียงน้อยชอยซา เป็นต้น

การใช้โวหารแบบอุปมาเป็นโวหารที่ใช้มากที่สุดในบทเพลงลูกทุ่ง เป็นการ
เปรียบเทียบที่เลือกเอาวิถีชีวิตอย่างแท้จริงของชาวบ้านมาเปรียบ เช่น ใจคนกับสายน้ำที่คดเคี้ยว
ความร้อนรนของเดือนเมษายน หนุ่มชวานากับข้าวพันธุ์ดี เป็นต้น หรือมีการเปรียบเทียบที่
ต้องการให้ขบขัน เช่น คอกลมเหมือนดังคอช้าง รูปหล่อเหมือนดอไฟรน สวยเหมือนเขียงชอย
กัญชา เป็นต้น การเปรียบเทียบด้วยภาษาง่ายๆ ผสมกับสิ่งที่ชาวบ้านคุ้นเคยเป็นอย่างดี โวหาร
เปรียบเทียบเหล่านี้จึงมีส่วนทำให้เพลงลูกทุ่งเข้าถึงประชาชนได้เร็วขึ้นเพราะได้มีการกล่าวถึงเรื่อง
ใกล้ตัวของชาวบ้านนั่นเอง

2.2 อุปลักษณ์ (Metaphor)

ราชบัณฑิตยสถาน (2545:261) กล่าวว่า คือภาพพจน์ที่นำเอาสิ่งต่างกัน 2 สิ่งหรือมากกว่า แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยตรง เช่น “เขาเป็นสิงห์ทะเลทราย” หรือ “เธอเป็นแก้วตาและดวงใจของพ่อแม่” ส่วน วราภรณ์ บำรุง-กุล (2537:354) กล่าวว่า เป็นการเปรียบเทียบที่ลึกซึ้งกว่าอุปมา เพราะเป็นการนำอาการของสิ่งหนึ่งโอนไปใช้กับอีกสิ่งหนึ่งที่ไม่เหมือนกันเลย เพื่อชักจูงความคิดให้มองสิ่งสองสิ่งนั้นว่ามีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน ดังนั้นการเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์จึงเป็นการนำ “คุณสมบัติ” ของสิ่งของมาเปรียบเทียบ มิใช่การดู “คุณลักษณะ” ภายนอกเหมือนกับอุปมา อุปลักษณ์จึงอาจเปรียบเทียบโดยไม่มีตัวเชื่อม หากจะมีก็จะใช้คำว่า “เป็น เท่า คือ” มาเชื่อมโยงของสองสิ่ง โดยที่ของทั้งสองนั้นไม่อาจจะเป็นไปได้ในความเป็นจริง แต่เมื่อมองดูคุณสมบัติภายในของทั้งสองสิ่ง จึงจะ “เป็น เท่า คือ” กันได้

ในการศึกษาศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ในบทเพลงลูกทุ่งพบโวหารแบบอุปลักษณ์ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

2.2.1 การใช้อุปลักษณ์ โดยใช้คำว่า “เป็น” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สองมือพนมสุดจะน้อมก้มกราบขอ หวังใจให้เจ้าพ่อเซียมซีจึงมีเมตตา ช่วย
ดลใจเขาเฝ้ารักคงมั่นอุรา ให้คืนกลับมาสมเป็นแก้วตาดวงเดียวแท้จริง

(เซียมซีเสียดรัก : สมยศ ทัศนพันธ์)

เพลงนี้เปรียบหญิงที่รักเป็นแก้วตาของชาย

คุณย่าโมเหมือนดั่งร่มโพธิ์ผางาด คุ่มครองปกป้องโคราช มีอำนาจเหนือใจทุก
คน เป็นแสงสว่างอยู่กลางเมือง รุ่งเรืองสตรีวีรชน ใครไหวใครบนได้ตั้งอธิษฐาน

(กราบเท้าย่าโม : สุนารี ราชสีมา)

เพลงนี้เปรียบอนุสาวรีย์ย่าโม หรือท้าวสุรนารี เป็นแสงสว่างของเมืองโคราช

เป็นบันไดเป็นเรือจ้าง เป็นหนทางให้เดิน เขาพบบ่อทองเขาพบบ่อเงิน
เขาจะمينไม่ว่าง

(รู้ว่าเขาหลอก : ศิรินทรา นียากร)

เพลงนี้ผู้ประพันธ์เปรียบตนเองเป็นบันได เรือจ้าง หรือทางเดิน ให้ชายคนรักเหยียบผ่านไป

2.2.2 การใช้อุปสรรค โดยใช้คำว่า "คือ" ดังตัวอย่าง

อย่าเพิ่งวางทิ้งพี่คือเพชรจริงไม่ใช่เพชรเก๊ เมื่อรักพี่แล้วอย่ารวนอย่าเร นะ
น้องจำ

(บุพเพสันนิวาส : ศรคีรี ศรีประจวบ)

เพลงนี้เปรียบเทียบตัวเองว่าคือเพชรแท้ (คือคนที่ดีจริงๆ)

พอสรุปได้ว่าการใช้อุปสรรคในบทเพลงลูกทุ่งพบการนำเอาสิ่งที่ต่างกันสองสิ่ง แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกันโดยตรง โดยใช้คำว่า "เป็น" เปรียบหญิงคนรัก เป็นแก้วตาของชาย เปรียบท้าวสุรนารีเป็นแสงสว่างของเมืองโคราช เปรียบตนเองเป็นบันได เรือจ้าง ทางเดิน เพื่อให้ชายคนรักเหยียบผ่าน เป็นต้น และการใช้ "คือ" เช่น เปรียบว่าตนคือเพชรจริง ไม่ใช่เพชรเก๊ เป็นต้น

2.3 บุคลาธิษฐาน (Personification)

บุคลาธิษฐาน หมายถึง การสมมติให้สิ่งไม่มีชีวิต เช่น สัตว์ พืช ธรรมชาติ มีความคิด ความรู้สึก และทำกริยาอาการได้อย่างมนุษย์ อาจพูดจาปราศรัย เจ็บปวด รำร้อง โกรธแค้น ฯลฯ เหมือนที่มนุษย์ควรรู้สึก

ในการศึกษาศิลปะการใช้โวหารในบทเพลงลูกทุ่ง พบโวหารแบบบุคลาธิษฐาน ดังต่อไปนี้

2.3.1 การให้ธรรมชาติมีความรู้สึกและกระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น ลม พระจันทร์ ดิน ฟ้า ดังตัวอย่าง

สั่งลมทะเลบอกคนงาม จบจากเรียนรามโฉมตรู กลับมาเป็นครูสอนเด็กบ้าน
เรา...

(ไอ้หนุ่มดั่งเก : ไพรวลัย ลูกเพชร)

เพลงนี้ผู้ประพันธ์สั่งลมซึ่งไม่รู้ภาษามนุษย์ให้ไปบอกข้อความแก่หญิงคนรัก

จันทร์เอ๋ยช่วยด้วย ได้ยินแล้วช่วยรับคำ หมดทางฝัน मैंขึ้นใจดำ ข้าคง
ร้องไห้เพราะคงไม่ได้แจ่มจันทร์

(อ่อนจันทร์ : ศรชัย เมฆวิเชียร)

เพลงนี้ผู้ประพันธ์อ่อนวอนพระจันทร์ให้ช่วยรักให้สมหวัง

เขาเป็นเหมือนเจ้าดวงใจ ดินเรียกเขาคืนมา มาบอกเขาเถิดดินเจ้าข้าคอย
... ดินช่วยขับน้ำตาข้าขอลาจาก ช่วยฝากซากรักเศร้าของเราได้ไหม ถ้าหาก
เขาไม่มาเยือน คงได้พบรักใหม่ใหม่ ดินถมร่างฉันไว้ให้จม

(ฝากดิน : ผ่องศรี วรนุช)

เพลงนี้หญิงสาวที่ผิดหวังขอร้องให้ดินช่วยขับน้ำตา เรียกชายที่รักให้คือกลับมา

หันมองหน้าต่างมีดมนเพราะฝนพรำ ฟ้ายังร้องให้คร่ำครวญคล้ายระกำ
ใครหนอใครช่างทำให้ฟ้าระกำซ้ำจันร้องให้

(ฝนซาฟ้าใส : ยุพิน แพรทอง)

เพลงนี้หญิงสาวซึ่งผิดหวังในรัก มองฝนที่ตกว่ากำลังร้องให้เช่นเดียวกับตน

2.3.2 การให้สรรพสิ่งมีความรู้สึกกระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น พืช เสียงดนตรี

เทียน ดังตัวอย่าง

เขี้ยวเหลืองเรื่องรอง ข้าวรวงสีทองมองไสวชู้ช่อ นั้นคันไถ เอ๊ะใครยกยอ
เสียงกอไผ่สีขอ ฟังเป็นเพลงตะลุม

(ชมทุ่ง : เพลิน พรหมแดน)

เพลงนี้ผู้ประพันธ์ให้กอไผ่สีขอได้อย่างมนุษย์

...เอื้อมมือหมายดึงดอกบาน เกรงสะท้านถึงดอกตูม แสนเสียดายเหมือน
ชายหมดภูมิ จะเด็ดดอกตูมยังนึกเสียดายดอกบาน

เอื้อมมือหมายดึงดอกตูมก่อน ดอกบานก็แสนงอนไปใย จะเด็ดดอกบาน
ดอกตูมก็สิ้นแกว่งไกว จะเด็ดดอกไหนก็หนอบัวตูมบัวบาน

(บัวตูมบัวบาน : พร ภิรมย์)

เพลงนี้ผู้ประพันธ์ให้ดอกบัวเกิดอาการสั่นสะท้าน งอน เขินอาย เช่นเดียวกับมนุษย์

เสียงแคนผู้ได้กล่อมตัวใหม่ให้กินใบหม่อม ยามแสงแดดอ่อน...

(แรงงานข้าวเหนียว : จินตหรา พูนลาภ)

เพลงนี้ผู้ประพันธ์ให้เสียงแคนกล่อมตัวใหม่ให้กินใบหม่อม ซึ่งเป็นอาการที่คล้ายกับเวลาแม่กล่อมให้
ลูกนอน ลูกก็จะเจริญเติบโตเป็นเด็กดี ส่วนใหม่เมื่อได้ฟังเสียงแคนก็จะโตเร็ว ให้เส้นไหมสวยงาม
กว่าปกติ

เทียนหลังน้ำตาไหลลงมา หนึ่งเทียนเสียน้ำตา ยิ่งพาให้มีแสงนวล
(น้ำตาเทียน : ทูล ทองใจ)

เพลงนี้ผู้ประพันธ์ให้เทียนร้องให้ เหมือนดั่งอาการของมนุษย์

2.3.3 การให้สิ่งไม่มีตัวตนกระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น ผี ยมบาล เทวดา ดังตัวอย่าง

ยมบาลเจ้าขา เชิญท่านมารับฟังหน่อยสิ นักร้องเสียงเย็นแถมเป็นคนดี
ท่านเอาไปเมืองผี เสียปีละคนสองคน โลกมนุษย์แย่งที่สุดแทบทนไม่ไหว จะหนีไปไหน
ก็หนีไม่พ้น เมื่อก่อนนี้เคยเห็นแต่ผีหลอกคน เตียวนี้ชอบกลเจอแต่คนหลอกผี
(ยมบาลเจ้าขา : บุปผา สายชล)

ผีสาวเจ้าขาเทวดาครับ โปรดช่วยสดับรับคำขำ ลุกยกสิบนิ้วจะมาวันทา
ทวยเทพเทวาจงเห็นใจ

(คนบ้ากัญชา : คำรณ สัมบุญณานนท์)

ทั้ง 2 เพลงนี้ ผู้ประพันธ์ให้ ยมบาล และผี รับฟังข้อความร้องทุกข์ของมนุษย์ได้

พอสรุปได้ว่าการใช้โวหารบุคลาธิษฐาน พบการให้ธรรมชาติมีความรู้สึกและกระทำ
เยี่ยงมนุษย์ เช่น สั่งลมให้ไปบอกข่าวแก่คนรัก อ้อนวอนให้พระจันทร์ให้ช่วยเป็นสื่อรัก สั่งดินให้
บอกคนรักกลับมาหา ถ้ามเหตุผลจากฟ้า ผ่น เป็นต้น การให้สรรพสิ่งมีความรู้สึกและกระทำเยี่ยง
มนุษย์ เช่น กอไผ่สีซอ ดอกบัว เขินอาย และเสียงแคนกล่อมตัวไหม เป็นต้น และการให้สิ่งไม่มี
ตัวตนและกระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น รับฟังคำร้องทุกข์ และช่วยเหลือมนุษย์ได้ เป็นต้น

2.4 อติพจน์ (Hyperbole)

อติพจน์ หมายถึง การกล่าวเพื่อเน้นอารมณ์ ความรู้สึกที่ลึกซึ้งกว่าปกติ เพื่อสร้าง
อารมณ์สะเทือนใจให้เกิดความซาบซึ้งและประทับใจ

ในการศึกษาศิลปะการใช้โวหารในบทเพลงลูกทุ่งพบโวหารแบบอติพจน์ดังต่อไปนี้

2.4.1 การกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นความสามารถ

ว่างจากงานหวานไถจะร้อยมาลัยไขว่หัวห้อยคอสาวจำปา เจ้าเป็นเทพธิดาของ
บ้านนาบ้านทุ่งนุ่งผ้าถุงไทยเดิม บ้านเรือนสะอาดตา พุดสาเสนาะดี ...**ตำน้ำพริกทุก
ทีเสียงตำถึงนุ่งสะเทือน**

(เทพธิดาผ้าซิ่น : เสรี รุ่งสว่าง)

การดำน้ำพริกจนท่งสะท้อนเป็นการกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นความสามารถในการดำน้ำพริกได้ดี เร็ว ซึ่งแสดงถึงความแข็งแกร่งของหญิง แต่ถึงอย่างไรก็คงไม่ทำให้ท่งน่าอันกว้างใหญ่ สันสะท้อนด้วยการดำน้ำพริก

2.4.2 การกล่าวเกินจริงในเชิงประชดประชัน

จะจ้างสักพัน ฉันก็ไม่หันไปมอง ถึงเธอจะใส่ทองเส้นโตเท่าไซ้
รถไฟ จะขี่รถแก๊งเรือบินหรือเดินดินไป สวมสร้อยเพชรเม็ดโตเท่าไซ้
ราคาแค่ไหนฉันก็ไม่มอง จะจ้างสักพันฉันก็ไม่หันไปมอง ถึงตัวจะหุ้มทอง
ไปมองให้เงาทำไม สักวันหนึ่งหนาน้ำตาจะนองหน้าใคร...

(คุณนายโรงแรม : ระพิน ภูไท)

การกล่าวใส่สร้อยทองเส้นใหญ่เท่าไซ้รถไฟ สร้อยเพชรเม็ดใหญ่เท่าไซ้ หรือการ
ห่อหุ้มตัวด้วยทอง เป็นการกล่าวที่เหลือเชื่อเกินจริง เป็นการพูดในเชิงขบขัน และประชดประชัน

...ผัดเผ็ดแมวดำ ต้มยำช้าง แกงจืดเหี่ยวค่างกับกอไม้ ฝูงคางคกจิ้งจก
ปิ้ง ทั้งตุ๊กแกผัดขิงลึงยัดไส้ ลูกปิ่นแกงส้ม รสกลมกล่อม เกาเหลาลูกปอม...

(กับข้าวเพชรฆาต : ขวัญจิต ศรีประจันต์)

กับข้าวทุกชนิดที่กล่าวมาแล้วแต่ไม่สามารถรับประทานได้ เป็นการกล่าวในเชิงขบขันประชด
ประชัน

พอสรุปได้ว่าการใช้อติพจน์ในบทเพลงลูกทุ่งพบการกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นความสามารถ
เช่น ดำน้ำพริกถึงท่งสะท้อน และการกล่าวเกินจริงในเชิงขบขันประชดประชัน เช่น สร้อยทอง
เส้นโตเท่าไซ้รถไฟ สร้อยเพชรเม็ดเท่าไซ้ ผัดเผ็ดแมวดำ และต้มยำช้าง เป็นต้น

2.5 พรพากย์ (Antithesis)

พรพากย์ หมายถึง การนำสิ่งที่ตรงข้ามกันมากล่าวเปรียบเทียบ เพื่อให้มีความหมาย
คมชัดขึ้น ดังที่ วิภา กงกะนันทน์(2535:42) กล่าวว่าเป็นวิธีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายกลับกัน
หรือมีความหมายตรงกันข้าม นำมาไว้รวมกันเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ เช่น เตียวมีทุกข์ เตียวมี
สุข โศกศัลย์ เป็นต้น

ในการศึกษาศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ในบทเพลงลูกทุ่งพบโวหารแบบพรพากย์
ดังต่อไปนี้

ถึงเขาหลอกแต่เต็มใจให้หลอก ยิ้มข้างนอกซ้ำใน น้ำคำหวานที่รินรดใจ เขาหลอกใช้ก็รู้ ของสูงค่าแต่ราคาแสนต่ำ ซ้ำหรือเปล่าคิดดู น้ำใจรักที่ให้เขาอยู่ หรือจะสู้น้ำเงิน

(รู้ว่าเขาหลอก : ศิรินทรา นียากร)

เพลงรู้ว่าเขาหลอก ผู้ประพันธ์ใช้ความตรงกันข้ามของกาย กับใจ คือ มีรอยยิ้มบนใบหน้าแต่ภายในใจมีแต่ความเศร้าหมอง และพรหมจรรย์เป็นของสูง หวงแหวนของหญิง แต่เมื่อฝ่ายชายสนใจกลับทอดทิ้ง ไม่เห็นค่าของหญิงอีกเลย

สุดท้ายจึงต้องเจ็บไอ้กรุงเทพฯ ไฟใส แสงไฟสว่างแต่หนทางมืดมัว

(สุดท้ายที่กรุงเทพฯ : สุณารี ราชสีมา)

ผู้ประพันธ์เลือกใช้ความสว่าง กับ ความมืด เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสว่างไสวในเมืองหลวง แต่สำหรับคนบ้านนอกนั้นมองไม่เห็นหนทางที่จะต่อสู้ชีวิต

พอสรุปได้ว่าการใช้ปรพากย์ในบทเพลงลูกทุ่งนั้นเป็นการนำสิ่งที่ตรงกันข้ามมาเปรียบเทียบกันเพื่อทำให้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ยิ้มข้างนอกซ้ำใน ของสูงแต่ราคาต่ำ แสงไฟสว่างแต่ทางมืดมัว เป็นต้น

2.6 สัญลักษณ์ (Symbol)

สัญลักษณ์ หมายถึง การนำสิ่งที่ป็นรูปธรรมมาแทนสิ่งที่ป็นนามธรรม เป็นการอธิบายความหมายของ "สิ่งหนึ่ง" โดยสิ่งอื่นที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงหรือเหมือนกันมาเปรียบ เพื่อให้เข้าใจคุณสมบัติของสิ่งนั้นอย่างถูกต้อง

ในการศึกษาวิเคราะห์โวหารภาพพจน์พบการใช้สัญลักษณ์ ตัวอย่างต่อไปนี้

นักเรียนนักเลงชอบข่มเหงน้ำใจเรือจ้าง รู้ตัวไว้บ้างว่าสร้างบาปเหลือคณา

(ไม้เรียว : เสรี รุ่งสว่าง)

เรือจ้าง เป็นสัญลักษณ์ของครูที่สอนลูกศิษย์ให้ได้รับความรู้แล้วก็หมดหน้าที่ เช่นเดียวกับเรือจ้างเมื่อส่งผู้โดยสารถึงฝั่งก็หมดหน้าที่ ต้องไปรับคนฝั่งตรงข้ามที่รออยู่เช่นเดียวกับครู

อยากจะแปลงร่างเป็นแมลงภู่มึง แปลงได้จะบินไปคสังเกล้าเจ้าบัวตูมบัวบาน

(มนตรีรักลูกทุ่ง : ไพรวลัย ลุกเพชร)

แมลงภู่มึง เป็นสัญลักษณ์ที่หมายถึงผู้ชาย ซึ่งมักจะคู่กับดอกไม้ซึ่งหมายถึงผู้หญิง

พอสรุปได้ว่าการใช้โวหารภาพพจน์แบบสัญลักษณ์ พบ 2 ตัวอย่างคือ เรือจ้างแทนครู และ แมลงภู่งิ่งแทนผู้ชาย เป็นต้น

จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งด้านการใช้ศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ สรุปได้ 6 ประเภท ดังนี้

1. อุปมา พบ 3 ลักษณะ คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เช่น ความฉลาดหลักแหลมของลิงกับคนที่สักมังกร ใจของผู้หญิงเปรียบกับสายน้ำที่คดเคี้ยว ความรุ่มร้อนในใจของคนเปรียบกับอากาศอบอ้าวแห้งแล้งในร้อนเดือนเมษายน การเปรียบเทียบคุณลักษณะของคน เช่น ผิวขาวเหมือนแดงร่มโบ หนุ่มชานาเหมือนข้าวพันธุ์ดี บุญบารมีของราชวงศ์จักรีแผ่ไพศาลเปรียบกับร่มโพธิ์ใหญ่ และการเปรียบเทียบลักษณะ ขนาด ปริมาณของสิ่งต่างๆ เช่น ทองเส้นโตเท่าไซรตไป เพชรเม็ดโตเท่าไข่ คอกลมเหมือนตั้งคอช้าง เป็นต้น

2. อุปลักษณ์ พบการนำเอาสิ่งที่ต่างกันสองสิ่ง แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกันโดยตรง โดยใช้คำว่า "เป็น" เช่น เปรียบหญิงคนรักเป็นแก้วตาของชาย เปรียบท้าวสุนารีเป็นแสงสว่างของเมืองโคราช เปรียบตนเป็นบันได เรือจ้าง ทางเดิน และการใช้คำว่า "คือ" เช่น เปรียบว่าตนคือเพชรจริงไม่ใช่เพชรเก๊ เป็นต้น

3. บุคลาธิษฐาน พบ 3 ลักษณะ ได้แก่ การให้ธรรมชาติมีความรู้สึก และกระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น สั่งลมให้ไปบอกข่าวแก่คนรัก อ้อนวอนให้พระจันทร์ให้ช่วยเป็นสื่อรัก ถามเหตุผลจากฟ้า ฝน การให้สรรพสิ่งมีความรู้สึก และกระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น กอไม้สีซอ ดอกบัวเขินอาย เสียงแคนกล่อมตัวไหม และการให้สิ่งไม่มีตัวตน กระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น ผี ยมบาล เทวดา รับคำร้องทุกข์ของมนุษย์ และช่วยเหลือนมนุษย์ได้ เป็นต้น

4. อติพจน์ พบ 2 ลักษณะ คือ การกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นความสามารถ เช่น ดำน้ำพริกถึงจันทงูสะเทือน และการกล่าวเกินจริงในเชิงขบขันประชดประชัน เช่น สร้อยทองเส้นโตเท่าไซรตไฟ ตัวหุ้มทอง ผัดเผ็ดแมวดำ เป็นต้น

5. ประพากย์ เป็นการนำสิ่งที่ตรงกันข้ามมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้ได้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ยิ้มข้างนอกขำใน ของสูงค่าแต่ราคาแสนต่ำ แสงไฟสว่างแต่หนทางมืดมัว เป็นต้น

6. สัญลักษณ์ พบการใช้สัญลักษณ์เพียง 2 ตัวอย่าง คือ ใช้เรือจ้างเป็นสัญลักษณ์แทนครู และใช้แมลงภู่งิ่งเป็นสัญลักษณ์แทนผู้ชาย

เพลงลูกทุ่งแม้จะนิยมใช้คำง่าย ๆ แต่ก็มีการใช้กวีโวหารบ้าง แม้จะไม่ได้ลึกซึ้งคมคายอย่างในวรรณคดี หรือบทร้อยกรอง เพลงลูกทุ่งมักเลือกเปรียบเทียบแบบง่าย ๆ กับสิ่งรอบตัว จึงทำให้พบอุปมามากที่สุดถึง 25 โวหาร ส่วนบุคลาธิษฐานเป็นโวหารที่ช่วยให้สิ่งที่กล่าวถึงดูสมจริงสมจังมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถพบได้ถึง 10 โวหาร ส่วนการเปรียบเทียบที่ลึกซึ้ง เช่น อุปลักษณ์ อติพจน์ ประพากย์ และสัญลักษณ์ ปรากฏเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

บทที่ 4

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง“งานกิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย” ในด้านศิลปะการใช้คำสื่อความหมาย และศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสารจากเนื้อเพลง จำนวน 119 เพลง ซึ่งจัดพิมพ์โดยสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ และนำเสนอผลการศึกษาระบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1.ด้านศิลปะการใช้คำสื่อเพื่อสื่อความหมาย พบการใช้คำ 10 ประเภท คือ

1.1 การใช้คำต่างๆ ฟื้นฟู ส่วนใหญ่เป็นคำภาษาปาก ได้แก่ คำเรียกยานพาหนะ และการขับขี่ เช่น รถเครื่อง รถเก๋ง ซี่ คำสรรพนามที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผัว เมีย ข้า เอ็ง กู มึง คำเรียกสถานที่ เช่น เมืองคอน โคราช คำเบ็ดเตล็ด เช่น ทาการ ผ้าตาๆ ไล่ทหาร คำเชิญชวนผู้ฟังให้มีส่วนร่วม และคำรวบรัดเสียงพูด เช่น มั่ง ยังไง ไหง เป็นต้น เป็นคำที่ไม่ถือว่าไม่สุภาพแต่อย่างใด เพราะชาวบ้านรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีจึงใช้ภาษาที่ไม่ต้องพิถีพิถันมากนัก

1.2 การใช้คำที่มีความหมายโดยตรง และคำที่มีความหมายโดยนัย พบการใช้คำที่มีความหมายโดยตรงมากกว่าคำที่มีความหมายโดยนัย การใช้คำที่มีความหมายโดยนัยส่วนมากเป็นการใช้ธรรมชาติเปรียบกับผู้หญิงที่มีลักษณะเด่นร่วมกัน เช่น บัวตุมบัวบาน แดงน้องสองใบ ล้วง เป็นต้น

1.3 การใช้คำหลากหลาย พบการหลากคำที่หมายผู้หญิงมากที่สุด ได้แก่ คำเรียกผู้หญิงโดยนำลักษณะเด่นทางกายภาพมากล่าวชม เช่น แม่ขนตาอน สาวตากม หน้ามน เนื้อนวล คำเรียกผู้หญิงโดยเปรียบเทียบกับดอกไม้ เช่น แม่ดอกโสน ซ่อนกยุง แม่พวงมาลัย คำเรียกผู้หญิงอย่างชื่นชม เช่น แม่นางใน คนดี แม่ขวัญตา และคำเรียกผู้หญิงที่หมายถึงผู้หญิงสวย เช่น โฉมเฉลา ทรามวัย โฉมจรู ทรามเซย เป็นต้น เนื่องด้วยเพลงที่ได้รับรางวัลในชุดนี้ส่วนมากขับร้องมากขับร้องโดยนักร้องชาย จึงทำให้การหลากคำเรียกผู้หญิงหลากหลายนั่นเอง

1.4 การใช้คำภาษาถิ่น พบคำภาษาถิ่นอีสานมากที่สุด เป็นคำภาษาถิ่นที่มักใช้ในเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น หรือผู้ขับร้องเป็นคนท้องถิ่นนั้น เช่น คิดฮอด ผู้ใด เคียดเว้า รองลงมาเป็นภาษาถิ่นใต้ เช่น หวังเหว็ด ทำพริอ ซี้หก แล เป็นต้น การที่พบภาษาถิ่นอีสานมากในเพลงชุดนี้ อาจเป็นเพราะภาคอีสานมีนักประพันธ์และนักร้องจำนวนมาก จึงทำให้มีภาษาถิ่นปรากฏอยู่มากเช่นกัน ส่วนภาคใต้ก็ปรากฏภาษาถิ่นใต้อยู่บ้างเช่นกัน

1.5 การใช้คำภาษาต่างประเทศ พบไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นคำที่คนทั่วไปเข้าใจได้ เพราะมีการใช้กันอย่างแพร่หลายในชีวิตประจำวันจึงพบมากที่สุด เช่น ฟรี เบ็นซ์ โชว์ สเตอริโอ รองลงมาคือภาษาจีน เช่น โหงวเฮ้ง เขียมซี เขียน อาตี เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่า คนชนบทก็พอรู้ศัพท์ภาษาอังกฤษง่าย ๆ อยู่บ้าง แต่ยังไม่ออกเสียงไม่ถูกต้องเพื่อพยายามให้ทันสมัย จึงออกมาในลักษณะขบขันเป็นส่วนใหญ่ ส่วนภาษาจีนมักเป็นคำที่ใช้อยู่แล้วในชีวิตประจำวัน จึงดูไม่เป็นเรื่องที่น่าแปลกเท่าภาษาอังกฤษ

1.6 การใช้คำศัพท์ และสำนวน พบว่ามีการใช้คำศัพท์เพื่อแสดงการยกย่องเทิด บูคล เช่น ราชวงศ์ ปุชนียบบุคคล เช่น ล้นเกล้าเผ่าไทย เจ้าฟ้า แม่ย่า เป็นต้น คำภาษากวี พบที่ เน้นเพื่อความหมายงดงาม เช่น วิลาวรรณ แดนวิไล วิมาน นาฏอนงค์ บุหงามาลัย และเน้นที่ เสียงไพเราะชวนฟัง เช่น ลมปราณ พงไพร ดวงแด เบื้องบาท เป็นต้น ส่วนสำนวนที่ใช้มีทั้ง สำนวนที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น ที่ไหนมีรักที่นั่นมีทุกข์ บวชเสียผ้าเหลือง, วิถีชีวิต เช่น ข้าวมัน แกงไก่ น้ำตาลโกล้มด คบคนดูหน้าซื้อผ้าดูเนื้อ และประเพณี เช่น เลือกวัวดูหางเลือกนางดูแม่ เข้าตามตรอกออกตามประตู เป็นต้น การใช้คำศัพท์และสำนวนในบทเพลงลูกทุ่งนั้นก็ไม่ได้ใช้ เฉพาะภาษาง่าย ๆ เสียทั้งหมด แต่เพลงลูกทุ่งยังปรากฏคำยากบ้างตามความเหมาะสม จึงถือได้ว่าเป็นการแสดงออกทางภาษาอย่างมีกาลเทศะของคนไทยที่ยกย่อง เทิดทูน เคารพสิ่งที่ควรเคารพ นั้นเอง

1.7 การใช้คำเลียนเสียง พบคำเลียนเสียงร้องของสัตว์ เช่น อีบอีบ(เสียงกบ) เจียบเจียบ (ลูกไก่) ธรรมชาติ เช่น หวีดหวิว (เสียงลม) สุยสุย (ฝน) และเครื่องดนตรี เช่น ตะ แร่นแตร (เสียงแคน) ออ้อ (เสียงขอ) เป็นต้น การใช้คำเลียนเสียงทั้งหมดเป็นการเลียนเสียงตาม ขนบของไทยทั้งสิ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มความไพเราะ สมจริงให้กับเพลงนั่นเอง

1.8 การใช้คำซ้ำ พบการซ้ำคำ 4 แบบ คือ การซ้ำคำเดิมในตำแหน่งติดกัน เช่น นาน ๆ แปลก ๆ พริ้ง ๆ รุ่ง ๆ ปลา ๆ เป็นต้น การซ้ำความเดิมในตำแหน่งติดกัน การซ้ำใน ลักษณะนี้มีลักษณะคล้ายเพลงพื้นบ้านมากที่สุดพบการซ้ำความแบบเพลงพื้นบ้านหลายลักษณะ อาทิ การซ้ำความของลูกคู่ เช่น ทางการเขาสั่งมาว่า (ลูกคู่รับ) *ทางการเขาสั่งมาว่า* , แม้ในศึก รักพระยังรักยิ่งใหญ่ (ลูกคู่รับสร้อย *ลา ล่า ล่า ล่า ล่า*) เป็นต้น การซ้ำความของนักร้อง เช่น ไม่ อายากจะคิดสงสาร *ไม่อายากจะคิดสงสาร* (ซ้ำ) , พวกญวนมันกำแหงหนัก *พวกญวนมันกำแหง หนัก* (ซ้ำ) เป็นต้น และการซ้ำความของลูกคู่และนักร้อง เช่น (นักร้อง) *คุณผู้หญิง ๆ สมัยนี้ แต่งตัว ๆ ออกจากบ้านแต่ละที่* (ลูกคู่รับ) *แต่งตัวออกจากบ้านแต่ละที่* เป็นต้น การซ้ำคำเดิมที่ไม่อยู่ติดกัน เช่น 16 วันเหมือน 16 เดือน 16 เดือนเหมือน 16 ปี การซ้ำคำแบบนี้ช่วยให้เห็นถึงความต่อเนื่องของเหตุการณ์ และการซ้ำคำเพื่อถ่วงเสียงเพื่อช่วยให้เสียงไม่ห้วนสั้นจนเกินไป เช่น ทุกวันทุกวี่ ล้าปากล้าบน รตรา เป็นต้น

1.9 การใช้คำซ้อน มีทั้งที่เน้นที่ความหมาย เช่น อับจน คอยท่า เคล้าคลอ และคำซ้อนเพื่อเสียง เช่น งวยงง อืดอาด เจียบง่า นามนม เป็นต้น การที่ปรากฏคำซ้อนใน

บทเพลงลูกทุ่งเป็นจำนวนมาก อาจเป็นเพราะคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบพูดให้มีสัมผัสคล้องจอง เพราะจะทำให้มีความไพเราะและความหนักแน่นยิ่งขึ้น

1.10 การใช้น้ำเสียงในบทเพลง พบ 10 ลักษณะ โดยจัดกลุ่มและเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ น้ำเสียงน้อยใจมากที่สุด ได้แก่ น้ำเสียงยกย่อง เทิดทูน และสมเพชเวทนา รองลงมา ได้แก่ น้ำเสียงตำหนิเยาะเย้ยและประชดประชัน สนุกสนานขบขัน ล้อเลียนมีจำนวนเท่ากัน ส่วนน้ำเสียงปลงให้อภัย และเศร้าสะเทือนใจ ขมขื่นผิดหวังพบน้อยที่สุด

2. ด้านศิลปะการใช้โวหารภาพพจน์ พบ 6 ประเภท ได้แก่

2.1 อุปมา พบ 3 ลักษณะ ได้แก่ การเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เช่น เสียงเพลงที่ไพเราะกับเสียงนกเขาขันคู ใจของผู้หญิงที่ไม่ซื่อเปรียบกับสายน้ำที่คดเคี้ยว การเปรียบเทียบคุณลักษณะของคน เช่น ผิวขาวเหมือนกับผลแตงร่มใบ หนุ่มชาวนาเหมือนกับข้าวพันธุ์ดี บุญบารมีของราชวงศ์จักรีแผ่ไพศาลเปรียบกับร่มโพธิ์ใหญ่ และการเปรียบเทียบลักษณะ ขนาด ปริมาณ เช่น ทองเส้นโตเท่าโชรรถไฟ เพชรเม็ดโตเท่าไข่ คอกกลมเหมือนตั้งช้าง เป็นต้น

2.2 อุปลักษณ์ พบ 2 ลักษณะ คือ การเปรียบเทียบโดยใช้คำว่า “เป็น” เช่น เปรียบหญิงคนรักเป็นแก้วตาของชาย เปรียบท้าวสุรนารีเป็นแสงสว่างของเมืองโคราช เปรียบตนเป็นบันได เรือจ้าง ทางเดิน และการเปรียบเทียบโดยใช้คำว่า “คือ” เช่น เปรียบว่าตนคือเพชรจริงไม่ใช่เพชรเก๊ เป็นต้น

2.3 บุคลาธิษฐาน พบการเปรียบเทียบโดยการทำให้ธรรมชาติมีความรู้สึกและกระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น สั่งลมไปบอกข่าวแก่คนรัก อ้อนวอนให้พระจันทร์ช่วยเป็นสื่อรัก ตามเหตุผลจากฟ้า ฝน การให้สรรพสิ่งมีความรู้สึกและกระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น กอไผ่สีซอ ดอกบัวสะเทือนอาย และการให้สิ่งไม่มีตัวตนมีความรู้สึกและกระทำเยี่ยงมนุษย์ เช่น ขอร้องให้ ผี ยมบาล และเทวดารับฟังความทุกข์ และช่วยเหลือมนุษย์ เป็นต้น

2.4 อติพจน์ พบการกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นความสามารถ เช่น ดำน้ำพริกถึงจันทงสะเทือน และการกล่าวเกินจริงในเชิงขบขัน และประชดประชัน เช่น สร้อยทองเส้นโตเท่าโชรรถไฟ ผัดเผ็ดแมวดำ ต้มยำช้าง เป็นต้น

2.5 ปรพากย์ พบการกล่าวแบบตรงข้ามที่ต้องการเน้นสภาวะและความรู้ภายในลึกๆ เช่น แสงไฟสว่างแต่หนทางมืดมัว ยิ้มข้างนอกซำใน ของสูงค่าแต่ราคาแสนต่ำ เป็นต้น

2.6 สัญลักษณ์ พบไม่มากนัก เช่น ใช้เรือจ้างเป็นสัญลักษณ์แทนครู ใช้แมลงภู่เป็นสัญลักษณ์แทนแมลงภู่ผึ้ง เป็นต้น

เพลงลูกทุ่งแม้จะนิยมใช้คำง่ายๆ แต่ก็มีการใช้กวีใช้กวีโวหารบ้างแม้จะไม่ได้ลึกซึ้งคมคายอย่างไรในวรรณคดี หรือบทกรองกรอง เพลงลูกทุ่งมักเลือกเปรียบเทียบแบบง่ายๆ กับธรรมชาติ และสิ่งรอบตัว โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ อุปมาพบ 26 โวหาร

บุคลาธิษฐานพบ 10 ไวยาหาร อุปลักษณะ อติพจน์ พรพากย์พบแบบละ 3 ไวยาหาร ส่วนสัญลักษณ์พบ 2 ไวยาหาร เท่านั้น

อภิปรายผล

การศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ ในบทเพลงลูกทุ่ง “งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย” ก่อให้เกิดความรู้ ความคิด และความเข้าใจทำให้มีแนวคิดในการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

การที่เพลงลูกทุ่งสืบเนื่องมาจากเพลงพื้นบ้านในด้านการใช้ทำนอง คำร้อง สีสลา ฯลฯ แต่เปลี่ยนแปลงความยาวของเพลง เครื่องดนตรี เพื่อให้ทันกับยุคสมัยทำให้เพลงลูกทุ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างเห็นได้ชัด จนได้รับยกย่องว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติแขนงหนึ่งที่ต้องธำรงไว้ วรรณศิลป์ (คำร้อง) เปรียบประดุจวรรณกรรมเรื่องหนึ่งๆ ที่บอกเล่าเรื่องราวและอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลตลอดจนบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมบรรยากาศของสังคมในช่วงนั้นไว้ โดยผ่านมุมมองและอารมณ์ของผู้ประพันธ์เพลง ด้วยการใช้คำร้องที่ง่าย ๆ แต่งงดงาม ความงดงามของบทเพลงลูกทุ่งใน “งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย” อยู่ที่การใช้คำพื้น ๆ ง่าย ๆ ตามแบบฉบับของเพลงลูกทุ่งยุคแรกเริ่ม ที่มีความเป็นลูกทุ่งแท้ๆ ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วยลีลาของการใช้คำ ไวยาหาร แบบเพลงพื้นบ้าน คือ การร้องรับของลูกคู่ซึ่งมีทั้งแบบลูกคู่รับ นักร้องร้องรับด้วยการซ้ำคำ ซ้ำข้อความ หรือแบบทั้งลูกคู่และนักร้องผลัดกันร้องรับ ด้วยการใช้คำง่าย ๆ พื้น ๆ หากมีการใช้คำศัพท์ก็เลือกใช้ให้เหมาะสมกับบุคคล เช่น กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ บุคคลสำคัญ ผู้มีพระคุณ กล่าวคือใช้คำศัพท์เมื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงความพิเศษอย่างแท้จริง ส่วนสำนวนก็จะใช้ที่ชาวบ้านคุ้นหู และมีแบบอย่างจริงๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ตักบาตรร่วมขัน น้ำตาลโกล้มด เข้าตามตรอกออกตามประตู บางครั้งได้สอดแทรกคำที่มีความหมายโดยนัยไว้อย่างกลมกลืน แนบเนียน โดยเฉพาะเมื่อต้องการเกี่ยวพาราตีผู้หญิงก็จะเลือกสรรคำที่หลากหลายทั้งด้านเสียงและความหมาย มาซ้อนกันซ้ำกันเพื่อเพิ่มความนุ่มนวล ไพเราะ ในการแสดงความรักใคร่เอ็นดูได้เป็นอย่างดี หรือเมื่อต้องการแสดงให้เกิดความสมจริงก็มักนำคำภาษาถิ่นสอดแทรกในคำร้อง หรือโดยการเลียนเสียงร้องของสัตว์บ้าง ดนตรีบ้าง ธรรมชาติบ้าง เพื่อให้เข้าใจบรรยากาศตอนนั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น การใช้ภาษาต่างประเทศมีใช้บ้าง แต่เป็นคำพื้น ๆ เนื่องด้วยเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีรากเหง้ามาจากเพลงของชาวบ้านจึงสามารถสอดแทรกอารมณ์ ออกทางน้ำเสียงได้อย่างหลากหลายไม่มีข้อจำกัด ตามสภาพชีวิตจริงของมนุษย์ที่ฟังมี ฟังเป็น นั่นเอง

เพลงลูกทุ่งในงานนี้ยังปรากฏแนวเพลงพื้นบ้านและการใช้ภาษาถิ่นอย่างชัดเจน เช่น ภาษาถิ่นอีสาน มักพบในเพลงพื้นบ้านเก่าๆ เช่น เพลงรำเตี้ย เป็นต้น เพราะเพลงรำเตี้ยเป็นเพลงที่มีจังหวะและทำนองที่สามารถนำมาดัดแปลงเป็นเพลงลูกทุ่งได้เป็นอย่างดี ส่วนภาคกลางพบการใช้รูปแบบและทำนอง เพลงลิเก เพลงแหล่ เพลงฉ่อย เพลงรำโทน เป็นต้น ส่วนภาคใต้ก็ปรากฏลักษณะของการร้องเพลงที่ดัดแปลงมาจากเพลงหนึ่งตระกูลเช่นกัน จึงถือได้ว่าลักษณะเด่นต่างๆ ของเพลงพื้นบ้านไม่ว่าจะเป็นการร้องรับของลูกคู่ การนำทำนองเพลงพื้นบ้านต่างๆ และ

การเกริ่นนำ แบบเพลงพื้นบ้านมีส่วนช่วยให้เพลงในชุดนี้มีความโดดเด่น คงเอกลักษณ์ความเป็นเพลงลูกทุ่งแท้ๆ ไว้ได้มากที่สุด และผสมกับการคัดกรองด้วยหลักเกณฑ์ที่ว่า "...ทุกเพลงจะต้องมีคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ ไม่ผิดหลักภาษาไทย ไม่ทำให้ภาษาวิบัติ คงเอกลักษณ์ทางภาษาไว้ได้อย่างครบถ้วน" (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2532:11 , 2534:11 , 2537:119) จึงเป็นการรวมสมบัติทางภูมิปัญญาในการใช้ภาษาไทย แสดงถึงเอกลักษณ์ของคนไทยในด้านวิถีชีวิต ค่านิยม ภาพสะท้อนสังคมไว้อย่างพร้อมมูล การใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เห็นผลของสติปัญญาของนักปราชญ์ชาวบ้านทำให้เห็นแง่มุมของภาษาไทยได้อย่างชัดเจน โดยสังเกตได้ว่าบทเพลงลูกทุ่งที่ได้รับการคัดเลือกในงานนี้แทบไม่มี คำสแลง คำผวน ภาษาตลาด คำสองแง่สองง่าม ฯ ให้เห็นเลย จึงมีผลให้เพลงลูกทุ่งในยุค 50 ปีแรกเริ่มของเพลงลูกทุ่งยังได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบันนี้ มีความเหมาะสมที่ควรเผยแพร่ ได้รับการยกย่อง หลายเพลงจึงมีการนำมาร้องใหม่ โดยนักร้องคนเดิม คนใหม่ หลายเพลงกลายมาเป็นต้นแบบในการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งทุกระดับ หลายเพลงยังมีการเผยแพร่ในรายการทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ เสมอมา และกลายเป็นเพลงลูกทุ่งอมตะตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงลูกทุ่ง "งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย" ผู้เรียบเรียงเห็นว่า การใช้ภาษาต่างประเทศ ในบทเพลงลูกทุ่งนั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจ จึงควรศึกษาเพื่อให้เห็นบทบาทของคำศัพท์สำนวนภาษาต่างประเทศในเพลงลูกทุ่ง (เฉพาะภาษาอังกฤษและภาษาจีน)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤติยา อรุณรัตน์. (2538). วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากรายการกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้. ถ่ายเอกสาร.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2542). วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร จำกัด.
- จำรูญ หอมระรื่น. (2534). วรรณกรรมจากเพลงลูกทุ่งของ พร ภิรมย์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(ภาษาไทย).มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2523). สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- นพพร ด้านสกุล. (2538). การวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ จูเลียม กิ่งทอง.ปรินญาณิพนธ์ ก.ศม.สงขลา:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- (2545). การวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งชุดแม่ไม้เพลงไทยที่ขับร้องโดย ผ่องศรี วรนุช. ภาควิชาศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นิตยา กาญจนะวรรณ และคนอื่นๆ. (2530). ลักษณะและการใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นววรรณ พันธุมเมธา. (2538). "หลักในการใช้ภาษาในการสื่อสาร."การใช้ภาษาไทย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เทพรัตน์ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี,สมเด็จพระ : (2532). "ลูกทุ่งกับเพลงไทย" ดนตรีไทยอุดมศึกษา.
- บุษกร ครุทวงศ์. (2537). วรรณกรรมเพลงของ พยงค์ มุกดา : การศึกษาวิเคราะห์. ปรินญาณิพนธ์ ก.ศม.(ภาษาไทย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประชุม บุญน้อม. (2538). ผลงานของ พร ภิรมย์ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ผะอบ ไปชะกฤษณะ. (2518). "วรรณศิลป์คืออะไร "วรรณศิลป์ทัศน์. กรุงเทพฯ ฯ : บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2531,กันยายน) "เพลงลูกทุ่งในสายตาของนักฟังเพลงไทย,"ถนนดนตรี.2 (1) : 66 - 69 .
- ศิริพร ณ ถลาง และปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2542). "วรรณคดีไทย" ไทยศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2530). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ล้อม เฟิงแก้ว. (2521). วายเวียงวรรณคดี. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์.

- ลักษณ์ สุขสุวรรณ. (2521). *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ บำรุงกุล. (2537). *ร้อยกรอง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- วิชัย อภัยสุวรรณ. (2520). *ดอกไม้ไทย ชุดที่ 2*. กรุงเทพฯ : ประเสริฐศิริ.
- วิภา กงกะนันท์. (2532). *วรรณคดีศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วีรวรรณ คลังกรณ์. (2541). *บทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์*. ปริญญา
านิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- แวง พลังวรรณ. (2545). *ลูกทุ่งอีสาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรือนปัญญา.
- ไศภิตสุดา อนันตรักษ์. (2534). *การวิเคราะห์ลำเรื่องต่อกลอน*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สอ เสถบุตร. (2532). *พจนานุกรมอังกฤษ - ไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2532). *กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย*. กรุงเทพฯ: อัม-ริ
นทร์ พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด
- (2534). *กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- (2537). *กึ่งศตวรรษลูกทุ่งไทยสืบสานคุณค่าวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ พรินติ้งกรุ๊ป
จำกัด.
- สิทธา พิณีภูวดล และคนอื่น. (2515). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). *จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- อนันต์ ทรงวิทยา และเนาวรัตน์ ทรงวิทยา. (2524). *ลักษณะภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช.
- อเนก นาวิกมูล. (2521). *เพลงนอกศตวรรษ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์การเวก.
- และคนอื่น. (2532). *ดวลเพลงกลางทุ่ง*. กรุงเทพฯ : สมาคมกิจวัฒนธรรม.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อเพลง นักร้อง ผู้ประพันธ์

รายชื่อเพลงลูกทุ่งดีเด่น
"งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย"
จำนวน 50 เพลง

ที่	ชื่อเพลง	ผู้ขับร้อง		ผู้ประพันธ์ คำร้อง - ทำนอง	
1.	กราบเท้าย่าโม	สุนารี	ราชสีมา	เลิศ	ศรีโชค
2.	เก็บเงินแต่งงาน	เมืองมนต์	สมบัติเจริญ	เมืองมนต์	สมบัติเจริญ
3.	ชั้นหมากมาแล้ว	ยงยุทธ	เชียวชาญชัย	สุรพล	สมบัติเจริญ
4.	เข้าเวรรอ	ศรเพชร	ศรสุพรรณ	วิเชียร	คำเจริญ
5.	คุณนายโรงแรม	ระพิน	ภูไท	ฉลอง	ภูสว่าง
6.	จักรยานคนจน	ยอดรัก	สลักใจ	ชวนชัย	ฉิมพะวง
7.	ฉันทนาที่รัก	รักชาติ	ศิริชัย	สุชาติ	เทียนทอง
8.	ชายสามโบสถ์	คำรณ	สัมบูรณ์ณานนท์	ไพบุลย์	บุตรชั้น
9.	เด็กท้องนา	ละอองดาว	โสธรบุญ	สุรพล	สมบัติเจริญ
10.	ทำบุญร่วมชาติ	ชาย	เมืองสิงห์	สมเศียร	พานทอง
11.	ที่รักเรารักกันไม่ได้	เรียม	ดาราน้อย	จิตรกร	บัวเนียม
12.	น้ำตาเทียน	ทูล	ทองใจ	ไพบุลย์	บุตรชั้น
13.	บ่เป็นหยิ่งดอก	สมัย อ่อนวงศ์ -	กานท์ การุณว	กานท์	การุณวงศ์
14.	บัวตูมบัวบาน	พร	ภิรมย์	บุญสม	อยุธยา
15.	บ้านไร่น่ารัก	ชินกร	ไกรลาศ	ไพบุลย์	บุตรชั้น
16.	บุพเพสันนิวาส	ศรีศิริ	ศรีประจวบ	ไพบุลย์	บุตรชั้น
17.	โปรดเถิดดวงใจ	ทูล	ทองใจ	ดุ่มทอง	โชคชนะ
18.	ฝากดิน	ผ่องศรี	วรรณุช	ประดิษฐ์	อุดมมัง
19.	ฝนซาฟ้าใส	ยุพิน	แพรทอง	ไพบุลย์	บุตรชั้น
20.	ฝนเดือนหก	รุ่งเพชร	แหลมสิงห์	ไพบุลย์	บุตรชั้น
21.	พ่อลูกอ่อน	ชาย	เมืองสิงห์	สมเศียร	พานทอง
22.	เพชรร่วงในสลัม	ชินกร	ไกรลาศ	ไพบุลย์	บุตรชั้น
23.	มนต์รักแม่กลอง	ศรีศิริ	ศรีประจวบ	ไพบุลย์	บุตรชั้น
24.	มนต์รักลูกทุ่ง	ไพรวลัย	ลูกเพชร	ไพบุลย์	บุตรชั้น
25.	แม่แดงร่มไผ	ชัยชนะ	บุญนะโชติ	ไพบุลย์	บุตรชั้น

ที่	ชื่อเพลง	ผู้ขับร้อง		ผู้ประพันธ์ คำร้อง - ทำนอง	
26.	ไม้เรียว	เสริย์	รุ่งสว่าง	ชลธี	ธารทอง
27.	ยมบาลเจ้าขา	บุปผา	สายชล	ไพบุลย์	บุตรชั้น
28.	รักกับพี่ดีแน่	ดำ	แดนสุพรรณ	กานท์	การุณวงศ์
29.	ร้องให้กับเดือน	คัมภีร์	แสงทอง	คัมภีร์	แสงทอง
30.	รู้ว่าเขาหลอก	ศิรินทรา	นิยากร	กานท์	การุณวงศ์
31.	ล่องใต้	ชัยชนะ	บุญนะโชติ	พยงค์	มุกดา
32.	สาลาวแม่กลอง	พนม	นพพร	เกษม	สุวรรณเมนะ
33.	ลานทะเลเทียม	สายัณห์	สัญญา	วัฒนา	พรอนันต์
34.	สวรรค์ชาวนา	ก้าน	แก้วสุพรรณ	ป. ชื่นประโยชน์	
35.	สาละวันร้าง	ไวพจน์	เพชรสุพรรณ	พงษ์ศักดิ์	จันทร์ขุชา
36.	สาวใต้ไร้คู่	ดาวใต้	เมืองตรัง	ชลธี	ธารทอง
37.	สาวนาสั่งแฟน	พุ่มพวง	ดวงจันทร์	วิเชียร	คำเจริญ
38.	สาวผักไห่	ชาตรี	ศรีชล	ชาตรี	ศรีชล
39.	สาวฝั่งโขง	ปอง	ปรีดา	คำบัน	ผิวขำ
40.	สาวสวนแดง	สุรพล	สมบัติเจริญ	พยงค์	มุกดา
41.	สาวอีสานอรัก	อรอุมา	สิงห์ศิริ	สุมทุม	ไผ่ริมบึง
42.	สิบหกปีแห่งความหลัง	สุรพล	สมบัติเจริญ	สุรพล	สมบัติเจริญ
43.	หนุ่มนาข้าว - สาวนาเกลือ	สรเพชร	ภิญโญ - น้องนุช ดวงชี	สรเพชร	ภิญโญ
44.	ไหนดว่าไม่ลืม	ผ่องศรี	วรนุช	สุรพล	สมบัติเจริญ
45.	อ่อนจันทร์	ศรัชัย	เมฆวิเชียร	ฉลอง	ภูสว่าง
46.	อย่าลืมเมืองไทย	เพลิน	พรหมแดน	เพลิน	พรหมแดน
47.	อยากดัง	กั้ววาลไพโร	ลูกเพชร	สมาน	เมืองราช
48.	อีสานทรานซิสเตอร์	อ้อยทิพย์	ปัญญาธร	ชลธี	ธารทอง
49.	ไอ้หนุ่มดั่งแก	ไพโรวัลย์	ลูกเพชร	ชลธี	ธารทอง
50.	ฮักสาวขอนแก่น	พนม	นพพร	เกษม	สุวรรณเมนะ

รายชื่อเพลงเกียติยศ
"งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย"
จำนวน 7 เพลง

ที่	ชื่อเพลง	ผู้ขับร้อง	ผู้ประพันธ์คำร้อง - ทำนอง
1.	ไอ้สาวชาวไร่	คำรณ สัมบุณณานนท์	ครูเหม เวชกร
2.	ขวัญของเรียม	สังศรี จอห์นสัน	พราณบูรณ์
3.	ต่อนกระบือ	-	พระยาโกมารกุลมนตรี และ ม.ล. พวงร้อย อภัยวงศ์
4.	บ้านไร่นาเรา	-	ขุนวิจิตรมาตรา และ พระเจนดุริยางค์
5.	ค่าน้ำนม	ชาญ เย็นแข	ไพบุลย์ บุตรชั้น
6.	กลิ่นโคลนสาบควาย	ชาญ เย็นแข	ไพบุลย์ บุตรชั้น
7.	แม่พิมพ์ของชาติ	วงจันทร์ ไพโรจน์	สุเทพ โชคสกุล

รายชื่อเพลงดีเด่น
"งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2"
จำนวน 36 เพลง

ที่	ชื่อเพลง	ผู้ขับร้อง		ผู้ประพันธ์คำร้อง - ทำนอง
1.	ส้มดำ	พุ่มพวง	ดวงจันทร์	สมเด็จพระเทพ
2.	กับข้าวเพชรฆาต	ขวัญจิต	ศรีประจันต์	รัตนราชสุดาฯ
3.	ข้าวไม่มีขาย	สรเพชร	สรสุพรรณ	จิว พิจิตร
4.	คนขี้หลังควาย	ดาว	บ้านดอน	ไผ่ผิน พรสุพรรณ
5.	คำเดือนของพี่	ไพรวลัย	ลูกเพชร	ดาว บ้านดอน
6.	จะขอก็รับขอ	ศิรินทรา	นิยากร	สุรพล สมบัติเจริญ
7.	ชมทุ่ง	เพลิน	พรหมแดน	กานท์ การณวงศ์
8.	ซากรักบึงพระราม	โรม	ศรีธรรมราช	เพลิน พรหมแดน
9.	ควนพิศवास	ผ่องศรี	วรรณช	เริง ภิรมย์
10.	เด็ยสาวจันทังโกบ	พรศักดิ์	ส่องแสง	สุรพล สมบัติเจริญ
11.	ดาวลูกไก่	พร	ภิรมย์	สุขุม ใผ่ริมบึง
12.	แดงเถาดาย	ไวพจน์	เพชรสุพรรณ	บุญสม อุษยา
13.	ทุ่งกุลาร้องไห้	ศักดิ์สยาม	เพชรชมพู	ทองใบ รุ่งเรือง
14.	ทหารใหม่ไปกอง	ยอดรัก	สลักใจ	สุรินทร์ ภาคศิริ
15.	เทพธิดาผ้าซิ่น	เสริย์	รุ่งสว่าง	ประจวบ วงศ์วิชา
16.	น้ำตาสาวตก	ศรีสอางค์	ตรีเนตร	ชลธิ์ ชารทอง
17.	น้ำตาเมียซาอู	พิมพา	พรศิริ	พยงค์ มุกดา
18.	น้ำตาในสายฝน	สุวารี	เอี่ยมไ	สรเพชร ภิญญ
19.	ปู่ไข่ไก่หลง	ชายธง	ทรงพล	ไพฑูรย์ ไก่แก้ว
20.	บ้านนาสัญญาารัก	นิยม	มารยาท	ฉลอง ภู่งสว่าง
21.	ผู้ใหญ่ลี	ศักดิ์ศรี	ศรีอักษร	นิยม มารยาท
22.	ขอยศพระลอ	ชินกร	ไกรลาศ	จากเพลงพื้นบ้านอีสาน
23.	ยิ้มแป้น	พจน์	พนาวัน	พยงค์ มุกดา
24.	รักจางที่บางปะกง	สดใส	รุ่งโพธิ์ทอง	พจน์ พนาวัน
25.	รำเด็ย	เบญจมินทร์		สดใส รุ่งโพธิ์ทอง ชัยชนะ ตุ่มทอง

ที่	ชื่อเพลง	ผู้ขับร้อง		ผู้ประพันธ์คำร้อง - ทำนอง	
26.	แรงงานข้าวเหนียว	จินตหรา	พูนลาภ	ชลธี	ธารทอง
27.	ล้นเกล้าเผ่าไทย	สายันห์	สัญญา	ชลธี	ธารทอง
28.	ลูกทุ่งเสียงทอง	เพชร	พนมรุ่ง	พยงค์	มุกดา
29.	ลูกสาวโครหนอ	ชาย	เมืองสิงห์	สมเศียร	พานทอง
30.	ส่งแอ้วเรียนราม	ศรเทพ	ศรทอง	สถิตพงษ์	สถาพร
31.	สยามเมืองยิ้ม	พุ่มพวง	ดวงจันทร์	วิเชียร	คำเจริญ
32.	สอนน้อง	ละอองดาว - สะกาวเดือน		จิตรกร	บัวเนียม
33.	สุดท้ายที่กรุงเทพฯ	สุนารี	ราชสีมา	จิตรกร	บัวเนียม
34.	แสนหวังเหวิด	สาธิตา	กิงทอง	จูเลียม	กิงทอง
35.	หนุ่มเรือนแพ	กาเหว่า	เสียงทอง	ไพบุลย์	บุตรชั้น
36.	หิวกระเบา	แสงสุรีย์	รุ่งโรจน์	สัมฤทธิ์	รุ่งโรจน์

รายชื่อเพลงลูกทุ่งดีเด่น
งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย สืบสานคุณค่าวัฒนธรรมไทย
จำนวน 26 เพลง

ที่	ชื่อเพลง	ผู้ขับร้อง		ผู้ประพันธ์คำร้อง - ทำนอง	
1.	สมศรี 1992	ยิ่งยง	ยอดบัวงาม	วุฒิ	วรกานต์
2.	จดหมายจากแม่	เสรี	รุ่งสว่าง	ชลธิ	ธารทอง
3.	ทุกข์ร้อยแปด	ชาย	เมืองสิงห์	สมเศียร	พานทอง
4.	น้ำตาเมียหลวง	ผ่องศรี	วรรณช	สุรพล	สมบัติเจริญ
5.	ครุบนดอย	ธารทิพย์	ถาวรศิริ	ประจักษ์	สิทธิกรทวีชัย
6.	ทรงมหาเสน่ห์	ลัดดาวัลย์	ประวัตินงษ์	วิเชียร	คำเจริญ
7.	แบ่งคนละครึ่ง	ยอดรัก	สลักใจ	วิเชียร	คำเจริญ
8.	คนสมัยนี้	ดำ	แดนสุพรรณ	กานท์	การุณวงศ์
9.	กรรมการ	ชินกร	ไกรลาศ	จิว	พิจิตร
10.	ฝนตกกรดติด	สุรัชย์	สมบัติเจริญ	ชัยพร	เมืองสุพรรณ
11.	หนี้กรรม	สุมิตร	ลัจจเทพ	สุรินทร์	ภาคศิริ
12.	อาตีสักมังกร	เพลิน	พรหมแดน	อัมพร	โจทยจันทร์
13.	อยู่ดีกว่าตาย	ดำ	แดนสุพรรณ	กานท์	การุณวงศ์
14.	โอ๊ย มันบ่แน่ดอกนาย	สรวง	สันติ	จำนง	เป็นสุข
15.	ทำบุญเสียบ้าง	เพลิน	พรหมแดน	วิรวด	ปานเจริญ
--	ยอยศพระลอ*2	ชินกร	ไกรลาศ	พยงค์	มุกดา
---	สาละวันร้าง*1	ไวพจน์	เพชรสุพรรณ	พงษ์ศักดิ์	จันทร์ชญา
16.	เสียงขอสังสาว	ศรชัย	เมฆวิเชียร	ดอย	อินทนนท์
17.	หนุ่มสุพรรณ	เมืองมนต์	สมบัติเจริญ	เมืองมนต์	สมบัติเจริญ
18.	สาวนครปฐม	บรรจง	สมใจ	สำเนียง	อิมทองนุช
19.	เสียใจ	สุรพล	สมบัติเจริญ	สุรพล	สมบัติเจริญ
20.	ลูกศิษย์วัด	แสงนภา	บุญราศรี	แสงนภา	บุญราศรี
21.	คนเหมือนกัน	บุปผา	สายชล	จำนง	เป็นสุข
22.	นักร้องบ้านนอก	พุ่มพวง	ดวงจันทร์	ไวพจน์	เพชรสุพรรณ
23.	เชียมซีเสียงรัก	สมยศ	ทัศนพันธ์	สมยศ	ทัศนพันธ์
24.	คนบ้ากัญชา	คำรณ	สัมบุญณานนท์	ดอกดิน	กัญญามาลย์

หมายเหตุ * หมายถึงเพลงที่ซ้ำ คือ *1 หมายถึง กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย

* *2 หมายถึง กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2

ภาคผนวก ข
เนื้อเพลง"งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย"ทั้ง 3 ครั้ง

1. เพลงกราบเท้าย่าโม

คำร้อง-ทำนอง
เลิศ ศรีโชค

สุนารี ราชสีมา
ขับร้อง

สองมือกราบลงที่ตรงเหนืออาสน์ แทบบาทย่าโม ที่หลานเติบโตเพราะพรแม่ย่า ลูกทิ้ง
แผ่นดินถิ่น อีสาน จากมิตรวงศ์วานบ้านป่า ลูกต้องเข้ามาเป็นศิลปิน

เพราะความอยากดื้ออยากดังของลูก เหมือนถูกดลใจ ให้ทิ้งบ้านไปเพราะคำหยามหมิ่น
บัดนี้หลานมากราบย่าแล้ว ความหวังเฟริศแพรวไม่สิ้น ชบหน้าจวบดินเบื้องบาทย่าตน

คุณย่าโมเหมือนดังร่มโพธิ์ผกา คุ่มครองปกป้องโคราช มีอำนาจเหนือใจทุกคน เป็นแสง
สว่างอยู่กลางเมือง รุ่งเรืองสตรีวีรชน ใครไหวไครบนได้ตั้งอธิษฐาน

สองมือกราบลงที่ตรงเหนืออาสน์แทบบาทย่าโม แต่เล็กจนโตเห็นย่าตระหง่าน จะทุกข์จะ
จนสักแค่ไหน จะขอทนนไปบ่ยันจะอยู่อีสานเป็นหลานย่าโม

2. เพลงเก็บเงินแต่งงาน

คำร้อง-ทำนอง
เมืองมนต์ สมบัติเจริญ

เมืองมนต์ สมบัติเจริญ
ขับร้อง

พี่อุตสาหกรรมก็เพื่อน้อง หวังเก็บเงินเก็บทองเอามาหมั้นแม่ขวัญใจ ถึงงานจะหนักแม้จะ
เหนื่อยสักเท่าไรจะตากแดดผิวเกรียมไหม้หวังให้ได้เงินมา

ถ้ารวบรวมเงินได้สักหนึ่งก้อน พี่จะมาหมั้นแม่ขวัญบังอรอย่าได้ตัดรอนนะหล่อนจำ ช่วย
บอกพ่อแม่พี่จนแท้นะขวัญตา นึกว่าช่วยกรุณาอย่าเรียกราคาให้แพง

เดือนหกจะยกขันหมากมา พร้อมกระตังเงินตรามีใบละร้อยแดงๆ เรียกเท่าไรจะหามาให้
ไม่เปลี่ยนแปลง จะขายข้าวมาจัดแจงกำไบแดงๆ มาแต่งงาน

คราวนี้คงไม่ได้อายชาวบ้านเขา สองเราช่วยกันทำกินสร้างหลักฐาน จะไม่เที่ยวเตร่ ฮาเฮ
เป็นหนุ่มสำราญ จะขอทำกินตลอดกาล อยู่กับบ้านทำงานเรื่อยไป

3. เพลงชั้นหมากมาแล้ว

คำร้อง-ทำนอง
สุรพล สมบัติเจริญ

ยงยุทธ เชี่ยวชาญชัย
ขับร้อง

โห้...ฮิ้ว ชั้นหมากมาแล้ว ๆ มาแล้ว น้องแก้วรับด้วย วันนี้คนสวยแต่งชุดอะไร ที่แรกพี่
คิดจะพาน้องหนี แต่พอคิดอีกที กลัวน้องพี่อับอาย พี่เป็นชายชาติทหาร พี่ขอรับประกันว่าพี่ยัง
รักศักดิ์ชาย เรื่องพาหนี พี่ไม่เอาแล้วน้อง พี่มาครองคิดดูมันอดสูแก่ใจ พี่เป็นชายชาติตรี ควรหรือ
จะขี้ประเพณีของไทย รักน้องพี่ต้องมาขอแต่ง ถึงสินสอดจะแพง พี่ก็ยอมถวาย พี่พกเงินมา
หลายหมื่น เพื่อมาให้ทรมานชั้นใส่ตู้เซฟไว้ บอกกับพี่ชิวฉวนน้องประตูเงินประตูทองน้องอยู่
ทางไหน จะได้จ่ายเพื่อเปิดทาง เข้าไปหาฉวนนาง แม่ผิวสีไข่ จะได้จูบน้องให้ชื่นหัวใจ ให้สมกับ
ที่ได้ยกชั้นหมากมา

4. เพลงเข้าเวรรอ

คำร้อง ทำนอง
วิเชียร คำเจริญ

ศรเพชร ศรสุพรรณ
ขับร้อง

ไปโดนเขาหลอกอีกแล้ว น้องแก้วไม่เข็ด ก่อนเคยเข้าใจอยากได้เพชร ต้องมาโสกาน้ำตา
เลือด นึกว่าเข็ดก็ยัง ไปโดนเขาหลอกอีกซ้ำ น้องไม่จำไว้มัง อยากไปหลงเพลินกับเงินถึง พี่เองรัก
จริงกลับชิงชัง ต้องมานั่งเข้าใจ

คิดว่าพี่จนเจ้าใจหนี แล้วเศรษฐีเป็นไง เขาหลอกเขาชมจนสมฤทัย เขาหลอกเขาลวง
โอ๊ย...แม่พวงมาลัย เออ เออ...มันสะใจไหมน้อง กลับมาเสียเถิดคนดี รักพี่นี่ต่อ พี่ยอมรับเดิน
เข้าเวรรอ ลูกคนหัวปีถ้าไม่มีพ่อ พี่จะขอรับเอง

5. เพลงคุณนายโรงแรม

คำร้อง - ทำนอง

ระพิน ภูไท

ฉลอง ภูสว่าง

ขับร้อง

จะจ้างสักพัน ฉันก็ไม่หันไปมอง ถึงเธอจะใส่ทองเส้นโตเท่าโชรตไฟ จะขี่รถเก่งเร็วบิน หรือเดินดินไป สวมสร้อยเพชรเม็ดโตเท่าไข่ ราคาแค่ไหนฉันก็ไม่มอง

จะจ้างสักพันฉันก็ไม่หันไปแล เพราะเธอเคยฝากแผลให้ไว้จนใจกลัดหนอง จะเป็น คุณหญิงคุณนายฉันก็ไม่มอง ถึงอย่างไรเธอก็ยังต้องมีชื่อว่าหญิงสองใจทุกวัน

ก่อนอยู่บ้านนา เขาเรียกกันว่าอีกลอย มาอยู่กรุงเทพฯ มีผัวนายร้อย เปลี่ยนจากกลอย มาเป็นแรมจันทร์ แรมจันทร์แรมใจ ดีดีไปตัวใครตัวมัน ซื่อเกินไปถึงใส่ไม้หัน ข้าช่างมันนี้กว่า ผันเลยไป

จะจ้างสักพันฉันก็ไม่หันไปมอง ถึงตัวจะหุ้มทอง ไปมองให้โง่งทำไม สักวันเถิดหนา หน้าตาจะมองหน้าใคร เขาไม่แลแล้วคงจะได้ขึ้นชื่อคุณนายประจำโรงแรม

6. เพลงจักรยานคนจน

คำร้อง - ทำนอง

ยอดรัก สลักใจ

ช่วยชัย ฉิมพะวง

ขับร้อง

คนจนอย่างพี่ไม่มีเงินเป็นอำนาจ จะไปสามารถบังคับสะกดจิตใจ คนสวยของพี่จึงคิดจะมี รักใหม่ ไปนั่งท้ายมอเตอร์ไซค์รุ่นใหม่ เมด อิน เจแปน จักรยานของพี่ราคาไม่ก็ร้อยบาท ถึงชำอืด อาด แต่ก็ เมดอิน ไทยแลนด์ ต้องใช้เท้าปั่นรถที่มันถึงจะแล่น ไม่เหมือนรถเครื่องต่างแดนยิ่งวิ่ง ยิ่งแล่นเพราะใช้น้ำมัน

ลองตรองดูเถอะหนา ขวัญใจจักรยานกับมอเตอร์ไซค์อย่างไหนปลอดภัยกว่ากัน รถพี่ช้า กว่าแต่ชำปลอดภัยถึงบ้าน มอเตอร์ไซค์วิ่งไวชนกัน ถึงโรงพยาบาลมาแล้วมากมาย มานั่งรถพี่คน ดีสบายเสียกว่า ถึงจะไม่งามสง่า แต่ก็พาเจ้าปลอดภัยกลับใจเสียก่อนพ่อแม่น้องจะร้องให้ จักรยานและมอเตอร์ไซค์ เจ้าจงวิจัยเลือกใครดีเออ

7. เพลงฉันทนาที่รัก

คำร้อง - ทำนอง

รักชาติ ศิริชัย

สุชาติ เทียนทอง

ขับร้อง

ปิดไฟใส่กลอนจะเข้ามุ้งนอนคิดถึงใบหน้า นั่งเขียนจดหมายแล้วรีบทิ้งไปโรงงานทอผ้า ถึงคนชื่อฉันทนาที่เคยสบตาเป็นประจำ ลายมือไม่ดีผมขอโทษที่เพราะความรู้ต่ำ หากคำพูดใด ไม่ถูกหัวใจหรือไม่ชื่นฉ่ำ ขอจงยกโทษถ้อยคำที่ผมเปลี่ยงพล้ำบอกรักคุณมา หากผิดพลังไปอภัย เกิดฉันทนา ผมคนบ้านป่าถ้อยวาจาไม่หวานจริงใจ

ภาพถ่ายลายเซ็นผมส่งให้เป็นของขวัญปีใหม่ หากคุณเกลียดชังเมื่ออ่านด้านหลังแล้วโยนทิ้งได้ หรือเอาไปฉีกเผาไฟ อย่าเก็บเอาไว้ให้มันบาดตา หากคุณการุณก็ส่งรูปคุณให้ดูแทนหน้า ช่วยเซ็นรูปไปว่ามอบด้วยใจสาวโรงทอผ้า ผมจะเอาไว้บูชา มอบความศรัทธารักจนวายปราณ จะปักหัวใจๆ รักคุณนานๆ รักสาวโรงงาน ๆ ชื่อ " ฉันทนา "

8. เพลงชายสามโบสถ์

คำร้อง - ทำนอง

คำรณ สัมบุญณานนท์

ไพบุลย์ บุตรขัน

ขับร้อง

คำคนประนาม ชายสามโบสถ์ทรมานชั่วช้าสามานย์ ประนามหญิงสามผัวผ่าน เป็นคน จันทรกาลไม่หวังคบพา โธ่เอ๋ยอนิจจาโกนหัวฝากตัวในศาสนา แต่คำเขาว่าปวดใจให้คิดทุกที

มีมารผจญสุดแสนจะทรมานแล้วจำลา จากเรือนเหมือนเสื่อหนีป่า มารก็ตามมาจอร้าง ราวี่ บวชแล้วสึกทุกที เป็นเสื่ออย่างนี้แหละพี่น้องเอ๋ย ดังคำเขาเอ๋ยบวชเสื่อผ้าเหลือง

ข้าบวชมาแล้วโบสถ์หนึ่ง ชาบซึ่งได้แทนคุณแม่ คุณค่าน้ำนมแกแทนทดหมดเปลื้อง มาร ตามทวงหนี้มีเรื่องต้องแหกผ้าเหลืองสึกมา มันฟ้องอุปัชฌาย์แค้นข้ากัลดหนอง

คนมองข้าทรมาน เขี่ยดหยามสันดีต้องหนีหน้าไป เกือบเป็นเสื่อสาบเสื่อใหญ่ ข้าต้อง กลับใจไหว้พระคุ้มครอง บวชซ้ำใหม่ใคร่ปอง ใจหวังสร้างบุญในโบสถ์ที่สอง ฟังธรรมะสองที่สร้าง บาบมา ข้าเป็นชายสองโบสถ์สามนี้ยังไม่แน่ โลกหมุนปรวนแปรสุดแท้จะพาไปเป็นชายชั่วทรมานว่า หวังศาสนากลับใจ แต่แล้วเหตุไฉนเขาไม่อดทน

จึงวอนไหว้อิงชายหญิงที่ฟังด้วยน้ำตาคลอ โปรดจงสงสารขานต่อ แต่พอข้ามีบาป เคารห์บุญข้าหวังฟังพุทธคุณ เขแล้วอย่าซ้ำย้ำเหยียบจนชุน ร่มโพธิ์พระอุ้นข้าขออาราธนาจน ดาย

9. เพลงเด็กท้องนา

คำร้อง - ทำนอง

ละอองดาว โสทรบุญ

สรพล สมบัติเจริญ

ขับร้อง

ชีวิตเด็กท้องนา เกิดมาท่ามกลางสายลมแสงแดด อยู่กับพี่น้องร่วมท้องสองฝาแฝด
ท่ามกลางสายลมแสงแดดที่แผดเผาอยู่กลางทุ่งนา เข้าตื่นตื่นนอนควาย แบกไถไปทุ่งหวังมุงดำกล้า
กลิ้งโคลนสาบควายติดกายหน้าอายชายหน้า นุ่งดำสวมดำไว้คำวาสนาอาภัพอัปจน

เด็กท้องนาเกิดมาช่างเหมือนมีกรรม ดากแดดหน้าดำ ซอกซ้าหัวอกเหลือทน ถึงใครจะว่า
ช่างเขาเพราะเรามันจน เกิดมาทั้งที่เป็นคน กลัวอะไรกับเรื่องจนมี

ชีวิตเด็กท้องนา ศึกษาที่เพียงแค่ว่า ๒.4 อักษรตัว ก ถึง ฮ พอแล้วน้องพี่ จะจนค่นแค้นหรือมี
มิใช่อยู่ที่ปริญญา ชีวิตเด็กท้องนา ศึกษาที่เพียงแค่ว่า ๒.4 อักษรตัว ก ถึง ฮ พอแล้วน้องพี่ จะ
จนค่นแค้นหรือมี มิใช่อยู่ที่ปริญญา

10. เพลงทำบุญร่วมชาติ

คำร้อง - ทำนอง

ชาย เมืองสิงห์

สมเศียร พานทอง

ขับร้อง

ชาติก่อนเราเพียงคู่เคียงเก็บดอกไม้ร่วมต้น แต่ที่เราสองคนไม่สนใจใส่บาตรร่วมขัน ชาติ
นี้เราสอง เราสองจึงต้องโศกศัลย์ รักกันชอบกันไม่ได้กันบุญเรานั้นไม่มี

พี่จะทำบุญต่อคุณไว้ตามน้องชาติหน้า ชาตินี้พี่จะลาก่อนหนาน้องจำคนดี ก่อนลาน้องจำ
น้องจำจงได้ปรานี ขอหอมสักที่เถิดคนดีก่อนพี่จะจากไป

พี่จากน้องไปน้องเอ๋ยอย่าได้กังวล พี่จะอุทิศตนโกนหัวนุ่งห่มผ้าไตร อโหสิกรรมเถิดหนา
ถ้าพี่ปลั่งไป บุญมีพบกันชาติใหม่อย่าได้อวรณ์

พี่บวชเป็นพระจะมาบิณฑบาตรโปรดเจ้า ถ้าหากนงเยาว์ใส่ข้าวพี่ก็จะให้พร ชาตินี้วันนี้
บุญพี่ไม่ถึงบังอร ขอลามงอนด้วยอวรณ์แม่รักช้อนพี่อ่อนใจ

11. เพลงที่รักเรารักกันไม่ได้

คำร้อง - ทำนอง

เรียม ดาราน้อย

จิตรกร บัวเนียม

ขับร้อง

ชาตินี้ที่รักเรารักกันไม่ได้ เพราะว่าหัวใจของเธอนั้นมีเจ้าของ ฉันต้องสะอื้นกล้ำกลืน
แต่น้ำตานอง ไม่อาจจะเรียกจะร้อง ให้เธอนั้นมาเคียงใกล้

หัวใจของน้องรำร้องหาแต่เช้าค่ำ แสนจะระกำน้ำตาไม่มีจะไหล อยากคิดลืมพี่แต่แล้วก็สุด
หักใจ หักห้ามใจไม่ไหว เพราะว่าหัวใจนั้นเป็นทาสเธอ

ฉันรักเธอยิ่งกว่าใคร ๆ เธอจะรู้หรือไม่ว่าใจฉันมันเสมอ ถึงจะมีชายอื่นที่ดีกว่าเธอ ฉันมัน
ต่อเธอเสมอ เพราะฉันรักเธอยิ่งนัก

ชาตินี้ที่รักเรารักกันไม่ได้ เพราะว่าหัวใจของเรารักกันยิ่งนัก เพราะเธอมีคู่อยู่แล้วเธอ
อย่ามารัก मैंหากชาติหน้ามีรัก ขอเป็นคนรักคนแรกของคุณ

12. เพลงน้ำตาเทียน

คำร้อง - ทำนอง

ทูล ทองใจ

ไพบุลย์ บุตรขัน

ขับร้อง

คืนหนึ่งฉันนอนสะทอนดวงใจ เห็นน้ำตาเทียนหยดไหล เหมือนใครหลั่งน้ำตานอง ใน
กระท่อมเหมือนดังเป็นวังเวียงทอง ฉันนอนทอดทอนใจมอง น้ำตาเทียนนองหยดไหล เพียงหยด
หนึ่งน้ำตาเทียนเวียนวน เหมือนน้ำตาใครหนึ่งคน เข้าดลสู่สังขารใจ ครั้งเรากู่พะนอเดินคลอกัน
ไป ฉันเคยเศร้าซ้ำจำได้ว่าเธอร้องไห้คร่ำครวญ

เทียนหลั่งน้ำตาไหลลงมา หนึ่งเทียนเสียน้ำตา ยิ่งพาให้มีแสงนวล น้ำตานางไหลคราง
คร่ำครวญ อาบลงแก้มน้องเนียนวล ยิ่งชวนฉันรัญจวนใจ อดีตไม่ลบลงสักที เห็นเทียนเรืองรอง
ต้องมีทวิโสภณครวญให้ มองเทียนหลั่งน้ำตาลงมาคราใด ฉันทนปวดร้าวดวงใจ จากไปแล้ว
แก้วตาเอ๋ย

13. เพลงบ่เป็นหยังดอก

คำร้อง - ทำนอง
กานท์ การุณวงศ์

สมัย อ่อนวงศ์ / กานท์ การุณวงศ์
ขับร้อง

บ่ บ่ เป็นหยังดอก ๆ บ่ บ่ เป็นหยังดอก ๆ บ่มีเนื้อเย็นเขาบ่เป็นอันหยัง เขาบ่มีสตางค์ซิ
มันยี้มบ่ออก อดความรักบ่ตาย บ่ร้ายเหมือนดังอดข้าว มีข้าวสาร มีถ่าน มีเตา ใครนินทาว่า
หมู่เฮา เขาบ่สงสารเขาก็บ่เป็นหยังดอก บ่ บ่ เป็นหยังดอก

บ่มีแก่งนัง รถหยังก็บ่มี สองชายยังดีบ่ซิเดินได้ดอก เดินย่ำต๊อกบ่ตาย บ่ร้ายเหมือนนอน
ตากยุง มีที่นอน มีหมอน มีมุ้ง กางหมกกันลม กันยุง บ่ได้ควงสาวกรุงก็บ่เป็นหยังดอก บ่ บ่ เป็น
หยังดอก บ่ บ่ เป็นหยังดอก

บ่ ได้พักร้อน บ่ได้นอนบางแสน บ่มีคนหนุนแขน พุดเข้าพุดหยอก จนรู้จักเจียมตัว บ่
กลัวแม้อากาศร้อน บ่ต้องมัวหาตัวอ่อน ๆ เขาคนจน บ่เป็นขี้ร้อน บ่ได้มองซาอ่อนก็บ่เป็นหยังดอก
บ่ บ่ เป็นหยังดอก บ่ บ่ เป็นหยังดอก

14. เพลงบัวตูมบัวบาน

คำร้อง - ทำนอง
บุญสม อยุธา

พร ภิรมย์
ขับร้อง

ลงเรือน้อยลอยวน ในสายชลห้วยละหาร มีทั้งบัวตูมบัวบาน ดอกใบไหวก้านงามตา
เมื่อลมพัดมาชื่นใจ ผีงดอมหอมดมกลิ่นบัว ช่อนตัวรำพันฝันใฝ่ เหมือนดนตรีชะโลมกล่อมใจ ฟัง
ยิ่งฟังไปโลมเร้าฤทัยลำพอง ปองจะเด็ดบัวบาน ครวญคิดน่านหวั่นเจ้าของ ใจหมายดิ่งโน้มนโลม
ลอง หากบัวไม่มีเจ้าของจะชมทั้งสองปทุม เอื้อมมือหมายดิ่งเพียงดอกบาน เกรงสะท้านถึงก้าน
ดอกตูม แสนเสียดายเหมือนชายหมดภูมิ จะเด็ดดอกตูมยังนึกเสียดายดอกบาน

เรือเร็วไปหน้อยค่อย ๆ ทวน บัวหอมชวนอกสะท้าน งามทั้งบัวตูมบัวบาน เทพไท่ทุกแดน
พิมานประทานสมดังตั้งใจ เอื้อมมือหมายดิ่งดอกตูมก่อน ดอกบานก็ค้อนแสนงอนไปใย จะเด็ด
ดอกบานดอกตูมก็สิ้นแกว่งไกว จะเด็ดดอกไหนก็หนอบัวตูมบัวบาน จะเด็ดทีเดียวเสียทั้งคู่ ครวญ
คิดดูอยู่ไม่นาน พอดอกตูมแย้มตระการดอกบานก็คงแห้งโหย กลีบราร่วงโรยน่าชัง ต้องลาแล้ว
หนอบัวช่อกงาม บาบเคราะห์และกรรมประดัง แล้วเจ้าเรือน้อยค่อยเข้าฝั่ง ไม่ยอมกลับหลังหมดหวัง
ทั้งตูมทั้งบาน

15. เพลงบ้านไร่น่ารัก

ทำนอง - คำร้อง

ชินกร ไกรลาศ

ไพบุลย์ บุตรขัน

ขับร้อง

อยู่กระท่อมหลังเล็ก แวดล้อมด้วยเด็กเลี้ยงควาย กลิ่นฟางหอม กระจายเคล้าสายลมทุ่ง
อยู่อย่างนี้สบายดีกว่าอยู่กรุง อยากกินปลาหรือกุ้งออกตามท้องทุ่งเดี่ยวได้หม้อแกง

บ้านไร่ปลายนาใครหนอว่าแห้งแล้ง ยามสายัณห์ตะวันยอแสง มีสาว ๆ แก้มแดงเดินประ
แป้งลอยชาย หอมดอกกระถิน หอมกลิ่นโคลนสาปควาย ผักเบี้ยเรียราดเรียงราย จอกแหน
กระจายอยู่ในคลองน้ำลำประโดง

บ้านไร่ปลายนา ชีวิตชีวาสุขहरษาไม่มีคดโกง

16. เพลงบุพเพสันนิวาส

คำร้อง - ทำนอง

ศรีศรี ศรีประจวบ

ไพบุลย์ บุตรขัน

ขับร้อง

เนื้อคู่กันแล้วก็คงไม่แคล้วกันไปได้ ถ้าเคยทำบุญร่วมไว้ ถึงจะยังงี้ก็ต้องเจอจะกัน เขาเรียก
บุพเพสันนิวาสสร้างสรรค์ คงเคยดักบาดตร่วมขัน สร้างโบสถ์ร่วมกันไว้เมื่อชาติก่อน

น้องสบตาพี่ไม่หลบตาหนีพี่รู้แน่ หัวใจของพี่พ่ายแพ้รักน้องศรีแพรเสียแล้วแน่นอน รักเกิด
จากใจใครมิได้เสียมสอน มิใช่ภาพลวงภาพหลอน พี่รักบังอรคงเพราะบุพเพ

พี่เป็นคนจริงพูดจริงทำจริง น้องหญิงอย่าฟังสนเท่ห์ อย่าฟังขว้างทั้งพี่คือเพชรจริงไม่ใช่
เพชรเก๋ เมื่อรักพี่แล้วอย่ารวนอย่าเร นะน้องจำ

เนื้อคู่กันแล้วก็คงไม่แคล้วคงไม่คลาด ถ้าเราทำบุญร่วมชาติขอยอมเป็นทาสแม่ดวงสุดา
เพราะว่าบุพเพสันนิวาสเรียกหา พี่จึงมั่นใจแน่นอนหน้าว่าขวัญชีวาคงไม่ตัดรอน

17. เพลงโปรดเกิดดวงใจ

คำร้อง - ทำนอง

ทูล ทองใจ

ดัมทอง โชคชนะ

ขับร้อง

โปรดเกิดดวงใจโปรดได้ฟังเพลงนี้ก่อน อย่าด่วนหลับนอนอย่าด่วนทอดถอนฤทัย จำเสียงของพี่ได้หรือเปล่า จำเพลงรักเก่าเราได้ไหม เคยฝากฝังไว้แนบในกลางใจนาง ดึกตื่นคืนนั้น เคยร่วมผูกพันแน่นหนัก เคยฝากความรักว่าด้วยใจรักดีไม่พราง เสียงน้องออเซาะขอรักมันรำพึงเสียงสั้นเมื่อใกล้สาง ไม่อยากจะร้างห่างรักที่เริ่มลอง

แต่พออีกไม่นานนัก ความรักที่เคยหวานซึ่งเปลี่ยนจากหนึ่งกลับกลายเป็นสอง ลืมรักลืมรสลืมไปหมดที่เคยทดลอง อ้อมแขนที่เคยประคองน้องอยู่ในอ้อมแขนใคร ดึกตื่นคืนนี้พี่คงเฝ้าคอยเหมือนก่อน มิได้หลับนอนเฝ้าแต่ทอดถอนฤทัย พี่หลงบรรเลงเพลงรักเก่า ตัวเธอนั้นเล่าอยู่แห่งไหน ดูช่างโหดร้ายให้เราเฝ้าคร่ำครวญ

18. เพลงฝากดิน

คำร้อง - ทำนอง

ผ่องศรี วรนุช

ประดิษฐ์ อดตะมั่ง

ขับร้อง

ดินเจ้าเอ๋ยข้าเคยอยู่ใกล้มาก่อน ดินอุ่นร้อนหรือเย็นก็เป็นเพื่อนฉัน ยามเมื่อเขาร้างไปไกลใจก็ยังนึกหวน ๆ นึกอีกสักกี่วันถึงมา

ดินอ้างว้างระทมขึ้นขมตรมเศร้า ดินก็เหมือนเช่นเรารักเขาหนักหนา เขาเป็นเหมือนเจ้าดวงใจ ดินเรียกเขาคืนมา มาบอกเขาเกิดดินจำข้าคอย

อภัยเกิดดิน ได้แนบขอบไอกลิ่น ดินนั้นอุ่นไม่น้อย อุณหภูมิเขา อุณหภูมิเขาก็พลอย อุณหภูมิจากรักที่ฝังรอย อุณหภูมิไม่น้อยประทับใจ

ดินช่วยขับน้ำตาข้าขอลาจาก ช่วยฝากซากรักเศร้าของเราได้ไหม ถ้าหากเขาไม่เยือก คงได้พบรักใหม่ใหม่ ดินถมร่างฉันไว้ให้จม

19. เพลงฝนซาฟ้าใส

คำร้อง - ทำนอง

ยุพิน แพรทอง

ไพฑูริย์ บุตรชั้น

ขับร้อง

มองกระจกเงาเห็นใบหน้าเราหัวใจสะท้อน คิดยิ่งขมขื่นกล้ำกลืนแต่น้ำตา ชีวีวีชีห์เหร่ไม่
 เรียมเร้โสภา อยากมีผิวขาวเหมือนงา ไฉนเกิดมาเป็นคนผิวดำ

มองดอกกลั่นทมหัวใจยิ่งตรมมิวายเว้นว่าง หันมองหน้าต่างมีตมเพราะฝนพรำ ฟ้ายัง
 ร้องให้คร่ำครวญคล้ายระกำ ไครหนอไครช่างทำให้ฟ้าระกำซ้ำจันร้องให้

ฝนตกลงมาน้ำป่าไปไหลทั่วไปไหลเจิ่งบึงหนอง กบเขียนก็ร้องดังระงมไพโร ฝนซาฟ้าสว่าง
 กระจ่างสดใส จันคงจะได้ชื่นใจเหมือนกัน

มองลอดชายคาน้ำฝนหยดมาแสนเศร้ากำสรด เหมือนน้ำตาหยด ราตรดอยู่ทุกวัน น้อยใจ
 คนที่เปื้อนบนหนีสัมพันธ์ ก่อนเคยสัญญารักกันเดี๋ยวนี้สัมพันธ์นั้นไกลลิบลัว

20. เพลงฝนเดือนหก

คำร้อง - ทำนอง

รุ่งเพชร แหลมสิงห์

ไพฑูริย์ บุตรชั้น

ขับร้อง

อ๊ิบ...อ๊ิบ...ย่างเข้าเดือนหก ฝนก็ตกพรำ ๆ กบมันก็ร้องจึ่งงำระงมไปทั่วท้องนา ฝนตกที่
 ไร นึกถึงขวัญใจของข้า แม่ดอกโสนบ้านนา น้องเคยเรียกข้า พ่อดอกสะเดา

ย่างเข้าเดือนหก ฝนก็ตกโปรย ๆ หัวใจพี่ร้องโอย..โอย คิดถึงแม่ดอกกานเขา ฝนตกลง
 มาคิดถึงขวัญตาน้องเจ้า ไม่เจอะหน้าน้องแม่เงา หรือลืมรักเราเสียแล้วแก้วดา

ถามว่าฝนเอ๋ยทำไมจึงตก ตอบว่าฝนตกเพราะกบมันร้องเรียกฝนบนฟ้า ถามว่าพี่เอ๋ย
 ทำไมร้องให้และหลังน้ำตา ตอบว่าหัวใจของข้าคิดถึงแก้วดาจึงร้องให้

ย่างเข้าเดือนหก ฝนก็ตกปรอย ๆ พี่ยังมาหลงยืนคอย น้องจนพี่ปวดหัวใจ ฝนตกพรำ ๆ
 พี่ยังระกำหมองไหม้ พี่ต้องตากฝนทนหนาวใจ น้องจากพี่ไปเมื่อเดือนหกเอ๋ย...อ๊ิบ...อ๊ิบ

21. เพลงพ่อลูกอ่อน

คำร้อง - ทำนอง

ชาย เมืองสิงห์

สมเศียร พานทอง

ขับร้อง

วัดเอ๋ยวัดโบสถ์ปลูกข้าวโพดสาละ ยามเมื่อฝัวดกยาก เมียก็ตีจากเมืงหน้าหนี ไ้อ้ข้าวโพด
สาละฝัวยู่ทางนี้ด้วยโรยลา...

เกณฑ์ชะดาเสียงแม่กาบอกข่าว เป็นเหมือนนางบอกกล่าว เรื่องราวข่าวร้ายไฉน ถึง
บันไดเห็นจึงจกตกพลัน ลูกแดงร้องลั่น แต่เมียฉันไปไหน

รอยอาลัยเหลือสไบขาดหล่น มันถึงคราวอัปจน หน้ามลตามซู้คูใหม่ หลงลืมคอนทึงลูก
อ่อนจากไป ฝัวดรอมหมองไหม้กอดลูกน้ำตาพรู แดงของพ่อลูกอย่าร้องเลยหนอ พ่อยังเฝ้ารัก
เอ็นดู เพราะเมียไกลทึงลูกไว้นอนอยู่ ต้องอุ้มชูแขวนเปลให้ลูกนอน

พอเมียจรฝัวด้องนอนกล่อมเห่ มือน้อยไกวแกว่งเปล ให้ให้ลูกน้อยยามอ่อน รับกกรรม
ซ้ำจำอยู่คู่นอน เลี้ยงดูลูกอ่อนสาปแน่นอนเรื่องเมีย

22. เพลงเพชรร่วงในสลัม

คำร้อง - ทำนอง

ชินกร ไกรลาศ

ไพบุลย์ บุตรขัน

ขับร้อง

โฉมเอ๋ยโฉมเจ้า สวยแอร่มแจ่มบรรเจิด เจ็ดเจลาจริงเจ้าเอยนำเสนนำชมเหมือนเพชรค่า
ล้ำร่วงอยู่บนกองขยะ เหมือนดังแม่พระมาคลุกเกล้าเป็อนโคลนตม ถ้าเป็นดอกไม้ก็อยากจะใคร่รัก
เด็ดดม นี่ดีแต่เป็นสาวดาคมจึงได้แต่ชมและนีกบูชา ผู้หญิงแบบนี้ย่อมจะมีดวงใจเด็ดสูงค่าดังเพชร
งามล้ำเลิศราคา จะอยู่กระต๊อบหรือตึกก็สวยเตะตา เปรียบดวงแก้วเพริศแพรวนภา ร่วงลงมาอยู่
กลางสลัม

โฉมเอ๋ยโฉมเจ้า จ้มลิ้มพริ้มเพราะเกินกว่าเสกสรรค์น้ำคำ ผมเฝ้าดำขลับ ดวงดาววับดับ
นิลสีด้า น่องเป็นขวัญตาดาวยามค่ำของชาวสลัมในย่านจน งามแท้แม่เอยพึงเคยได้ประสบไม่
อาจจะลบความรักหาญหักกมล ข้าอยากจะสวมมงกุฎดอกไม้ให้หน้ามน สร้างขึ้นจากมือของคน
จน ให้หน้ามลเจ้าเป็นจอมใจ

23. เพลงมนต์รักแม่กลอง

คำร้อง - ทำนอง

ศรีคีรี ศรีประจวบ

ไพบุลย์ บุตรขัน

ขับร้อง

เจ็ยแจ้วแจ้วเสียงสำเนียงขับร้อง แจ้วเพลงมนต์รักแม่กลอง ล่องลอยปลิวหวานชานมา
กล่อมสาวงามบ้านอัมพวา มนต์รักแม่กลองแจ้วมา เหมือนสายธาราแม่กลองรำพัน

พี่ต้องจากลาขวัญตานีมน้อง ไม่ลืมลาสาวแม่กลอง ต้องครวญหวานมาสักวัน กลิ่นเนื้อ
นางไม่จางสัมพันธ์ เราสองล่องเรือร่วมกัน ร้องเพลงชมจันทร์ลุ่มน้ำแม่กลอง

ไม่ลืมน้ำใจไมตรี สาวงามบ้านบางคนที่ เอื้ออารีเรียกร้อง ไม่ลืมน้ำตาลพร้อมกับยิ้มหวาน
ของนวลละออง ก่อนลาจากสาวแม่กลองเคยร่วมปิดทองงานวัดบ้านแหลม

เจ็ยแจ้วแจ้วเสียงสำเนียงขับร้อง ดังเพลงมนต์รักแม่กลอง ล่องลอยเมื่อคืนข้างแรม กรุ่น
หอมไอทะเลเคล้าแก้ม มนต์รักแม่กลองแทรกแซม คิดถึงพวงแกม นวลสาวแม่กลอง

24. เพลงมนต์รักลูกทุ่ง

คำร้อง - ทำนอง

ไพรวลัย ลูกเพชร

ไพบุลย์ บุตรขัน

ขับร้อง

หอมเอ๋ย..หอมดอกกระถิน รวยระรินเคล้ากลิ่นกองฟาง เห็ดดับเต่าขึ้นอยู่ริมเถาย่านาง
มองเห็นบัวสล้างลอยปริ่มริมบึง

อยากจะเด็ดมาดอดหอมหน่อย ลองเอ้อมมือค่อย ๆ ก็เอ้อมไม่ถึง อยากจะแปลงร่างเป็น
แมลงภู่มึ่ง แปลงได้จะบินไปคลิ้งเคล้าเจ้าบัวตูมบัวบาน

หอมดินเคล้ากลิ่นไอฟน ครวญระคนหอมแก้มนงคราญ ชลุ่มเป่าแผ่วพริ้วผ่านทิวแถวต้น
ตาล มนต์รักเพลงชาวบ้านลูกทุ่งแจ้วมา

ได้ค้นเปิดสักค้นพร้อมเหยื่อ มีน้องนางแกมเรือนั่งเคียงดกปลา ทุ่งรวงทองของเรามี
คุณค่า มนต์รักลูกทุ่งบ้านนา หวานแจ้วแจ้วดังกังวาล

ไอ้เจ้าช่อนกยูง แจ้วเสียงเพลงมนต์รักลูกทุ่งข้าหอมน้ำปรงที่แก้มนงคราญ

25. เพลงแม่แตงร่มใบ

คำร้อง - ทำนอง
ไพบุลย์ บุตรขัน

ชัยชนะ บุณนะโชติ
ขับร้อง

สวยจริงนะน้องสาว ผิวขาวเหมือนกับผลแตงร่มใบ ทำบุญมาแต่ปางใด จึงสวยวิไลบาด
หัวใจหนุ่มหน้าหนา บ้านอยู่ทางทิศไหน สงสัยแม่จะเป็นเทพธิดา จำแลงแปลงร่างลงมา ล่อหลอก
วิญญาณให้เข้าเป็นบักคั้งตาย

ถึงเข้าเป็นหนุ่มบ้านนา หนังสือหนังสืออ่านออกสบาย ข้าเคยอ่านหนังสือนิยาย เขาว่า
ชายตายด้วยความสวยเพริศพริ้ง

หนุ่มสุพรรณผืนหวาน สงสารข้าบังนะแม่ยอดหญิง ดวงใจฝันใฝ่รักจริง ข้าหวังแอบอิงแม่
แตงร่มใบ

26. เพลงไม้เรียว

คำร้อง - ทำนอง
ชลธิ์ ธารทอง

เสรี รุ่งสว่าง
ขับร้อง

ไม้เรียวหลวงตาปรารถนาให้ความฉลาด กินข้าวกันบาตรก็อาจเป็นนายกรัฐมนตรี เด็กวัด
ถมไต่ดี ด้วยบารมีหลวงตา

ไม้เรียวของครู ให้ความรู้และความสามารถ มือครูสะอาดสร้างชาติ ให้สวยโสภาค ตั้งโคม
สวรรคส์่องชีวิตอันเจิดจ้า ศิษย์ครูได้วิชาด้วยเมตตาของครู

ไม้เรียวอันน้อยเท่านั้น นายพลนายพันมียศอันโก้หรู จากตัว ก. ไก่ เรื่อยไปถึง เอ ไอ ยู
พระคุณของครูยิ่งใหญ่ดุจดังแผ่นฟ้า

นักเรียนนักเลงชอบข่มเหงน้ำใจเรือจ้าง รู้ตัวไว้บ้างว่าสร้างบาปเหลือคณา อย่างมเรือน้อย
ที่คอยรับคนข้ามท่า ไม่มีครูสอน ก. กา จะได้ปริญญาหรือไร

27. เพลงยมบาลเจ้าขา

คำร้อง - ทำนอง

ไพฑูริย์ บุตรชั้น

บุปผา สายชล

ขับร้อง

ยมบาลเจ้าขา ฟังฉันว่าสักนิดหน่อยสิ เต็มวันนี้ทำไม ถึงคนดี ๆ ต้องไปเมืองผีกันโดย
ง่ายตาย ยมบาลเจ้าขา คนชั่วช้าทำไมไม่ตาย ชั่วช้าน่าชังเห็นยังลอยชาย ส่วนคนดีหลบหายไปที
ละคน

โลกมนุษย์แย่งที่สุดแทบทนไม่ไหว จะหนีไปไหนก็หนีไม่พ้น เมื่อก่อนนี้เคยเห็นแต่ผีหลอก
คน เต็มวันนี้ชอบกลเจอแต่คนหลอกผี

ยมบาลเจ้าขา เชิญท่านมารับฟังหน่อยสิ นักร้องเสียงเย็นแถมเป็นคนดี ท่านเอาไปเมือง
ผีเสีย

ปีละคนสองคน

28. เพลงรักกับพี่ดีแน่

คำร้อง - ทำนอง

กานท์ การุณวงศ์

ดำ แदनสุพรรณ

ขับร้อง

นาดี ๆ ควรใช้ข้าวปลูกพันธุ์ดี ข้าวปลูกไม่ดีก็ทำให้เสียที่นา เก็บเกี่ยวไปขายไม่ได้ราคา
เสียเวล่ำเวลา เสียที่นาฟรี ๆ

ตัวเนื้อเย็นผิวก็เป็นของโย ไม่เล็กไม่ใหญ่ขนาดพอดี ๆ ถ้าดวงจิกโก้อิบไปอิบปี เหมือน
แจกันชั้นดีเสียบด้วยดอกกัญชา

ตัวพี่เองใช้คุยเบ่งทับถม เหมือนข้าวพันธุ์ผสมกรมการข้าวจัดมา ให้พี่เป็นข้าวให้สาวเป็น
นา ผลิตผลเกิดมาจะได้เป็นพลเมืองดี

29. เพลงร้องให้กับเดือน

คำร้อง - ทำนอง

คัมภีร์ แสงทอง

คัมภีร์ แสงทอง

ขับร้อง

มองดูเดือนเหมือนเดือนให้ใจคิดถึง ที่รักจำหนุ่มนารำพึง คิดถึงนคราญบ้านนา พอไกล
ลืมนกัน สาบานก็ลืมนสัญญา ปล่อยให้หลงคอยท่า ลับลาไม่กลับแม่เงา

เคยเคลียดลอ พระนอเดินเล่นกับน้อง ครั้งเมื่อเพ็ญเดือนสิบสอง เมื่อตอนลมล่องข้าวเบา
คืนฮาเราเฮ สรวลเสร์รักกันหนุ่มสาว อุ่นไอรักรวงข้าว โถเจ้าไม่น่าหน่ายหนี.

พอเดือนแรม รักก็แรมร้างเลื่อน โถ...ดาวขาดเดือน จันก็เพื่อนไม่มี แต่เดือนยังมาให้ดาว
เห็นหน้าทุกที แต่คนรักข้าซี เป็นปีไม่เคยเห็นหน้า

คงมีใครเขาคอยเอาใจเก่งนัก เจ้าจึงลืมน ลืมชายที่รักให้คอยเหงาหงอยอยู่หนา ยิ่งมองดู
เดือนเหมือนเดือนให้ใจผวา ยิ่งคนนี้เดือนจ๋า จันมาร้องให้กับเดือน

30. เพลงรู้ว่าเขาหลอก

คำร้อง - ทำนอง

ศิรินทรา นียากร

กานท์ การุณวงศ์

ขับร้อง

ถึงเขาหลอกแต่เต็มใจให้หลอก ยิ้มข้างนอกซ้าใน น้ำคำหวานที่รินรดใจ เขาหลอกใช้ก็รู้
ของสูงค่าแต่ราคาแสนต่ำ ซ้าหรือเปล่าคิดดู น้ำใจรักที่ให้เขาอยู่หรือจะสู้น้ำเงิน

เป็นบันไดเป็นเรือจ้าง เป็นหนทางให้เดิน เขาพบบ่ทองเขาพบบ่เงิน เขาจะเมินไม่ว่าง
รักเขามากเราก็ให้เขาหมด เหลือแต่หยดน้ำตา หัวใจหวีก็ปลงเสียว่า เราเกิดมาใช้เวร

31. เพลงล่องใต้

คำร้อง - ทำนอง

ชัยชนะ บุณนะโชติ

พยงค์ มุกดา

ขับร้อง

ล่องใต้ไปตามเสียงเพลง กล่อมบรรเลงเป็นเพลงเร้าใจ มนต์รักจากแคว้นแดนดินแห่งถิ่น
บุหงามาลัย เมื่อได้มาเยือนเหมือนท่องวิมาน ล่องใต้ได้เป็นขวัญตา ท่องเที่ยวมารีย์นรมย์สำราญ
งามทั้งโขดเขาแนวไพร จับใจห้วยหนองคลองธาร เกาะแก่งสถานอันวิไล

ไอ้ขุมพรขอพรที่แสนสุดดี สุราษฎร์ธานี เมืองคนดีที่สุขสดใส นครศรีธรรมราชจะประกาศ
พระธรรมเกริกไกร กระบี่สุขสดใส ฝากหัวใจให้พี่หมายปอง ไอ้พังงา ดิดอูราให้พี่งงัน ภูเกิด
เกาะสวรรค์วิลาวัณย์หนึ่งไม่มีสอง ระนองน้องจำเหมือนน้ำตาของพี่ตกนอง เพราะต้องจากน้อง
จากระนองมาทั้งน้ำตา ไอ้เมืองตรังเหมือนจะยังให้พี่ติดตรึง แต่คิดถึงพัทลุงและสงขลา สดุด
ปัตตานี ยะลาไสภีตรึงตา ไอ้บางนรา มีวาสนาคงมาอีกที จากใต้จะไม่ขอเลื่อน เสน่ห์ติดเดือนชั่ว
เดือนและปี มนต์รักปักใจได้ใจมั่น ผูกพันเสมอชีวิ ชั่วชีวินี้จะมิลืม

32. เพลงลาสาวแม่กลอง

คำร้อง - ทำนอง

พนม นพพร

เกษม สุวรรณเมนะ

ขับร้อง

สิ้นแสงดาวดูเหว่าเร้าร้อง จากสุขุมลุ่มน้ำแม่กลอง พี่จำจากน้องคนงาม แว่วหวูดรถไฟ
พี่แสนอาลัยสมุทรสงคราม คงละเมอเพื่อพรั่คิดถึงคนงามที่อยู่แม่กลอง

ราชการทหารเรียกใช้ ลูกน้ำเต็มไอ้ทัพเรือไทย ฝึกเตรียมเอาไว้ทุกกอง พี่ต้องขอลาจาก
แล้วแก้วตาลาถิ่นแม่กลอง คงหวนมาหาน้องคนสวยแม่กลองคอยพี่กลับมา

เมื่อสงกรานต์งานวัดบ้านแหลม เคยเที่ยวชมกับโฉมแจ่ม เมื่อคืนข้างแรมเมษา สรงน้ำ
ร่วมน้อง ปิดทองพระปฏิมา อธิฐานรักอยู่คู่ฟ้าหวังเกิดมาร่วมใจ

ป้อมพระจุลไกลบ้านห่างน้อง เมื่อฝนมาฟากฟ้าคะนอง ได้ยินถึงน้องหรือไม่ พี่ส่งสัญญา
จากฟ้าครวญมาจากห้วงหัวใจ คือเสียงครวญหวนให้ทหารเรือไทยยังห้วงแม่กลอง

33. เพลงลานเทสะเทือน

คำร้อง - ทำนอง
วัฒนา พรอนันต์

สายัณห์ สัญญา
ขับร้อง

เสียงลมพัดตึง เคล้าคลื่นยอดตอง คิดถึงเนื้อทอง สาวล้นทมเจ้าจากลานเท ทนนั้นรถ
ท่อม พอทั่วกรุงเทพฯ ก็ดีถมเถ เพราะว่ากรุงเทพฯ ลานเท นั่งเรือด่วนเที่ยวเดียวเดียวก็ถึง

เขี้ยวเอ๋ย ขาวเอ๋ย แล่นเลยทุกลำ มีมีโฉมงามสาวแก้มนวลที่สุดคะนึง พ่อแม่ร้องให้ทมไม่
คืนทุ่งป่าลุ่มถามถึง หรือเพื่อนกรุงเทพฯ คอยตั้ง ผู้คนที่งสาวทุ่งลานเท

จากวันเป็นเดือน จากเดือนเคลื่อนไปเป็นปี ล้นทมไม่มาสักที พวกพี่น้องพี่ทุกคน
สนเท่ห์ รถแก่งเพลงหวานดีกรามโอพาร สวรรค์ทั้งเพ สาธุเจ้าแม่ลานเท อย่าให้ล้นทมอ้อมท้อง
คืนทุ่ง

เสียงเรือขรมครึน ทุกคืนพี่ตรม คิดถึงล้นทม โฉมบังอรไฉ่หล่อนเพลिनกรุง เราทุมรักแก้อ
เราเช่อยอมก้มล้นทมเขาสูง ถึงกล้าไปเทียบคนกรุง พี่นอนสะดุ้งเหมือนทุ่งสะเทือน

34. เพลงสวรรค์ชานา

คำร้อง - ทำนอง
ป. ชื่นประโยชน์

ก้าน แก้วสุพรรณ
ขับร้อง

ตื่นเกิดทรายวัยดวงใจของพี่ รุ่งสว่างแล้วตื่นเกิดคนดีอย่างม้วนิทรา พี่แบกคันไถไล่
ควายไปสู่ท้องนา น้องจงหุงข้าวคอยทำ กลับมาแล้วจะได้กิน เหน็ดเหนื่อยเพียงไรทนไปไม่บ่น
เมื่อยล้ากายาเหลือทน พี่จะผจญเพื่อแม่ยุพิน ถูกแดดถูกลม เหงื่อไทรมท่วมกายไหลริน แล้ว
พลันมลายหายสิ้น เห็นหน้ายุพินช่างสุขทุกยาม

หนานาเราทำนาด้วยกัน ตื่นปล้นพี่แบกคันไถ เจ้านั้นจงควายติดด้าม นี่แหละสวรรค์สรร
สร้างหมดจดงดงามรวงทองสีทองอร่าม มองเมฆสีครามเมื่อยามเย็น ใสซุขใด ๆ ที่ไหนเทียมเท่า
สวรรค์นั้นเป็นของเราไม่มีเรื่องเศร้าความทุกข์ลำเค็ญพวกเรทั้งผองทำนามิได้ว่างเว้น บ้านนาที่ตั้ง
ฉิมพลีแห่งแดนวิมาน

35. เพลงสาละวันรำวง

คำร้อง - ทำนอง
พงษ์ศักดิ์ จันทรุชา

ไวพจน์ เพชรสุพรรณ
ขับร้อง

อ้าว อ้าว โอ๊ย...แล้วกันโอ๊ย โอ๊ย...เห... เห... เห...เหหน้านาง
น้อยอ่อนแอ้น แม้นมิ่งสาวสวรรค์สาละวันดาคนสง่าสมแก่นือ...น้อง : เตี้ยลงสาละวันเตี้ยลง
เตี้ยลงสาละวันเตี้ยลง เตี้ยลงแล้วสาละวันเอ๋ย...เอ๋ย เตี้ยลงแล้วพี่จะแอ้วเพลงหน้าย
พลับพลึงกำลังช่อใหม่ ปลุกเอาไว้อยู่ในแดนดง รูปหล่อเขาก็ออกมาโค้ง รำวงรำวงสาละ
วัน สาละวันลุกขึ้น ลุกขึ้น ลุกขึ้นสาละวัน ลุกขึ้นก่อนสาละวันเอ๋ย ลุกขึ้นแล้วอ้ายขอเว้าสาว ถาม
บ้านเจ้านั้นอยู่ที่ใด ลูกสาวใฝ่ผู้งามปานแถม สองพวงแก้มสีชมพู่อ่องต้อง พี่ขอฝากรักน้อง พอได้
ปละนาง...หน้าย
สาละวันเดินหน้า เดินหน้า เดินหน้าสาละวัน เดินหน้าหน้อยสาละวันเอ๋ย... เอ๋ย...เอ๋ย...
เดินหน้าแล้วทางช่อนเล็กน้อย เอ๋ย เจ้าผู้สาวร่างน้อยลอยหน้าต่อไป รำไกล ๆ ใจจะขาดรอน ๆ
อรชรเอวบางทำรำตั้งหงส์พื่อน
สาละวันถอยหลัง ถอยหลัง ถอยหลังสาละวัน ถอยหลังหน้อยสาละวันเอ๋ย...เอ๋ย...เอ๋ย...
ถอยหลังแล้วขอเชิญรำต่อ เชิญแม่ เชิญพ้อมาม่วนรำกัน สาละวันนี่รำขึ้น รำลง ลุกขึ้นแล้วก็ถอย
หน้าถอยหลัง ถ้าบ่ระวังก็เอวเคล็ดดอกน้อง เอ๋ย หน้าย...

36. เพลงสาวใต้ไร้คู่

คำร้อง - ทำนอง
ชลธี ธารทอง

ดาวใต้ เมืองตรัง
ขับร้อง

คนใต้หัวใจก็ซื่อ ทำพริอหาแฟนยากแท้ เมืองไหนเขาก็ไม่แล หนุมเมืองไหนเขาก็ไม่แล
ติว่าแม่ของเราจน จนก็มีหัวใจ คนได้น้ำอดน้ำทน ร้องเพลงหาแฟนสักคน ใครรักสาวใต้หน้ามล
(ลำบากลำบากนั้นไม่ว่าอะไร)... ๆ....

คนใต้ถึงดำแต่รูป จวบหอมกว่าสาวเมืองไหน ลองรักดูบ้างเป็นไร ได้แนบชิดแล้วคงติดใจ
เหมือนกับได้กินลูกสะตอ สะตอเมืองตรังนั้นช่างหวานคอ เคยกินไหมลูกสะตอ ตัวฉันไม่มีพ่อ (ถ้า
ใครมาขอสินสอดไม่แพง)... ๆ...

ใครรักสาวใต้หัวใจไม่แวง ไม่เคยหลอกใครเอาไปต้มแกง หน้าตาไม่แจ่มถึงแก้มไม่แดง
ก็ไม่เคยแกล้งให้ใครช้ำอก

รักฉันซิพี่ ถ้าอยากจะมีลูกตก เอาคนเมืองใต้ไปกอดกกเหมือนเป็นหมอนไว้นอนแนบอก (
อย่ามาชี้หกฉันก็แล้วกัน) ๆ ๆ ๆ (ซ้ำ)

37. เพลงสาวนาสั่งแฟน

คำร้อง วิเชียร คำเจริญ

พุ่มพวง ดวงจันทร์

ทำนอง อเนก รุ่งเรือง

ขับร้อง

หากมีเวลามาเยี่ยมบ้านนาบ้างเนื้อพี่เนื้อ อย่ามัวไปเห่อแสงไปในเมืองมั่งคั่ง อย่ามัวไป
จ้องติดนักร้องคนดัง ทุ่มเงินเป็นตั้งแล้วก็ยังไม่ได้ตัว

ได้กินไข่ดาวสด ๆ คาว ๆ หอม ๆ ฟุ้ง ๆ อย่าลืมบ้านทุ่งที่กินผักบุ้งแกงคั่ว เจอะสาวทรง
งามอย่าไปหลงตามัว ไปคว้ามามัวระวังตัวหน้ายหน้า

เก็บเงินได้เท่าไรแล้วพี่ลงมาปามี พ่อของพี่บ่หนา เมื่อไรพี่จะกลับบ้านนาช่วยส่งข่าวมา
ล่วงหน้าจะได้ไหม หากพี่กลับมาซื้อผ้าตา ๆ ผากน้องบ้างเนื้อ อย่าให้คอยเก่อนะพี่อยากมีเสื้อใหม่
อย่าพาหญิงงามกลับมาหยามหน้าใจ หากพามาได้แต่อย่าให้สวยเกิน

38. เพลงสาวผักไห่

คำร้อง - ทำนอง

ชาติรี ศรีชล

ชาติรี ศรีชล

ขับร้อง

โอกาสหน้าพี่จะมาหาใหม่ ไม่ลืมคนชื่อวิไล บ้านผักไห่อยุทธยา แม่คุณคนสวยพี่จะมาช่วย
ทำนา เห็นข้าวมันขึ้นราคา อยากมีพ่อตาทำนาดู

พี่คนจรหาก่อนดวงแด ต้องกลับไปบอกพ่อแม่ เพื่อให้แกรับรู้ ลูกมีภรรยาได้เป็นชานา
คงน่าดู จะได้เป็นยาเป็นปุ๋ย เพราะเลือดไอ้หนูมันชานา

ข้าวขึ้นราคาอย่าหลงวจาไอ้เสียหนุ่ม พี่อยู่ไกลหัวใจมันกลุ่ม ร้อนรุ่มตั้งเดือนเมษา น้ำตาล
ใกล้ดอยอย่าให้พี่หมดอาลัยหา ไม่นานพี่ก็กลับมา มาหมั้นสาวนาชื่อว่าวิไล

โอกาสหน้าเข้าพรรษาเทศกาล จงรอพี่ก่อนไม่นานพี่กลับบ้านกรุงไกร พี่คนบางกอกไม่
เคยคิดหลอกตั้งคำใคร ก็เพราะพี่รักปักใจแม่สาวผักไห่อยุทธยา

39. เพลงสาวฝั่งโขง

คำร้อง - ทำนอง

ปอง ปรีดา

คำขับ ผิวซ่า

ขับร้อง

ไอ้...ฝั่งลำน้ำโขง ยามเมื่อแสงคำลงสาวเจ้าคงหลงเล่นตามท่า สาวเจ้าคงเพลिनักหนา
ข้อยหรือมากอยท่า สาวเจ้าอย่ามัวหลงลอย

ขึ้นจากโขงเถิดหนา มาเฝ้าคอยขวัญตาน้องอย่าช้า เพราะเขาเฝ้าคอย โขงพาใจข้อยนี้
เลื่อนลอย เกรงฮักเขาจะพลอย ไหลล่องลอยบ่กลับคืนมา

ไอ้...หนอแม่สาวฝั่งโขง ข้อยหรือหลงคอยเจ้า ฮักสาวเจ้านั้นหนักหนา ขอให้สาวเจ้าโปรด
เมตตา เพียงตอบคำฮักมา ขวัญตาเจ้าอย่าเอียงอาย

ข้อยจากสาวฝั่งโขง นอนหลับตาบ่หลง คิดพะวงสาวเจ้าจะหน่าย แม้นได้สาวเจ้ามาแนบ
กาย ข้อยสิดายบ่ว่า นอนคอยท่าผวาแต่กอดหอมอน

40. เพลงสาวสวนแดง

คำร้อง - ทำนอง

สุรพล สมบัติเจริญ

พยงค์ มุกดา

ขับร้อง

สาวสวนแดงแห่งเมืองสุพรรณ ชื่อเสียงน้องมาลือลั่นดังโจษจันกันทั้งทั่วกรุง เพราะเข้า
ประกวดเทพีสวนแดงดาวรุ่ง ภาพเจ้ามาถึงกรุง เจ้าจึงมุ่งสู่ความสนใจ

สาวสวนแดงเปลี่ยนแปลงศักดิ์ศรี ชาวภาพน้องเป็นเทพีทำให้มีชื่อเสียงเกริกไกร เสียง
หนังสือพิมพ์แมวมองหมายปองเจ้าไป สูดารายิ่งใหญ่สู่กลิ่นไอของความลาวัณย์

ข่าวสังคมเขาชมไม่สร้าง วิทยุต่าง ๆ มีคนขอเพลงให้ฟังทั้งวัน กลัวเจ้าเพลินจนลืม
สุพรรณ สวนแดงแหล่งเรารักมัน เฝ้าคอยวันให้เจ้ากลับไป

สาวสวนแดงแห่งเมืองสุพรรณ พี่คิดถึงเจ้าทุกวันคอยแจ่มจันทร์แม่แดงร่วมใบ พื้นดินแล้ง
แห้งไร่แดงเหมือนคนหมองไหม้ โปรดไปเป็นขวัญใจกลับสู่ไร่ละสาวสวนแดง

41. เพลงสาวอีสานรอรัก

คำร้อง - ทำนอง

อรอุมา สิงห์ศิริ

สมทุม ไผ่ริมบึง

ขับร้อง

น้องเป็นสาวขอนแก่น ยังไม่เคยมีแฟนบ้านอยู่แดนอีสาน น้องเป็นสาววัยอ่อน ได้แต่นอน
ตะแคงยามเมื่อแสงฝันหวาน จะมีชายใดไผ่เต้ต้องการ จะมีชายใดไผ่เต้ต้องการ หากทองมา
หมั้นแม่ต้องการจะคอย

สาวอีสานบ้านป่า เขาก็ไปทำนา คำแลงมาเหงาหงอย เขาวาน้องเป็นลาวเป็นสาวถิ่น
อีสาน ใจน้องนั้นเลื่อนลอย จงเอ็นดูแน่เต้อ้ายเดอ จงปรานีน้องแน่จ๊กหน้อย อ๊กน้องคอย ๆ ถ้า
น้องให้คอยจนอายุ

ใจดวงเดียวที่น้องมีอยู่เปิดประตูให้แล้วดวงใจ ถ้าพี่มองว่าน้องต้อยต่ำหากจะดำก็ดำแต่กาย
สาวอีสานมองเหม่อ นอนละเมอเม่อคอย ใจเลื่อนลอยคอยหาย เห็นเป็นลูกชานา อ้ายจึงบ่อยาก
มาบ่อยากหมั้นหมาย คอยแรมปีน้องนี้ยังอายุ คอย ๆ ๆ น้องคอยจนอายุ คิดแคลงแห่งหนายที่
อ้ายบ่กลับมาแล

42. เพลงสิบหกปีแห่งความหลัง

คำร้อง - ทำนอง

สุรพล สมบัติเจริญ

สุรพล สมบัติเจริญ

ขับร้อง

16 ปีแห่งความหลัง ทั้งรักทั้งชัง ทั้งหวานและขมขื่น 16 ปีเหมือน 16 วันรักเอ๋ยช่างสั้นไม่
ยั้งยืน มีหวานมีขื่น มีขื่นและขม

16 ปีที่เธอและฉัน ครอบครองความรักกันสุขสันต์สุดเหลือข่ม อุดสำหรับถนอมน้ำใจกันมา ไม่เคย
นึกว่าจะมาระทม กลายเป็นสวสวรรค์ล่ม ออกตรมกลัดหนอง

ไปดีเถอะนะ พี่ขออวยพร ให้เจ้าไปดี ลืม 16 ปีเสียเถิดนะน้อง นึกว่าหลับฝันชั่ว พลันเรา
ตื่น ลืมคืนเราสองที่ครองความรักกันมาถึง 16 ปี

16 ปี แห่งความฝัน ทั้งเธอและฉันจบเกมรักกันเพียงนี้ 16 วัน เหมือน 16 เดือน เหมือน
16 ปี พี่ตรมฤดีเพราะพี่ขาดเธอ

43. เพลงหนุ่มนาข้าวสาวนาเกลือ

คำร้อง - ทำนอง

สรเพชร ภิญโญ - น้องนุช ดวงชีวัน

สรเพชร ภิญโญ

ขับร้อง

ช. บ้านของพี่ทำนา ทำนาปลูกข้าวทุกเมื่อ

ญ. น้องก็ทำนาเกลือ ชายเกลือไว้ซื้อข้าวกิน

ช. บ้านของพี่อยู่ที่กาฬสินธุ์

ญ. ส่วนตัวยุพิน อยู่สมุทรสาคร

ช. พี่มาเจออะคนงาม คนงามมาเที่ยวดาวคะนองญ. นับว่าเป็นบุญของน้อง มาพบที่พี่ทักน้อง
ก่อน

ช. อยากไปอยู่จังที่สมุทรสาคร

ญ. ที่พี่เว้าวอน พุดมากแล้วไม่จริง

ช. พี่ทำนาปลูกข้าว รักน้องสาวแถมเรือ

ญ. น้องเป็นสาวนาเกลือ

ช. หนุ่มนาข้าวไม่ทอดทิ้ง ถ้าพี่จะไปขอไปขอ พ่อจะว่าอย่างไร

ญ. น้องสุดแสนดีใจ ถ้าพี่ไปขอน้องจริง ๆ

ช. หนุ่มนาข้าวรับรองไม่ทอดทิ้ง

ญ. ถ้ารักน้องจริง อย่าทิ้งสาวนาเกลือ

44. เพลงไหนว่าไม่ลืม

คำร้อง - ทำนอง

ผ่องศรี วรรณุช

สุรพล สมบัติเจริญ / สำเนียง ม่วงทอง

ขับร้อง

ไหนว่าไม่ลืม ไม่ลืมไม่เลือนเหมือนเดือนคู่ฟ้า ไม่ทันแสงเดือนจะเลื่อนหรือคล้อย ไม่ทัน
เมฆน้อยจะคล้อยผ่านมา ไม่ทันตะวันลับฟ้าก็ลืม (ผู้ชายนะโธ่ผู้ชาย ไม่ทันเท่าไรก็ลืม) ไหนว่าไม่
ลืม ไม่ลืมไม่เลือนชั่วเดือนและปี ไม่จริงเหมือนคำพูดเลยสักครั้ง ไม่จริงเหมือนดังพูดเลยสักที ไม่
ทันถึงปีแล้วพี่ก็ลืม (ไม่ทันถึงปีก็ลืม)

น้ำคำผู้ชายพูดง่ายฟังยาก (ผู้ชายนะโธ่ผู้ชาย) พุดจาซ่าซากปากว่าไม่ลืม (ปากว่าไม่ลืม)
พอมีรักสองมาครองอกเขา ก็พลันทิ้งเราเปลี่ยนใจหลงลืม นี่แหละนิสัยผู้ชายชอบลืม (ผู้ชายนะโธ่
ผู้ชาย ไม่ทันเท่าไรก็ลืม) ไหนว่าไม่ลืม ไม่ลืมสัญญาที่เคยผูกพัน จะเอาแน่นอนอะไรกับเขา เมื่อ
ยามใกล้เราก็ทำปากหวาน พุดพรำรำพันว่าจะไม่ลืม (ผู้ชายโธ่ผู้ชาย ไม่ทันเท่าไรก็ลืม ๆ ไหนว่า
ไม่ลืม)

45. เพลงอ่อนจันทร์

คำร้อง - ทำนอง

ศรชัย เมฆวิเชียร

ฉลอง ภูสว่าง

ขับร้อง

จันทร์เอ๋ยจันทร์เจ้า ก่อนเคยขอข้าวขอแกง แต่วันนี้ขอแหวนพลอยแดง ผูกมีน่องข้า
แล้วจันทร์จะว่าอย่างไร ขอช่างมีงา ขอม้าสักตัวไม่ได้ กราบไหววอนขอละครรำไทย ขอเอามาให้
น่องข้าจะได้ทัดรำ (ฮีม)

จันทร์เอ๋ยช่วยด้วย ได้ยินแล้วช่วยรับคำ หมดทางฝัน แม้นชื่นใจดำ ข้าคงร้องไห้เพราะคง
ไม่ได้แจ่มจันทร์ ขอเพชรแพง ๆ ขอแบงค์สักเรือกำปั่น อย่าเจียบงำ ขอทองคำสักตัน ขอเอามา
หมั้นซักสองสามวันจะคืน

46. เพลงอย่าลืมเมืองไทย

คำร้อง - ทำนอง

เพลิน พรหมแดน

เพลิน พรหมแดน

ขับร้อง

อย่าลืมเมืองไทย ๆ ๆ หนุ่มไทยสาวไทยเด็กไทยจำไว้ทุก ๆ คน อย่าได้รังเกียจ อย่าหยาม
อย่าเหยียดจะมีหรือจน หญิงชายชาวไทยทุกคน อย่าได้ลืมตนคนไทย ได้อยู่กรุงเจริญดี จริ่งอย่า
หยิ่งผยอง เห็นคนบ้านนาป่าคลองโง่งมเป็นดังเหมือนควาย กินหมูแก้มโป้ง อย่าหมิ่นคนกินหอย
โข่งเผาไฟ นั่งโต๊ะเก้าอี้ยิ่งใหญ่ อย่าชมคนไทยหากินเข้าเย็น

สะเน็ค ๆ ฟิต ๆ ฐู ปลา ๆ ฟังเพลงไทยแล้วส่ายหน้า ฉันทังเพลงไทยไม่เป็น ทีเพลงฝรั่ง
ฟังได้เป็นวรรคเป็นเวร นิยมว่าดีว่าเด่นอวดทำเป็นลืมของไทย แม่คุณทูนหัวได้ผ้าต่างชาติต่าง
ศาสนาอย่าลืมพระปฐมมาอารามของไทย ไปเรียนเมืองนอกกลับมาบางกอก อย่าลืมหลงไปว่าตน
เป็นผู้ยิ่งใหญ่ฟุดฟิดไฟว์ไฟร์ตจนลืมไทยแลนด์

47.เพลงอยากดัง

คำร้อง - ทำนอง

กังวาลไพโร ลูกเพชร

สมาน เมืองราช

ขับร้อง

(สร้อย) อยากดังทำไมถึงอยากดัง อยากดังทำไมถึงอยากดัง ไ้อ้...

มนุษย์เรานี้มักจะมีแปลก ๆ กลัวโลกจะแตก กลัวฟ้าจะพัง พุดถึงคนไทยนั้นมีหลายชนิด บ้างอยากพูดอังกฤษ เลียนแบบฝรั่ง เสียงยู่ ไอไอ ภาษาไทยลืมนั้น ข้าวมี่ไม่ยกกินไปกินขนมปัง ฮะ...(สร้อย)

บ้างก็อยากร้องเพลงทำครั้นเครงวางโก้ เอารูปออกโชว์นี้กว่าโก้เสียจิง บ้างก็อยู่บ้านนอก อยากจะออกอากาศ หมดค่ารถไปหลายบาทออกอากาศให้ทางบ้านฟัง หมดเงินไม่มีงานกลับ บ้านลำบาก ต้องนอนหงายก่ายหน้าผากเพราะความอยากจะดัง...(สร้อย)

บ้างก็คิดเลียนแบบ บ้างก็แอบเลียนเสียงให้เสนาะเพราะสำเนียงทำเสียงให้น่าฟัง อยากจะรำลือ ได้มีชื่อหอมฟุ้ง ทั้งนอกกรุงในกรุงช่างหมายมุ่งก็กันจิง ถึงมีชื่อลือลั่นก็ไม่ทันเขาแล้ว ครูสุรพลเสียงแจ้วถึงตายแล้วยังดัง...(สร้อย)

48.เพลงอีสาวทรานซิสเตอร์

คำร้อง - ทำนอง

อ้อยทิพย์ ปัญญาธร

ชลธี ธารทอง

ขับร้อง

ฉันคนชานาหน้าตาเซ่อ ฟังทรานซิสเตอร์ก็พอใจ ไปไหนก็เอาไปด้วย ขึ้นเขาลงห้วยก็เอาไป ฟังเพลงตลุงบ้านนา ๆ เขาว่าเราบ้าช่างเขาประไร

บ้านนาไม่โก้สะเดอริโอไม่มีใช้ ถึงมีก็ไม่สนเปิดแต่เพลงสากลฟุตฟิตฟอไฟ พวกฉันมันบ้าเห่อ ชอบทรานซิสเตอร์ลูกทุ่งไทย

เลี้ยงควายไถนาหน้าเกี่ยวข้าว เปิดฟังกันอ้าวสบายใจ คุณพ่อฉันชอบฟังข่าว ฉันกับพี่สาวไม่สนใจ ฟังเพลงลูกทุ่งบ้านนา ๆ บางทีก็บ้าฟังไปร้องไป

สาวทรานซิสเตอร์ว่างนะเออ รักฉันไหม รักกันไม่ผิดหวัง ขอเพลงให้ฟังฉันก็พอใจ หัดร้องเพลงให้เก่ง ประกวดร้องเพลงที่ไหนเราก็ไป

49. เพลงไอ้หนุ่มตั้งเก

คำร้อง - ทำนอง

ไพรวลัย ลูกเพชร

ชลธี ธารทอง

ขับร้อง

ไอ้หนุ่มตั้งเกร้อนร่หาปลา ล่องลอยนาวา เห็นน้ำกับฟ้าเป็นเพื่อน. ลากอวนจับปลากลางทะเล นอนกับตั้งเกแรมเดือน ผิวคล้าดำเปื้อนคาวปลา

หุ่่นก็ไม่งามรุ่มร่ามเหลือเกิน สาวแลก็เมินเคอะเขินไม่หันมองหน้า จับปลาหาง่ายเต็มลำ จีบแม่คนงามหวานตา ผมจนปัญญาสิ้นดี

มีแฟนกับเขาหนึ่งคน หน้ามนเรียนรามคำแหงปี 4 คนลูกน้ำเค็มเหมือนกัน เคยมีสัมพันธ์หลายปี ปานนี้เขาลืมเราแล้วก็ไม่รู้

เหม่อมมองทะเลยิ่งเศร้ารัฐจวน เห็นนกนางนวลโผผินบินหวนคอยคู่ สั่งลมทะเลบอกคนงาม จบจากเรียนรามโถมตรุกกลับมาเป็นครูสอนเด็กบ้านเรา

50. เพลงฮักสาวขอนแก่น

คำร้อง - ทำนอง

พนม นพพร

เกษม สุวรรณเมนะ

ขับร้อง

ไปทั่วแคว้นแดนอีสาน ไปร่วมงานที่บ้านเป็นหมอแคน หนุ่มหมอลำ ลำเตี้ยงามขอนแก่น เป็นหมอแคนช่วยเป่าแคนนำ

เจอนวลน้องงามกระไร ยิ้มละไมยั่วใจหนุ่มหมอลำ เจ้าผองพรรณ นวลเหมือนจันทร์ยามค่ำ เรือนผมงามตกคำหน้าแดง

ไอ้ละเนื้อ ไอ้ละเนื้อนวลเอย ข้อยเพิ่งเคยมาขอนแก่น คลอเสียงแคนตะแค้นแตร ๑... ตะลึงแลไอ้แม่เนื้อเย็น งามแท้เบิ่งตาแลบววยวัน งามเหลือเนื้อเย็น รักแรกเห็นก็อยากเป็นแฟน

มาเถิดน้องเป็นคู่ใจ จงร่วมไปเป็นคู่กับหมอแคน ข้อยวอนวันฮักแม่สาวขอนแก่น ใจหมอแคนบ่ลืมเจ้าเลย

เนื้อเพลงเกียดยศ เรื่องในงาน " กิ่งศตวรรษลูกทุ่งไทย "

1. เพลงไอ้เจ้าสาวชาวไร่

ครูเหม เวชกร
คำร้อง - ทำนอง

คำรณ สัมบุณณานนท์
ขับร้อง

ไอ้เจ้าสาวเอ๋ย เจ้าสาวชาวไร่ ไปไหนกันหนอ ตัดผมกันคอก ดูละออสำอองตา ทุ่งกว้าง
ร้างไกล จะเหลียวไปไหน วิเวกครวญหา วันนี้บุญตา พบเจ้าแม่นา ลงมาสู่ดิน
ทุ่งกว้างร้างแรม จะพากันแยม ขึ้นแซมไปสิ้น โฉมตฤยุพิน เยี่ยมถิ่นสุชา
วันนี้ฤกษ์ดี เป็นศรีนักษะนา เมื่อได้พบตา พบขวัญวิญญา พบเจ้าแม่นา ของท้องทุ่งเอ๋ย
ไอ้เจ้าสาวน้อย ชะม้อยแล้วเลย เห็นแล้วทำเฉย เหมือนว่าไม่เคย แกล้งจะทำให้ข้าทรวง
พวกเราทั้งหลายเหมือนไม้ในกลวง กิ่งแห้งใบร่วงกิ่งเฉาเหงาง่วง พอพบเจ้าดวงกิ่งร่วงก็คลาย
ไอ้เจ้าสาวศรี อย่างมีแหงนหน้าย เลือกฉันเอาไว้ เป็นเพื่อนร่วมตาย อยู่ข้างกายสักคน
ตัวฉันคนยาก หวังฝากตัวตน แม้จิตใจจน แม้วาหน้ามน เมตตาสักคน พอได้รอดตาย

2. เพลงขวัญของเรียม

พรานบุรพ์
คำร้อง - ทำนอง

สงศรี จอห์สัน
ขับร้อง

เรียมเหลือทนแล้วนั้นขวัญของเรียม
เคยโลมเรียมเลียบฝัง
คำที่ขวัญเคยพรอดเคยพรา
แ่วว ๆ แฉ้วหู
เรียมเหลือลืมแล้วนั้นขวัญคงหงอย
อกเรียมพลอยนึ๊กหน้าย
คลองที่เรียมเคยเที่ยวเคยท่อง
เข้า...สาย...บาย...เย็น

หวนคิดผิดแล้วขมขื่นฝืนใจเจียม
มาแต่หนหลังยังจำ
ถ้อยทุกคำยังเรียกยังรำเร้าร้องก้องอยู่
ว่าขวัญซู้เจ้ายังคอย
หวนคิดผิดแล้วยิ่งเศร้าเหงาใจคอย
คิดถึงสายน้ำนอง
เมื่อเราสองต่างว้ายต่างล่องไล่ไม่เว้น
ขวัญลงเล่นกับเรียม

3. เพลงต้อนรับกระป๋อง

พระยาโกมารกุลมนตรี คำร้อง
ม.ล. พวงร้อย อภัยวงศ์ ทำนอง

ชาวใดใจกล้า เหมือนชวานางานเก่ง ยากไม่เกรงหนักหาญทน ถึงเราจนเราชวานา
ไม่กลัว หาเลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัวเอ๋ย ในนามีข้าว หาปลาแต่ในบึงใหญ่ ท้อปล้นไยหวานไถ
เป็น ถึงล่าเค็ญเราชวานาไม่กลัวหาเลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัวเอ๋ย (ร้องรับ)

หากินกลางดำนดิน หากินมาแต่จ่าย คำแล้วควายกลับคอกที่ เร็วเถิดซี เฮ้ยโยเยือน เร็ว
เถิดซี กลับคืนมาแหล่งควายเอ๋ย

4. เพลงบ้านไร่ของเรา

ขุนวิจิตรมาตรา คำร้อง
พระเจนดุริยางค์ ทำนอง

เรื่องแสงทอง	กระดิ่งก้องกริ่งมา
เป็นสัญญา	ออกทุ่งนาจับทำงาน
ฟังเสียงกระดิ่ง	ดูฝูงบินคลุกกลาน
กินน้ำหวาน	เก็บไปสร้างรังถาวร
ตะวันเช้าเราทำงาน	ตะวันนอนเราก็นอน
สวยแล้วเรามา	ฉวยพริ้วหาบคอน
ทรัพย์ฝังดิน สิ้นฝังดอน	บ้านไร่ของเรา
เสรีสำราญ	บ้านไร่ของเรา

5. เพลงค่าน้ำนม

ไพบุลย์ บุตรขัน คำร้อง - ทำนอง
ชาญ เย็นแข ขับร้อง

แม่น้ำมีบุญคุณอันใหญ่หลวง ที่เฝ้าหวงห่วงลูกแต่หลังเมื่อยังนอนเปล แม่เราเฝ้าโอดระเห่
กล่อมลูกน้อยนอนเปลไม่ห่างหันเหไปจนไกล เมื่อเล็กจนโตโอ้แม่ถนอม แม่ฝ่ายผอมย่อมเกิดแต่
รักลูกปักดวงใจ เต็บโตโอ้เล็กจนใหญ่นี้แหละหนาอะไร ไช้ใดหนาเพราะค่าน้ำนม

ควรคิดพินิจให้ดี ค่าน้ำนมแม่นี้จะมีอะไรเหมาะสม โอ้ว่าแม่จำลูกคิดถึงค่าน้ำนม เลือดใน
อกผสมกลั่นเป็นน้ำนมให้ลูกดื่มกิน ค่าน้ำนมควรชวนให้ลูกฝัง แต่เมื่อหลังเปรียบดังผีฟ้าหนัก
กว่าแผ่นดิน บวชเรียนพากเพียรจนสิ้น หยอดหนึ่งน้ำนมกินทดแทนไม่สิ้นพระคุณแม่เอ๋ย

6. เพลงกลิ้งโคลนสาบควาย

ไพบุลย์ บุตรขัน

ชาญ เย็นแข

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

อย่าดูหมิ่นชาวนาเหมือนตั้งตาสี เอาผืนนาเป็นที่พำนักพักพิงร่างกาย ชีวิตเอยไม่เคย
สบาย ฝ่าเปลวแดดแผดร้อนแทบตาย ไล่ควายไถนาป่าดอน

เหงื่อรินหยดหลังลงรดแผ่นดินไทย จนผิวพรรณเกรียมไหมแดดเผา มิได้อุทรธรรม์ เพิ่งพัก
กายมีควายเคียงนอน สาบควายกลิ้งโคลนเคล้าไชยอ่อน ยามนอนหลับแล้วไผ่ผืน

กลิ้งโคลนสาบควายเคล้ากายหนุ่มสาวแห่งชาวบ้านนา ไม่เลิศฟ้าเหมือนชาวสวรรค์ หอม
กลิ่นน้ำปรุงคลุ้งอยู่ทุกวัน กลิ่นกระแจะจันทร์ หอมเอยผิวพรรณนั้นต่างชาวนา

อย่าดูถูกชาวนาเห็นว่าอับเฉา มือถือเคียวขันเข้า เกี่ยวข้าวเลี้ยงเราผ่านมา ชีวิตคนนั้นมี
ราคา ต่างกันแต่ชีวิตชาวนา บุษากลิ่นโคลนสาบควาย

7. แม่พิมพ์ของชาติ

สุเทพ ไชยสกุล

วงจันทร์ ไพโรจน์

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

แสงเรือง ๆ ที่ส่องประทีปอยู่ทั่วแดนไทย คือแม่พิมพ์อันน้อยใหญ่ ใ้ครูไทยในแดน
แหลมทอง เหนื่อยยากอย่างไรไม่เคยบ่นไปให้ใครเขามอง ครูนี่ยังลำพองในเกียรติของตนเสมอมา
ที่ทำงานช่างสุดก้นดาร์ในป่าพงไพร ถึงจะไกลก็เหมือนใกล้เร่งรีบไปให้ทันเวลา กลับบ้าน
ไม่ทันบางวันต้องไปอาศัยหลวงตา ครอบครัวยุคย่ำทำไม่รู้ว่าไปอยู่ไหน

ถึงโรงเรียนก็เจียนจะสายจนได้เวลา เห็นศิษย์รออยู่พร้อมหน้าต้องรีบมาทำการสอน ไม่มี
เวลาที่จะได้มาหยุดลา พักผ่อน โรงเรียนในดงป่าดอนให้โหยอ่อนสละท่อนอุรา

ชื่อของครูฟังดูก็หูชนชื่นใจ งานที่ทำก็ยิ่งใหญ่สร้างชาติไทยให้พัฒนา ฐานะของครูใคร
ๆ ก็รู้ว่าด้อยหนักหนา ยังสู้ทนอดสู่อุทิศสอนศิษย์มาเป็นหลายปี

นี่แหละครูที่ให้ความรู้อยู่ทั่วเมืองไทย หวังสิ่งเดียวคือขอให้เด็กของไทยในพื้นที่นี้ ได้มี
ความรู้เพื่อช่วยเชิดชูไทยให้ผ่องศรี ครูก็ภูมิใจที่สมความเหนื่อยยากตรากตรำมา

เนื้อเพลง “งานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย “ ภาค 2

1. เพลงส้มตำ

พระราชนิพนธ์ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
ทำนองแหล่

พุ่มพวง ดวงจันทร์
ขับร้อง

ต่อไปนี้จะเล่าถึงอาหารอร่อย คือส้มตำกินบ่อยบ่อย รสชาติแซ่บดี วิธีทำก็ง่าย จะบอก
ได้ต่อไปนี้ มันเป็นวิธีพิเศษเหลือหลาย ไปซื้อมะละกอขนาดพอเหมาะเหมาะ สับสับเฉาะๆ ไม่
ต้องมากมาย ตำพริกกับกระเทียม ยอดเยี่ยมกลิ่นไอ มะนาว น้ำปลา น้ำตาลทราย น้ำตาลปีบ
ถ้ามี

ปรุงรสให้แซ่บหนอ ใส่มะละกอลงไป อ้อ...อย่าลืมใส่กุ้งแห้งป่นของดี มะเขือเทศเร็วเข้า
เอาถั่วฝักยาวใส่เร็วรี สเสร็จสรรพแล้วซี ยกออกจากครก กินกับข้าวเหนียวเทียวแจกให้ทั่ว กลิ่น
หอมยวนยั่ว น่าน้ำลายไหล จดจำตำราจำ ส้มตำลาว เอาตำรามา ไครหม่าเกินอัตรา ระวังห้อง
จะพัง ขอแถมอีกนิด แล้วจะตั้งใจใหญ่ ไก่ย่างเป็นไร อร่อยแน่จริงเอย

2. เพลงกับข้าวเพชรฆาต

คำร้อง - ทำนอง
จิ๋ว พิจิตร

ขวัญจิต ศรีประจันต์
ขับร้อง

วันนี้เป็นงานวันเกิดกินเลี้ยงกันเถิดสนุกกันดีน้องทำอาหารต้อนรับพี่กับข้าววันนี้อร่อยถึงใจ
เรื่องฝีมือทำกับข้าว ใครไม่สู้ฉัน คนเขาเลื่องลือกันทั้งเหนือใต้ วันนี้รวมกลุ่มกันทั้งหนุ่ม
สาว ทั้งอาหารหวานคาว ทำไว้ ไม่ต้องลงขันกินกันเถิด วันนี้เป็นงานวันเกิดไม่เป็นไร ขอเชิญ
ลิ้มรสเข้ามาทดลอง ว่าฝีมือของน้องเด็ดแค่ไหน ผัดเผ็ดแมวตำตำยำข้าง แกงจืดเนื้อค่างกับกอ
ไผ่ ชูฉิ่งคางคกเถอะนะ จิ้งจกปิ้ง ทั้งตุ๋นแกงผัดขิง ลิงยัดไส้ ลูกปิ่นแกงส้ม รสกลมกล่อม
เกาเหลาลูกบอม ใส่หอมหัวใหญ่ ข้อนผัดพะแนง ชะแลงเปรี้ยวหวาน กระบองทอดมัน
หัวหวานชุบไข่ ชุปลูกกระเบิดใส่ใบบัวบก มีสมันมีตพก ห่อหมกปิ่นใหญ่ ของหวานก็มี รสดีเด่น
นะคืออีโต้แช่เย็น แสบไส้ ตะพุดหวานกรอบ จอบแซ่ส้ม นะถ้าไม่เชื่อก็ชิม จะตั้งใจ ทั้งต้นตาล
เชื่อม ต้นกล้วยฉาบ แกงบวดอีตาบ ฉันทักทำได้ มะพร้าวนั้นก็ใส่ไปทั้งเปลือก กินแล้วตาเหลือก
พากันหลงไหล เชิญตามสบายหายห่วง กินแล้วต้องร่วงกันทุกราย

3. เพลงข้าวไม่มีขาย

ไผ่ผิน พรสุพรรณ

ศรเพชร ศรสุพรรณ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

พี่เป็นคนจนต้องสู้ทนทำงานเหนื่อยแรง เหมือนดั่งกรรมบันดาล นงคราญ โอ๊ย...ก็แกล้ง
เรียกสินสอดเสียแพงให้พี่แต่ง โอ๊ย..เงินไม่มี ไร่นาที่ทำเวรกรรม โอ๊ย..ก็แกล้ง เกิดความแห้งแล้ง
แห้งแล้งไปเสียทั้งปี แห้งนมอดดูฟ้า ก้มหน้ามอดดินอีกที ยากจนเช่นนี้จะรักพี่ได้ไหม

พี่จนปัญญาจะแต่งน้องมาเป็นแฟนอย่างไร ข้าวในนาปีนี้ ไร่...พี่ไม่มีจะขาย ขายวัวขาย
ควายพี่ก็อายคนเขาจะนิทา รักเจ้าก็รักยากนัก โอ๊ย..คราวนี้ กลัวน้องจะหน่ายหนีตอนนี้พี่จน
หนักหนา คิดดูเถิดน้องพี่ต้องทนทรมาน ยากจนเหลือคณาน้องจำรักพี่ได้ไหมเอ๋ย

4. เพลงคนขี่หลังควาย

ดาว บ้านดอน

ดาว บ้านดอน

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

กลุ่มใจจริงจริงรักผู้หญิงหญิงก็ไม่สน
เราคนจนไร้เงินไร้เงินไร้ทอง

คนรวยรวยเขาคงซื้อน้องด้วยเงินแสน
คนมีเงินเขาขี่รถเบนซ์รถแลนด์

ฝนตกมาต้องไถนาทำนาหน้าดำ
ถึงจะเหนื่อยแค่ไหนทำเรื่อยไปไม่บ่นสักคำ

ไอ้โชคชะตาวาสนาเราเกิดมาจน
จะมีสาวใดสนใจรักไม่สูญสิ้น

เรามั่นคนจนแม่หมั่นนจึงไม่มอง
สาวก็ไม่มองเพราะเราจนกระเป๋าบาน
เรามั่นคนจนคงไม่ได้น้องเป็นแฟน
เราขี่หลังควายตามท้องนามันหน้าดำ
งานจะหนักไม่หวั่นทำทั้งวันแต่เข้ายันค่ำ
ไร่เอ๋ยเวรกรรมไม่ทำก็ไม่มียากิน
คิดขึ้นมาหน้าตามันไหลริน
ขอเป็นทาสเธอจะรักเธอเพียงคนเดียว

5. เพลงคำเตือนของพี่

สุรพล สมบัติเจริญ

ไพรวลัย ลุกเพชร

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ก่อนจะอำลาน้องนางบ้านนาของพี่ น้องเอ๋ยโปรดฟังทางนี้ คำเตือนของพี่นี้มาจากใจ พี่ห่างเพียงตัวหัวใจพี่นี้อยู่ใกล้ ถึงแม้พี่จะห่างไกลมิใช่ว่าพี่จะห่างตาม

ก่อนจะอำลาน้ำพี่รินไหลร่วง แสนรักแสนห่วงพุ่มพวงจนทรวงนี้ยก เหมือนเหน็บด้วยหนาม เจ็บแปลบแปลบใจ ถึงทนจนมิอาจอื่น ก็ลาน้องแม่โถมงาม พี่ขอห้ามเตือนสักนิดเถิดกลอย

ช่างเหน็บแนมแกมประชด อรุณเอยแบบบท ขอแม่ช่างย่อย ไอนกเขาที่เคยหนออย่าเลย ลิมคู่ แม่นกเขาที่เคยคู่ อยู่ที่คูโคนข่อย แก้มที่พี่เคยจูบ หนอเคยลูบเคยคลำ น้องจงถนอมแก้มงาม อย่าให้ช้ำเป็นรอย อย่าให้เป็นขีดเป็นข่วน อย่าให้ผิวฉนวนหมองคล้ำ ใ้ผิวตรงไหนที่มันดำ น้องจงถนอมมันหน่อย น้องจงเอาแป้งคอยลูบ อย่าให้ใครจูบชำระรอย

ก่อนจะอำลาน้องนางบ้านนาของพี่ น้องเอ๋ยโปรดฟังทางนี้ คำเตือนของพี่นั้นมีค่าน้อย โปรดจงทำตามแม้วันละนิดละหน่อย น้องจะมีค่าเลิศลอย สูงกว่าเพชรพลอยเป็นดาวบ้านนา

6. เพลงจะขอก็รับขอ

กานท์ การุณวงศ์

ศิรินทรา นียากร

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

แน่หรือพี่จำ บอกว่าจะมาขอหมั้น ปีนี้ฤกษ์ดีวันจันทร์ น้องนับวันตั้งตารอ ออกหาความหวานไหว หวานใจผู้ชายรูปหล่อ อายเพื่อนอายแม่อายพ่อ และกลัวจะรอก่อเหมือนสายบัว น้องอายเขานะ คนชักนินทากันทั่ว ชาวบ้านว่าอะไรไม่กลัว กลัวใจของพี่หนักหนา จะขอก็รับขอ อย่ารอให้ถึงปีหน้า ของอื่นนั้นขึ้นราคา แต่คำตัวน้องรับรองเหมือนเดิม

7. เพลงชมทุ่ง

เพลิน พรหมแดน

เพลิน พรหมแดน

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เห้ เห้ ฮา ฮ่า เสร็จจากงานนาแล้วเมื่อเวลาเย็นเย็น เป่าขลุ่ยแล้วพาเจ้าทวยเดินเล่น
ลมพัดเย็นเย็นมาเดินเล่นไปตามคันนา

แสนสุขใจนั่งบนหลังควาย ควายก็และเล็มหญ้า นันกบร้อง อับ อับ อยู่กลางนา เสียง
เขียดร้องจ้าเมื่อเวลาฝนพรำ

นกน้อยบินจร นกเขา คินคอนเมื่อตอนจะค่ำ ลมทุ่งพัดโชยขึ้นเจ้าสาวเจ้าอาบน้ำอยู่ที่ลำประ
โดง นกกระยางอย่างเดินเหลียวมองจ้องหาปลาตัวโก่ง นันปูนัยร้อย นันตัวหอยโข่ง ผิ่งลำประโดง
สาวยังคงลอยคอ

เขี้ยวเหลืองเรื่องรองข้าวรวงสีทองมองใสชูช่อ นันคันไถเอ๊ะนั่นไครยกยอ เสียงกอไผ่สีขอ
ฟังเป็นเพลงตะลุง

มันหมายใจปองถ้าได้นวลเนื้อทองมาขี่หลังควายชมทุ่ง คงสุขสันต์ ทั่ววันยันรุ่ง เด่นจังหวะ
ตะลุงบนหลังควายในยามเย็น

เฮ เห้ ฮา ฮ่า เสร็จจากงานนาแล้วเมื่อเวลาเย็นเย็น เป่าขลุ่ยแล้วพาเจ้าทวยเดินเล่น ลม
พัดเย็นเย็นมาเดินเล่นไปตามคันนา

8. เพลงซากรักบึงพระราม

เริง ภิรมย์

โรม ศรีธรรมราช

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

บ้านเดิมฉันอยู่อยุธยา คนรักจากมาโสภายู่แดนวิไล เธอลืมนสัญญา เธอลืมนวาจาที่ให้ไว้
ฉันตกหลุมพรางเหมือนนกวางหลงไพร ฉันตกเหวใจเธอไม่นำพา

มองเห็นกรุงเก่าฉันเศร้าใจจิ่ง เห็นซากหักพังเมื่อครั้งสงครามพม่า เหมือนเธอเผาใจแล้ว
เธอทิ้งไปไม่กลับมา ทิ้งความทรุดโทรมแสนตรมวิญญา ไม่กลับย้อนมารักษาซ่อมใจ

อยุธยาดินแดนที่แสนศักดิ์สิทธิ์ หลวงพ่อมิ่งมงคลบพิตรศักดิ์สิทธิ์เราเคยเลื่อมใส พระเจดีย์แม่
ศรีสุริโยทัย เราเคยขอพรอนไหว ให้ดวงใจเรารักคงมั่น

จำได้ครั้งหนึ่งที่บึงพระราม บึงน้ำสีครามร่มไทรแผ่ใบคุ้มกัน เราเคยพะนอ เราเคยเกล้า
คลอกินนั้น เคยหนุนตักนางท่ามกลางแสงจันทร์ เคยพรอตรักกันที่บึงพระราม

9. เพลงควานพิศवास

สุรพล สมบัติเจริญ

ผ่องศรี วรนุช

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เสียงรถควานขบวนสุดท้าย แว่วดังฟังแล้วใจหาย หัวใจน้องนี้แทบขาด พี่จำลาแล้ว น้อง
แก้วต้องจำนิราศ ดังถูกสายฟ้าฟาด หัวใจน้องจะขาดแล้ว

น้ำตาหลังรินรดหยดซ้ำ อาบนองสองปรางชุ่มฉ่ำ เอ้อลั่นท่อมทันดวงแก้ว หัวใจสั่นหวิว
เมื่อต้องลมฉิวพัดแผ่ว เสียงหวูดรถดังแว่ว ฟังแล้วมันบาดใจ

พี่จำน้องขอลาก่อน ลาแล้วเหมาห้องนอนที่เคยพักผ่อนอาศัย น้องเป็นผู้แพ้ แพ้รักสุดหัก
ห้ามใจ ถึงอยู่ดูหน้าพี่ไป น้องคงซ้ำใจตายแน่พี่จำ

เสียงรถควานขบวนสุดท้าย บอกเดือนเหมือนกำหนดหมาย หยาดน้ำตาไหลนองหน้า ขอ
อำลาแล้วดวงแก้วมณีล้ำค่า หากว่าแมนชาติหน้ามีจริงค่อยเจอกัน

10. เพลงสาวจันทน์กิ่งโกบ

สุมทุม ไผ่ริมบึง

พรศักดิ์ ส่องแสง

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ไม่อยากจะคิดสงสาร ไม่อยากจะคิดสงสาร เมื่อเห็นสาวจันทน์นั่งซิม มีแฟนแล้วเขาก็ลืม
เขายืมร่างกายสาวจันทน์เซยชม หมดสิ้นความสาวแล้วเขาก็ไปลอยลม สาวจันทน์นั่งครวญโศกตรม เขา
เปื้อนเซยชมหนีไปไม่ลา

ยามเขาปะหนึ่น โอหนอสาวจันทน์เจ้ากิ่งโกบส่อง ให้เขาลองจนหมดทุกท่า ทุกท่าไ้อัยทุก
ท่า ทุกท่า เขากินแล้วเม่นแซ่วหนึ อ้ายคนหวังดีคอยเตือนคอยห้าม สาวจันทน์คนงามเจ้าเคียดให้พี่
เขากินแล้วหนึ กิ่งโกบพ้อว้อ พ้อว้อ ไ้อัยพ้อว้อ พ้อว้อ ถูกเขาล้อจ้งแมนสม หัวอกเจ้าตรมสมใจ
อ้ายเต้ หัวอกเจ้าเพสมใจฉั้น หัวอกเจ้าเพสมใจอ้าย สมใจอ้าย

พอใจหรือยังสาวจันทน์ หรือฝันหาชายคนใหม่ โหยหวนชวนให้สงสาร. เฝ้าบ้านท้องนับวันจะ
ใหญ่ ไม้เห็นเขาก็แห่งคิดซ้ง นอนนั่งเจ้าก็หมองหัวใจ

กะจ้งว่าไม้กันหล้า ซิขันอาสารับเดินคนเก่า สาวจันทน์เอ่ยอ้ายนี้บ่อยากเว้า อยากเว้า ไ้อ้
อยากเว้า อยากเว้าให้เธอเศร้า แมนหม่นหมอง ไม่อยากสำรองเพราะน้องอวดเก่ง คงนอนร้อง
เพลงหัวใจซ้ำ คงนอนร้องเพลงหัวใจซ้ำ หัวใจซ้ำ

11. เพลงดาวลูกไก่

บุญสม อยุธา
คำร้อง

พร ภิรมย์
ขับร้อง

ไอ้ชีวิตคิดไหน ไครหนอไครลิขิต ประกาศิตของศิระหรือ ของพระพรหมเจ้า บ้างกำเนิด
เกิดมา พอลืมตามองโลก บ้างมีโชค บ้างอัปโชค มีสุขโศกปนเศร้า แต่จอมนราพิสุทธ์ท่านสอน
พุทธบริษัท เป็นธรรมปรมัติ อ้างถึงอำนาจกรรมเก่า ว่ากุสลาธมา มนุษย์เกิดมา มีสุข อกุสลาพา
ให้ทุกข์ ดังไฟที่รุกรุมเร้า บ้างก็ดีก็ชั่ว เพราะตัวของตัวมันวุ่น สร้างทั้งบุญทั้งบาป เหมือนดำที่
ฉาบด้วยขาว ผมไม่ใช่บัณฑิต อันมีจิตสีเหนหา ที่จะเป็นนักเทศนา มาเจรจาเข้าเข้า จึงตั้งศรัทธา
สาธก เรื่องยากยากจน มีดากับยายสองคน ปลูกบ้านอยู่บนเชิงเขา แก่เลี้ยงแม่ไก่อยู่ มีลูกอยู่
เจ็ดตัว เข้าก็ออกริมรั้วจิกกินเม็ดถั่วเม็ดข้าว เวลาเมื่อเหยี่ยวเฉี่ยวโฉบ ซิแม่ก็โอบปีกอุ้ม กางสอง
ปีกออกคลุม พาลูกทั้งกลุ่มเข้าเล่า แม่ไก่จะปลอบขวัญลูก เสียงกุก กุก ปลูกขวัญ ลูกตอบเจี๊ยบ
เจี๊ยบ เสียงลั่น ทั้งทั้งที่ขวัญเขย่า แล้วเขี่ยข้าวออกเผื่อ ต่างค้อยเหยื่อออกให้ ลูกไก่แม่ไก่ไร้ทุกข์ ซิ
ไม่มีสุขใดเท่า ถึงคราวจะสิ้นชีวิต เมื่อใกล้อาทิตย์อัสดง มีภิกษุหนึ่งองค์ เดินออกจากดงชายเขา
ธุดงค์เดี่ยวต้นต้น เมื่อเห็นสายัณห์สมัย หยุดทางกลดพลันทันใด หลังบ้านตายายผู้เฒ่า

พระธุดงค์ลงกรด ตะวันก็หมดแสงส่อง อาศัยโคมทองจันทร์รา ลอยขึ้นมาบนยอดดงผา ฝ่าย
ว่าสองยายตา เกิดศรัทธาสงสาร พระผู้ภิกษาจาร ต้องขาดอาหารเมื่อเช้า ดงกันดารย่านนี้หรือก็
ไม่มีบ้านอื่น ข้าวจะกล้าน้ำจะกลืน จะไครยื่นให้เล่า พวกฟักแพงแดงกวาวของเราก็ดายหมด
นึกสงสารพระจะอด ทั้งสองกำสรดโศกเศร้า สักครู่หนึ่งดาจึงเอ่ย นี่แน่ะยายเอ๋ยตอนแจ้ง ต้อง
เชือดแม่ไก่แล้วแกง ฝ่ายยายไม่แย้งตาเฒ่า ฝ่ายแม่ไก่ได้ยิน น้ำตารินหลังไหล ครั้นจะรีบหนีไป ก็
คงต้องตายเปล่าเปล่า อนิจจาแม่ไก่อังมีน้ำใจรู้คุณที่ตายตาการุณจิตแทนคุณเม็ดข้าว น้ำตาไหล
เรียกลูก ให้มาซุกซอกอก น้ำตาแม่ไก่ไหลตก ในหัวอกปวดร้าว อ้าปากออกบอกลูก แม่ต้องถูก
ตาเชือด คอยดูเลือดแม่ไหล พรุ่งนี้ต้องตายจากเจ้า มาเถิดลูกมาซุกอก ให้แม่ก่ก่อนตาย แม่ขอ
กกเป็นครั้งสุดท้าย แม่ต้องตายตอนเช้า อย่าทะเลาะเบาะแว้ง อย่าขัดแย้งเหยียดหยัน จงรู้จักรัก
กัน อย่าพลุนพลันสะเพร่า เจ้าตัวใหญ่สายสวาท อย่าเกรี้ยวกราดน้อง ๆ จงปกครองดูแลให้
เหมือนดังแม่เลี้ยงเจ้า นำสงสารแม่ไก่อ้น้ำตาไหลสอนลูก เข้าก็ถูกตาเชือดต้องหลังเลือดนองเล่า
ส่วนลูกไก่ทั้งเจ็ด เหมือนถูกเด็ดดวงใจ พากันโดดเข้ากองไฟตายตามแม่ไก่อ้น้ำตาเล่า ด้วยอานิสงส์
ใจประเสริฐลูกไก่ไปเกิดเป็นดาว

12. เพลงแดงเถาตาย

ทองใบ รุ่งเรือง

คำร้อง - ทำนอง

ตั้งแต่รังสิตไปจนถึงบางปะอิน
แม่ค้าหน้าหวานนั่งร้ายแผลงลอย
สะพานรังสิตเชื่อมติดใต้เหนือ
วันเสาร์อาทิตย์แฟนเขาติดมากมาย
ริมทางระหว่างที่กล่าว
ผัดหน้าทาแก้มสีแดง
ผานแดงแดงแดงเป็นแผ่น
รอยยิ้มเหมือนน้ำผึ้งหยด
แดงเล็กแดงใหญ่ก็วางขายเป็นดับ
ชาติเจ้าชู้ประตูดินผมไม่ได้ซื้อแดงกิน
เลยแกล้งถามเนื้อความในใน
เพลินคุยอยู่กับแม่ค้า
ไม่พูดจาไว้ทำอวมุมิ
แม่ค้าแถวนี้แม่คงจะมีเจ้าของ
ตั้งแต่วันนั้นผมผ่านไปมา
เพราะเบื่อรอยยิ้มมองไม่อึดหัวใจ

ไวพจน์ เพชรสุพรรณ

ขับร้อง

พหลโยธินมีของกินไม่น้อย
ปากนิคจุมุกน้อยนั่งร้อยพวงมาลัย
มีก้วยเดี่ยวเรือตั้งแต่เหนือจดใต้
แต่ตอนนี้เขาย้ายเลิกขายริมคลอง
มีแฟนแม่สาวหน้าขาวผิวผ่อง
นั่งร้านขายแดงอยู่ริมคลอง
เหมือนหนึ่งเชิญแฟนให้ชิมลิ้มลอง
ทำให้ผมไวพจน์ต้องจอตลอดไปมอง
เจ้าของต้อนรับด้วยรอยยิ้มย่อง
แต่อยากจะจีบเจ้าของ
ว่าแดงน้องสองใบน้องจะขายไหมน้อง
นั้นเจ้าของแดงมาตั้งท่าคอยจ้อง
ในมือพ่อหนุ่มนั้นกุมไม้พลอง
ลาก่อนนะน้องแม่แดงเถาตาย
ไม่เคยมองหน้าแม่ค้าคนไหน
ล้วนแต่แดงเถาตายเจ้าของเธอมี

13. เพลงทุ่งกุลาร้องไห้

สุรินทร์ ภาคศิริ

คำร้อง - ทำนอง

ท้องทุ่งแห้งแล้งที่ภาคอีสาน มีชื่อกล่าวขานทุ่งกุลาร้องไห้ เหลียวสุดขอบฟ้าไร้
แผ่นดินกว้างใหญ่ แล้งดังไฟเผาผลาญ เขาเล่าไว้เป็นนิทาน ของทุ่งนี้มีชานาน ไร่นาแสนกันดาร
แห้งแล้งใจหาย

ครั้งหนึ่งพ่อค้าชาวเผ่ากุลา เดินดั้นด้นมาทุ่งกันดารแสนเหนื่อยหน่าย ร้อนแดดแผดเผา
เจียนตาย ตั้งทะเลทรายหาจุดหมายเมื่อยล้า เห็นขอบฟ้าไกลลิบตา แสนเหนื่อยเพราะเดินหลงมา
หมดความหวังปัญญา กอดเขาร้องไห้

สาวทุ่งกุลาร้องไห้คนงาม คงไม่ใจดำให้พี่ชายเข้าใจ ถึงอยู่อีสานแดนไกล แห้งแล้งปานใด
น้ำใจคล้ายจะเหมือน ขอฝากคำพำราเตือน น้องอย่าแกล้งทำรักเลื่อนให้พี่เหมือนกุลา ร้องไห้
กำสรวล

ศักดิ์สยาม เพชรชุมภู

ขับร้อง

14. เพลงทหารใหม่ไปกอง

ประจวบ วงศ์วิชา

ยอดรัก สลักใจ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

โบกมือหยอยหยอยบอกน้อยจะไปชายแดน จำห่างร้างไกลแฟนอย่าหมองสองปีกลับมา
ฝันไปว่าในหลวงให้แหวน เป็นตัวแทนได้ไปแนวหน้า จับใบแดงได้ ท.บ. สอง ลาน้องน้องพี่ป้าน้า
อา เพื่อนศิรภ เพื่อนร้านตัดผม บ้านเจ็ดม เจ็ดเล็ก เจ็ดดา พวกญวนมันกำแหงหนัก พวกญวน
มันกำแหงหนัก จะขอสมัครไปตาพระยา

โบกมือหยอยหยอยบอกน้อยจะไปชายแดน จำห่างร้างไกลแฟนอย่าหมองสองปีกลับมา
เชิญหลวงพ่อห้อยคอทั้งพวง เชิญปู่หลวงไปกันเถิดหนา หลวงปู่แหวนองค์นี้รุ่นแรก เพิ่งไปแลก
กับรองผู้ว่า หลวงปู่โต๊ะ นี่หลวงปู่โต นี่ย่าโมของแม่ให้มา หลวงปู่ทวดอยู่วัดช้างให้ หลวงพ่อ
คล้ายพ่อแพต้องพา หลวงพ่อแช่ม พ่อแดง พ่อชัย นี่เหล็กไหลของพ่อให้มา หลวงปู่ฝั้น หลวง
พ่อโสธร กรมหลวงชุมพรมาช่วยรักษา เลือดไทยมิเคยขี้ขลาด จะรักษาชาติศาสน์กษัตริย์ตรา

โบกมือหยอยหยอยบอกน้อยจะไปชายแดน จำห่างร้างไกลแฟนอย่าหมองสองปีกลับมา
เป็นห่วงแม่ คนแก่คนเฒ่า น้อยไปเฝ้าดูแลแม่ด้วยหนา หมูอย่าเลี้ยงมันเสียงนะแม่ ตอนนี้อย่าเขา
ลงราคา นาแปลงในเอาให้เขาเช่า ได้จำนำข้าวนะจ๊ะแม่จ๋า ถ้าน้อยเขามีแฟนใหม่ ถ้าน้อยเขามี
แฟนใหม่ ไปขอละมัยให้ผมแม่จ๋า

15. เพลงธิดาผ้าจีน

ชลธิ์ ธารทอง

เสรี รุ่งสว่าง

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ว่างจากงานหว่านไถจะร้อยมาลัยใบข้าวห้อยคอสาวจำปา เจ้าเป็นเทพธิดาของบ้านนาบ้าน
ทุ่งนุ่งผ้าถุงไทยเดิม หน้าสวยด้วยแดดแรง แก้มแดงไม่แดงเดิม เจ้าไม่เคยเห่อเหิมเต็มตอดินสอ
พอง

ช่างขยันการเรือนมิแซเขื่อนหน้าที่สิ่งที่ดีที่ควร เฝ้าถนอมอมนวนลหอมหวานทวนลมทุ่งนุ่น
ก็มุ่งหมายปอง คำลงก็เข้าเรือน ฟังแม่เตือนให้ไตร่ตรอง หากมีชายหมายปองระวังเจอของเหลือ
เดน

แม่ดอกบัวที่อยู่ในสระจะบานคอยพระหรือบานคอยเณร ถ้านานคอยพี่ไว้พรั่งนี้ตอนเพล...
คอยได้ไหมคนดี

พ่อเคยพูดหลายทีคิดจะมีแฟนใหม่เชื่อโบราณดีแล หากเลือกวัวดูหางแม่นเลือกนางดูแม่
นั้นและแน่เชือกที่ บ้านเรือนสะอาดตาพูดจาเสนาะดี ดำน้ำพริกทุกที่เสียงดำถึจนทุ่งสะเทือน

16. เพลงน้ำตาสาวตก

พยางค์ มุกดา

ศรีสอางค์ ตรีเนตร

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ทุ่งนาฟ้ากว้างมองทุกอย่างเจเนตา แผ่นดินมารดาของข้านี้เอง ทุกทุกอย่างยังคงต้อนรับดัง
เคย โปรดฟังเฉลยที่ข้าเคยคิดพลั้งทั้งปวง

บ้านเอยบ้านนา บัดนี้ข้ากลับมา ด้วยน้ำตาไหลร่วง เออ.....

ก่อนข้าเคยเกลียดชัง ทุ่งนาเว้งว่างสุดตา เกลียดโคลนเกลียดควายคันไถนา เกลียดยาม
ข้าวกล้าดกรวง ข้าเบื่อไอ้ทุยลูกทุ่ง ที่ตัวมันฟุ้งสาปควาย ข้าทิ้งเข้ากรงมุ้งหมาย หวังจะไปตาย
เมืองหลวง ข้าหลงแสงสีอันวิจิตร ข้าหลงชีวิตชาวกรุง ชอบกลิ่นน้ำอบน้ำปรุง คารมคมคนกรุง
ชานทรวง ผู้คนรถเก๋งเสียงเพลงเพราะ เหมือนพาข้าเหาะขึ้นฟ้า เห็นเทพบุตรเทพธิดา ที่จุมมาจาก
สวรรค์ กว่าข้าจะรู้สึกตัว ต่อความมืดมัวปกคลุม มันเหมือนข้าเดินปกคลุม มันเหมือนข้าเดินดกหลุม
ที่คลุมไว้ด้วยความลวง ผู้หญิงคนเดียวบ้านนอก พอเข้าบางกอกก็หลง เหมือนลูกแกะพลัดเข้าดง สู้
เสือร้ายทั้งปวง ข้าพบแต่ความหมุนเวียน ทุกสิ่งแลกเปลี่ยนด้วยเงิน กระทั่งหัวใจข้ายับเยิน ก็
เพราะมาเพลินเมืองหลวง ข้าหาไม่พบความมุ่งหวัง ข้าพบแต่ทางชั่วช้า ต้องหอบสังขารกลับ
บ้านนา พร้อมด้วยน้ำตาไหลร่วง ชีวิตบ้านนอกยังดีกว่า ไม่มีมารยาหลอกลวง

17. เพลงน้ำตาเมียซาอู

สรเพชร ภิญญ

พิมพ์พร ศิริ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

คิดมาอร่าข้าหนัก ผัวรักไม่เคยส่งเงิน รู้ข่าวปวดร้าวเหลือเกินเมื่อรู้ว่าเงินไม่มาถึงเมีย พ่อ
แม่ผัวรับเต็มที เพราะเงินจากพี่ที่ซาอูดิอาระเบีย ส่งมาให้ใช้กันนัวเนีย ส่วนลูกเมียต้องเสีย
น้ำตา

ก่อนไปใช้เงินเป็นก้อน ที่นาดอนก็เป็นของภรรยา เอาไปจำนองค่าประกันนายหน้า พอ
ได้เห็นฟ้าก็ทำท่าลืมนเมีย

เสียใจเดือดเพแตกแล้ง พี่บ่นากลั่นแกล้ง กลั่นแกล้งให้เมียเศร้าเก่าหมอง พ่อแม่น้องฮ้อง
ไล่เมียหนี ชังลูกเขยอัปรีดิ์ไล่หนีสู่แสงเช้า

แกไม่ตกก็คือหัวอกผู้เป็นเมีย เรื่องใดเสียก็ว่าแต่เมียซาอู สิ่งดีทำทำไมไม่มีใครรู้ เมียซา
อูไม่ได้ชั่วทุกคน

ที่เขาชั่วเนื่องผัวไม่กลับมา คอยตั้งตาไม่เห็นผัวมาหาตน ทราบภายหลังแทบคลั่งในกมล
ว่าผัวของตนมีเมียน้อยคอยรอ อู้แล้วท้อ แล้วท้อ แทบชิบยั้งเหนื่อ นี่คือหัวอกเมียแม่บ่มีใฝ่ฮู้

18. เพลงน้ำตาในสายฝน

ไพฑูรย์ ไก่แก้ว
คำร้อง - ทำนอง

สุวารี เอี่ยมไธ
ขับร้อง

ฝนหลังลันมาน้ำตาฉันไหลริน
ฉ่ำฝนลันดิน ไหลเลยไม่สิ้นไหลรินเหมือนดังคำ...(ฮัม)
ที่เธอร้องกรอกร้องเป็นเพลงพราว ต่างเคลียคลอรักรหวานอันชื่นฉ่ำ
รักเอ๋ยโยทำให้หมอง

ฉันผิดหรือไร ดวงใจจึงร้างลา
โปรดจงเมตตา ขอจงหันหน้าย้อนมาเป็นคู่ครอง...(ฮัม)
ไหววอนฟ้าบนขอบดลใจปอง ช่วยดลใจรักรหวานมาร่วมห้อง
ดั่งใจปองปราณี

ฮีม...มา มาหารักเก่า น้ำถ้อยรอยร้าว
เข้าใจในรักสักที ยามตัดบัวเหลือใຍยังมี
ตั้งใจคงเหลือไมตรี ..คนดี..ใจเดียวยังเพื่อชม
แม้ให้สาบานศาลใดฉันก็ยอม
อย่าให้ฉันตรอม หวังเพียงกล่อมน้อมรักให้รื่นรมย์...(ฮัม)
เปี่ยมใจแล้วยอมพร้อมใจจะก้ม ผิดคำใดหนาฟ้าจงกลม
ให้ร้างฉันจมนครณี...

19. เพลงปู่ไข่ไก่หลง

ฉลอง ภูสวาท
คำร้อง - ทำนอง

ชายธง ทรงพล
ขับร้อง

ช่างเถอะคนงามขอปล่อยตามตามวาสนา พี่ไม่มีปริญญาขวัญตามองหน้าทำเมิน สิ้มได้
สิ้มไปสิ้มไปสิ้มได้ก็เชิญ พี่จนคนไร้เงินเดินย่ำต๊อกน้องบอกว่าไซ

กอดกับคนจน หน้ามนน้องบ่นว่าเหม็น กอดคนมีขี้เป็นขี้เนื้อเย็นใจเต็นตาโต ชื่นอกชื่นใจ
ชื่นใจผิวใหม่เป็นไก่ ตกเย็นนั่งเบ็นชิว ใ้กันอย่างนี้ถึงสิ้มพี่ชาวนา

แม่ปู่ไข่หลงน้องคงมีไข่เต็มท้อง วายไปตามลำคลองน้ำนองลอยล่องธารา ไข่ก็เต็มตัว
เต็มตัวผิวก็ไม่มา นำอายุและชายหน้าแม่ปู่จำเป็นดารากลางแปลง

สิ้นสุดกันที่น้องมีผิวใหม่ไปนาน แม่ดอกท้อกอหวานให้ทานเกือหนุญญแรง แม่นายไก่
หลงจากดวงหวังจะส่องแสง ถูกกินจนสิ้นแรงแสงเลยน้อยนอนตามชอยโตรมโตรม

20. เพลงบ้านนาสัญญารัก

นิยม มารยาท

นิยม มารยาท

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

พี่นี้มีความสุข สนุกกับสาวบ้านนา รักกันหนักหนาต่างสัญญาว่าจะอยู่คู่กัน ถึงหน้านาทำนา หน้าแล้งน้องจำพี่จะค้ำน้ำตาล ขอแต่เพียงได้เห็นหน้า ขอแต่เพียงได้เห็นหน้า ยามพี่เหนื่อยมา เห็นหน้าหายพลัน

โน่นแน่ะจันทร์กระจ่าง ดูกดิ่งเวียงวังเทวา สวยงามหนักหนาเหล่านางฟ้าคงจะเคียงคู่กัน เห็นไหมเล่าคนดี อ้อมแขนพี่คอยแต่น้องนงคราญ ขอแต่น้องเป็นของพี่ ขอแต่น้องเป็นของพี่ ฟังสิคนดี ฟังพี่รำพัน

แม้ถึงวันพระหน้า พี่จะพาน้องไปทำบุญ น้องจงเกื้อหนุนสร้างผลบุญเราดักบาตรร่วมกัน น้องจับมือพี่มือ ต่างคนต่างถือสารภีเดียวกัน อธิษฐานเสียก่อนเจ้า อธิษฐานเสียก่อนเจ้า ว่าขอให้สองรักเรา รักชั่วชีวิต

แม้เหมือนเป็นบุญพี่ ที่คนดีเจ้าตอบว่ารัก แสนชื่อยิ่งนัก โอ้อวดรักรักจนสุดประมาณ แม้แต่ยามจะนอน หลับแล้วกลับย้อนไปถึงน้องพี่ฝัน ฝันว่าน้องมาหนุนดัก ฝันว่าน้องมาหนุนดัก ที่ได้ร่วมเงารัก ตอนเมฆมบังจันทร์

21. ผู้ใหญ่ลี

เพลงพื้นบ้านอีสาน

ศักดิ์ศรี ศรีอักษร

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

พ.ศ. สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่ลีตีกลองประชุม ชาวบ้านต่างมาชุมนุม มาประชุมที่บ้านผู้ใหญ่ลี ต่อไปนี้ผู้ใหญ่ลีจะขอกล่าว ถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมมา ทางการเขาสั่งมาว่า ทางการเขาสั่งมาว่า ให้ชาวนาเลี้ยงเปิดและสุกร ฝ่ายดาฮีหัวคอนถามว่าสุกรนั้นคืออะไร ผู้ใหญ่ลีลุกขึ้นตอบทันใดสุกรนั้นไซ้ไรคือหมาน้อยธรรมดา หมาน้อย หมาน้อย ธรรมดา หมาน้อย หมาน้อย ธรรมดา

สายันห์ตะวันร้อนนี้ ผู้ใหญ่ลีขี่ม้าบักจ้อน แดดฮ้อน ฮ้อน ใส่แว่นตาดำ ผู้ใหญ่ลีกลัวฝนจะตกฮ่า ผู้ใหญ่ลีกลัวฝนจะตกฮ่า ถอดแว่นตาดำ ฟ้าแจ้งจางปาง ฟ้าแจ้ง ฟ้าแจ้ง จางปาง ฟ้าแจ้ง ฟ้าแจ้ง จางปาง

คอกกลมเหมือนดังคอกช้าง เอวบางเหมือนยางรถยนต์ รูปหล่อเหมือนตอไฟรน หน้ามนเหมือนเขียงน้อย ซอยซา เขียงน้อย เขียงน้อยซอยซา เขียงน้อย เขียงน้อยซอยซา

22. ยอยศพระลอ

พยางค์ มุกดา	ชินกร ไกรลาศ
คำร้อง - ทำนอง	ขับร้อง
รอยรูปอินทร์หยาดฟ้า	มาอำองค์ในหล้า แห่ให้คนชม
งามสมขุนลอท้าว	น้ำพระทัย ณ หัวเจ้ายิ่งแม่กาหลง
ยาม ๓ ทรงคชสาร	๓ ยิ่งหาญยิ่งกล้า เกินพญาสีหราชท้าว
กลางศึกพระบาทเจ้า	ล้านโลกไครบเท่า พ่อขุนแมนสรวง
รูปดั่งองค์อินทร์หยาดฟ้ามาสู่ดิน	โสภิตตั้งเดือนดวง
เหนือแผ่นดินแดนสรวง	เหนือปวงอื่นใด
เหล่าอหงศ์หลงสวาท	ยอมเป็นทาสรักบำเรอนามขุนลอท้าวเธอ
ทรงสถิตย์ ณ ทรวงใน	ลุ่มแม่กาหลงเจ้า หรือจะทำถึงครึ่ง
แม้ร้อยหนึ่งน้ำพระทัย	เมื่อทรงคชสาร ๓ ยิ่งกาญยิ่งกล้า
ตั้งพญาสีหราชผู้เป็นใหญ่	ไซ้เพียงศึกรบสยบพระทรงชัย
แม้ในศึกรักพระยังยิ่งใหญ่	นาฏอหงศ์หลงสวาทปลงใจไครอิงอุ่น
นับล้านโลกกาลลับดวงคู่บุญ	ตั้งพ่อขุนแมนสรวงเอย

23. เพลงยืมแป้น

พจน์ พนาวัน	พจน์ พนาวัน
คำร้อง - ทำนอง	ขับร้อง
ฉันรักคนยืมแป้น	อยากเป็นแฟนคุณเสียจริง
ด้วยยืมของคุณงามยิ่ง	ตั้งมีมนต์สิงอยู่ในหัวใจ
ฉันรักคนยืมนั้น	อกตั้งตันงามเหนือใคร
เมื่อเห็นคุณยืมมาให้	ช่างงามบาดใจเฝ้าชวนให้ลุ่มหลง
ยามยืมกระจิมกระจุ่ม	ลักยืมที่แก้มปุ่ม ชวนให้ใจพะวง
ยามนอนก็หลับไม่ลง ยามนอนก็หลับไม่ลง	ภาพนวลอนงค์มายืมแป้นหลอกหลอน
ฉันรักคนยืมนั้น	ฝากใจแทนเอาไว้นอน
แนบหนุนเนื้อกายขวัญอ่อน	จะได้หลับนอนหนาวร้อนเป็นสุขเอย

24. เพลงรักจางที่บางปะกง

สดใส รุ่งโพธิ์ทอง

คำร้อง - ทำนอง

สดใส รุ่งโพธิ์ทอง

ขับร้อง

ไผ่พะวงหลงเฝ้าสาวเจ้าบางปะกง พางวยงหลงเก้อเพื่อหา โอ้เวรกรรมจำพรากจากไป
ไกลตา ในอุราระทมตรมใหม่ เจ้าทำเหม็นพี่หมอง โธ่เจ้ามองพี่เหมือนผ้าพันกันเปื้อนนานก็เลื่อน
ร้างไป ไยมาตัดไมตรี น้องมีแฟนใหม่ ทั้งชานาไรไปกับหนุ่มเศรษฐี น้องลืมเรอบด นั่งรถอร่าม
งามด้วยศักดิ์ศรี ยามพี่ล่องเรือมาตามประสาบ้านเรา หากนงามถามข่าว มองหาสาวไม่มี ซีวี
แทบขาดรอน

บางปะกงน้ำคงขึ้นขึ้น ลงลง ใจนองก็กึ่งเลอะเลื่อนกระล่อน ปากน้ำเค็มไหลขึ้นก็จืดก็
จาง ใจน้องนางนับนานเลยจางจากจร ใจนารีสวยสดคงคดตั้งลำน้ำ พี่ขึ้นพายจ้ำจองต้องซ้ำแน่นอน
ต้องจอดเรือขอลาแม่กานดางามอน วอนหลวงพ่อโสธร จงดลใจยอดชู เจ้าอยู่แห่งไหน อยู่ใกล้
ใกล้หรือไกลสุดกู่ ได้ยินเพลงร้องน้องจงขึ้นชู พี่จะคอยพธูอยู่ที่บางปะกง

25. เพลงรำเตี้ย

เบญจมิตร

คำร้อง - ทำนอง

เบญจมิตร

ขับร้อง

สวยก็จริงนะสาว เขาก็จริงนะน้อง แม้นมีทองจะให้เจ้าแต่ง ครั้งเมื่อถึงยามแลง
จะพาน้องแต่งตัวเดิน

เพลนก็จริงนะน้อง ไผ่มองก็ว่างามสม คิ้วต่อก็ยังแถมคอกกลม หางตาแม่คมเหมือนจะบาด
ใจชาย

อยากสู้อบ้านอยู่ใส ผู้ใดเขาเป็นคู่ช่อน แม้นยามนอนบ่มีไผ่กอด สองแขนของอ้ายชิสอด
กอดไว้บ่ให้ไผ่มาตอม

หอมหลายคือแม่แก้มนาง หอมต่างจากสาวอื่นๆ ถ้าได้ตัวน้องมาประคองสักคืน เงิน
แสนเงินหมื่นก็บ่ได้คืนตามอง

26. เพลงแรงงานข้าวเหนียว

ชลธิ์ ธารทอง

จินตรา พูนลาม

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เสียงแคนผู้ใดกล่อมตัวใหม่ให้กินใบหม่อน ยามรอนแดดอ่อนสาวเก็บหม่อนเอามาเลี้ยง
ใหม่ ตรอยแล่นเตรเพลงแคนแดนใหม่ไทย สาวนั่งผิงไฟฟิงผู้ป่าวเป่าแคน

ใหม่ไทยนั้นหรือเกิดจากมือช้าน้อยสากสาก ดินแดนอดอยากทุกข์ยากมานานเหลือแสน
แดดจ้าฟ้าเหลืองเขาเอื้ว่าแดนหมอแคน เลี้ยงใหม่หน้าแด่น้ำลงเป่าแคนกล่อมใหม่

จากภูธรเส้นไหมก็จรเข้าเมือง ส่งสี่เรือเรืออยู่ตามโรงแรมน้อยใหญ่ คุณนายคุณหญิง
พราวพริ้งด้วยชุดใหม่ไทย แยกบ้านผ่านมาผ่านไปชอบใหม่ไทยแท้เทียว

เสียงแคนขับขานกล่อนอีสานดอกจาดอกหม่อน อีนางเนื้ออ่อนจ้างเก็บหม่อนไปซื้อข้าว
เหนียว คนที่เลี้ยงใหม่ไม่มีใหม่ใส่เลยเชียว ยากจนหน้าเชียวลูกข้าวเหนียวเฮาเอย

27. เพลงลั่นเกล้าเผ่าไทย

ชลธิ์ ธารทอง

สายัณฑ์ สัญญา

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ลั่นเกล้าเผ่าไทยศูนย์รวมใจคนไทยทั้งชาติ ขออภิวาทเบื้องบาทองค์ภูมิพล ยามใดไพร่ฟ้า
ชาวประชายากจน ทรงห่วงกังวลตั้งสายฝนชโลมพื้นหล้า

ถึงว่าป่าดงพฤษย์ไพรพวงทรงสู้อันตัน ถึงกายหมองหม่นแดนฝนไม่คตินำพา ร่วมสุขร่วม
ทุกข์ทุกข์หรือสุขมีมา ทรงแผ่เมตตาให้ชาวประชาชื่นใจ

มิ่งขวัญดวงใจชาวไทยทั้งผอง ทอแสงเรืองรองผุดผ่องดั่งร่มโพธิ์ใหญ่ พระบารมีเป็นที่ลือ
ขานนานไกล ข้าบาทภูมิใจลั่นเกล้าเผ่าไทยแห่งวงศ์จักรี

เหนือยิ่งสิ่งใด เหนือดวงใจชาวไทยรักยิ่ง เหมือนเป็นขวัญมิ่ง พักพิงยามทุกข์ภัยมี ชาว
ไทยแหนหวงยิ่งกว่าดวงชีวิ แม้นใครย่ำยีได้ฝ่าธุลีขอพลีชีพแทน

28. เพลงลูกทุ่งเสียงทอง

พยงค์ มุกดา

เพชร พนมรุ้ง

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ทุ่งสีทองมองสวยวิไล

แผ่นดินทองเป็นของไทย

ทำได้เป็นของเรา

เสร็จจากงานการทั้งผอง

ลูกทุ่งเสียงทองมิซิมเศร้า

ร้องเพลงกันเถอะเรา

เหมือนดั่งนกเขาขันคู่

จู้ ฮุก กู จู้ ฮุก กู

.....

.....

29. เพลงลูกสาวใครหนอ

สมเศียร พานทอง

ชาย เมืองสิงห์

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ผูกสมักรักน้องมานาน

หญิงใดไม่ปานลูกสาวแม่เลย

แก่นจริงยิ่งไปกว่าใคร

หลงลืมไปไม่ได้ทราชมเชย

รักไม่กล้าเอ่ย

นานแล้วเคยชอบกันมา

คิดจะหมั้นแก้วดา

พี่จนหนักหนาเกรงว่าแม่ยายจะขัง

แม่สรรกำเนิดเกิดลูกสาวสวยหรู

ทำบุญใดอยากรู้จักุศลจึงสร้าง

วัยน้องสิบหกขวบปี

สมส่วนโสภีพวกผู้ชายต่างหวัง

เก่งกาจสามารถจอมคน

ทั้งแก่นทั้งชนหน้ามลแก่จิ้ง

หลงรักน้องอัดแน่นในอก

เหมือนดกขุมนรกหัวอกแทบพัง

สุดขมขื่นเมื่อชายอื่นควงน้อง

หวานด้วยเงินทองน้องก็เพื่อคลัง

จะควงใครเขาอย่าให้เปลืองตัว

ด้วยสิ้นชายชั่วที่ใช้เงินอำพราง

เขาเสียสรวงค์แหละนั้นเขาหวังตัวน้อง

พี่นะจนเงินทองมองความดีพี่บ้าง

จะปิดประตูหัวใจไม่ให้เข้า

พี่เต็มใจเฝ้าทั้งทางประตูหน้าต่าง

ถึงแม้พี่ถือหน้าไฟเหนือ

แต่ตัวแก๊งที่เหลื่อมมันใกล้เกลือกินต่าง

อย่าหลงผิดเลยนะคนดี

จงนึกถึงพี่ก่อนน้ำตาน้องหลัง

จะรักเจ้าเหมือนบ่าวที่ภักดี

ขอเพียงปราณีอย่าให้พี่ผิดหวัง

จะขอน้องให้สมศักดิ์ศรี

อย่าทำให้พี่ต้องรอคอยฝันค้าง

ถึงแม้น้องจะขังตัวพี่

ขอเพียงคนดีโอนใจมาบ้าง

ลูกสาวใครหนอขอจะคนสวย

สงสารพี่นะไอ้ น้องจะคนสวย

สองแขนพี่จะช่วยเป็นกำแพงก้นกลาง เอ้ย

30. เพลงส่งแ้วเรียนราม

สถิตย์พงศ์ สถาพร

ศรเทพ ศรทอง

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ขับรถสองแถวส่งแ้วเรียนราม ปีนี้คนงามเรียนอยู่ปีสามนิติศาสตร์ ออกรถทุกวันเหนื่อย
จนใจนั้นแทบจะขาด คำโดยสารคนละบาท อุดสำหรับประหยัดส่งแ้วเรียนราม

ขับรถสองแถวส่งให้แ้วเรียน แ้วก็หมั่นเพียรขยันไปเรียนรอบคำ ทุกเย็นถึงวันรับส่ง
ยุพินถึงบ้านประจำ รักกันไม่เคยเกินเกล้า สำเร็จจากรามเราหวังแต่งงาน

พอขึ้นปีสี่คนดีโยมาเปลี่ยนแปลง แ้วไปนั่งรถมาสดงติดแอร์สีแดงรับส่งทุกวัน เป็นลูก
เศรษฐีห้อยกระบี่นายร้อยสามพราน แฟนใหม่แ้วมีหลักฐานสองแถวโดยसानแ้วเลยไม่มอง

เดี๋ยวนี้สองแถวขาดแ้วนั่งเคียง เหลือไว้แต่เพียงเบาะเปล่าที่ไว้เจ้าของ สองแถวมันจน
หน้ามนแ้วเลยไม่มอง ขับรถหัวใจลอยล่อง ต้องลืดอกประตูเข้าอู่ร้องไห้

31. เพลงสยามเมืองยิ้ม

วิเชียร คำเจริญ

พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

จงภูมิใจเกิดที่เกิดเป็นไทย มิเป็นทาสใครและมีน้ำใจล้นปรี่ม ทั่วโลกกล่าวขานขนานนาม
ให้ว่าสยามเมืองยิ้ม เราควรกระหึ่มถึงความดีงาม

คนเย็นใจชื่อได้ชื่อว่าไทย ร้อนมาจากไหนชาติไทยไม่เคยหวงห้าม ข้ามเขตข้ามโขงถิ่นน้ำ
ชุ่ม มาพึ่งโบบุญเมืองสยาม เรายิ้มรับตามท่านต้องการ

ขึ้นชื่อลือนามสยามมีแต่น้ำใจ ขอเตือนท่านผู้อาศัย อย่าทำอะไรให้ไทยร้ายราน คนไทยใจ
ซื่อคงถือแต่โบราณกาล แต่เพียงข้าวสุกหนึ่งจานใครลืมนุคุณท่านนั้นนเรคุณ

คนไทยรักชาติและศาสนา เกิดองค์เจ้าฟ้าผู้ทรงเปี่ยมเมื่อนานบุญ ถ้าท่านเคารพสิทธิ์ของ
ไทย ท่านอยู่ต่อไปได้อีกนานทน สยามใจบุญยังยิ้มเสมอ

32. เพลงสอนน้อง

จิตรกร บัวเนียม

ละอองดาว - สะกาวเดือน

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

(น้อง) พี่จำรู้ใหม่น้องร้องไห้ เพราะไปถลำเชื่อคำของชาย หลอกทำลายพอสมใจแล้วไม่แลเหลียว พี่จำรู้ใหม่น้องแสนเปลี่ยว เพราะหลงรักเขานี้เพียงผู้เดียว หัวใจแห้งเหี่ยว เหลียวมองแล้วไม่เห็นมา บอกน้องได้ไหม จะรักใครถึงไม่เจ็บอุรา เพราะชายเดี๋ยวนี้ล้วนมีมายา ไกลมือก็คว้า รักเขาคอยหากำไร พี่จำรู้ใหม่น้องหมองไหม้ เจ็บจำพอแล้วผู้ชายผู้ชาย แม้มีชาติใหม่ ขอจงอย่าได้เจอกัน

(พี่) น้องจำฟังพี่ว่าอย่ามัวร้องไห้ ออกหักเรื่องรักอย่ามัวเสียใจ ไซ้ว่าชายในโลกนี้มีคนเดียว น้องจำฟังพี่ว่าอย่าไปข้องเกี่ยว เขาไม่รักเราแล้วอย่าไปเหลียว รักเขาข้างเดียวเดี่ยวจะต้องกินน้ำตา พี่ขอเตือนเจ้าไว้ จะรักใครให้น้องพิจารณา รักคนที่เขารักเราดีกว่า จะไม่ต้องมาเสียเวลาเสียใจ น้องจำฟังพี่ว่าอย่ามัวร้องไห้ เขาไม่รักเราแล้วปล่อยเขาไป เขามีรักใหม่ น้องคงมีได้เหมือนกัน

33. เพลงสุดท้ายที่กรุงเทพฯ

จิตรกร บัวเนียม

สุนารี ราชสีมา

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

อยู่บ้านนาดีดีไม่ว่าดีจึงหนีหน้ามา

เบียดต้องทนทำนาจึงจากมาไม่สนใจ

ใครจะเตือนเหมือนคำยุ้ยั่ว

ตามัวมืดมองไม่เห็นใคร

สุดท้ายจึงต้องเจ็บโศกกรุงเทพฯฟ้าใส

แสงไฟสว่างแต่หนทางมืดมน

เจอแต่คนรวยรวยหน้าตาสวยมากมี

แต่คนใจดีดี ไม่เห็นมีเลยสักคน

เจอที่ไรเห็นมีแต่แก๊ง

เสียดแทงฤทธิ์เราเหลือทน

ต้องยอมพลีกายแลกกับความจน

ฉันจึงหมองหม่นก็เพราะคนกรุงเทพฯ ลวง

34. เพลงแสนหวังเหว็ด

จูเลียม กิ่งทอง
คำร้อง - ทำนอง

สาธิตา กิ่งทอง
ขับร้อง

หนุ่มเอ๋ยหนุ่มเมืองนครต้องเฝ้าอาวรณ์หวังเหว็ดหวังเหว็ด ทราบข่าวว่าแม่บังอรอยู่เมือง
นครบ้านเกิดบ้านเกิด วันก่อนนี้ควงลิเก โคนยาเสน่ห์เลยหนีเตลิด ลิเกทิ้งขว้างร้างเจ้า ลิเกทิ้ง
ขว้างร้างเจ้า ไปพบแม่เล่าอยู่น่าหวังเหว็ด

ทราบข่าวว่าไปเมืองกรุงไอ้หนุ่มบ้านทุ่งก็แสนหวังเหว็ด จ.ม. ที่บ้านโฉมตรูเห็นเซ็นที่อยู่
จากบาร์บลูเบร็ด ฝรั่งเศสไปไทยผ่านดุจรถโดยสารบริษัทนายเลิศ สงสัยแท้แท้ๆ ลูกใครกันแน่คอยแล
กันเถิด

เก็บรักไว้ในอุราถ้านองไม่มาพี่จะไม่ขอเปิด รักพี่มันจริงใจ ถึงท้องจะใหญ่ก็กลับมาเถิด
ท้องกับใครพี่ไม่ว่าจะรับเป็นบิดาในเวลาเธอเกิด รู้สึกตัวแล้วงามอน รู้สึกตัวแล้วงามอนรีบกลับ
เมืองคอนให้พี่หายหวังเหว็ด

35. เพลงหิวกระเป่า

สัมฤทธิ์ รุ่งโรจน์
คำร้อง - ทำนอง

แสงสุรีย์ รุ่งโรจน์
ขับร้อง

เก็บเสื้อผ้ายัดใส่กระเป่า
กุศลไม่พอขอไปตายดาบหน้า
อีกสามวันชั้นหมากเขามา
ตัดใจอำลา ลาแล้วแก้วตาแฟนพี่
โลกหมุนให้เราพบกัน
เพราะว่า โฉมตรูไม่ใช่เนื้อคู่คนจน
หิวกระเป่าก้าวลงบันได
ไม่มีวัลลังเลเดินขึ้นรถเมล์ทันที

ลาแล้วหน้าบ้านเก่า
ตายเสียอย่างนกกา
กลัวน้ำตานองหน้า
วิวาห์เสียเถิดคนดี
ชั่วครู ชั่วคราว
สวรรค์เบื้องบน
เดินก้มหน้าร้องไห้
ตัดใจจากบ้านวันนี้

ดินแดนที่เราเกิดมา
ช่างมันเถิดหน้าชาตินี้
อยู่ไปเห็นท่าไม่ดี
ลืมพี่เสียหน้ามน
แต่เราไม่มีกุศล
ให้น้องเป็นของคนมี
ไม่รู้จะไปไหนดี
ไม่มีจุดหมายปลายทาง

36. เพลงหนุ่มเรือนแพ

ไพบุลย์ บุตรชั้น
คำร้อง - ทำนอง

กาเหว่า เสียงทอง
ขับร้อง

บ้านพี่อยู่เรือนแพสาวน้อยเขาไม่แลสาวแก่เขาก็ไม่มอง
ได้กลิ่นริมฝั่งคลองเมื่อยามน้ำนองลอยฟุ้งเหมือนดังวิมาน
เพราะมันไม้ไผ่เหมือนตึกหลังโตที่สูงตระหง่าน
ไม่แลระริกโอพารแต่เป็นบ้านเรือนแพ

เดือนสิบสองน้ำนองหลากสองฝั่งฟากน้ำปริ่มแปล้
อกพี่ราวหนาวดวงแดเหมือนมีแผลในดวงใจ
คลองอ้อมน้ำชุ่มฉ่ำแท้มองเรือแพดูขวกไขว่
หลับตามองคลองหัวใจไอ้เหตุไฉนแห่งแล้งตรม

บางกอกน้อยตลาดน้ำเรือพายจำแจวกันขรม
เสียงเรือหางครางระงมดังเสียงขรมเหมือนพี่ครางครวญหาน้อง
มองหานุชไม่สิ้นสุดจนฟ้าสาบมองข้างไหนไม่พบนางอกอ้างว้างไอ้อาวรณ์

บ้านพี่เป็นเรือนแพสาวเอ๋ยเจ้าไม่แลน้องแม่คงชอบบ้านดอน
ไอ้แม่ขนตาองพี่ฝากสุนทรลอยร้อนมาตามคลื่น
พี่คงจะแย้ขายบ้านทิ้งแพออกพนजर
ไม่เจอแม่ขนตาองจะไม่ยอมมาเรือนแพ

เพลงลูกทุ่งไทย สืบสานวัฒนธรรมไทย

1. เพลงสมศรี 1992

วุฒิ วรรณดี

ยิ่งยง ยอดบัวงาม

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ข่าวคราวเจ็บหายไปสองสามปี
พ่อแม่อยู่ไหน ให้พี่มาตามหาจนทั่ว
ไอ้เป็นเพียงนี้เชียวหรือแฟนเรา
พี่ต้องตะลึง คาดไม่ถึงว่าศรีจะกล้า
บอกกับพี่ดี ๆ ศรีจำ
ที่หลอกทูนหัวมาขายตัวที่ในห้องแอร์
กลับมาเถอะศรีหนีไปด้วยกัน
อย่าหลงไฟแดงส่งสีแสงเผาหน้าเหี่ยวย่น

นึกว่าไปได้ดี ไอ้ศรีน้องมาขายตัว
มาพบสภาพทูนหัวขายตัวมั่วชายนบาร์
ศรีไม่น่ามัวเมา กลิ่นคาวน้ำกามกามา
ติดเบอร์เขียนคิ้วเขียนตาในตู้กระจกติดแอร์
ชายที่เจ้าตามมาหรือแมงดาจุดมากันแน่
หรือศรีเต็มใจกันแน่ดูเปลี่ยนแปรเป็นคนละคน
แล้วไปสร้างสวรรค์อยู่บ้านท้องนาหน้ามล
จะพาไปรดน้ำมนต์ล้างคาวเป็นดาวบ้านนา

2. เพลงจดหมายจากแม่

ชลธิ ธารทอง

เสรี รุ่งสว่าง

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ขวัญหาย จดหมายของแม่ส่งมา เนื้อจดหมายเขียนว่าทุกข์ตรมเจียนบ้านาฝนแล้ง พ่อก็ซ้ำ
มีอันต้องตาย เพราะมีโจรปล้นควาย ใช้อูบายเสแสสร้าง ทั้งยังแทงพ่อยับดับสิ้นใจ บาบซ้ำกรรมมา
น้องสาวซ้ำเป็นไป โจรขโมยใจเป็นบ้าไปเสียคน

แสนซ้ำ ดั่งโดนทำร้ายดวงแด ท้ายจดหมายของแม่ระบายทุกข์แย่งแก่ทุกข์ทน ข้าวไม่เหลือ
และเกลือไม่พอ รุ้ไหมแม่เฝ้ารอขอน้ำใจลูกบ้าง ขอสตางค์มาบ้านบ้างซี เจ้าเป็นนักร้องรำรวยทอง
เงินมี ช่วยแม่ที่แม่ไร้ที่หมายมอง

หงอยเหงาคำเข้าแสนเศร้าอรุรา แม่จะรุ้ไหมว่าลูกแม่ปากหน้ามาเป็นนักร้อง ไม่ได้ร้องเพลง
เลยสักวัน หัวหน้าคอยกอดกัน ใช้ทุกวันทุกวี่ เขาให้มีหน้าที่แบกกลอง คำตัวที่มีวันละยี่สิบสอง
ทนแบกกลองเพราะบัญชาหัวหน้าวง

โหยหิว หิวทอนไส้ก็อดเอา แม่จะรุ้หรือเปล่า ลูกแม่กินข้าวกับเกลือพริกผง สร้อยและ
แหวนที่แม่ให้มา เห็นหัวหน้าท่านยิ้มแล้วก็ลืมนกินให้ ถามที่ไรก็ทำเล่นองค์ แม่ทุกข์เต็มกลืนลูกขอ
กินป่าดง หัวหน้าวง ขอสร้อยคอผมคืน

3. เพลงทุกข์ร้อยแปด

สมเศียร พานทอง

ชาย เมืองสิงห์

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

โหย...กลัวแล้วตายแล้ว กลัวแล้วเจ้าข้า
 ยากดีมีเงินก็ไม่พ้นจองเวร
 ดินฟ้าเหี้ยมโหดโกรธซึ่งเกลียดชัง
 เกิดเป็นคนจนก็ต้องทนอดออม
 ทุกข์อดทุกข์ยากลำบากลำบาก
 ข้าราชการรอกหม้อจะไปขอรทานใคร
 อยากจน อยากจนเสียเมื่อไร

เกิดเป็นชาวนาโถต้องหน้าดำ
 หากเทวดาละฝนฟ้าอำนาจ
 ถ้าฝนสั่งฟ้าลงมาท่วมดิน
 ต้องแต่งตัว แต่งตัวขาดวิน

ทุกข์...มีรักมีสุขมีทุกข์อย่างหนัก
 ทุกข์รูปไม่หล่อ ทุกข์พ่อไม่รวย
 ทุกข์ไร้เงินแสน ทุกข์แฟนกลับกลายเป็น

อนึ่ง คนทนทุกข์และมีลูกมีเต้า
 เกิดเป็นลูกชายหวังใจจะได้บวช
 พ่อภาคเนื้อหอมสาวมาดอมเกาะแจ
 ห่วงบ้าน ห่วงบ้านจะแย

เกิดเป็นผู้หญิงทุกข์ยิ่งกว่าใคร
 ถ้าเกิดลูกเลี้ยงแม่เลี้ยงก็ดำ
 พ่อหลงเมียน้อยพลอยลืมบาปบุญ
 แม่เอ๋ย แม่เอ๋ยแม่คุณ

โหย...แต่ฉันมีทุกข์ละมีทุกข์มากกว่า
 ทุกข์ไม่ยอมมีลูกละทุกข์ไม่ยอมมีเมีย
 สาว ๆ หนุ่ม ๆ กลุ้มจริงกลุ้มใจ

ความทุกข์เจ้าข้าเวทนาข้าบ้าง
 ทุกข์ยากทุกข์เย็นไม่วายเว้นหม่นหมอง
 ไม่สงสารลูกข้างโถข้างกระไร
 แต่งตัวออมหอมยอทุกข์ทนได้
 ทุกข์เกิดมาจนบ่นได้ใจ
 ทนหิวทนโหย โหย โหย ปวดใจ
 อยากกอดเข้าร้องให้ทุกข์ไม่มีกิน
 ลำบากตรากตรำจำทุกข์ทั้งสิ้น
 ก็เหมือนได้ช่วยหมดหนี้หมดสิน
 นาล่มปีไหนละก็ไม่มีข้าวกิน
 ทุกข์ไม่สร้างสินนอนกะดินกินกะทราย
 ที่ไหนมีรักมีทุกข์ง่ายง่าย
 ทุกข์แฟนไม่สวย สำนวยเจตฉาย
 สาวแก่แม่มาย ทุกข์ชายไม่แล
 ผู้กินเกลือกลุกข้าวอยู่จนเฒ่าจนแก่
 ชาวบ้านก็สวดกันกระแหะกระแหะ
 กลัวไม่พ้นพรรยาละสีกาชะแง้
 เพราะสีแก่ท้องแก่ ทุกข์แย่เขี้ยวนะคุณ
 ทุกข์น่าเห็นใจวุ่นวายว้าวุ่น
 ทุกข์โศกเมตตาก็ดำที่เฉียวฉุน
 จะรับมีผ้าละกลัวขาดทุน
 ดักบาตรทำบุญเอาไว้เถิดสบาย
 ทุกข์หนักทุกข์หนาละเบือละอาแห่งหน่าย
 กลัวลูกตกยั่วเยี้ยละกลัวเมียจะหาย
 ทุกข์ไม่ยอมตาย ทุกข์จ้ง ๆ ธรรมดา

4. เพลงน้ำตาเมียหลวง

สุรพล สมบัติเจริญ

ผ่องศรี วรนุช

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

คุณเห็นดีแล้วหรือคุณเจ้าขา ที่คุณพาเมียน้อยมาบูชาเหนือเมียและลูก คุณทำอย่างนี้คิด
หรือว่าคุณทำถูก คุณไม่รักเมียรักลูก สิ้นความพันผูกลูกน้อยตาดำ ๆ

คุณเห็นดีแล้วหรือจึงไม่คิด คุณลืมผู้ร่วมชีวิตครั้งเคยยากไร้ด้อยต่ำ ทบทวนหน้อยซี้ อย่า
หาว่าฉันพูดพรั้า เมื่อครั้งที่คุณด้อยต่ำ คุณเคยระกำมากับใคร

อยู่กินกันมาน้ำตานองไม่เคยตก พี่มาตบตีต้อยชกน้องหรือจะทนพี่ไหว น้ำพริกถ้วยเก่า
บัดนี้สิ้นรสหรือไร คุณจึงไม่พึงพอใจคิดหาคู่ใหม่เข้ามาขัดขวาง

ผิวจำสงสารลูกเมียสักนิด อย่าเพลिनหลงเดินทางผิด คิดถึงลูกและเมียบ้าง สีมตาสักนิด
อย่าหลงเมียน้อยแนบข้าง อย่าทิ้งลูกเมียไกลห่าง เห็นใจเมียบ้างเถิดพี่เว่ย

5. เพลงครูดอย

ประจักษ์ สัททิตกรทวีชัย

ธารทิพย์ ภาวศิริ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

หวีดหวิว วังเวงเพลงแห่งพนา ซึ่งอยู่บนดอยเสียดฟ้า ยากหาผู้ใดกรายกล้า เด็กตัวน้อย
ๆ คอยแสงแห่งอารยธรรม เพื่อส่องเจือจุนหนุ่นนำ ให้ความรู้ สิวไลซ์

ตั้งแสงเรืองรองที่ส่องนภา ถึงจะไกลสูงเทียมฟ้า ความรักเมตตาพาไกล ทำมกลางเด็ก
น้อย ภาพครูปนดอยซึ่งใจ อุ่มโอบส่องชีวิตใหม่ เสริมค่าคนไทยเทียมกัน

ครูปนดอย ดุจแสงหิ่งห้อยกลางป่า ขจัดความมืดมิดนานา สร้างเสริมปัญญาคงมั่น ศรัทธา
หน้าที่ พร้อมพลีสุขสารพัน เขาอยู่อย่างผู้สร้างสรรค์ สมคำขวัญครูผู้ให้

จากแสงเลือนลางระหว่างยอดดอย เริ่มส่องประกายใหญ่หน้อย ความรู้เรื่องดอยน้อยใหญ่
แต่ครูปนดอย ผู้คอยสร้างสรรค์ชาติไทย ยังต้องล้าเค็ญเข็ญใจ ขอได้อุมชูครูดอย

6. เพลงทรงมหาเสน่ห์

วิเชียร คำเจริญ

ลัดดาวัลย์ ประวัตินวงษ์

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

สร้อย... ทำงานทั้งวันได้พันห้า เดินไปเดินมารับห้าพัน
 ทรงหรือหุ่่นี่มีความหมาย... ลิ่นกระดาศทรายยังแพ้สะบัน เจ้านายถ้าหากถูกใจ จ้างไว้
 มองหุ่่นเท่านั้น แค่ว่าผ่าหน้าผ่าหลัง หลับมั่งทำมั่ง ยังรับห้าพัน
 ทรงหรือหุ่่นี่แหละคุณชา... ที่มีข่าวมาทุกวันนั้น หุ่่นดีไม่ความรู้ ก็สู้กันได้เหมือนกัน
 หุ่่นดี ปอสีอย่างหนู แค่นั่งยกหูโทรศัพท์หกพัน
 ทรงสูงโปร่งยิ่งตรงโหวงไฮ้ว...ไซคมายูกเองตั้งแยะแล้วนั้น ยิ่งขาวยิ่งเตะนัยน์ตา น่องขาก็
 ยิ่งสำคัญ หุ่่นหนูท่านดูก็เห็น ร้องเพลงเพ็งเป็น หนูยังเล่นแก้พัน

7. เพลงแบ่งคนละครึ่ง

วิเชียร คำเจริญ

ยอดรัก สลักใจ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

สร้อย... ครึ่งหนึ่ง...ครึ่งหนึ่ง...วัดครึ่งหนึ่ง...กรรมการครึ่งหนึ่ง...
 มีพระ มีวัด กลัวอัตคัดทำไมพวกเรา หลอกพระ หลอกเจ้า กินไปวัน ๆ หนึ่ง ให้วัด
 ลงทุนจัดงาน หลอกท่านให้ฝันคึ่ง ได้กำไรจากงาน...เรากรรมการครึ่งหนึ่ง (สร้อย)
 พิมพ์เหรียญ พิมพ์พระมานั่งจำจะให้ญาติโยมเช่า บอกเอาเงินเข้า ในวัดเราทุกบาทสลึง
 ให้วัดหลงกลประกาศ ชวนญาติเช่าซื้อกันอึ่ง กรรมการรอบจัดเอี้ย...แค่แบ่งให้วัดครึ่งหนึ่ง (สร้อย)
 หลอกวัด ให้มี หนึ่งใหญ่ดนตรีลีเกมากมาย บอกค่าใช้จ่าย วัดไม่ต้องพูดถึง พอหนึ่ง
 ดนตรีขอเงิน ทำเป็นทำว้ากปังปัง ทุกกำไรเก็บหาย...โยนให้วัดจ่ายอีกครึ่งหนึ่ง
 (สร้อย)

8. เพลงคนสมัยนี้

กานท์ การุณวงศ์

ดำ แดนสุพรรณ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เวลาจะใช้ก็ไหว้ขอบคุณ ตอนให้คุณเสียงอ่อนเสียงหวาน พอถึงตอนงานเสร็จ ชาวสารก็
เม็ดข้าวสุกกี่จาน ล้ำเลิกตกเบิกจนครบ มาพวกมากุณมาหาร ถ้าไม่ได้อย่างใจต้องการ ก็ด่า
ประจานให้เจ็บกระดองใจ เชิญเถิด ๆ เชิญท่า จะเหยียบจะย่ำก็ทำเข้าไป มนุษย์สมัยนี้ยากแท้จะมี
คนไหนจริงใจ

ดาราสาว ๆ ขาวผ่องมองเพลิน แย่งกันเชิญเดินแทบไม่ไหว ยามที่ยังเรื่องรุ่ง เขาพากัน
มุงเก็บเกี่ยวกำไร ฉาวโฉ่ก็โหดเข้ารถ ไม่เห็นหัวอกไม่เห็นหัวใจ เหม็นเน่าเพราะเจ้าหรือใคร ทำไม
ไม่ให้ความยุติธรรม เชิญเถิด ๆ เชิญดู ยังหายใจอยู่ก็ถูกด่ามยา มนุษย์ชื่อสมัยนี้ คำพูดเขาดีแต่ใจ
เขาดำ

เวลาใครล้ม ชอบถ่มน้ำลาย แข่งให้ตายให้ร้ายอ้อมหน้า มองเห็นคนเป็นกลุ่ม ไม่มีใครอ้อม
มีแต่เหยียบซ้ำ ลูกใต้ใคร ๆ ก็โธ่ พุชโธ่ ลูบ ๆ คลำ ๆ เจ็บปวดเข้ากระดูกดำ ถ้าหากไม่จำอย่า
เรียกว่าใจ เคยย่ำเราจนน้ำออกตา ยังมีน้ำหน้ามาขออภัย มนุษย์ชื่อสมัยนี้ คำพูดเขาดีเปลี่ยนใจ
ได้ไว

9. เพลงกรรมกร

จีว พิจิตร ชิน , ฝ่ายเทศ

ชินกร ไกรลาศ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

สร้อย... ครั้งหนึ่ง ๆ วัตถุประสงค์หนึ่งกรรมกรครั้งหนึ่ง

กรรมกรไม่ได้โกงกิน อย่าไปดูหมิ่นพวกกรรมกร เคยมาหาเวลาจัดงาน (ซ้ำ) เพราะ
กรรมกรถึงได้มีกิน

เสียงคนที่เขาบอกว่า ฟังแล้วระอาไม่น่าดีใจ ทุ่มเททั้งกายและใจ ทำไม ทำไมถึงไปดู
หมิ่น กรรมกรทุกท่านทำดี (ซ้ำ) โหงพุดเสียดสีให้มีมลทิน (สร้อย)

ดนตรีจะยืนอยู่ได้ ก็ต้องอาศัยวัดให้ทรัพย์สิน กรรมกรเหนื่อยนานนักเชียว คุณเล่น
เดี่ยวเดี่ยวขนเงินไปสิ้น คิดว่าจะมาร่วมบุญ (ซ้ำ) ทางวัดขาดทุนแต่ว่าคุณได้กิน
(สร้อย)

ดนตรีไม่มีคนดู กรรมกรเป็นหมูไม่เคยใจหิน อ่อนวอนขอหย่อนราคา ทำไมเมินหน้า
เหมือนคนเหม็นกลิ่น พอจ่ายเงินไปตามเงื่อนไข (ซ้ำ) หอบเงินกลับไปเหมือนกับใส่ปีกบิน (สร้อย)

10. เพลงฝนตกกรดิด

ชัยพร เมืองสุพรรณ

สุรัชย์ สมบัติเจริญ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

มองฟ้ามีดครีมีฟ้าร้องครีมีครีมีนำเสียวไส้ เห็นน้องนั้นนางร่วมไปจะรีบไปไหนเล่า
ขวัญตา หรือเธอมีนัดกับใคร (ชะ) ถึงไม่ยอมอยู่ชักร้า บอกหน่อยเถิดหนา หรือว่าจะไปหาแฟน
ดอบหน่อยเถิดแดนบ้านนา ฝนก็ตกสุย..สุย น้องเดินหน้ามุ่มไม่ยอมพูดจา :

ฝนตกฟ้าร้องน้ำก็นองรถราที่ติด หรือน้องคงกลัวความผิด รถก็ติดไม่มีจะมา รถเมล์หรือก็
ไม่มี (ชะ) รถฟรีหรือก็ไม่มา คงกลัวมูรา เอ๊ะ นั้นชนตาหลุดไป ชักนี้กแปลกใจสิ้นดี โอ้แม่โฉม
เฉลาหน้าตาเศร้า ๆ คงกลัวแม่ตี

เมฆลอยบนฟ้าลมก็พาพัดลอยละลิว เห็นน้องรีบเดินตัวปลิวทำหน้านิ้วเสียแล้วละซี ผู้คน
ต่างก็ยื่นมอง (ชะ) เนื้อทองหน้าตาเข้าที่ หยุดโบกแท็กซี หรือก็ไม่มียักคัน สงสารแจ่มจันทร์จริง
จริง ย่องไปดูใกล้ ๆ ผู้หญิงไม่ใช่กลายเป็นกระเทย (กระทิง)

11. เพลงหนึ่งกรรม

สุรินทร์ ภาคศิริ

สุมิตร สัจจเทพ , ยุพิน แพรทอง

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

อนิจาเกิดมาเป็นมนุษย์ ดังคำพุทธะ เตือนให้อาวรณ์ จนมีผู้ตีใหม่ไฟฟอน เมื่อตอนถึงวัน
สิ้นลมปราณ

เมื่อตอนมีชีวิตวายวุ่น ทำบุญเป็นกุศลให้คงมั่น ดับขันธเราจะไปไหนกัน ขึ้นสวรรค์หรือ
นรกเลือกเอา

เกิดมาต้องตายใครจะคำฟ้า วดสังขาราย่ามัวเมา บารมีนั้นไม่มีนานเนา ถูกเผาแล้วเอา
อะไรไป

อวดศักดิ์บารมีจึงหลงทำชั่ว เมามัวลืมหูลงอำนาจ ขาดคุณธรรมคอยคำจูน กรรมจึง
หนุนให้ต้องเป็นไป

เกิดแก่ดับจิตเป็นนิมิตรฝัน ใครจะสรรหาเลือกได้ตั้งใจ เกิดทำไมแล้วตายไม่จริง ถูกฝัง
แล้วไปที่ใดกัน

หยุดพนมมือยึดถือพระธรรมมั่น เบียดเบียนกันสวรรค์ไม่คอยท่า หลับตาลงฟังพุทธวาจา
กิเลสหนาของจงใจไป

พุทธรังสรนังคัตถามิ ธรรมมังสรนังคัตถามิ สังคังสรนังคัตถามิ เดตุลมิยา ปานียาฮี ...ล่า
ลา ๆ ๆ ๆ

(เกริ่นภาษาอินเดีย) ชันชาเรกี ฉารีเซก้า อีสสะนาฮี พาชานาแฉ

เดกะดุม ดะเซยะนาแฮ ยานาแฮ...

12. อาตีสักมังกร

อัมพร โจทย์จันทร์

เพลิน พรหมแดน ขับร้อง

คำร้อง - ทำนอง

ยอดธง เทียนไท พุดประกอบ

ผมอาจารย์เพลิน เชิญครับเชิญ เชิญมารู้จัก วิชาอาคมผมเก่งยิ่งนัก เป็นอาจารย์สัก
ชื่อเสียงโด่งดัง รู้อะไรสักได้ทุกอย่าง หมี่ม้าลาซ่าง ค่างลิงสิงห์โต

อาตี๋ : ขอโทษครับ ท่านคืออาจารย์เพลิน พรหมแดน ที่มีชื่อเสียงโด่งดังทางสักเสกเลข
ยันต์ ไซ้ไหมครับ

อาจารย์ : ไซ้แล้วมีธุระอะไรหรืออาตี๋

อาตี๋ : คือผมต้องการสักมังกร

อาจารย์ : มีแต่มังกร

อาตี๋ : ครับมังกร 7 หัว มีตัวใหญ่ ๆ หางยาว ๆ มีหนวดมีเข่า มีเท้า มีนิ้ว มีเล็บ และคาบ
แก้วด้วย ท่านอาจารย์สักได้หรือเปล่าครับ

อาจารย์ : จะให้เอาทั้งหมดเลยหรือ

อาตี๋ : ครับ ครับอาจารย์

อาจารย์ : ได้ซี เอ้านอนลง อ้าวจะทำพิธีสักให้เดี๋ยวนี้แหละ ตั้งนมแล้วเสกมนต์ขลัง มะ
กะมะขลังปะกาเสนโต อันตัวกูคือมังกรราย ไน้โยงโย่แล้วลงเข็มมนต์ เพียง จ๊ก ๆ ๆ ๆ

อาตี๋ : โอ้หยา อาจารย์ครับ ผมว่าเอาหัวเดียวดีกว่าครับอาจารย์

อาจารย์ : ก็ตะกี้ล้อบอกเอาเจ็ดหัวไม่ใช่หรือ

อาตี๋ : ผมเพิ่งคิดได้ว่าหัวเดียวประเปรี้ยววงไว ไม่เกะกะเหมือน เจ็ดหัว เวลาจะกินก็ไม่
ต้องแย่งกันกินด้วย หัวเดียวดีกว่า

อาจารย์ : หัวเดียวเหรอ อ้าวหัวเดียวก็หัวเดียว นะโมมะฝึกแล้วไม่กล้า จะโชว์หน้าขาหนึ่ง
เหนียวเข้มข้น ฝ่าดงแข้งคนยี่สิบคน ไม่ยับไม่ย่นแค่เจ็บ ๆ คัน ๆ เพียง จ๊ก ๆ ๆ ๆ

อาตี๋ : อื้อหยา อาจารย์ครับไม่ต้องคาบแก้วดีกว่าครับอาจารย์

อาจารย์ : บ๊ะ ก็ล้อบอกว่าคุณคาบแก้วด้วยนี่

อาตี๋ : ผมเพิ่งนึกได้ว่า มังกรถ้าคาบแก้วแล้วมันอยู่เป็งใจ มันกินอะไรไม่ได้ ปะเตี้ยมันก็
หิวตายซีครับ ไม่คาบแก้วดีกว่าน้อ อาจารย์

อาจารย์ : ไม่คาบเหรอ เอ้าไม่คาบก็ไม่คาบ มหาอุตถุคปีนใหญ่ ตกน้ำไม่ไหลตกไปไม่
พรั่น เขี้ยวทุกสิ่งเข้ามายิงฟันเข้ามายิงฟัน ยิงได้ทั้งวันไม่หวั่นจริง ๆ เพียง
จ๊ก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ

อาตี๋ : โอ้หยาอ้าวซ่า อะ อะ อะ อาจารย์ครับปูเหลียวก่อนครับอาจารย์

อาจารย์ : อะไรอีกเล่า เอ้ ลื้อนี้รบกวนสมาธิจริง ๆ เลยนะ

อาตี๋ : คือผมคิดว่าไม่ต้องมีเท้ามีนิ้วมีเล็บก็ได้ครับ

อาจารย์ : มังกรมันก็ต้องมีเท้ามีนิ้วมีเล็บ ถ้าไม่มีมันจะเป็นมังกรได้ไงหรือ

อาตี : เป็นได้ซีครับ อาจารย์อย่าเถียงผมอยู่เมืองจีนมาก่อน ดูแต่พญานาคสิยังไม่มีเลย

อาจารย์ : ไม่มีเหรอ อ้าวไม่มีก็ไม่มีราคาจริง ๆ โอมมหาระรวยใครเห็นงงวย ถูกใจ
ชายหญิง ปัญญาจำแจ่มหัวแหลมเหมือนลิง ถึงคราวต้องวิ่งใครไล่ไม่ทัน เพียง
จึก ๆ ๆ ๆ ๆ

อาตี : ไ้อ้หยา ซี้เลี้ยว อาตายแน่อาตายจริง ๆ อาจารย์ครับ หยุดก่อนครับ ไม่หยุดต้องมีเรื่องแน่เลย

อาจารย์ : เรื่องอะไรอาตีหือ

อาตี : มังกรไม่ต้องมีเกล็ดก็ได้ครับ

อาจารย์ : ปัดโธ้อตีเอ้ย พอ ๆ เลิก ๆ อ้าวไม่สักไม่เลิกให้ลื้ออีกแล้ว ลงอีแบบนี้ต่อไปก็คง
ไม่เอาหนวดไม่เอาเขา ไม่เอาเขี้ยว มังกรถ้าไม่กลายเป็นงูเขี้ยว อย่างดีมันก็เป็นได้แก่งูดิน
หรือไม้กัปลาไหลเท่านั้นแหละวะ ไป ไปให้พ้น

อาตี : ดี ดีครับอาจารย์ ผมจะได้ไม่ต้องเจ็บตัว เข็ดจนตายไม่เอาอีกแล้ว แฮะ ๆ ๆ

13. เพลงอยู่ดีกว่าตาย

กานท์ การุณวงศ์

ดำ แदनสุพรรณ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ฆ่าก็ตาย ไม่ฆ่าก็ตาย สัตว์ทั้งหลายไม่อยู่คำฟ้า ฆ่าก็สัตว์ก็บาปที่สุด ฆ่ามนุษย์เหมือนนปู
เหมือนปลา ไซ้ไม่มีหมอ โรคก็รอยา อยู่ในดงโนป่า ใครไม่ฆ่า เขาก็ต้องตาย

ใครเลือดมากบริจาคกาชาด อย่าแก่งกาจอวดกล้าทำทาย ไปเที่ยวยื่นแอ็คให้พวกเสียบอก
โลหิตมันหกเห็นแล้วเสียดาย ตัวคุณก็จะตายเสียดายกำลังของชาติ พวกญาติ ๆ ก็จะมีน้ำตานอง

ใหญ่ก็ตาย ไม่ใหญ่ก็ตาย เพื่อนทั้งหลายกระผมขอร้อง เก่งจริงไหนวิ่งลนลาน ตอนไล่
ทหารเสียเงินไต่กายกอง

ชาติต้องการรั้ว ทั่วแผ่นดินทอง เก่งในชอยในช่อง ควรจะต้องจับใส่ขังเด พระพวงใหญ่
แขวนได้เต็มคอกคล้องหลวงพ่อไหนก่อเกร ไม่มีธรรมะแต่พระเต็มอก พระท่านไม่ปกป้องคนเสเพล
ผมนะชอบฮาเฮ เกรแล้วผมไม่สู้ หายใจอยู่ดีกว่าแห่งทิ้ง

14. เพลงโอย มั่นบ่แน่ดอกนาย

จำรงค์ เป็นสุข

สรวง สันติ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เกิดเป็นคนมันดีนรนบ่หยุด โลกมนุษย์มันบ่แน่บ่นอน สิ่งที่แท้ก็คือกองฟอน ถ้าหากได้นอนแล้วบ่หน่ายบ่แห่ง บ้างมีเงินเที่ยวเสียเพลินสนุก ถึงคราวติดคุกก็ต้องกินข้าวแดง บ้างมีรถตราคาแพง ๆ พอขับแรง ๆ เลยไปชนกันตาย โอย มั่นบ่แน่ดอกนาย

คนชื่อน้อยตัวใหญ่ก็มากมี คนชื่อดีทุกข์ยากก็เหลือหลาย คนชื่อหลายตายไปเมื่อวานนี้ คนที่ตายก็จงเอาไปฝัง คนที่ยังก็จงทำความดี โอย มั่นบ่แน่ดอกนาย

เกิดเป็นคนมันบ่สูงบ่ต่ำ บ้างตัวดำได้เมียขาวก็มี ถ้ามีเงินทองรับรองว่าดี จะชั่วจะดีแต่คนนับถือ ได้เมียงามทุกยามมีสุข บ่มีทุกข์เข้ามาลุกอื้อ แต่พอเราตายทราวม้วยพันมือ เมียเรานั้นหรือบ่รู้สิเป็นเมียใคร โอย มั่นบ่แน่ดอกนาย

15. เพลงทำบุญเสียบ้าง

วิรวด ปานเจริญ

เพลิน พรหมแดน

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ทำบุญทำทานกันบ้างเถิดท่านทั้งหลาย เดี่ยวจะเดินชนรถตาย สร้างสมบุญกันเสียบ้าง โลกเราทุกวันนี้แปรเปลี่ยนผันไม่จริงจั่ง เดี่ยวรถชนกัน เดี่ยวยิงกันบ้างฆ่ากันจิงไม่ว่าที่ไหน

ทำบุญทำทานกันบ้างเถิดท่านเชื่อผม พ่อแม่ตายไปนานนม ยังขึ้นและชมกุศลได้ ทำบุญไม่สิ้นเราไปได้กินเมื่อยามตาย จะหวงและหวงสมบัติทำไมกักตุนไว้ให้ลูกหลานแย่งกัน

เข้า ๆ เพียงข้าวเปล่าก็ยังดี ใส่บาตรกันเสียบ้างสิ พระมาถึงที่ถึงบันไดบ้าน หลบหน้าไปไหน เล่นม้าเล่นไฟไม่เคยจะอัน เหล้ายากินได้สารพันแล้วทำบุญนั้นหมดก็สตาจค์

ทำบุญทำทานกันบ้างเถิดท่านทั้งหลาย ถึงยากจนไม่เป็นไร เราก็ทำได้ไม่ต้องมั่งคั่ง มาเข้าวัดกันฟังเทศน์เถิดท่านนั้นถูกทาง เลิกหวงได้ดินให้สิ้นสาาง กินบ้างเก็บบ้างใช้ทำบุญ

16. เพลงเสียงขอสังสา

ดอย อินทนนท์

ศรชัย เมฆวิเชียร

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เสียงขออ้อนอว้าวหวาน
 ว่าผู้ใดเขาสีฝากลมมา
 ขอพินี้แทนดวงใจ
 สงสารพี่เถิดงามงอน
 เพลงรักจากขอที่สี
 ฟังแล้วน้องจงเห็นใจ
 คิดฮอด โอ้ย คิดฮอดเหลือหลาย
 จึงฝากเพียงเสียงขออว้าวหวาน
 โอ้ แม่จอมขวัญอย่าลืมเสียงขอศรชัย

โอแม่จอมขวัญจำเสียงขอได้ปานาง
 คั่น ปลื้มสัญญาต้องจำได้แน่นอน
 เพราะรักทราวม้วยจึงสีขออ้อนวอน
 เสียงขออดอ้อนเหมือนคำวอนของพี่ชาย
 ความหมายมันมีน้องเข้าใจหรือไม่
 อย่าตัดเยื่อใยคนสีชอกล่อมขวัญ
 อยากไปหมั้นหมายแต่ไร่ทองของหมั้น
 ท่วงทำนองละคล้ายเพลงอ้อนจันทร์

17. เพลงหนุ่มสุพรรณ

เมืองมนต์ สมบัติเจริญ

เมืองมนต์ สมบัติเจริญ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เออ...เอ็ง...เอย

พี่เป็นหนุ่มก็สุพรรณ เทียวระหนตันตัน มาแสนไกล ได้มาเจอสาวเมืองนครปฐม สวยจริง
 แม่เอวกลม จริงให้ตาย พี่มาไหว้พระเพ็ญเดือนสิบสอง บังเอิญมาเจอกันน้องแม่นางใน พอ
 เหลือบเห็นหน้า แม่สายตาให้ต้อง พี่ผูกสมักรักน้องเสียจับใจ โอ้ยเสียจับใจ บ้านช่องคลองแคว
 ตำแหน่งแน่ของแม่นาง ขอถามแม่ร้อยซึ่งอยู่ไหนโอ้ยอยู่ไหน พ่อหรือเปล่าแม่เงยเขี้ยวคนสวย
 ขอให้พี่ไปด้วย จะได้ไหม โอ้ยจะได้ไหม น้ำใจคอแม่ก็หล่อจริง สมกับเป็นยอดหญิง เมืองเจดีย์
 ไหญ่ พี่เที่ยวจนจบครบไปทุกที่ หานิสัยดีดียังไม่ได้ เอ่ ซา ซ้า ซ้ำ ซา ซ่า ซ้า ซา หน้อย แม่ หา
 นิสัยดีดียังก็ไม่ได้ ทั้งแดนเหนือแดนใต้ อันแสนไกลสุดเขต สาวงามต่างประเทศสู้ไม่ได้ คิวต่อคอ
 ปล้องเขี้ยวงามขำ ลูกนัยน์ตาแม่ช่างดำ สวยวิไล ผิวพรรณเหมือนทองสวยน้องบ้านนา ไม่แต่ง
 ไม่วาดกงามสง่า แม่สาวไทย โอ้ยแม่สาวไทย ถ้าได้ยังงี้สักคนพี่จะไม่ปนเลยสักคำ มั่งงานการพี่
 ไม่ให้ทำ ทำอะไร ถ้าข่าวสารไม่มีจะใส่สีลงไปบด ถ้าข่าวสาร เอ้ย มันหมดจะลากสาบเข้าใส่ พี่จะ
 เป็นคนดำ เสียให้ราอ่อน ให้น้องรักคนร่อนคนกระท่าย เอ่ ซา เอ่ ซ้า ซา ซ่า ซ้า ซา หน้อย
 แม่

18. เพลงสาวนครปฐม

ลำเนียง อิมทองสุข

บรรจง สมใจ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เออ...เอ็ง...เอย

ที่เป็นหนุ่มเมืองกสิพรรณ
พอเหลือบเห็นใบหน้าสายตาให้ต้อง
ฉันไม่รู้จักหรือว่ามีก็
ครั้นน้องจะรักน้องก็ยิ่งกลัว
กลัวเจ้าของ เขาจะร้องแปร้น
พี่มีเนื้อความเข้ามาถามน้อง
ฉันเลยร้องบอก พ่อเอวกลม
เมื่อพี่จะไปบ้านน้องนะพ่อรูปหล่อ
ก็เราเข้าตามตรอกออกตามประตู
เมื่อน้องจะมีคู่ต้องตรองดูให้ดี
ไม่กล้าคบคนจนเออว่าหมอนหมิ่น
น้องว่าคบคน ก็ต้องดูหน้า
ปะบางผืนก็ใหม่ ปะบางผืนก็เก่า
เปรียบว่าน้องซื้อผ้า เออว่าเร็วเร็ว
กลัวพี่จะมาขุดบ่อ เออ ว่าล่อน้ำ

ได้มาเจอกับฉัน เขียวพี่ชาย
พี่จะมารักน้อง ยังไม่ได้
ว่าพี่จะเป็นคนดี หรือคนร้าย
ฉันไม่รู้ว่าเป็นผิว ของใคร
หาว่าไปแย่งแฟนเขาทำไม
ถามถึงบ้านถึงช่อง ว่าอยู่ไหน
อยู่นครปฐม ไม่ใกล้ไกล
ไม่ต้องกลัวแม่พ่อ หรือกพี่ชาย
ถึงพ่อแม่ไม่รู้ไม่เป็นไร
เมื่อจะมีสามี ไม่ใช่่งาย
เดี่ยวชาวบ้านเขาจะ นินทาได้
เปรียบเหมือนน้องซื้อผ้า ต้องดูลาย
กลัวจะชุบน้ำข้าวมาลอกขาย
จะไปหาทำเล กันที่ไหน
จะให้ปลาหลงตาม ติดตาย ลง ...เอ๋...ซา

19. เพลงเสียวไส้

สุรพล สมบัติเจริญ

สุรพล สมบัติเจริญ

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เสียวไส้จริง ๆ คุณผู้หญิง ๆ สมัยนี้ แต่งตัวออกจากบ้านแต่ละที่ ๆ ช่างสั้นสั้นตีนะแม่คุณ
เอ๋ย ผ้าผ่อนเมตรละไม่กี่สตางค์ ทำไมน้องนางจึงซีเหี้ยวจังเลย ขาขาว ๆ ก็พอไหว เอ้า ขาขาว
ๆ ก็พอไหว แต่บางคนขาลายไม่เอาไหนเลย

เสียวไส้เต็มทน ตามถนน ๆ หนทาง ๆ ไม่ว่าจะสาว ๆ แก่แม่นาง ๆ ไม่ว่าจะสาว ๆ แก่แม่นาง
นุ่งสั้นกันจิงตามอย่างกันเพียบเลย แท้ก็วิ่งอยู่ถนน พอมองขาหน้ามนรถเลยชนกันเลย ฮ่วย มัน
ชวยแต่เช้า มันชวยแต่เช้า ก็เพราะไอ้ขาขาว ๆ เลยค้างค่าเช่าตามเคย

ฮ่วย มันชวยหลายแต่หนอ บ่ชวยหยัง ชวยแต่เช้า ค่าเช่ากระหยังบ่ได้ รถก็ดันมาชน

20. เพลงลูกศิษย์วัด

แสงนภา บุญราศรี

คำร้อง - ทำนอง

แสงนภา บุญราศรี

ขับร้อง

บ้านเดิมผมอยู่สุพรรณบุรี ยี่สิบกว่าปีผมจากบ้านมา เป็นลูกศิษย์วัดคอยปรนนิบัติหลวงดา พอพันครรภ์มารดาหลวงดาก็พามาจากสุพรรณจากพ่อแม่เมื่อคราเป็นเด็กทารก ครึ่งหลวงดาไปเทศน์ชาดก ได้เด็กแดง ๆ เป็นเครื่องกัณฑ์ อ้ายเด็กเครื่องกัณฑ์คนนั้นก็คือผมนี่ เล่าเรียนก็โดนแอนตี ลูกพระยาเขาคอยประชัน อ้ายลูกศิษย์วัดโตใครชอบไปดูถูกมัน ตามสักคำเถิดท่านเจ้าใหญ่ นายโตเหล่านั้นส่วนมากท่านเป็นอะไรมา

ไข่เค็มกันบาตรข้าววัดเจือจุน เป็นหนี้บุญคุณเหลือจะคณา พอพระสัทธิ์อ้ายแกละลูกพี่หยีตา ใครคว่ำขามโตปลาหุยาแฮยแกงจะเหาะระวัง ถ้าหากวันไหนโชคดีมีหนังสือในวัด เดี่ยวได้ดูนักเลงมวยหมัดขยับมวยวัด กุฎิแทบพัง อ้ายแกละเป็นตัวทอมมิกซ์อ้ายเป็ยรูดอฟ อ้ายแหยมแก้มมันไม่ตอบใส่ผมบ๊อปเป็นล่อลึงตายยัง อ้ายเด็กอยู่วัดถึงสภาพมันจะรุ่งรังมานะเป็นที่ตั้งอีกสิบกว่าปีให้หลัง เด็กวัดได้เป็นถึงพระยา

อ้ายเป็ยเฮี้ยวเก่งประจำโรงเรียน ตะกละเป็นเขียนยกให้อ้ายมา กระบวนเด็กวัดทางปรนนิบัติหลวงดา คอยเช็ดถูศาลาเห็นมีอ้ายทาชี้มูกเกรอะกรัง จบหลักสูตรเรียนรุ่นเขียนจอมลูกศิษย์พระ ชันอ้ายมาที่จอมตะกละบากบั้นจนเป็นจะหมื่นวัง อ้ายแกละควายทอมมิกซ์ได้เป็นข้าหลวง อ้ายเป็ยพวกเราหายห่วงได้เป็นเสนาบดีคลัง ถ้าหากชีวิตหลวงดาท่านไม่ตายจะยัง โถคงปลื้มใจบ้างอ้ายเด็กที่เคยเกาะหลังได้ยศขุนนางหลวงดาก็ตาย

สมัยนี้ศาสนาพุทธองค์ ดูเสื่อมโทรมลงเสียมากมาย ดูหรือตอนเข้าคนไหนใส่บาตรดูน้อยราย พอพระเดินสาวกราย ทั้งชายกระโปรงแทบถูกจีวร แม่พวกสาวเดินแทบชนเอาบาตรหลวงนำพระสมภารท่านจนไม่กล้าออกจากกุฎิมากลัวเดือดร้อน กลับสู่อารามทุกครั้งต้องปลงอาบัติ สาวเฮ้ยพระสงฆ์อึดอัด ก็พระท่านกลัวศีลจะขาดตอน ตักบาตรทำบุญพระกันบ้างผมจะอ่อนวอนเห็นพระจงไหว้ก่อนแบบอย่างโบราณท่านสอนศาสนาถาวรเถิดเมืองไทย

21. เพลงคนเหมือนกัน

จำนงค์ เป็นสุข

บุปผา สายชล

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

คนจนคนรวยไม่ซ้ำก็ม้วยมรณา
 รวยมากมายเอาไปไม่ได้สักอย่าง
 คนจนคนรวยไม่ซ้ำก็ม้วยมรณา
 ตายเนาเหมือนใครเห็นก็เมินหน้าหน้าย
 คนจนก็คน คนมีก็คน
 บ้างก็รวยมากล้นเห็นคนจนแล้วทำหัวสั้น
 คนจนคนรวยไม่ซ้ำก็ม้วยมรณา
 จงเลิกหยันใจกันให้มันหมองหม่น

คนดีคนบ้าไม่ซ้ำก็มรณัง
 คนอยู่หลังเขาแบ่งแย่งกันวุ่นวาย
 คนดีคนบ้าไม่ซ้ำทุกคนก็ตาย
 หมดความหมายสุดท้ายก็ตายเหมือนกัน
 คนนั้นยอมเป็นคน แล้วคนไหนชอบเด็ดจัน
 ชอบแบ่งชั้นเหยียดหยันคนยากคนจน
 คนดีคนบ้าไม่ซ้ำก็ตายทุกคน
 ใครอยากจะจนทุกคนก็อยากจะรวย

22. เพลงนักร้องบ้านนอก

ไวพจน์ เพชรสุพรรณ

พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เมื่อสุรียน ย่ำสนธยา หมุ่นกกาก็บินมาสู่รัง ให้มาคิดถึงห้องทุ่งนาเสียจิง ปานจะนี่คง
 คอยหวัง เมื่อไรรจะกลับบ้านนา

เมื่ออยู่เมืองกรุงใจก็มุงแต่อยากจะตั้ง ด้วยความหวังอยากจะเป็นดารา ลำบากลำบากก็จะ
 ทนกับหน้า ก่อนจะจากบ้านมาเพื่อนมันจะให้อาย

ก่อนจากบ้านนาเพื่อนมันจะให้ซ้ำทรวง ไปเป็นนักร้องให้เขาลวง มันเจ็บในทรวงไม่หาย
 ไม่เด่นไม่ดัง จะไม่หันหลังกลับไป ทุกวันคืนนอนร้องไห้ อีกเมื่อไรรจะโชคดี

เมื่อสุรียน ย่ำสนธยา จะกลับบ้านนาตอนชื่อเสียงเรามี จะยากจะจนถึงอดจะทนเต็มที่
 นักร้องบ้านนอกคนนี้ จะกล่อมน้องพี่แฟนเพลง

23. เพลงเชียมซีเสียงรัก

สมยศ ทศนพันธ์

สมยศ ทศนพันธ์

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

เชียมซีเสียงรักทักทำนายว่า ไบที่แก่นั้นหนาชีวิตเกิดมาเหมือนฟ้ามีดมน สูญสิ้นความหวัง
กระทั่งคนรักอัปจน ขาดซู่ราหูเข้าดลจำทนเศร้าหมองมิคลาย

เชียมซีที่หวังคงขลังดังว่า เธอจึงไม่เมตตายามทุกข์โศกมาร้างรามลาย หลงสู้นอมยอม
มอบชีวิตเคียงกาย แต่แล้วก็ยังไม่วายกลับกลายดวงใจร้างลา

สองมือพนมสุดจะน้อมก้มกราบขอ หวังใจให้เจ้าพ่อเชียมซีจงมีเมตตา ช่วยดลใจเขา เฝ้า
รักคงมั่นอร่า ให้คืนกลับมาสมเป็นแก้วตาดวงเดียวแท้จริง

เชียมซีแผ่นนี้แม้เป็นของใคร คงจะกลุ้มจิตใจยามรักจากไปเขาคงประวิง เหมือนดังความ
ฝันเรานั้นคอยรักแอบอิง ผิดพลั้งยังมานทนนิ่ง ไม่จริงดังคำสัญญา

24. เพลงคนบ้ากัญชา

ดอกดิน กัญญามาลย์

คำรณ สัมบุญณานนท์

คำร้อง - ทำนอง

ขับร้อง

ฉันบ้ากัญชาจนตาหุหลาย เห็นหมูตัวเท่าควาย โอ้วว่าเดือนหงายเป็นเดือนคร่า ออกเอ๋ย
พลาดเลยไปเสียทางดำ ดูดกัญชาหน้ายิ่งดำ ระกำชอกซ้ำวิญญา

ผีสาวเจ้าขาเทวดาครับ โปรดช่วยสดับรับคำข้า ลูกยกสิบนิ้วจะมารันทา ทวยเทพเทวาจง
เห็นใจ

สิ้นชาติสิ้นเชื้อสิ้นเสียแล้วกู เมียรักที่เคยครองคู่ กลับมีซู้เป็นอื่นเสียได้ สามเดือนได้กัน
กำลังข้าวมันแกงไก่ นี่เมียมาร้างไปไกล คงเหลือข้าวใหม่ปลาเค็ม

แม้พบจะฆ่าล้างชีวาเสีย จะเชือดเลือดเมียว่ามันจะใสหรือเข้ม โอ้ มาพอดีนี้ใจเค็ม
เดี่ยวเลือดคงเต็มคาบคม

สิ้นเนื้อสิ้นตัวสิ้นผิวแล้วซี มาหาข้าทำไมนี่ กลับไปเดี๋ยวนี้ก่อนที่จะข่ม หนอยหลังน้ำตา
เอ็งนึกว่าข้าหวังชม เดี่ยวคงเลือดอาบคาบคม ร้างมึงจะถมจมดิน

ตายเสียอย่าอยู่กูอดสูนั้ก โทษมึงที่หักทำรักกูสิ้น จะฆ่าจะเชือดเสียให้เลือดริน ที่สูญคาบ
สิ้นถึงตาย

(พูด) อืม... ชื่นใจ ชื่นใจอะไรอย่างนี้ ปลอดภัยไปรุ่งโล่งสมอง สบายเกิน (เฮอะๆๆ อะๆ) เฮ้อ...อะไรๆ
ในโลกนี้มันก็ไม่เชื่อสัตย์เหมือนดังเจ้า สิบทีไรเป็นเมาทุกที

ประวัติย่อผู้เรียบเรียง

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาวน้อมนุช อ่วมศิริ
วัน เดือน ปี เกิด	30 พฤษภาคม 2512
สถานที่เกิด	กิ่งอำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	332/56 เคหะชุมชนร่มเกล้า แฟลต 25 แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10250
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2528	มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสวนศรีวิทยา จังหวัดชุมพร
พ.ศ. 2536	ค.บ. (ภาษาไทย) วิทยาลัยครูภูเก็ต
พ.ศ. 2544	อ.ศศ.(นาฏศิลป์และศิลปะการแสดง) สถาบันราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2548	กศ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ